

preview only

Beletrina

preview only

preview only

PREMIERA

© BELETRINA, 2024. VSE PRAVICE PRIDRŽANE.

Brez predhodnega pisnega dovoljenja Beletrine je prepovedano reproduciranje, distribuiranje, dajanje v najem, javna priobčitev, predelava ali druga uporaba tega avtorskega dela ali njegovih delov v kakršnemkoli obsegu ali postopku, vključno s fotokopiranjem, tiskanjem, javnim interaktivnim dostopom ali shranitvijo v elektronski obliki.

Vse informacije o naših knjigah so dostopne tudi na: WWW.BELETRINA.SI

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

821.163.6-31

FILIPČIČ, Emil

Premiera / Emil Filipčič. - Ljubljana : Beletrina, 2024. - (Knjižna zbirka Beletrina)

ISBN 978-961-298-199-0

COBISS.SI-ID 200569091

preview only

Emil Filipčič
PREMIERA

preview only

Spoštovani, po dolgem času

se vam oglašam brez namena. Prej sem vas vedno prosil za štipendijo, zdaj pa ne. Oglašam se kar tako, kot ptiček, ki čivka na veji. Nad mano je sivo nebo, se pravi, če pogledam skozi okno, pred sosednjo hišo se razteza peščeno dvorišče ... Ne vem, kaj bi rekel ... Zraven pa zelo dobro vem, kaj bom rekel. Ponudbo sem dobil, da poleg romana, ki sem ga ravnokar začel pisati, napišem še en roman, ki bo vsak mesec izhajal na spletu. Verjetno bi moral reči, da se bo vsak mesec prikazal ali pojavil na spletu. Vsi vemo, kaj je splet. Splet okoliščin.

Včasih smo imeli samo banane. Mandarin še ni bilo. Samo pomaranče smo poznali. Karkoli je človek naredil, garati je moral kot žival. Veste, kakšno navdušenje je bilo to? Je šla ena partija v minus trideset delat, da so jim pomrznile roke in noge, hajdi, druga partija v minus trideset delat, dokler jim niso pomrznile roke in noge. Naredili smo progo Brčko–Banovići, naredili smo tovarno Djuro Salaj, železarno Jesenice, tovarno Prvi partizan in še marsikaj, ampak tako, kot se je vse to poimensko pojavilo, tako se je tudi preimenovalo. Ko sva pisala *Kerubine*, je Brane stanoval na Šaranovićevi ulici, zdaj se imenuje Zemljemerska. Za primerjalno književnost mi gre. Tako kot se je Einstein proti koncu svojega življenja začel ukvarjati s teorijo vsega, tako bom jaz popisal prakso vsega.

Iz Beograda smo se s Simplon Expressom vozili na počitnice v Kranj. Najprej sem se zbudil v Vinkovcih. Bila je temna noč. V temi si na železniških tirih komaj razločil vagone tovornega vlaka. Naša lokomotiva je nekje spredaj sopihala in si oddihovala od prestanega napora. Najmanj eno uro smo tako čakali. Naslednja postaja je bil Zagreb. Tu je bilo bolj razsvetljeno. Iz teme so svetile luči mesta. Čakali smo vsaj eno uro. Zjutraj sem se prebudil v Zidanem Mostu. Pogled na mogočni kamniti most me je prevzel in od tu dalje sem gledal skozi okno. Na ljubljanski železniški postaji smo se zadržali le malo časa. Vlak je potegnil in pripekljali smo se na veliko križišče. Trolejbus zelene barve je čakal pred spuščnimi zapornicami. Videti je bilo, da je to center mesta, a vseeno so bile vse hiše majhne in skromne, z izjemo velikega bloka iz belega marmorja. Okrog njega je bilo vse razkopano, verjetno so ga ravnokar zgradili. Niti v sanjah si ne bi mogel misliti, da bom čez nekaj let v tem bloku stanoval.

Misliti moram, kaj naj povem. Kar naprej in naprej. Ponudbo revije *Literatura*, da bi poleg tega romana pisal še eno polo na mesec za splet, to ponudbo sem zavrnil. Zahvalil sem se, da so se spomnili name, a sem moral zavrniti. Ohranil sem svoj žanr, kajti za splet naj bi napisal žanrski roman, meni pa se vse bolj zdi, da so tudi moji romani žanrski, saj venomer govorim o tem, kar sem doživel. Žanr je slog, način umetniškega izražanja. Ne zdi se mi več, da govorim samo o sebi, kar so mi očitali nekateri bralci. Moj oče je v penziji najrajši bral romane o Wyattu Earpu, ki jih je napisal William Mark, novi Karl May nemške-

ga rodu. To so bile pogrošne knjižice, ki so jih prodajali v trafikah. Tudi mi, Brane, Bice, Marči, Srač in jaz, smo se naslajali nad Wyattom Earpom in smo na pamet obnavljali cele stavke: Jednog sumornog dana stranac čelično plavih očiju jahao je u Dođ Siti. Krohotali smo se in norčevali, a ni minilo prav dosti časa in že je nekdo spet začel: Tada Wyatt poteže pesnicom. In ravno v tem trenutku smo pred Figovcem zagledali mojega očeta, ki nam je od daleč mahal: Erpe, Erpe mi prinesite! Simpatično nam je bilo, da polkovnik JLA v penziji bere šund romane o dogodivščinah ameriškega šerifa. Bil sem trgovski vajenec, v Kinu Komuna pa so ravno takrat predvajali Formanov film *Črni Peter*. Tudi ta Peter je bil trgovski vajenec in njegova prva zadolžitev je bila, da pazi na kradljivce. Videl je, da je neki gospod ukradel steklenico vina, in potem ga je zasledoval po cestah, a kaj mu je to pomagalo, ko pa si ni upal stopiti do njega in zahtevati, da steklenico vrne. Šef je bil nezadovoljen, doma sta ga starša oštevala, da se ne znajde, mi, Bice, Marči, Srač in jaz, smo se režali, le da je bil moj smeh bolj kisel, kajti ta vajenec, ta črni Peter, je bil v obraz neverjetno podoben meni. Moj šef je od mene zahteval, da grem na dom k neki gospe in jo terjam za denar. Gospa je v trgovino zmeraj prišla s svojim sinom, nič starejši ni bil od mene, in potem sta na kredo naložila za dve gajbi blaga; lastnoročno in lastnonožno sem jima gajbi s triciklom dostavil na dom. Plačala pa nista. Najprej je šef sam odšel k njima, a sta mu zaloputnila vrata pred nosom. Stanovala sta v istem bloku kot Berti, s katerim sva se ravno takrat

seznanila, zato sem imel informacije iz prve roke. Tipčku, sinu namreč, so rekli motherfucker. Čisto mirno jim je razlagal, da z materjo spita v isti postelji in da se mu zdi edino prav, da mati pouči sina o telesni ljubezni. No, šefu sem se uprl, kot pravi revolucionar delavskega razreda, navsezadnje sem bil sin spomeničarja in polkovnika; a smo se za to borili, da bom postal izterjevalec dolgov? Kadar sem parkiral svoj tricikel pred Mercatorjevim bifejem in stopil noter, v sivi, zamaščeni halji trgovskega vajenca, ter zahteval konjak, natararica pa me je sumničavo vprašala, koliko sem star, se je od vseh miz, za katerimi so sedeli meni podobni delavci, zaslišal ogorčen vzklík: Daj fantu en konjak, a ne vidiš, da je zmatran?! V takih trenutkih sem bil ponosen, da sem delavec. Ko smo sedeli za eno od številnih miz na vrtu pred gostilno Figovec, sem bil jaz tisti, ki je mirne duše naročal rundo za rundo. Dobil sem deset jurjev na mesec nekakšne vajeniške žepnine, dobil sem tringelt, ko sem razvažal fasungo na dom, pa še iz blagajne sem kradel, vendar tega prijateljem nisem povedal. Ni bilo še dolgo tega, ko smo v osnovni šoli imeli za obvezno branje Bevkovega *Tatiča*. Samo še tega bi se mi manjkalo, da bi me prijatelji začeli klicati komí. Bevkov *Tatič* je bil trgovski vajenec, tako kot jaz, vendar se mu je reklo komí. Naša šefinja ali podšefinja, ne vem, kako naj ji rečem, je čutila mojo zadrego in je strankam ljubeznivo razlagala: To je pa naš praktikant. Povedal sem to fantom in smejali so se. Iz Kina Komuna smo šli po Cankarjevi cesti proti Jakopičevemu sprehajališču v Tivoliju; nekdanje prome-

nade takrat še ni sekala štiripasovna cesta. Nikakršnega podhoda še ni bilo. Usedli smo se na leseno klop in prižgali vsak svojo cigareto znamke Drina. Tudi Morava niso bile slabe, sicer pa smo vsi kadili Filter 57. Drina so veljale za najboljše cigarete brez filtra, z izjemo Bled Export; govorilo se je, da te cigarete izdelujejo specialno za Tita. Na Sračevo željo sem povedal še nekaj štosov iz življenja trgovskega vajenca. Šef je od nekod privlekel žaltave ocvirke, od mene je zahteval, da jih z nožem očistim, nato smo jih dali v prodajo, čeprav nas je podšefinja opozarjala, da se to ne bo dobro končalo. Ob pol dveh popoldne, ko je v trgovini največja gneča, pride noter sanitarna inšpekcija. Dober dan, pritožbo smo dobili, da tukaj prodajate pokvarjene ocvirke, pokažite nam skladišče! Šef je prebledel in takoj zvrnil vso krivdo name, a sanitarne inšpekcije s tem ni preslepil, vedeli so, da je on tisti, ki ga biksa. Tako smo govorili. Biksaš ga, mater je bil dober štos, a gremo na ajzenpon, z Bicetovo pomočjo sem se na šnelkursu naučil lublanščine, tako da sem postal bolj papeški od papeža. Pekatete, to je prva beseda, ki sem jo povezal, odprla se mi je glava, sem rekel mami, v šoli sem mukoma črkoval iz čitanke: m, a, m, a, a, n, a, i, m, a, m, u, c, o, ko pa sem v naši kuhinji zamaknjeno zrl v zavitek špagetov, na katerem je pisalo Pekatete, se mi je nenadoma odprla glava in črke sem povezal v besedo. To je tista skrivnostna edina beseda, ki jo iščejo filozofi. Naj naštejem še nekaj takih ključnih besed ali pojmov. Samo en dan. Samo ena beseda. Splošna izobrazba. Napredek. Primerjalna književnost. Praksa

vsega. Teorija vsega. Trenutek. Z Jakopičevega sprehajališča smo se po Prešernovi cesti vrnili v mesto in tam nekje v bližini Pen kluba nas je Brane izzval na filozofsko debato s trditvijo, da pozna človeka, ki ti z matematiko in logiko dokaže obstoj Boga. To je bila tista ena in edina beseda. Bog. Vendar je Bice takoj podvomil, da ti lahko nekdo matematično in logično dokaže, da Bog obstaja. Tudi Srač in Marči sta bila skeptična. Takrat, pri sedemnajstih, sem že čisto pozabil, da sem kot otrok videl Boga na nebu. Mogoče se mi je ravno zaradi tega logika zdela zlagana. Vsi silogizmi so se začeli s tem, da Marko laže. Moral si ugotoviti, kdo laže, Marko ali kdo drug. Trije ste v sobi, dva imata beli kapici, eden pa rdečo. To veš vnaprej. Nekdo med vami laže. In zdaj moraš iz vprašanj, ki jih postavljaš, in iz odgovorov, ki jih dobivaš, ugotoviti, kdo laže. Ugotoviti moraš, kdo ima rdečo kapico na glavi. Kadarkoli sem o tem razmišljal, se mi je zmešalo. Če imam jaz rdečo kapico na glavi, potem vendar vidim, da imata onadva beli, in tudi če se jima zlažem, da ima eden od njiju rdečo kapico na glavi, je moja laž brez smisla, saj nista slepa. Ostal mi je neugoden občutek, da si nisem pravilno zapomnil osnovnih postavk silogizma. A slutil sem, koga ima Brane v mislih, kdo je sposoben logično in matematično dokazati obstoj Boga. Taras Kermauner. Zaha- jal je k Branetu in njegovemu bratu Bogdanu in deba- tiral z njima, čeprav je bil že v zrelih letih. Po Branetovih besedah je bil Taras eden izmed najbolj inteligentnih ljudi v Sloveniji. Stali smo na prazni Tomšičevi ulici, pod visokimi kostanji, bila je že noč.

Takrat nisem vedel niti tega, da ima v vili, ki se je za ograjo skrivala pred nami, svoj sedež tudi Društvo slovenskih pisateljev. V pritličju so bili, Pen klub pa v prvem nadstropju. Nika je prva med nami prodrla v Pen klub. Televizijski režiser Zornada jo je povabil. Tam je prvič v živo videla Majdo Sepe in Mojmirja Sepeta, Zornada pa ji je pokazal tudi Tarasa Kermaunerja. Ravno takrat je v Ljubljani prijateljsko tekmo igrala košarkarska reprezentanca Jugoslavije in pripetilo se je tako, da sta z Zornado sedela za isto mizo s Plečašem in Šolmanom. Vsi smo planili, ko je to povedala. Kakšen je Plečaš, kakšen je Plečaš? Normalen, je začudeno odvrnila; v naših očeh je razbrala, da ima Plečaš status nekakšnega božanstva. Veliko bolj zanimiv se ji je zdel Taras Kermauner; čeprav je le od daleč slišala, kaj razlaga svojemu omizju, je po obnašanju poslušalcev vedela, da je to čisto nekaj novega in modernega. Nika je bila ravno takrat zaljubljena v sina pisatelja Brnčiča. Ogledanega je imela tudi Matjaža Vipotnika in imela je občutek, da jo tudi on gleda. Pred butikom Kapetanović sta se srečala. Včasih sem se pridružil Niki in Bicetu na njunih večernih sprehodih po Trubarjevi cesti. Takoj na začetku je bila velika drogerija, tu si je Nika ogledovala kreme, poleg Nivea kreme so imeli še nekaj tujih znamk in Nika je vse poznala. Naprej po cesti so se vrstile majhne privatne trgovine, nekatere nič večje kot trafike. Pred vsako izložbo smo stali en lep čas, večinoma so prodajali tkanine in pletenine; Nika naju je podrobno izprašala, kaj misliva o posameznem artiklu. Niti nismo prišli do konca ceste, še

pred tovarno Rog smo se obrnili nazaj, saj ni bilo tam nič zanimivega. Poleg tega, da je imela občutek za modo, je Nika veliko dala na izobrazbo. Gimnazija, pa čeprav večerna, ti je dala splošno izobrazbo, nato je sledil obvezen vpis na faks. Šele po diplomi je bila na vrsti služba. Nika ima dobre ideje, mi je navdušeno razlagal Bice. Do sestre je čutil veliko ljubezen. Nekoč mi je strastno rekel, da bi takoj naredil samomor, če bi Nika umrla. Pogovarjali smo se o filmu *Moja noč z Maud*. Nika ga je včeraj gledala v Kinu Komuna in rekla je, da sva kmeta, če ga ne bova šla gledat, ker je perfekten. Če se ozrem nazaj, sede na stolu, ki ga je poleti dvainšestdesetega v prejšnjem stoletju, tik preden smo iz Beograda odšli, naredil mlad mizarški mojster in še danes prav dobro služi svojemu namenu, potem si moram priznati, da sta mi bila v Ljubljani v največjo oporo Bice in Nika. Z Bicetom sva debatirala o vsem, kljub temu pa so bile babe edina zveličavna tema. Brez nadaljnega sva se strinjala, da je Nika najboljša baba. Lase si je barvala, da je bila podobna Brigitte Bardot, drugače je bila po videzu bližje Monici Vitti. Navsezadnje ni bila niti Brižitka naravna blondinka. Nika je iz revij in časopisov izrezovala fotografije Brigitte Bardot in jih lepila v albume. Sedeli smo za mizo pri njih doma v kuhinji, mama je kuhala, stara mama je reševala križanko, Nika je listala albume in od naju z Bicetom zahtevala izčrpen komentar k vsaki fotografiji. Na kateri fotografiji je Brižitka lepša, na tej ali na tej? Kdo se ti zdi večji frajer, Jacques Charrier, njen prvi mož, ali Roger Vadim, režiser, ki jo je odkril? Sofa in

Klavdija, Sophia Loren in Claudia Cardinale, sta bili pretirano čustveni, južnjakinji sta bili; sem je spadala tudi Tereza Kesovija, ki jo je metalo do stropa, kadar je pela. Poglej Ursulo Andress, ona je severnjaško hladna in zadržana, Brižitka pa je sploh pariško frivolna. Daleč od tega, da bi se mi Nika posmehovala zaradi mojega vajeniškega statusa, ampak med vrsticami mi je dala vedeti, da storim najbolje, če jo posnemam in se vpišem na večerno gimnazijo. Resda je bilo treba šolnino plačevati, ampak ravno to je bil po drugi strani argument, da si lahko na izpitu profesorju ali profesorici prostodušno rekel: Saj sem plačal, mar ne? Mogoče je odločitev, da se vpišem na večerno gimnazijo, padla prav tistega večera. Priključil sem se debati o Bogu. Seveda Bog obstaja, v naši državi je tako rekoč prepovedan, pa ravnokar govorimo o njem. Tisto, kar je rekel Nietzsche, da je Bog mrtev, tisto je bila njegova pobožna želja. Še nekaj takih sem samozavestno sklatil, z vsako besedo sem bil vse bolj odrasel, že v naslednjem trenutku pa so me ponižale ostre Brankove besede: Ne bo mi trgovski vajenec solil pameti! Prizadelo me je. Jeseni sem bil že vpisan na večerno gimnazijo. Tiste čase je bil največji frajer en tip, ki se je vozil naokrog v športnem avtu znamke MG. Govorilo se je, da dela za Cio. Ni prav dolgo užival v hitrosti, ne vem, ali se je zaletel ali je bilo kaj drugega, v glavnem, umrl je.

Nekega poletnega dne je prišel v Ljubljano na obisk tovariš Tito. Nastanil se je v hotelu Union, ki so ga ravno takrat renovirali. Hodili smo po Miklošičevi cesti, nakar se mimo ena za drugo pripeljejo

črne limuzine. Seveda se je okrog takoj nabrala množica ljudi, med glavami in hrbti sem videl Tita, kako izstopa iz avtomobila. Komaj je izginil za hotelskimi vrati, že je začel Branko trditi, da je v zadnji limuzini videl sedeti pravega, resničnega Tita, tisti, ki je že v hotelu, to pa je neki poljski igralec, Titov dvojnik. Režali smo se do ušes.

V reviji *Problemi* so objavili nagradni razpis za kriminalno zgodbo pod šifro Srh. Z Brankom sva se v trenutku odločila, da bova to zgodbo napisala. Povod je bil film Matjaža Klopčiča *Sedmina*, ki smo ga gledali v Kinu Komuna. V filmu je v vlogi Popaja nastopal Mirko Bogataj. Tako bo ime najinemu junaku, Popaj bo! Iz Kina Komuna sva odšla naravnost k meni domov, v kuhinjo, da ne bi motila staršev, ki sta v dnevni sobi gledala televizijo, prinesel sem pisalni stroj, ga postavil na mizo in predala sva se ustvarjanju. Zanimivo je bilo, kako so se rojevale osebe. Poleg Popaja se je sam od sebe pojavil Skorzeny. Bila sva prepričana, da si doslej še nihče ni izmislil tako čudnega imena. Sploh nisva vedela, da je bil to Hitlerjev komandos in da je še zmeraj živ. Najin Skorzeny je bil visok dva metra in šest centimetrov in je bil veliko starejši od Popaja. Model zanj je bil Vinko Jelovac, košarkar Olimpije. Skorzeny je vodil vinotoč, Popaj je bil njegov vajenec. Tu sem lahko uporabil svoje trgovsko znanje, vedel sem, kaj je marža in kolikšna je odkupna cena steklenic. Brane je imel pedigree, njegov oče je prevedel *Huckleberryja Finna*, in me je prese-netil z besedo, ki je sploh nisem poznal: Alas! To je pomenilo, da ti je nečesa žal. Poleg tega je predlagal,

da že na začetku uporabiva izraz piščevo pero. Hvalila sva drug drugega in vsake toliko izustila besedo izredno. Počutila sva se kot dva stvarnika. Popaj in Skorzeny sta prišla v turško slaščičarno. Več Turkov je tam sedelo, kadilo in se pogovarjalo. Nenadoma je eden začel recitirati pesem, ki je očitno imela šifriran pomen. Preizkušal ju je, ali sta simpatizerja Turkov in Turčije na splošno. Napisala sva eno stran. Ampak, začetek je bil. Na Šaranovičevi sva nadaljevala. Ali sva prišla tja skupaj ali pa sem prišel sam, po navadi zvečer; včasih sva pisala vso noč. Neko noč sva napisala sedem strani. To je bil rekord. Zjutraj sva vsa ommljena sedela v foteljih pred pisalnim strojem. Sonce je zmagoslavno vzhajalo nad streho sosednje hiše. Naslednjič nisva mogla napisati ničesar. Jaz sem to jemal preveč resno in sem iz tega delal tragedijo, Brane pa je bil bolj pragmatičen in se je tolažil s Kafkovo ugotovitvijo iz njegovih *Dnevnikov*. Jučer – gozba! Deset stranica! A danas – mršava jedna.

(Majhna vrzel)

V soboto zvečer smo obstali na Prešernovem trgu in se odločali, kam naj gremo. Bice je bil brez vsakih pomislekov za to, da gremo na ples v študentsko naselje, Marči se je strinjal, midva z Brankom pa sva mečkala; mikalo naju je, da bi šla pisat na Šaranovičevo. Bice me je gledal z grenkim razočaranjem, mar bom šel res rajši pisat z Branetom namesto na ples, loviti babe?

Tudi Marči me je gledal, kot da nisem normalen. Z rahlim porogom sta se poslovila in odšla po Wolfovi navzgor. Z Branetom sva šla po Petkovškovem nabrežju, prečkala Resljevo cesto in hodila ob Ljubljani, mimo tovarne Rog; vzdolž cele poti so bile kup zraven kupa nametane lubenice. Zraven je stal lastnik, kadil in stražil svoje premoženje, ali pa je spal poleg lubenic na ponjavi. Bila je topla poletna noč. Brez nadaljnega sva se strinjala, da je pisanje večji užitek kot seks, čeprav na tem področju nisva prišla dlje od poljubljanja. Na Šaranovičevi sva bila deležna širokopoteznega gostoljubja Branetove mame; Branetu je takoj prinesla brisačo in mu jo zavezala okoli ledij, z izgovorom, da utegne biti noč še mrzla, prinesla je čaj in piškote, da sva se že začela mrščiti, dokler nisva ugotovila, da je čaj bogat z rumom. To naju je spravilo v dobro voljo. V vrtincu domišljije sva napisala prizor na vlaku. Skorzeny je moral pobegniti iz Ljubljane, po krivem je bil obtožen, da je pripadnik Kerubinov, skrivne organizacije mladoturkov, ki se je borila proti sultanovemu samodrštvu. Na vlaku se je znašel v kupeju skupaj z nekim profesorjem slovenskega jezika ter s Korelcem, spretnim rokohitrcem, ki ju je pripravil do tega, da sta začela kartati z njim, in seveda sta izgubljala. Slovenija je bila samostojna država, pod vodstvom predsednika Janeza Murna, ki pa se ni hotel vmešavati v spore med mladoturki in staroturki. V nasprotju s tem je bil minister za notranje zadeve Srakar mnenja, da je treba pomagati Mohamedu Bamberku, voditelju mladoturkov, in se zavzemal za intervencijo. Ko sem se ob pol dveh zju-

traj vračal domov, je moja duša v luninem siju plavala skupaj z oblaki. Prišel sem do asfaltiranih športnih igrišč pred trgovsko šolo. Še pred kratkim sem sedel v enem izmed razredov, zatolčen, saj mi je bilo jasno, da nisem na pravi šoli in da bom spet letel ven. Danes sva z Branetom že na stoti strani romana! In prvi letnik večerne gimnazije obiskujem. To pa je napredek.

(Vrzel)

Profesor Mirko Avsenak me je v osnovni šoli poučeval glasbo, na večerni gimnaziji pa zgodovino. V osnovni šoli nas je navdušil, ko je v razred prinesel gramofon in nam zavrtil Smetanovo *Vltavo*. Bice ni mogel poslušati njegove razlage, ne da bi si zatiskal usta z dlanjo. Najprej – lu lu lu lu lu – studenček. Potem pa Vltava narase, silna in mogočna, in se kot veletok vali proti obzorju! Nekoč nam je zaupal, da je naravnost iz klinopisov prevedel *Ep o Gilgamešu*. O, Bice, prijatelj moj, dovoli mi, da te proglašim za Engiduja, če pa hočeš, si lahko ti Gilgameš in jaz Engidu, glavno, da sva prijatelja. O, Brane, panter, ki loviš divje koze v gorah, v petih letih sva napisala *Kerubine* in jih leta osemdeset izdala pri Škucu. O, Marči, vročekrvni bik, v Poreču sva bila prvič skupaj sama na morju. O, Srač, nebeški bik, privoščim ti mir in spokoj v nebesih. O, Jože, prijatelj razpenjenih tacenskih brzic in vodnih živali, telefoniral si mi, da je umrl Kuka, in me zaprosil, da jutri na pogrebu preberem

govor, ki si ga napisal njemu v spomin. O, Marjan, bronasti lev tacenskih brzic, jutri prideš s kajakom ob treh, da greva na pogreb. O, Kuka, trije smo se po razpenjenih brzicah reke Tare na raftu peljali, Janez, jaz in ti, danes pa izvem, da te ni več. Danes, ko sem dokončal branje *Epa o Gilgamešu* in nato prebral še spremno besedo Frančka Bohanca. O, Šamaš, o, Enlil, o, Ea, zakaj je človeška usoda že od sumerskih časov vnaprej določena?

(Nekje v gozdu)

Kje so Nove Žale? Kje je parkirišče na Novih Žalah? Najprej je eno parkirišče, tam mimo hodiva, kadar greva k Lukovemu grobu, ampak potem je še drugo parkirišče, višje zgoraj. Z Marjanom sva šla najprej po Boruta. Čakal naju je na parkirišču pred gostilno Portal. Med vožnjo sem Boruta previdno potipal, če je pogrebni govor napisal njegov brat Jože. Jasnega odgovora nisem dobil. Ne vem, mogoče malo, je zamrmral Borut. Marjan ni imel maske čez obraz, midva z Borutom sva imela maski pod brado. Zaščitni ukrepi proti koroni so bili že nekaj dni zrahljani. Švignili smo mimo prvega parkirišča na Novih Žalah, in ko smo se že bližali drugemu, se je oglasil moj mobi. Bil je Jože. Kje si? Bližam se parkirišču, sem mirno odvrnil, vsak čas bom tu. A, potem je v redu, je bil pomirjen Jože. Njegovega glasu nisem prepoznal. To ni bil Jože, Borutov brat; saj že takrat

nisem bil prepričan, da je to on, ko mi je prvič telefoniral in sporočil žalostno novico. Izstopili smo iz avtomobila. K meni je pristopil visok možakar in se predstavil. Bil je Jože. Nisem ga prepoznal. Še pomislil sem, tale Jože se je pa dobro znašel, srečala sva se nekoč v Tacnu, bodisi takrat, ko sem s stolpa šaljivo komentiral državno prvenstvo v kajaku in kanuju, ali pa na kateri od veselic v koči Janezovega rafting kluba Sava, pa je že prišel na idejo, da bo najbolje, če namesto njega preberem pogrebni govor. Ampak, ko sem zagledal Janeza, se je vse spremenilo, takoj sem postal gumijast. Šala mala. Kadar greš na raft, moraš biti gumijast, če pa je tvoj krmar Janez Valant, alias Karlo Lopata, ti ni treba skrbeti za nič, varno te bo pripeljal na cilj, tudi če imaš keramično glavo. Janez je bil z ženo, pred kratkim sta se poročila. Takoj je prišel k meni in mi pokazal fotokopije reportaže, ki sem jo napisal za revijo *Viva*. To bi lahko prebral, poleg pogrebne govora, je z nasmehom predlagal. Šlo je pravzaprav za foto slikanico. Prikazovala je naš spust po Tari, samo trije smo bili na čolnu, Janez, Kuka in jaz, pod vsako fotografijo sem nekaj napisal. Ti se verjetno tega niti ne spomniš, se je hahljal Janez. Res se nisem. V reviji *Viva* so bile fotografije drugače razporejene in tudi tekst je bil spremenjen. Šele čez čas mi je kapnilo, da je bila prvotna reportaža zavrnjena, ker je bila preveč odbita. Ravno zato je bila Janezu bolj všeč: Karl May, mlad nemški pisatelj, se je odpravil na nevarno pot proti reki Tari. Zamišljen sem stal ob potovalki zraven avtobusa. Na naslednji fotografiji je bil Kuka, čepel je in nekaj brkljal med

nahrbtniki, vesli in drugo opremo, zraven njega je stal sprevodnik. Spodaj je pisalo, da je Karl May prišločil na pomoč Romunu Kukolu, ki mu je zmanjkalo denarja za vožnjo. S tem dejanjem si je pridobil zvestega prijatelja, ki je bil zanj zmeraj pripravljen dati roko v vodo. V takem šaljivem slogu je bila reportaža napisana od začetka do konca. Rekel sem Janezu, da tega ne bom bral, zato ker sva z Jožetom prej preletela pogrebni govor, ki ga je napisal, čisto v redu govor je, in tale reportaža res ne paše zraven. Janez se je trmasto smehljaj in še nekajkrat ponovil, da je reportaža odbita. Pomislil sem, da je to človek, ki je v Chamonixu skozi šipo na smučeh priletel v bar, naredil kristijanijo pred šankom in mirno naročil pivo. Kdo pravi, da smo Slovenci pohlevni?! K nama je prišel Jože, Borutov brat. O, Jože, sem ga veselo pozdravil, jaz sem pa mislil, da si ti napisal pogrebni govor, zdaj pa vidim, da sta tukaj dva Jožeta. Začeli smo se pomikati proti mrliškim vežicam. Bile so v moderno zgrajeni polkrožni stavbi. Šele zdaj sem se spomnil, da sem tukaj že bil, najprej na očetovem pogrebu, ko se je častna četa vojakov poslovila od njega z vrsto strelav iz pušk, in potem še na Bebinem, ko sem napisal govor njej v spomin in ga prebral. Vrata ene od vežic so bila odprta. Pred njimi sta v vzravnani drži stala gospod in gospa. To sta bila Kukova sestra in njen mož. Drug za drugim smo jima izrekli sožalje. Vsi smo imeli maske čez obraz. S Tare sva se poznala, sem rekel. A, tudi vi s Tare! je živahno vzkliknila Kukova sestra. V vežici sem obstal pred Kukovo fotografijo. Na njej je bil tak, kakršnega sem

poznal. Zraven sta bila postavljena venec in ikebana ter spredaj žara. Ko sem stopil iz vežice, me je tam že čakal Jože. Poslušaj, je rekel, Kukov svak je tudi pripravil govor, se bosta nekako domenila. Mhm, sem prikimal. Nekaj časa smo še postavali tam. Tedaj so se od nekod prikazali pogrebci in brez besed položili na voziček venec in ikebano ter žaro. Eden je držal slovensko zastavo. Strumno so se postavili na določeno mesto in obmirovali. Iz zvočnikov se je zaslila žalostna muzika. K meni je stopil Kukov svak in mi po tiho rekel: Bi imel jaz prvi govor, če ste za to? Seveda, izvolite, sem odvrnil. Kukov svak se je postavil zraven mikrofona na stojalu, iz žepa vzel mobi, pogledal je nanj in začel govoriti o Kuki. Vmes se mu je glas od bolečine zatresel, obmolkniti je moral in se zbrati, spet je pogledal na mobi, šele potem je lahko nadaljeval. Pohvalil se je, da je bil dober šahist, mojstrski kandidat je bil, a potem je prišla poroka in z njo otroci, prišla je služba in za resno ukvarjanje s šahom ni bilo več časa. Zakaj to pripovedujem? Ker si me premagal v šahu, Kuka! Samo eno partijo sva odigrala, potem nikdar več nisem hotel igrati s teboj, je zaključil svak. Bil sem na vrsti. Postavil sem se pred mikrofona in iz žepa trenčkota potegnil list papirja. Dragemu Kuku v slovo, sem razločno prebral. (Tu je priložnost, da predaš besedo tretji osebi, sem pomislil, in takoj nadaljeval z branjem.) Kuka, pripravil si nam pretresljivo presenečenje. Na poti v Mostec te srečam in spregovoriva nekaj hudomušnih, naslednje dni pa se ne oglašaj na nobeno zvonjenje. S prijatelji smo bili zaskrbljeni in smo poizvedovali.

Izvedeli smo strašno vest. Odšel si brez slovesa – za vedno. Za vse prijatelje in znance si bil Kuka, nihče te ni klical po pravem imenu – Branimir. (Jože je besedilo natipkal na računalnik, ko pa je prišel do pravega imena, se ga ni mogel spomniti in je šele pozneje z roko napisal Branimir, to pa kar precej nečitljivo; še dobro, da sva govor prej prebrala in sem ga vprašal, kako je bilo Kuki v resnici ime.) Že kot nadobudni mladenič si se s spačkom odpravil v Indijo, med potjo popravljaj, če je kaj crknilo, in uspešno prišofiral domov. (Premeril sem navzoče s pogledom, zajel sapo in nadaljeval.) Svoje življenje si posvetil izzivom v športu in podobnim avanturam. Veslo je postalo del tebe. Bil si neustrašen krotilec brzic vseh mogočih divjih rek. Najmanj 30-krat si raftal z legendarnim Karlom Lopato na Tari, nešteto krat na slovenskih, kakor tudi na tujih hitrih rekah. Ko je spustil čoln, si vedno našel pravo lepilo in fliko, da je šla avantura naprej. Bil si zaprisežen športnik. Rad si kolesaril, smučal, hribolazil, raftal in še kaj. (Spet sem naredil premolk.) Tvoja druga ljubezen je bila mehankarija. Nisi bil le mojster za harleyje, spopadel si se tudi z dirkalniki, celo ferrarija se nisi ustrašil. Če je na poti kaj crknilo pri kamionu, si vedno našel pravo rešitev. (Odkrito sem pogledal navzoče, kakor da jim name ravam povedati nekaj posebnega.) Bil si mojster in prijatelj z veliko začetnico. Nikoli nisi rekel ne, ne da se, pa tudi če je šlo za hiter skok po starodobnika v Francijo, ali pa za nočno akcijo pri pripravi kakšne prireditve. Govoril res nisi veliko, a ko si spregovoril, je to imelo pravo težo. Še več pa so govorila tvoja

dejanja. Kuka, ob tvojem odhodu je zazijalo veliko brežno. Zelo te bomo pogrešali. Prihajamo za teboj in srečali se bomo pri novih dogodivščinah. Tvoji sestri in nečakoma izrekamo iskreno sožalje. Prijatelj.

(Nekje drugje v gozdu)

Sedmino smo imeli na parkirišču. Jože je odprl prtljažnik avtomobila, notri je imel gajbo piva Zlatorog, z odpiranjem je odpiral steklenico za steklenico in jih ponujal naokrog. Janez je prinesel steklenico domačega žganja. Kukova sestra in svak sta odšla. Na parkirišču smo ostali Jože, neki gospod z brado, ki je nekaj dni pred smrtjo govoril s Kuko po telefonu, potem sivolasi gospod, lepo oblečen, ki mi je bil od nekod znan, Janez, njegova žena, Borut, njegov brat Jože, on je bil tisti, ki je prinesel gajbo pira, nadalje Marjan, jaz, žena bradatega gospoda, ona je svoj govor prebrala za mano, pesem, ki jo je brala prav takrat, ko so ji povedali, da je Kuka umrl, nadalje Blaž, ki se je hipoma znašel med nami, sploh nisem vedel, da je Kuko poznal; to smo bili vsi. Jože mi je na ves glas izrekel priznanje: Neverjetno, kako dobro si govor prebral, pa samo enkrat sva šla skozi. On je profesionalec, je z odobravanjem rekel Janez. Še nekaj jih je pritrjujoče zamrmralo. Borutov brat Jože je odprl usta in rekel: Boš en pir? Odprl sem usta in se zahvalil, da ne pijem. Zakaj pa ne? se je v šali razhudil Jože. On ne pije že ne vem koliko časa, se je vmešal Janez, ne, ne, je še

Marjan odprl usta, on ne pije. Saj takrat tudi nisi pil, ko smo šli s Kuko na Taro, se je začel Janez spominjati, vsi so mislili, da smo blazni, šestindevetdesetega je bilo, minilo je eno leto od vojne v Jugoslaviji, mi pa na raft po Tari. Pogovor je postajal vse bolj živahen. Gospod z brado je povedal, da se je po telefonu večkrat pogovarjal s Kuko in da je bil ta vsakič bolj hripav, nazadnje ga sploh ni več poznal po glasu, čisto drugačen glas je imel, Kuka, pojdi k zdravniku, ga je rotil, vendar Kuka tega ni hotel. Vsi ti fantje so bili ekstremni športniki in pustolovci. Blaž je potoval okrog sveta, Janez se je spuščal po razpenjenih brzicah v Avstriji, Franciji, Albaniji, za Kuko pa smo že slišali, kaj vse je počel, pa tudi gospod z brado mi je zaupno šepetal na uho, da pogreša Pariz, sredi teh prepovedi zaradi korone, navajen je vsake toliko obiskati Pariz in si spočiti živce. Jože, Borutov brat, je z ekipo Bobri zmagal na odprtem prvenstvu Južne Afrike v raftu, na reki Zambezi. Marjan je osvojil bronasto kolajno na državnem prvenstvu Jugoslavije v kajaku. Po nekaj šnopčkih se je pogovor razživel. Sivolasi gospod, lepo oblečen, za katerega se mi je zdelo, da ga od nekod poznam, je začel pripovedovati, kako sta zadnjič pila z Belkom. Belka so vsi navzoči poznali, Belko, Belko, se je slišalo od tu in tam. Pila sta v nekem lokalu, znotraj lokala, na skrivaj, Belko je poznal lastnika, policijska ura je bila že zdavnaj mimo, bližala se je polnoč, nakar pravi Belko, ti, če si za to, greva lahko še v en lokal, tam imajo odprto do treh. Vsi smo se od srca zasmeli. Blaž je odprl usta in povedal, kako je bilo, ko je nazadnje srečal Arga. Tudi Arga so vsi poznali.

V nekem obdobju je imel ogromno denarja. Potem se je zaljubil v neko Nemko, odšel je za njo v Nemčijo in v nekaj letih zapravlil vse, do zadnjega ficka. Nekega dne se je prikazal pri Blažu, v gatah in majici, le še to, kar je imel na sebi, mu je ostalo. Blaž je velikodušno poskrbel zanj, našel mu je sobo v domu za starčke. Kaj se zgodi? Ne mine teden in v domu se pojavi očanec s kmetov, hodi od sobe do sobe in ponuja svojo kmetijo v dar človeku, ki je pripravljen delati na njej. Otroci so ga zapustili, odšli so v mesto in za kmetijo jim je malo mar. Argo je, ne bodi len, takoj zagrabil priložnost, še isti dan sta bila z očancem na kmetiji. Po enem tednu je očanec ves razvnet razlagal vsem in vsakomur na vasi, kakšno srečo je imel, saj je Argo delaven, bister, zna vse, streho je popravil, kurnik porihtal, z živalmi je domač, idealnega naslednika je dobil. Nakar Argo na koncu tedna umre. Kar zaspal je. Marsikdo, ki je Arga poznal, je bil ganjen. Jože je odprl usta in rekel, da mora enkrat za vselej razčistiti, kje sva se midva spoznala. Pri Majolki sva pila skupaj s Picasom. Samo nekega Picassa iz Novega mesta poznam, sem odprl usta, ne vem, koga imaš v mislih. No, tega, Janežiča, zmeraj je bil v maskirni vojaški uniformi, je pojasnil Jože. A, Janežič, sem vzkliknil, seveda ga poznam, nekega dne sva prepila veliko dvojnih peščenih ur pri Majolki, ampak tebe, Jože, se še zmeraj ne spomnim, je pa res, da se mi je takrat že mešalo. Ja, fantje, se je nenadoma domislil Jože, za ikebano sem dal sedemdeset evrov. Vsi so začeli jemati denar iz žepov, po deset evrov v bankovcih so mu izročali. Segel sem v žep in našel pet evrov v bankovcu in tri evre drobiža.

Drobiža mu ne bom dajal, sem pomislil in mu ponudil bankovec z besedami: Jaz imam popust. Ja, seveda, je veselo rekel Jože, ti imaš popust, ker si imel govor. K meni je prišel Marjan, odprl je usta in rekel: A greva? Odprl sem usta in rekel: Živjo, fantje! Potrepljal sem Janeza in Jožeta po rami, pomahal Janezovi ženi in ženi gospoda z brado, ki sta se sami zase nekaj pogovarjali, in z Marjanom sva odšla.

(Konec prve plošče)

Druga plošča

Če te ne potre, je v redu, je včeraj rekel Tomaž, potem ko sem najprej izgubil v paru s Tinetom, potem še s Stankom, s Tomažem sva sicer vodila s tri proti dve, a sta Tine in Stanko ob uri odšla, midva s Tomažem pa sva udarila še single, dva tie breaka sva odigrala, prvega je dobil Tomaž in drugega jaz, hvala bogu. Če te potre, ni dobro, je rekel Tomaž. Primerjaj se z Einsteinom in Gilgamešem, ampak ne sme te potreti spoznanje, da do neke mere obvladaš seštevanje in odštevanje, deljenje in množenje, medtem ko nimaš pojma o teoriji vsega; ravno tako se je najbolje sprijazniti z dejstvom, da nisi vladar mesta Uruk. Tako pride, je svoje razmišljanje zaključil Tomaž. In še nekaj pozitivnega se je zgodilo. S soslednjega igrišča je k meni pristopil možak v zrelih letih, se opravi-

čil za motnjo in me odkritosrčno vprašal, koliko sva stara. Jaz jih imam devetinšestdeset, čez nekaj tednov jih bom imel sedemdeset, Tomaž pa jih šteje štiriinšestdeset. Čestitam vama, se je razvnel možak, vidva sta moja vzornika, želim si, da bi v vajinih letih igral tenis, tako kot vidva. Ko sem to povedal Tomažu, se je zasmejal in mi zaupal, da jih bo letos štel osemdeset. Če te potre, ni dobro, če te ne potre, je dobro. Mogoče je to teorija vsega.

(Plošča je poškodovana)

Življenje je bilo vse bolj podobno ljudskim pesmim in pregovorom. Vzemi vse, kar ti življenje ponuja, danes si cvet, jutri uvela roža. Naiven mladenič sem bil. Ampak ni dolgo tega, kar je Stanko odprl usta in rekel: Ti si tako naiven. V njegovih očeh sem še na stara leta naiven. Naraven sem, prostodušen in nepri-siljen. In šele potem nedolžen, pretirano zaupljiv in otročji. Moški mora biti otročji, je rekel Vinko. Kot penzionist je kradel sosedom časopise iz poštnih nabiralnikov. Pri tem so ga zalotili, a je tudi to preživel. Sam se včasih zavijem v deko iz stoprocentne volne in se uležem pred Metalko. To je zadnji model deke iz stoprocentne volne, samo pomisliš in že se spremeni v kavč. Pred povsem izpraznjenim izložbenim oknom ležim, tam, kjer sem še pred kratkim videl ležati nekega klošarja v spalni vreči. Čez dan me kdo pogleda, ali pa še celo pristopi k meni in me vpraša, kako sem.

Po deveti zvečer, ko nastopi policijska ura, imam mir. Nekajkrat so prišli policaji, a me niso našli; izginil sem kot kafra. Ko so odšli, sem se spet prikazal na istem mestu. Bil sem kot duh v meglicah spominov. Tamle, malo naprej, je bila svoje čase Varteksova prodajalna konfekcijskih oblek. Neke noči sem pred velikimi izložbenimi okni zagledal Francija in Veroniko. Nepremično sta strmela v moške in ženske lutke, ki so stale v odsekanih pozah. Kako sta, sem ju veselo pozdravil, gledata lutke? Na tripu sva, me je Franci pogledal s sijočimi očmi. Veronika je imela obraz razžarjen z neko notranjo lepoto. Naj povem, kdaj je to bilo, katerega leta? Noč, trije stojimo pred Varteksovo prodajalno, nekoč. Me je spomin na ta dogodek potrl in zakaj? Zato, ker je Franci umrl, za Veroniko pa sploh ne vem, kje je. Ali me je bolj potrla to, da ležim na kavču, pokrit s stoprocentno volneno deko, ob izložbenem oknu pred Metalko? Kaj bom s tem dosegel? Nekaj čez peto zjutraj je bilo, policijska ura se je že končala, ljudje so začeli hoditi v službo. Ja, figo, to se samo tako reče, v resnici ni nihče hodil, eden se je peljal na kolesu, drugi na vespi, tretji na električnem skiroju in četrti je pridrvel mimo na dveh debelih gumijastih kolesih, držal se je za balanco in vzravnano stal na podstavku. Saj so vsi taki kot jaz, sem pomislil, udobje bi radi. Zase vem, da sem nedeljski človek, na nedeljo sem rojen, počivam rad. Kaj pa vsi drugi, so tudi oni v osnovi nedeljski ljudje? Iz Rusije je prišla novica, da bodo čez pet let uvedli leteči taksi. Sklepam, da bo čez deset let prišel v uporabo tudi leteči kavč. Ležal sem naprej, če se tako izrazim. Povsem sem se zavil v deko iz stopro-

centne volne in še kovter sem povlekel čez glavo. Skozi špranjo sem opazoval, kaj se dogaja na cesti. Ljudi je bilo malo in skoraj vsak je imel masko čez obraz. Bilo je ob koncu marca, ampak je bilo kar mraz. Za prvi april se nam je obetal lockdown. Neuradno je v Evropski uniji uradni jezik angleščina, čeprav so Angleži iz Evropske unije odšli. Kot lahko vidite, sem tudi malo politika, čeprav redko kritiziram Evropsko unijo, kaj šele Republiko Slovenijo. Nekje, Bogu za hrbtom v vesolju, nekdo razmišlja o tem, kaj je smisel življenja. To počne zelo osebno. Ljudi se ne izogiba. Navija za človeštvo in za naš planet. Čez devet let bo v naši družbi gledal pristanek človeške posadke na Marsu. Tu, na Zemlji, je v penziji in si želi samo še zdravja. Na koncu romana imaš občutek, da je našel srednjo mero. Tako. Hvala za prispevek, je rekla moja žena in po elektronski pošti odposlala teh nekaj stavkov, s katerimi sem označil svoj prejšnji roman. Komu je poslala? Založbi, za katero pišem. Nazadnje, ko sva se srečala s Primožem, se je takoj pošalil: Sem slišal, da si hišni pisatelj. Ni kaj, sliši se dobro. To bi lahko bil žanrski roman o junaku našega časa, o hišnem pisatelju. Njega ne boš videl na polju ali v hribih, še na morju ne, kajti on ustvarja v hiši. Hišni pisatelj, jekleno sivih oči, je ležal na kavču pred Metalko, zavit v deko iz stoprocentne volne. Bodimo natančni in povejmo, da je v resnici ležal na postelji Slovenska postelja in da je poleg njega ležala žena. Drži pa, da je bil zavit v deko iz stoprocentne volne, medtem ko se je morala žena zadovoljiti z navadno deko. Hišni pisatelj je nehote razkrival samega sebe. Tisto pa ni res, da sta oba ležala pred

Metalko, kje pa bi žena ležala pred Metalko, lepo vas prosim! To je prav gotovo opravljanje. Neka anketa je razkrila, da si večina mladih ljudi želi, da bi postali pisatelji. Vsak pisatelj je podoben filmskemu igralcu. Najprej je miličnik, zatem ročni stavec in za povrh še trgovski vajenec. Vleče ga, da bi opravljal vse poklice na svetu in vse izkusil, zato da bi nazadnje popisal vse.

(Nekje drugje v gozdu)

Kot vsi sem tudi jaz težko čakal na penzijo. Kdaj bo, kdaj bo prišla, sem se spraševal, kot da sem pri vojakih in štejem dneve, kdaj se bom razpustil. Zdaj, ko sem v penziji že peto leto, pa imam dela čez glavo. Stranac jekleno sivih oči mi še vedno roji po možganih, kavbojski roman, to je prav gotovo žanrski roman, imaš kavboje, streljajo se, gonijo govedo čez reke, marsikaj se dogaja. Verjemite mi na besedo, da tega ne mislim napisati za splet, sem noter bom vta-knil Wyatta Earpa, ko bo prišla priložnost. Trenutno za to ni časa. V Mestnem gledališču ljubljanskem sem dramaturg v igri Williama Shakespeara *Kakor vam drago*. Mlad, obetaven režiser Janez Kreft me je povabil. No, zdaj ni več tako mlad, devetinosem-desetega pa je bil star sedemnajst let in je v Mestnem gledališču gledal predstavo *La discreta enamorada* Lopeja de Vege, v režiji Vita Tauferja in z mojim dramaturškim prispevkom. To pa je bilo videti tako, da sem se v vlogi dramaturga pojavil kar na odru, skoraj

na vsaki predstavi sem bil v rožicah in sem ga biksal, da je bilo veselja in smeha v dvorani, kolikor hočeš. Pod mojim vplivom so si tudi soigralka in soigralci privoščili opojne pijače, tako da je Žarko Petan, ki je bil na eni izmed predstav supervizor, v dežurno knjigo zapisal: Vsi igralci so bili disponirani. Mlademu Kreftu je bila predstava tako zelo všeč, da se je zaradi nje odločil postati režiser. Zato sem rekel, da sem dramaturg *v* igri Williama Shakespeara, pravilno bi bilo, da sem dramaturg *pri* igri, ampak medtem sem ugotovil, kaj hoče Kreft. Prepričuje me, da se pojavim na odru, tako kot pri *La discreti enamoradi*.

– Janez, sem mu odkrito rekel, od takrat je minilo več kot trideset let, medtem sem bil na operaciji jezika, nimam več tistega užitka pri izgovorjavi, kot sem ga imel včasih, sliniti se začnem ...

– Čisto v redu govoriš, me je ustavil Janez, ampak nočem te prav nič siliti, boš že sam začutil trenutek.

– Ti praviš, da bi rad Shakespeara posodobil, sem spretno zavrtil pogovor v drugo smer, tako kot so slikarji v srednjem veku rimske vojake, ki križajo Jezusa, oblekli v oklepe iz svojega časa. Praviš, da bi rad prikazal korono in vse mogoče prepovedi, ki jih je povzročila, namesto v Ardenski gozd bi igro postavil na prazne ljubljanske ulice, med klošarje ali kralje ulice, kot jim rečemo danes. Všeč ti je tip, ki sem ga videl ležati pred Metalko, všeč ti je leteči kavč ...

– Leteči kavč bom prikazal tako, kot je to storil Hitchcock v filmu *Sever-severozahod*, je kar poskočil Kreft, se spomniš tiste vožnje z avtomobilom, ki jo izvaja mrtvo pijani Cary Grant? Kavč bo lebdel v zraku

nad odrom, zadaj, na platnu, bo izginjala v daljavo hitra avtocesta, boš videl, perfektno bo.

– In vse to bo na spletu? sem vprašal brez pravega zanimanja.

– Predstava bo na spletu, je odločno pritrdil Kreft.

– Nazadnje se bom moral sprijazniti še s spletom, sem vdano rekel, na mobi sem se že čisto navadil, pametnega telefona pa še nimam.

– Nič hudega, ravno zato sem te povabil k predstavi, je pomirjujoče rekel Kreft, zraven sebe hočem človeka iz časov pred internetom.

Pogledal sem ga. Bil je nizke rasti, tehtal pa je krepko čez sto kilogramov. Ta človek rad veliko jé, sem pomislil. Nato sem misel nadaljeval: Tudi režira tako, kot jé. Vse, kar sem mu predlagal, je sprejel. Prazne, nočne ulice v Ljubljani, z nekega dvorišča se razlega popevka ansambla Borghesia: Ko hodim sam, po nočnih ulicah ... Dva tipčka, ki spita drug zraven drugega na letečih kavčih pred Metalko, potem kavboji, Wyatt Earp, karkoli sem predlagal, vse je takoj in z največjim veseljem sprejel. To bo perfektno, je ponavljal. Odšla sva v dvorano in se usedla v sedmo vrsto. V veljavi je bilo mnenje, da imaš iz te vrste najlepši razgled na oder.

Spoštovani,

sem na devetintrideseti strani svojega novega romana z delovnim naslovom *Pekatete*. Pripovedujem o raju, ki je zmeraj v preteklosti, in o izgonu iz raja,

ki je zmeraj v sedanjosti, razen takrat, ko se človek zave: Še Bog, da je tako, kot je. Pripovedujem o prijateljici Niki, ki me je poslala na pot zmagoslavja. Zaradi nje sem naredil večerno gimnazijo, zaradi nje sem se vpisal na AGRFT, zaradi nje sem pisal drame in komedije, zaradi nje sem odigral glavno vlogo v celovečernem filmu, zaradi nje sem nastopal v gledališču, na radiu in na televiziji. Da bi me videla. In je tudi prišla na premiero moje prve drame v Maribor, gledala je film *Butnskala*, na televiziji je gledala *Pop Satirikon*. *Opolnoči v spodnjih gatah*, prišla je v Dramo, ko sem igral Tournela v *Bolhi v ušesu*, prišla je v Mladinsko gledališče na mojo veseloigro *Veselja dom*. In zmeraj me je pohvalila. Režiserja je včasih skritizirala, mene pa ne. Šele zdaj, pri sedemdesetih, sem spoznal, da je Nika moja prijateljica in da mi je hotela samo dobro, ko je zavrnila mojo ljubezen. Vedela je, da obstaja raj pred rajem. Vedela je, da sem bil zaljubljen že prej. V Goco na Čuburi, v tisto punčko iz drugega razreda na Košutnjaku, v Kačo iz petega razreda Osnovne šole Pere Popovića Age. Vedela je, da se bom prav kmalu na novo zaljubil, čeprav se je obema zasolzilo oko, ko sva se pred Nebotičnikom razšla. Kako je z ljubeznijo, pa je lepo povedala Jelka Cvetežar: Veste, jaz, ko sem zaljubljen, sem čisto neumna. Zato bom delo, ki ga pišem, v svojem opusu uvrstil med ljubezenske romane, med *Grein Vaun*, *Orangutan* in *Probleme*.

PRVO POGlavJE

– Lahko začnemo?! je zaklical Kreft.

Na oder sta prišla dva igralca, nisem si zapomnil njunih imen, zato ju bom poimenoval po vlogah, v katerih sta nastopala; bila sta Orlando in Adam.

– Kolikor se spominjam, je odločno spregovoril Orlando, je bilo z njegovo poslednjo voljo takole: zapustil mi je tisoč zlatnikov in naročil mojemu bratu, naj me vzgaja. Toliko sem se naučil, Janez, sorry, več pa nisem mogel, ker sem bil živčen, celo popoldne sem čakal na vodoinštalaterja.

Kreft je sprva namrgodeno strmel vanj, a polagoma se mu je čez obraz razlezel smehljaj.

– Bravo, Riki, je rekel, idejo si mi dal. Miha, a prideš sem!

Na oder je naglo prišel inšpicient.

– Miha, a snemamo?

– Snemamo, tri kamere snemajo, z desne, z leve in s hrbta, je živahno pojasnil inšpicient.

– Frontalno pa ne?

– Ni Boruta.

– Kdaj pa pride?

– Je rekel, da kmalu. Imam pa tudi eno dobro novico. Štrozaki so narejeni, naramnice imajo.

– Štrozaki so narejeni, perfektno! Fanta, dajta si štrozake gor, potem pa začnita še enkrat.

Igralca sta odšla z odra, Kreft se je nagnil k meni in mi začel zaupno razlagati, kaj vse si je izmislil. Leteči kavč se bo imenoval štrozak. S štrozacom bodo leteli

na Mars. Socialna delavka, ki skrbi za kralje ulice, bo v predstavi igrala Lenko, kmetsko dekle. Kralji ulice bodo ležali na štrozakah pred Metalko, socialna delavka jih bo animirala, vsake toliko se bodo dvignili na noge in odigrali prizor iz *Kakor vam drago*. Na sredi prizora bo na sceno prišel Wyatt Earp, posebej med kralji ulice, podoben bo Janiju Rokerju, o katerem sem mu pripovedoval, na glavi bo imel klobuk znamke Stetson, belo srajco, črn lajbič, za pasom vse polno patronov in v toku otroško pištolico. Iz zvočnikov se bo zaslišal globok glas: Jednog sumornog dana stranac čelično plavih očiju stigao je pred Metalku. Iz ozadja se bo oglasila popevka ansambla Borghesia: Ko hodim sam, po nočnih ulicah ...

Pred kratkim sem srečal Popa. V podhodu pod Ajdovščino sem ga zagledal, na tej strani, pod Metalko, tam so odprli nov bife. Rekel je, da še vedno rad cukne kakšen kozarček, v glavnem pije z mlajšimi, ampak ni isto. Ni isto, je odločno ponovil.

Gledal sem na oder in prevevali so me podobni občutki. Ni bilo isto. Ko smo igrali *La discreto enamorado*, sem imel nemalokrat vtis, da nas gleda cela Ljubljana. V opoju aplavza sem mislil, da vse oči strmijo v nas. In še nekaj je bilo. V gledališču je veliko več zaslužil. Pustil bom to, naj se vidi razkošje, naj se vidi, kako tenka je ločnica med prvo in tretjo osebo. Fičniki, ki sem jih zaslužil kot pisatelj, so bili v primerjavi z zlatniki, ki sem jih zaslužil kot dramatik, scenarist, dramaturg ali igralec, skoraj simbolični. Pa še med ljudmi je bil veliko bolj priljubljen. Vzemi mo, da dvorana Mestnega gledališča sprejme tristo

ljudi. Petinpetdeset predstav *La discrete enamorade* smo odigrali. Po mojih izračunih nas je torej gledalo šestnajst tisoč petsto ljudi. Moji romani so izhajali v nakladi šeststo izvodov. Dvainštirideset let mineva, odkar je izšel *Grein Vaun*. Kdo ve, ali ga je v tem času prebralo šestnajst tisoč petsto ljudi? Sploh so te številke mala malica za splet. Svetovno znana umetnica ima štirideset milijonov sledilcev, svetovno znan športnik dvesto milijonov. To so druge dimenzije, mi je razlagal Bice, ko se je vrnil iz Moskve, tam hodiš pol ure čez cesto. Ampak, tudi v majhni dvamilijonski Sloveniji je bilo prijetno biti priljubljen. Najprej sem uspel z *Grein Vaunom*. Vasja Predan mi je v *Naših razgledih* dal priznanje, da sem pisatelj. Potem se je v *Teleksu* oglasil Andrej Inkret s »To morate prebrati«. Nič manj me ni pohvalil Drago Bajt, ne vem točno, kje, v kateri reviji ali časopisu. Najboljše pa je bilo to, da sem pridobil bralko, ki je postala moja žena. Imela sva dve sobici na terasi velikega bloka za Bežigradom, v eni sta spala žena in dojenček, v drugi sem na raztegljivem fotelju pod mizo spal jaz. Sedela sva na terasi pod najinim oknom, pila pivo in kadila ter brala kritiko Vasje Predana v *Naših razgledih*. Pred nama se je visoko v nebo dvigal bel dimnik, na vrhu okrašen z rdečimi kvadrati, da ga je pilot iz aviona že na daleč opazil. V daljavi se je grmadila Šmarna gora. Pred nama so bile perspektive. Ob istem času je postala popularna *Butnskala*, veliko bolj kot *Grein Vaun*. Tehnik Silvo Žnidaršič, s katerim sva na Radiu Študent šestkrat zapored s petka na soboto montirala *Butnskalo*, mi je vsak teden sproti poročal: Folk

masovno telefonira na radio, kdaj bo spet *Butnskala*, a bo še *Butnskala*, folk nori, blazno popularna je. Doma sem imel majhen tranzistor v velikosti pametnega telefona, le da je bil zvok bistveno slabši, tako da ob sobotah popoldne sploh nisem poslušal oddaje. Berti ni bil niti toliko na tekočem. Bil je osupel, ko je nekega večera prišel do Lipe, tam pa so za vsemi mizami posnemali like iz *Butnskale*, nekdo je govoril s hreščočim glasom kot Fanči, nekdo je govoril rezko in je nosljal kot Mici, spet nekdo drug je drdraje pleteničil kot gospod profesor, četrti je pojoče raztegoval besede kot Eminenca, peti je imel govorno napako in je mukoma valjal jezik po ustni votlini kot Valentinčič. Prava norišnica je bila. Ko so ga zagledali, je moral od vseh strani sprejemati čestitke: Bravo, Berti, oziroma gospod profesor, bravo, res, dobro sta to naredila s Filetom, hvala, zares. Nič drugače ni bilo s filmsko *Butnskalo*. Kot najstnik je sanjaril, da bo postal filmski igralec, da bo imel premiero v Kinu Komuna, da bo prišel na oder in se priklonil, nekje v parterju bo sedela Nika ... Tu so se sanje razblinile. V resnici je bilo vse drugače. Premiera *Butnskale* je bila prav zares v Kinu Komuna, njega, Fileta, pa tam ni bilo. Bil je doma, z družino. Sploh ni prišel na premiero. Niti tega ni vedel, ali je na premiero prišla Nika. Folk se je baje tepel za karte.

DRUGO POGLAVJE

Igralca sta se vrnila na oder. Na ramenih sta tovorila vsak svojo žimnico in se z obema rokama – – – (Nekaj besed je nečitljivih.) Na žimnicah so bile prišite naramnice. Orlando in Adam sta se z obema rokama oprijemala naramnic in pod težo žimnic mukoma hodila. Dvorana je bila v poltemi, le oder je sijal v močni svetlobi reflektorjev. Kako te gledališče začara, sem pomislil. Spomnil sem se nekega amaterskega igralca iz Šentjakobskega gledališča, ki mi je s trpkim izrazom razlagal: Gledališče te zastrupi. Prej sta bila igralca na odru videti čisto običajna človeka, v trenutku, ko sta se pojavila z žimnicama na ramenih, sta postala tragična in komična obenem. Čutil si, da trpita pod pezo življenja. Mogoče sta bila ravno zaradi tega veliko bolj živahna in dialog jima je lepo tekel. Za to je bila najbolj zaslužna šepetalka. Kreft jo je prosil, da pride na oder in se postavi zraven obeh igralcev, tako da sta kot papigi ponavljala besedilo za njo. Kreft je pred kratkim na kanalu Mezzo gledal opero, pozabil je katero, nastopali so telesno in duševno prizadeti, ki so kar vmes pripovedovali o svojih hudih preizkušnjah. Gledal je še neko drugo opero. V njej so nastopali Armenci. Pripovedovali so o vojni med Armenijo in Azerbajdžanom ter o genocidu, ki so ga nad njimi izvedli Turki med prvo svetovno vojno. Oblečeni so bili kot brezdomci in tudi živeli so na ulici, zraven smetnjakov. Kreft je odkrito povedal, da bi rad ustvaril nekaj podobnega. Sedel

sem na oblazinjenem stolu, z enim ušesom poslušal Krefta in zraven razmišljal o tem, kar mi je povedal Stanko, ko je bil še v službi kot kirurg v Kliničnem centru. Tukaj moram biti, tukaj sem spravljen. Enak vtis sem imel, ko sem prišel v Dramo na prvo bralno vajo za Gogoljevega *Revizorja*, v režiji Dušana Jovanovića. Pred kratkim je umrl, zato dam njemu v spomin kapo dol. Tajnica Drame mi je nekega dne telefonirala in mi povedala, da mi Dušan Jovanović ponuja vlogo Špjokina v *Revizorju*. Z veseljem sem sprejel in takoj odšel v knjižnico Otona Župančiča ter si *Revizorja* izposodil. Knjigo sem odprl na začetku, kjer so bile napisane dramatis personae. Špjokin je bil deseti po vrsti. To je bila stranska vloga, novo pa je bilo zame tudi to, da me je Dušan povabil kot igralca. Prej sem posnemal Molièra in Shakespeara in sem v svojih igrah nastopal, tudi v glavnih vlogah, če je bilo treba. Ali pa sem začel kot dramaturg in končal kot igralec v vlogi dramaturga. V Feydeaujevi *Bolhi v ušesu* sem bil sprva dramaturg, ko pa se je pojavila potreba, sem se zasukal v vlogo Tournela. Na prvo bralno vajo za *Revizorja* sem prišel z občutkom, da sem igralec, mogoče samo ljubiteljski, pa vendar igralec, ki je angažiran in zasluži dvesto mark za nastop. Sedeli smo v kvadratu, za mizami, ki so se vrstile druga za drugo, vsaj dvajset igralcev nas je bilo, ravnatelj Drame, njegova tajnica, režiser, prevajalec, inšpicient, scenograf, kostumografka in še kdo. Vsi smo resno strmeli predse in poslušali, kaj nam razlaga dramaturg, ki sem ga pozabil omeniti. Ne vem, kako so se počutili kolegi in kolegice (pardon, pri Shakespearu

so vse ženske vloge čisto na koncu seznama dramatis personae), jaz sem se počutil, kot da sem na svojem terenu. Nič nisem mislil, samo sedel sem in poslušal; pri enem ušesu mi je šlo noter, pri drugem ven. V primerjavi s svojim pisateljskim delom sem se počutil, kot da sem na počitnicah. Nisem imel več moralnega mačka zaradi svojih umetniških ambicij, saj sem pošteno zaslužil za kruh, in sicer samo s tem, da sem kot del kolektiva sedel na bralni vaji. Vaje so bile plačane. Kar se tiče tega, smo bili preskrbljeni. Po vajah smo iz Mestnega gledališča odšli naravnost v interni bife hotela Slon. Iz Mladinskega gledališča smo po vaji odšli do bifeja na kolesih, ki ga je neki podjetnik že leta osemnosemdeset postavil zraven Akademskega kolegija. V Drami smo imeli interni bife in nam ni bilo treba hoditi nikamor. Lepo je bilo. Človeka je zagrabila ljubezen do soigralk in soigralcev, do režiserja, inšpicienta, frizerke, kostumografke, maskerke, scenskih delavcev in vseh drugih, ki so v gledališču zaposleni. Tisti amaterski igralec iz Šentjakobskega gledališča je imel prav: Gledališče te zastrupi.

TRETJE POGLAVJE

– Pazi, da ne boš postal podoben Koju, me je opozarjal Bice. Ko je bil moj oče. Vzdevek je dobil zato, ker je hodil v gostilno Koper. Najprej smo ga klicali Koprče, potem smo to skrajšali na Ko. Ko je Ko postal upokojenec, ni nič več delal. Poskusil je še

dvakrat, najprej je prodajal reklamni prostor v reviji *Borec*, nato se je uдинjal kot honorarni uslužbenec v muzeju NOB, naposled je v trenutku obupa izjavil, da bo šel za paznika na kopališču Kolezija. To sem mu preprečil. Povedal sem mu, da bo moral loviti lastnega sina, ki redno leze na vseh koncih in krajih čez ograjo. Zakaj je bil Bice do Koja kritičen? Še najbolj verjetno zato, ker se mu je zdelo, da je copata. Saj sta se nekoč, ko sta se slučajno srečala pred gostilno Koper, vse pogovorila. Oče je povabil Biceta na konjak in mu na kratko razložil, da je družina družina. Ko sem potem Džeku povedal, kaj o Koju meni Bice, se je takoj postavil na stran mojega očeta. Ali ni pravično, da si človek na stara leta oddahne in uživa v pokoju? Ironija narave je, da z Bicetom uživava v pokoju že peto leto, medtem ko je Džek prevajal in pisal do zadnjega diha, ko pa je lansko leto Zpizu vrnil svojo delavsko knjižico, penzije ni dočakal, prej je umrl. Kapo dol. O, Šamaš, o, Enlil, o, Ea! Moj oče je hodil v Tivoli, na balinišče Društva upokojencev. Tam je spil pivo in balinal. Danes balinišča ni več. Teniška igrišča našega kluba Tivoli, prej Olimpija, so še vedno tam, kjer so bila takrat, ko je moj oče balinal. Oče je šel balinat na vsake kvatre enkrat, medtem ko grem jaz na tenis tudi po štirikrat na teden. Čisto mogoče je, da je bilo balinišče nekoč tam, kjer imamo danes teniško igrišče z umetno travo. Nekoliko višje leži, v bližini bifeja. Vedno sem se primerjal z očetom. Bil je med zmagovalci druge svetovne vojne. Kaj pa jaz? Kje je bila moja zmaga? Je bila to radijska igra v nadaljevanjih, *Butnskala*, v kateri sta tovariša Marjan Krivic

in Ludvik na ves glas prepevala: Zmaga, zmaga, zma-gaaa ... Kaj manjka moji zmagi v primerjavi z očeto? Prav gotovo to, da se nisem udeležil vojne za Slovenijo. Le po barih, bifejih in gostilnah sem hodil, bil sem humorno živahen in sem si predstavljal, da ljudem dvigam moralo. Pred tem sem, odkar vem zase, živel v mirnodobnem stanju. Vsi smo živeli v obdobju miru, Bice, Nika, Marči, Srač, Branko. Vsi po vrsti smo poznali samo mir. Starejši so nam govorili: Sploh ne veste, kaj imate, sploh ne veste, kaj je trpljenje. Včasih se nam je zdelo zamalo, da nismo preizkušeni v borbi na življenje in smrt. V Ljubljani smo leta šestinšestdeset organizirali svetovno prvenstvo v hokeju na ledu. Zvečer sem hodil po Celovški cesti, kar se k meni primaje Rus v balonarju, dežnem plašču, kakršni pri nas že zdavnaj niso bili več v modi.

– Gdje jest Gala Tivoli?

Takoj sem pomislil, to je agent KGB, pa čeprav sem imel komaj petnajst let. Tista Gala, namesto Hala, me je zmedla, tako da nisem znal nič pravega povedati, čeprav sva imela Halo Tivoli pred nosom. Nestrpno je zamahnil z roko in odkorakal. Na vogalu hotela Slon so odprli prvi bistro. V krogu so bili postavljeni barski stoli, stregli so posebno ponudbo hrane, kadar pa jedcev ni bilo, so barske stole zasedali pivci. Med vhodnimi vrati in barskimi stoli je bil prazen prostor, na katerem se je drenjala množica ljudi s kozarci v rokah. Vse to smo z Niko opazovali od zgoraj, iz slaščičarne Slonček; v enakem krogu kot spodaj stoli so se tu zgoraj vrstile mize s pepelniki, lahko se je kadilo. Tudi zgoraj so stregli pivo, vino in žgane pi-

jače, poleg kremnih rezin, tort in sladoleda. Nika je imela na piki frajerja Marjana in Mareta. V Marjana je bila še kar zaljubljena, Mare pa jo je privlačil. Bil je lepotec in je nastopal v reklamah na televiziji. Iz maščevanja sem ju poimenoval Rožnati prašič in Ošabni pav. Alas! Kaj mi je to pomagalo, ko pa sem še vedno sedel z Niko zgoraj, v slaščičarni, in na njeno prošnjo zabavno komentiral, to se pravi odigral, kako je v bistro vstopil Mare in kako Marjan. Mare je vstopil kot kralj, za hip se je ustavil v tistem vmesnem prostoru, kjer so se drenjali, spregovoril je s kom besedo ali dve in potem veljavno prišel do šanka in si naročil pijačo. Marjan je že na vhodnih vratih začel izvajati nekakšne skrivalnice. Postavil se je neki ženski za hrbet in od tam kukal proti šanku. Ko je videl, da ga je Mare opazil, mu je pomahal, a se je takoj spet skril nekomu za hrbet. To je ponovil še nekajkrat, vse dokler ga ni Mare z odločno gesto povabil, da se priključi družbi za šankom. Šele potem je ves zardel pristopil zraven. Na moje veliko začudenje je bila Nika ganjena. Kar raznežila se je. Prišlo mi je na misel, kaj je rekla Barbarina mama. Ne veš, koliko žensk se poroči iz usmiljenja. Naj kot zanimivost povem še to, da smo vsi navijali za Ameriko. Nihče ni navijal za Sovjetsko zvezo. Bili smo razočarani, ker so Američani prišli na turnir z amatersko ekipo in so izgubljali tekmo za tekmo, medtem ko je Sovjetska zveza mlela vse reprezentance kot za šalo. S šolo smo šli na tekmo med Finsko in ZDA. Dvorana je bila skoraj polna, še druge šole so prišle. Juesej, Juesej, smo vpili, Juesej, Juesej! Pa so Američani tudi to tekmo

izgubili, le za to jim je šlo, da ostanejo v skupini, za višja mesta jim je bilo malo mar. Bili so popolnoma prepričani, da je njihova profesionalna liga najboljša na svetu. Nekega dne smo v bistroju zalotili sodnika, ki je sodil tekmo med Finsko in ZDA. Lepo, kulturno je jedel. Na košarkarsko igrišče, zadaj za našo šolo, so pridrveli Švedi. Kakih dvajset jih je bilo. V rokah so imeli že skoraj prazne steklenice slivovke. Slivovic, slivovic, so vpili, nam kazali prazne steklenice in nas eden čez drugega spraševali, kje si lahko kupijo nove. Dva sta se pognala za žogo in jo začela metati na koš. Ključni stavek mojega očeta je bil: O, jaz sem se znašel v življenju.

Spoštovani,

Kreft se mi je včeraj zaupal, kaj bi pravzaprav rad naredil. File, mi je rekel, sram me je, pa ne vem, zakaj. Na oder bi rad postavil gigantski mehur, iz katerega bi na vsake toliko po plastični cevi pricurrljala voda, spodaj pod mehurjem bi bila kangla, voda bi na trenutke v silnem curku padala v kanglo, drugič spet samo po kapljicah, iz zvočnika bi se slišalo, kako hčerka telefonira svoji mami: Mami, mami, lahko pripelješ strica Dorisa in teto Marinko, pa še sosedo in še koga iz hiše, pijače bo zadosti za vse!

– In potem se zaradi mene, mi je vročično razlagal Kreft, lahko pojavita Mare in Marjan, z balkona ju vidva z Niko opazujeta, ti ju posnemaš, kako vsak po svoje vstopata v lokal, kralji ulice bodo zdaj gostje v

bistroju in natakarji jim bodo naravnost iz mehurja točili pijačo v kozarce. Kaj praviš, hm? To je seveda samo predlog.

– Ideja se mi zdi zanimiva, sem brez pomisleka odvrnil, le tega ne vem, kam boš stlačil *Kakor vam drago?*

– Ah, nekam že, je raztreseno rekel Kreft. Spogledala sva se in se oba hkrati zasmejala. Tedaj je k nama prisedel Jure Doblekar, scenograf, in se s Kreftom zapletel v tih pogovor o tem, kakšnih dimenzij naj bo mehur in kakšne barve in oblike; ali bo plastična cev podobna hrenovki ali safaladi; poslušal sem samo napol, tehnične podrobnosti me niso zanimale. Na odru se je pojavil igralec, ki ga nisem poznal po imenu, v roki je na lesenem štilu držal veliko tablo z napisom NEKJE V GOZDU. Muzal se je in hodil poudarjeno počasi ter vsake toliko poblisnil z očmi proti Kreftu, ampak ta je bil povsem zatopljen v pogovor z Doblekarjem. Žal mi je bilo igralca, in da njegov trud ne bi šel v prazen nič, sem na ves glas zaklical: Perfektno! Poleg tega je bila ideja moja. *Kakor vam drago* sem prebral v dveh dneh. Igra je bila povsem zmešana, zapomnil sem si le to, da se je dogajanje vsake toliko odvijalo v gozdu. Prevajalec Oton Župančič si je privoščil starinski izraz – Ardenski les. Vadili smo četrti prizor v petem dejanju. Drugje v gozdu, je pisalo spodaj. Pomislil sem že, da bi na to opozoril Krefta, ampak potem sem si rekel: Saj je vseeno, ali je nekje v gozdu ali drugje v gozdu. Na oder so sproščeno prišli STARI VOJVODA, JACQUES, ORLANDO, OLIVER in CECILIJA. Vsi so bili v trenirkah. Na ramenih so tovorili vsak svojo žimnico, le

Cecilija si je oprtala teniško torbo. To olajšavo si je pri Kreftu izprosila z obljubo, da bo deset dni pred premiero vadila z žimnico od jutra do mraka.

– Orlando, je spregovoril vojvoda, misliš res, da fant premore vse to, kar nam je obetal?

– Včasih verjamem, je odvrnil Orlando, včasih ne, kot tisti, ki v strahu upa in pozna svoj strah.

Na oder so z žimnicami na ramenih prišli ROZA-LINDA, SILVIJ in FEBA. To je bila komedija zmešnjav, namreč, pogovarjali so se o tem, kdo se bo s kom poročil, zraven pa so bile ženske, preoblečene v moške. Jasno, trenutno se to ni videlo, saj sem že rekel, da so bili vsi v trenirkah. Tukaj moram biti, sem pomislil, tukaj sem spravljen. Lepo v miru sedim v sedmi vrsti parterja, poslušam igralce, slišim sikanje šepetalke in zraven razmišljam nekaj tretjega. Čarlija sem srečal na tržnici. Ravno je prišel iz Portorika. Bilo je zgodaj zjutraj. Pol kile sardel sem nabavil. Usedla sva se na vrt enega izmed mnogih lokalov pred Plečnikovim stebriščem. Nekdanja pivska bratca sva mirne duše naročila dva kapučina. Čarli me je vljudno vprašal, ali me moti, če bo kadil. Povedal je, da se je korona zadnje čase razpasla tudi v Portoriku. Potem mi je pokazal nekaj fotografij, na katerih je bil s svojo ženo, z njenim očetom, z okoliškimi otroki, z ženo nista imela otrok, pred hišo, obkroženo s palmami, na morski obali ...

ČETRTO POGLAVJE

V mladosti na stare ljudi gledamo z odporom, ko pa ostarimo, nam srce še vedno veselo bije, čeprav smo brez zob. File ni mogel odnehati. Zdelo se mu je, da je celotno življenje njegov hobi. Nekdo ima v lopi orodje in si zna vse narediti sam, File pa je šel v Mladinsko knjigo, nabavil si je petsto listov pisalnega papirja, in že je bil rešen iz začetnih težav. Ni dobil delovne štipendije, premalo točk je imel, od štiridesetih možnih jih je zbral le triintrideset. Za koncept dela je od petnajstih možnih dobil le deset točk. Rečeno je bilo, da je njegov koncept sicer duhovit, a kljub vsemu skop. Komisija je bila mnenja, da vrednost njegovih del v zadnjem času niha. O, tudi File se je znašel v življenju, ne samo njegov oče. Penzijo je imel, poleg tega pa je pisal roman in zraven še nekaj zaslužil. Včeraj je malo manjkalo, pa bi premagal sina v tenisu, dve zaključni žogi za set je imel! Vprašajmo se: Je bil boleče iskren? Nam je ta šaljivec nazadnje hotel povedati, da mu je včasih hudo? Ali je bil samo nečimrnež, ki se je moral sprijazniti s svojo srednjo mero? To so vprašanja, ki jih bo treba razrešiti, poleg vsega drugega, seveda. Sproščajo se endorfini, veliko je adrenalina in podobno. Kdaj se je vse skupaj začelo? Sprva se ti zdi, da se je vse začelo takrat, ko si se rodil, tekom življenja pa uvidiš, da se je vse začelo že zdavnaj prej. Ko je šel v petek po ribe na tržnico, je spet srečal Čarlija. Usedla sta se na vrt istega lokala kot zadnjič.

– Kako naj napišem pesem v njihovem jeziku, se je smejal Čarli, ko pa je pri njih vse veselo?

Povedal je, kako so ga hoteli zastрупiti. Pil je z domačini, pa ga je žena opozarjala, naj ne pije z njimi. Še celo častil je, rundo za rundo. Takrat je prišla žena in takoj videla, da so ga zastрупili. Prasci, zastрупili ste ga, je začela kričati. Pokličite maga! je takoj zahteval Čarli. Prišel je mag, vrgel je chart, horoskop, in prikimal, res, Čarli je bil zastрупljen. Ta mag je bil najboljši mag, modrec je bil, ta je res nekaj vedel. Kljub temu je Čarli naročil horoskop še pri dveh drugih magih in tudi onadva sta potrdila, da je Čarli zastрупljen. Ampak, s kakšnim razlogom so te hoteli zastрупiti, sem se čudil. Kar tako, je odgovoril Čarli. Zdaj je bil tujec v Portoriku in tujec v Ljubljani. Poslovila sta se. Ta stavek sem večkrat uporabil že v svojem prejšnjem romanu, naslova ne povem. Doslej so roman prebrali, če grem po vrsti: Tomaž, Tine, prav gotovo tudi Stanko, čeprav o tem nisva govorila. Tomažu je bil vseč moj dialog z Lukianom, starorimskim piscem iz drugega stoletja po našem štetju, Tineta je vidno razveselil moj opis Kave, izkazalo se je, da je v ta lokal zahajal že pred mano, še vprašal me je, ali sem poznal Ančko. Ne, pri nas je bilo šefici ime Emilija.

(Majhna vrzel)

Opazil je, da je nenadoma spet začel govoriti v prvi osebi. Ampak ne glede na to, ali je govoril v prvi ali v tretji osebi, vsebina je bila zmeraj ista. Blaž se mu je oglasil po mobiju. Prebral je njegov roman *Moto*, in to na dušek. Nedolgo nazaj sta z ženo v Tivoliju srečala Sicota. Tudi on je prebral roman *Moto* in je bil iskreno navdušen. Filetu je to veliko pomenilo. Roko je prebral njegov zadnji roman, prej nisem hotel povedati naslova, zdaj pa povem jasno in glasno: *Nepočesane misli*. Rokotu je bila najbolj všeč tista gospa, ki je v cerkvi spuščala golobčke. Nečak Aleš mu je dvakrat telefoniral, da mu je knjiga zares všeč, namreč roman *Nepočesane misli*. File je imel bralce, kaj da ne. Novinarka portala RTV Slovenija je ravnokar zaključevala z branjem *Nepočesanih misli* in ga je prosila za intervju. Dogovorila sta se za četrtek ob petih popoldne, pred Granado. Pride fotograf. Ali ni v mladosti hrepenel za tem? Takoj je privolil, ravnal je drugače kot teniška igralka Naomi Osaka, ki je začela zavračati intervjuje. Mar je ta privolitev pomenila, da so mu žile poapnele in da v njem ni več uporniškega duha? Včasih, ko se je imel za hipija, bi sedanjega sebe označil za straight. Raven, prem, urejen. Ko so se zbirali v Šumiju, je zvenelo kot odlika, če si komu rekel, da je odštekani. Enotnosti časa in kraja dogajanja ni iskal samo v literaturi, ampak tudi v življenju. V Šumiju je preživel leta. Zdaj so že zgradili nov Šumi. V *Kraljih ulice* se je pojavil članek o novem Sraču. Srač je pred

31 leti umrl, a pojavil se je nov človek z vzdevkom Srač. Pred vižmarskim Mercatorjem je žical. Pred kratkim je v sedeminšestdesetem letu umrl. Kapo dol. O, Šamaš! Zraven Kozolca so zgradili hotel Intercontinental. Velik je za dva Kozolca. Pod njim je Kozolec videti kot pritlikava stavba. Čez cesto, točno nasproti Intercontinentalu, so zgradili do pičice enako velik hotel, ki za zdaj še nima imena. Vse je spremenjeno. V Centromerkurju je zdaj Emporium. Nebotičnik je bil nekoč črn od megle, pomešane z avtomobilskimi izpuhi in sajami z železniške postaje. Danes se dviga v nebo v vedri bež barvi. Megle ni več, okrog Ljubljane smo zgradili obvoznice in po njenih ulicah veje veter. Pred četrto stoletja je v poznih večernih urah pred Narodno banko Slovenije zagledal svojega sina z Luko in Lojzetom, dvema najboljšima prijateljema. Nekaj jima je živahno razlagal in pri tem gestikuliral. Onadva sta ga pozorno poslušala. Saj to smo mi trije, jaz, Marči in Bice, je doživel kakor nekakšno manjše razsvetljenje. Deževalo je, imel je kapuco čez obraz, sin ga ni videl. V Tivoliju je kamnita riba. Spominja na nekatere skulpture angleškega kiparja Henryja Moora. Narejena je v abstraktni maniri. Prepoznavna sta glava in rep, trup je luknjast in predstavlja okostje. Znotraj se da sedeti. Sem smo hodili na skrivaj kadit, Bice, jaz in Marči. (Poklical me je Roko in me vprašal, če vem, kako je bilo ime tisti lutki, ki se je v pavzah med tehničnimi motnjami pojavila na ekranu, v časih črno-bele televizije. Gustav, sem takoj odvrnil. Bravo, File, je vzkliknil Roko, tudi on je slutil, da je bil to Gustav, a ni bil siguren. Takoj je telefoniral Denisu, s katerim

sta prej razpravljala o tej tematiki. Na koncu oklepaja bom naredil zaključek, da nisem edini, ki ga spomin hipoma popelje v preteklost.) Marči je stanoval v Kozolcu, ki ga zdaj ni več. Sprva je bila to konjušnica. Po sredini velikanske stavbe se je raztezal odprt prostor, kjer je bila za časa Avstro-Ogrske maneža. V Marčijevih časih so tja metali odpadni material in ga zakrili s streho iz lepenke. Hiša je imela prvo nadstropje z velikimi, okroglimi okni, spodaj, pod streho iz lepenke, so se okrog maneže ob stenah vrstila majhna stanovanja. Zgoraj so se ob ograji vrstila enaka stanovanja, le da je bilo svetlo. Spodaj je v hodnikih vladala tema, luči nad vrati so bile zmeraj prižgane. Marči jim je razkazoval zapletene hodnike. Odšli so k Filetu domov, bil je petek in na sporedu je bil *Svetnik*. Igral ga je Roger Moore. Televizija Ljubljana je za prvi april izpeljala veliko potegavščino. Hišnik iz Kozolca, naš hišnik, bi lahko rekli, ker smo ga imeli radi, je bil Rogerju Mooru neverjetno podoben, izrezan Roger Moore je bil. Danes so bili gostje hotela Lev priče čisto posebnemu dogodku, se je pričela reportaža TV Ljubljana, k nam je prišel na obisk znameniti Svetnik, angleški igralec Roger Moore. Pokazali so našega hišnika na terasi hotela Lev, lepo so ga oblekli, imel je sončna očala, težko bi kdo rekel, da to ni Roger Moore. Seveda so ob koncu TV-dnevnikarja povedali, da je bila to prvoaprilska šala. Petnajst let pozneje je imel File ob izidu svojega prvega romana tiskovno konferenco v najvišjem nadstropju hotela Lev. Skupaj z njim so svoje knjige izdali še pesnik Mart Ogen, pesnik Denis Poniž in mogoče še kdo. Tam so bili, poleg novinarjev,

pesnik Kajetan Kovič, sicer leposlovni urednik pri Državni založbi, ter nekaj višjih, torej glavnih in odgovornih urednikov. S Kajetanom Kovičem sta s kozarcem viskija proslavila uspešno sodelovanje. Pred izidom romana sta morala besedilo prečistiti, preveč pičk in kurcev je bilo v njem. Sedela sta drug ob drugem, kot sta svoje čase sedela z Brankom, in v ustvarjalnem zanosu črtala pičke in kurce, ali pa sta jih potrdila. Tukaj mora biti kurac, sta se v en glas strinjala, tukaj je vsakakor lahko pička, tukaj pa je nemara odveč. Moralna vprašanja niso bila nič v primerjavi s političnimi. Recenzent je bil mnenja, da ime Moša Pijade ne sodi v to knjigo. To je treba dati ven, je resno rekel Kajetan Kovič, sicer roman nikoli ne bo izšel. Pa naj bo Hajle Selasije, je File v preblisku našel rešitev. Hajle Selasije, to je odlično, je živahno prikimal Kajetan Kovič. Stavek se je v prvotni obliki glasil: Bil je dan, ko so mrtvega Mošo Pijadeja z avionom pripeljali iz Rima. Zdaj je bil namesto Moše Pijadeja mrtev Hajle Selasije. To je bil v Filetovem življenju prvi kompromis. Z današnjega stališča je imel popolnoma prav. Pijadejeva ulica je preimenovana v Kolodvorsko. Hajle Selasije je za marsikoga še vedno božanstvo, medtem ko je Moša Pijade zatopil v pozabo.

(Drugje v gozdu)

S tiskovne konference se je z avtobusom odpeljal naravnost do postaje pri črnuškem mostu.

V kartonasti škatli je imel deset knjig, ki so mu kot avtorju pripadale. Šel je na sredo mosta, vzел eno iz škatle in jo vrgel v globino. Plosko je padla na gladino reke in ta jo je hitro nesla proti obzorju.

TRETJA PLOŠČA

Življenje je s hitrostjo štirinajstih dvojnih ur drvelo skozi veselje. Dvaindvajset dvojnih ur je z neba padal dež. Sedemnajst dvojnih ur se je vžigal ogenj. Osem dvojnih ur je Toni, mož moje sestrične, zdržema vozil tovornjak čez Rusijo. Dvaindvajset dvojnih ur so leteli avioni skozi noč. Osemnajst dvojnih ur so plule ladje. Na vsaki dve dvojni sekundi se je rojevala sedanost.

54
55

(Nekaj besed je nečitljivih.)

- Kje je moj modroc? sem vprašal inšpicienta.
- Misliš štrozak?
- Štrozak, seveda, ne vem, kje je.
- Štrozaki so v garderobi.
- Vem, ampak s Kreftom sva se dogovorila, da bom imel svoj štrozak.
- Kakšen pa je?
- Svetlo zelen, z roza črtami.
- Grem pogledat v garderobo.

– Prosim.

Strašno mi je šla na živce neka razprava Stanislavskega o principih igralske umetnosti, ki smo jo imeli na Akademiji za obvezno branje. Opisoval je, kako se je pripravljajal za nastop pred izpitno komisijo. Najprej sem se postavil v četrtprofil, nato sem se zasukal in se postavil en face, pogledal sem s široko odprtimi očmi, nato sem obrnil glavo v profil in zatisnil oči – v podtonu se je oglašal jaz, ki se je iz petnih žil trudil, da bi se vživel v svojo vlogo, da bi torej vsaj za hip verjel, da to ni on, temveč nekdo drug. Zaradi vsega tega sem dobil vzdevek Stanislavski. Od ust do ust in iz generacije v generacijo je šla moja izjava na sprejemnem izpitu: Stanislavski je slaboumen, Čehov je pameten! Zdaj, ko sem v penziji in jih imam čez sedemdeset, sem sprejel vlogo Brusa v Shakespearovi igri *Kakor vam drago*. Če sem pogledal z mladimi očmi, potem nisem izpolnil svoje želje in prejel oskarja. Zato pa sem kot sedemdesetletni penzionist dobil vlogo v Mestnem gledališču ljubljanskem. To je nekaj in tega se držim. Oprtam si svojo žimnico na ramena, se oprimem naramnic in se sprehajam po hodnikih gledališča. Mlajši kolegi in kolegice me začudeno pogledujejo, jaz pa jim prijazno pojasnujem, da vadim, ker vaja dela mojstra. Nato se nasmehnem in rečem: Tukaj moram biti, tukaj sem spravljen. *Kakor vam drago* sem prebral; toliko, da sem videl, da igram dvornega norca. Kot vsakega dobrega igralca, me je bilo sram, kadar sem sprejel vlogo, ki mi je bila iz neznanega razloga zoprna. Saj sem že povedal, da je bilo v Šumiju toliko kot pohvala, če si za

koga rekel, ta je pa res nor, ta je pa zares odštekan. Mislim, ta Brus, ta pa je znal presukano govoriti, o, ta je bil temačen, kot Heraklit. Spoštovani, dovolite mi, da vam v prevodu Otona Župančiča prosto po Brusu naštejemo stopnje laži. Prva: vljudna zavrnitev, druga: rahla zbadljivka, tretja: oster odgovor, četrta: pogumen očitek, peta: zabavljiva žalitev, šesta: laž po ovinkih, sedma: očitna laž.

– Stanislavski, na oder, prosim! sem iz zvočnika zaslišal inšpicientov glas.

– Nimam štrozaka! sem zarjul.

To je zaleglo. Tik pred vhodom na oder je z žimnico na ramenih priteknel rekviziter in mi jo pomagal natakiniti na hrbet. Odločno sem stopil na oder.

– Pozdrav in poklon vam vsem! sem razločno spregovoril. Pred mano so skladno razvrščeni po prostoru stali STARI VOJVODA, AMIENS, JACQUES, ORLANDO, OLIVER, SILVIJ in FEBA.

– Hej, Brus, na Lenko si pozabil! sem zdajci zaslišal Krefta iz polteme parterja. Plosknil sem z dlanjo po čelu in stekel v zakulisje. Lenka je nepremično stala v čakalnici, ozkem prostoru, tik pred vhodom na oder. Prijel sem jo za roko in jo povlekel za seboj na sredo odra.

– Pozdrav in poklon vam vsem! sem norčavo vzkliknil in se pri tem sam sebi smejal.

– To! To je tisto! je vpil Kreft.

Jacques me je predstavil Staremu vojvodi kot pavli-hastega gospoda, ki trdi, da je dvorjan.

– Postavite me na preizkušnjo, sem približno zadel besedilo in nadaljeval, bil sem muzast proti prijatelju, lizast proti sovražniku ...

Najlepše pri vsej stvari je bilo to, da nisem vedel, kako si lahko muzast proti prijatelju, izraz je bil mojim ušesom tuj, starinski. Pomeni, da se prijatelju posmehujem. In kaj potem? Mar se nismo ravno trije najboljši prijatelji kar naprej zbadali in šalili? Kako si lizast proti sovražniku, o tem že nisem imel časa razmišljati, kajti skupaj s kolegi sem se na glavo vrgel v razpenjen vrtinec besed. Prizor smo ponovili še trikrat, potem smo bili do večera prosti. Odšel sem domov na kosilo. Žena je naredila špagete, omako Natureta je obogatila s česnom, peteršiljem, baziliko in z malo kisle smetane; zraven je bila zeljnata solata. Ko sva se najedla, sva se ulegla, jaz na kavč v dnevni sobi, žena na Slovensko posteljo za dva v spalnici. Prižgal sem televizijo, nastavljen sem imel program MTV, ravno so predvajali popevko ansambla Queen *Radio Ga Ga*. Spomin me je ponešel v studio Radia Slovenija, kjer sva nastopala skupaj s Sašom Hribarjem, glasbena urednika sta bila Jani Kenda in Tomo Pirc, tehnični Srečo Katona. Za špico in odpovednik oddaje smo imeli *Radio Ga Ga* ansambla Queen. Dovolj sem počival, na delo bo treba, sem si bodrilno rekel. Vstal sem in iz predala vzela nekaj risb, ki sem jih narisal včeraj popoldne. Vse so prikazovale starejšega človeka z golo lobanjo, en sam las mu je pokončno štrlel v nebo, kot nekakšna antena. Bil je v praznji obleki in metuljček je imel. Spodaj je pisalo: Profesor. In še podpisal sem

se: Luigi. Z ženo sva se poljubila in odšel sem v Severni park. Na igralih je bilo veliko otrok, zraven so na klopeh sedeli ali se v skupinah zbirali starši, lastniki psov so pripeljali svoje kosmate prijatelje na zrak, metali so jim žogice. Po asfaltni poti sem šel okrog travnika, da si ogledam položaj. Nasproti mi je prišel mlad par z vozičkom.

– Dober dan, sem veselo rekel in pokazal eno izmed manjših risb, slikar sem in prodajam svoje risbe, tale stane dva evra, bi jo kupili?

– Joj, nič nimava s sabo, je z obžalovanjem v glasu rekla mlada mamica.

– Drugič, sorry, se je opravičil mladi mož.

Naredil sem še dva kroga. Na vidiku ni bilo nobene stranke.

FILE, LEGENDA NAŠE MLADOSTI

Intervju se je pojavil na portalu RTV Slovenija. Najprej mu je čestital znanec iz kluba. Na kolesu se je peljal mimo igrišča, zagledal je Fileta, kako meče žogico ob tla, medtem ko se pripravlja na servis, in kar skozi žičnato ograjo mu je zaklical: Prebral sem intervju, odličен je! Doma je žena odprla računalnik, vsak posebej sta intervju prebrala in se strinjala, da je prav dober. Enako je menil sin, dober intervju je, je prepričano rekel. Še to je poudaril, da je bilo dvajset komentarjev, kar je za kulturno stran veliko. Vsi komentarji so bili pozitivni. File, legenda naše

mladosti. File, car. Ko jih imaš sedemdeset, je lepo slišati take pohvale. Mar se ni iz dneva v dan hvalil kar sam? Dobro je, dobro sem živel, uresničil sem svoje želje, igral sem fuzbal, igral sem glavno vlogo v filmu, v gledališču sem igral, potem – kaj še? Napisal sem knjigo, celo več knjig. Kaj še? Na prvi vtis se sliši čudno, ampak: smučal sem. Štirikrat zapored sem se spustil po Žagarjevem grabnu. Kaj je še počel? Takole je pisalo v Džekovi osmrtnici: Početje je spoznanje in spoznanje je početje. V gledališču so igrali moje drame. Ob pogledu na debelo knjigo z mojim imenom in naslovom *Drame*, je Bojan izjavil: Če bi jaz napisal tako knjigo, bi mi bilo zadosti za celo življenje. Kaj pa mi? Mi še nimamo zadosti. Človeštvo še nima zadosti, raziskati hoče univerzum; jaz, kot pripadnik univerzalne zavesti, sem tudi raziskovalnega duha. Vedeti hočem. In kaj sem izvedel? Moje početje je podobno početju nekega risarja stripov, ki ga je v nekem ameriškem filmu igral Jack Lemmon. Njegov strip je izhajal v časniku, ki so ga vsi brali. Narisal je, kako ropa banko, nakar je to zares storil. Uresničeval je svojo domišljijo. Ne vem, kaj je še narisal in kaj storil, ampak princip je zanimiv. Mogoče je tako nastalo veselje, nekdo je najprej nekaj pomislil, nakar je to še ustvaril. Mislim. Seveda mislim. Vsako besedo si moram izmisliti. Šele potem jo zapišem.

PETO POGLAVJE

Na vrtu pred Nebeško točajko je bilo veselo. Mnogi gostovi so se sedeli za mizami, nad katerimi so bili razpeti senčniki. Poleg vhoda v lokal je izpod strehe visel zajeten mehur, ki je v dolžino meril vsaj dva metra. Spodaj je iz mehurja štrlela cev, pri njej so se vrstile natarice, odprle so pipico in točile v kozarce svetlo rumeno tekočino. Šefica Malči je glasno, da so jo lahko slišali vsi, po mobiju razlagala svoji mami: Seveda lahko pridete, mami, kdo pravi, da nimamo zadosti pijače? Ravnokar smo prejeli štirideset litrov, mami, lahko povabiš strica Morica in teto Kalinko in še vse ljudi iz hiše, res, mami, pijače imamo zadosti. V zraku je od vseh miz mrgolel pogovor. Za neko mizo so sedeli File, Tone, Čarli, Srečko in Čuri. Seveda je imel glavno besedo File.

– Zadnjič mi je tisti tip, saj veste, tisti, ki se je z avtom odpeljal v Afriko in ga tam prodal ter se z izkupičkom vrnil domov, tisti tip mi je povedal nekaj šokantnega. Vrne se domov in zamika ga, da bi šel malo pogledat v Nebeško točajko. Pazi, iz Afrike se je ravnokar vrnil. Hodi po Igriški ulici, in ko pride do prehoda za pešce, zagleda mene, kako se v skoku požnem iz vhodnih vrat Nebeške točajke na pločnik, odigram prizor pred šipo, mogoče sem pokazal, kako v lokal vstopata Mare in Marjan, v glavnem, ko me je tip zagledal, je pomislil, o, pista, File, in je rajši takoj zavil do Kopra in si tam v miru privoščil pivo. Spoštovani gostje tega lokala, dovolite mi,

da na ves glas nadaljujem svojo pripoved, v upanju, da vam nisem moreč, ampak vas zabavam. Prijatelji, Tone, Čarli, Srečko in Čuri, presedel se bom k Lidiji in Feriju, kajti povedati jima moram obnovo dokumentarnega filma *Trinaesto prase*. Film je režiral Perović. Lidija, Feri, živjo, vidim, da sta godna za pripoved o prašičku Giletu. Trinajsti prašiček je bil, v boju z brati nikakor ni prišel do maminega seska, naj se je prerival, kolikor je hotel, tako da se je nazadnje odločil oditi po svoje. Vsi pa vemo, da je narava zahtevna. Moraš se plaziti skozi grmovje, teren je neraven, v travi so mravlje in vsakršna golazen, z neba prežijo ptice roparice, vreme se spreminja, niti sekunde miru nimaš. Situacija ni bila lahka. Ponoči je bilo mraz in nič se ni videlo. Bolj malo je spal. Zjutraj je na neki jasi srečal srnjačka. Samo spogledala sta se in takoj postala največja prijateljca. Skupaj sta tekla skozi gozd, čez drn in strn, skupaj sta počivala in se sončila na jasih, skupaj sta jedla hrastove šiške in pila iz potoka. Prizor je bil skoraj idiličen. In ravno takrat se je na nebu utrgal oblak in na zemljo je padla neizmerna količina vode. Nastala je poplava. Perović je film snemal na območju reke Tise. Vse je bilo poplavljeno, iz vode so štrlele krošnje dreves in na njih je bilo vse polno živali, ki bi se v normalnih razmerah med seboj požrle, tako pa so ena zraven druge čepele na vejah in potrpežljivo čakale, da se ujma konča. Seveda sta se Gile in srnjaček rešila, konec je bil optimističen. Lidija, osemnajsto leto mineva, odkar sem te zabaval s pripovedjo o prašičku Giletu. Še vedno hodim po istih poteh. V samopostrežno trgovino v

Kozolcu grem, po burek v burekdžinico Olimpija, po Miklošičevi grem do banke, na tržnico po ribe in peteršilj, z ženo greva na grad, na tenis hodim mimo železniške in avtobusne postaje in naprej po Tivolski do Tivolija. Z ženo greva rada v Severni park, naredi-va tri kroge, potem se usedeva na kamniti vrt lokala Panorama in gledava na grad, ki se v daljavi dviga v nebo. Bila sva na razstavi Fortunata Berganta, slikarja iz osemnajstega stoletja. V Narodni galeriji sva bila edina obiskovalca, a sva se vseeno držala protikoronskih ukrepov in oba sva imela masko čez obraz.

ŠESTO POGLAVJE

62

63

Vsak mlad človek si želi, da bi živel bolje kot njegovi starši, in tudi vsak starš si želi, da bi njegovi otroci živeli bolje kot on. Filetu se je zdelo, da je pametnejši od mame in očeta, to pa zato, ker je bral Kafko, Sartra, Camusa in Stendhala, medtem ko je mama brala *Angeliko* in oče *Wyatta Earpa*.

Danes, ko mu manjkajo samo še štiri leta, da se izenači s številom let, ki jih je njegov oče preživel na Zemlji, je ugotovil, da živi podobno kot starša. Bil je v penziji, tako kot oče. V petek ali v soboto je šel na tržnico, tako kot mama. Hodil je po Titovi cesti in se hkrati zavedal, da se zdaj imenuje Slovenska. V mladosti je stopil iz Kozolca, šel mimo samopostrežne trgovine in trafike, prečkal Titovo na prehodu za pešce in potem po pločniku na drugi strani ceste korakal

proti Šumiju. V zrelih letih je stopil iz Kozolca in šel mimo samopostrežne trgovine in trafike naravnost v Vesolje. Vesolje se je preimenovalo. Iz njega je nastala Carmen. Osem let je obstajala. Nato je novi najemnik lokal spet preimenoval. V starih sodnih zapisih je odkril, da je na tej lokaciji že pred drugo svetovno vojno obstajal bife Na luži. Nič ni pomagalo, lokal se je že čez nekaj let preimenoval nazaj v Vesolje. Hotel Slon je imel polepšano fasado in Nama ravno tako. Vse se je spreminjalo. Ko je hodil po pločniku mimo bencinske pumpe in naprej po Tivolski cesti, je na prvi pogled prepoznal, da je bil pločnik betoniran še za časa Jugoslavije. V prejšnjem režimu se je na vrhu pudinga naredila skorjasta kapica in v njem so bile nekakšne grudice. Današnji puding je gladek in na žlički se rahlo trese. Včasih smo imeli samo dve vrsti kruha, črnega in belega. Danes imamo ajdov kruh z orehi, koruzni kruh, pirin kruh ... Stalno se mečem na isto finto, že odkar smo se iz Beograda preselili v Ljubljano. Dopustim spominu, da me odnese v daljno preteklost, vidim noro Maro na dvorišču, ograjenem z žico, vidim nas, otroke, ki jo dražimo in mečemo kamenčke vanjo, vpijemo: luda Maro, luda Maro, ona se kot žival zaganja proti nam in v besu stresa žico; pride njena smrt. S trugo hodijo po Šumatovački ulici, njena stara mama se z objokanimi očmi sklanja k nam in nam ponuja jabolka, uzmite, deco, uzmite, deco ...

KATALINSKI

Na isto finto se mečem. Žare si je zame izmislil vzdevek File. Na letnem telovadišču smo odigrali prijateljsko nogometno tekmo, naš razred proti nekemu drugemu razredu. Izgubili smo, vendar sem z eno samo finto očaral vse, ki so bili na travniku. S telesom sem nakazal, da bom šel v desno, potem pa sem žogo z desno nogo bliskovito porinil v levo in obšel nasprotnega igralca, pa ne le enega, tudi po dva in tri sem zapovrstjo vrgel na isto finto. Žare je pri uri angleščine po dolgem razmisleku iz mojega imena in priimka skombiniral vzdevek File. Schön, schön, Frau Bibick! S temi ostro izrečenimi nemškimi besedami nas je Branko zmeraj spravil v smeh ter prekinil debato, ki je zašla v slepo ulico. Bil je topel poletni večer. Od naše šole Prežihovega Voranca smo hodili proti parku zraven pravoslavne cerkve, da bi si tam v miru privoščili kajenje cigaret. Frau Bibick se je kot dim razblinila v zraku, treba si je bilo izmisliti kaj drugega. Iz žepa sem potegnil robec, stopil sem Bacetu za hrbet in mu ga spretno zavezal okrog vratu: Brijanje ili šišanje? Bace je bil moj sošolec še iz Beograda, vedel sem, da bo razumel štos, a nazadnje so se smejali vsi, Branko, Bice, Sup, Uru Lathy in Bobi. Ja, tako je bilo. Bice je bil Bice in Bace je bil Bace. Uru Lathy, to pa je bil moj izmislek. Pod vplivom profesorja Avsenaka sem prebral *Gilgameša* in imel sem polna usta starodavnih imen, Humbaba, Utnapištim, Šamaš, Enlil, Ea, Uruk ... Sošolca Lada

iz c razreda sem začel klicati Uru Lathy. Od mesta Uruk mi je ostal samo še Uru, od kod se je prikazal Lathy, tega pa ne vem. Ampak svoj vzdevek si je pošteno zaslužil, to pa drži kot pribito. Očetu je ukradel brzostrelko znamke Thompson in naboje. Ponoči je šel v park in z enim rafalom prerešetal zid pravoslavne cerkve. Seveda je nastal škandal. Prišla je milica in si prizorišče dodobra ogledala. Papači, tako smo klicali pravoslavnega popa, je ves razburjen stal med miličniki in jim kazal škodo. Ampak, Ladov oče je bil višji funkcionar in stvar so zatusali. Zbirali smo se v parku in se igrali kozo klamf. Na peščeno pot, ki je vodila v park, smo eno na drugo postavili konzerve v podobi nekakšnega stolpiča in iz daljave metali kamne vanj. Nekdo, ki smo ga izžrebali, je konzerve stražil, in ko je prišlo do zadetka in so se konzerve razletele na vse strani po pesku, jih je moral hitro sestaviti skupaj v stolpič, šele potem se je lahko pognal za nami in nas lovil. Kogar je ujel, ta je postal naslednji stražnik. Na razdalji desetih metrov so druga nasproti drugi stale dolge lesene klopi. Te klopi so postale goli, streljali smo vanje z vseh položajev. Ko smo se izčrpali, smo posedli po klopeh, nekdo je začel izvajati pantomimo, mi pa smo ugibali, katero besedo nam z gestikulacijo prikazuje. Z rokama je pred sabo zarisal krog. Zemlja, naš planet, smo takoj prepoznali, kaj nam hoče povedati. S kazalcem in sredincem je nakazal hojo. Človek, smo takoj uganili, človek, ki hodi. Žare, najboljši telovadec med nami, je po strešnem žlebu splezal skoraj na vrh cerkve. V parku so stala visoka drevesa z debe-

limi debli. Pravzaprav je šlo za pogled otroških oči, mladih oči in starih oči. Ti trije pogledi so se v duhu pomešali med sabo. Otroške oči so svet videle kot nekaj pravljičnega, mlade oči so svet videle kot nekaj vznemirljivega in hkrati dolgočasnega in stare oči so se hotele s svetom z bogati. Samo mir hoče, je govorila naša mati o našem očetu, samo mir bi rad. Nič ni imel proti, ko je File privlekel domov pol Šumija na ogled odločilne nogometne tekme med Španijo in Jugoslavijo za nastop na svetovnem prvenstvu. Bili so Andraž in Zvonka, Monika, njena sestra, Kostja in Kamila, Mariolan in Tina, bila je Barbara in še polno ljudi. Naša mama je kot prava gostilničarjeva hči vse postregla, vsi so dobili sendviče in vino, na posebno željo je skuhala tudi turško kavo, ko pa je Katalinski dosegel gol in nas popeljal na svetovno prvenstvo, smo v silnem navdušenju vsi skočili pokonci.

SEDMO POGLAVJE

Pomanjšal sem se. Vsi smo se pomanjšali. Žena je bila zadnjič pri zdravniku in je slišala nekega gospoda, kako razlaga sestri: Pomanjšal sem se, zdajle so me izmerili, samo še sto šestinpetdeset centimetrov imam. Potem je bila na vrsti še ona, izmerili so jo in izkazalo se je, da se je tudi ona pomanjšala. Samo še sto devetinpetdeset centimetrov je imela. Že dolgo je tega, kar sem se nazadnje meril, a občutek imam, da sem v vseh pogledih manjšega formata. Nisem več

zavojevalec sveta, zato pa nesem ženi voziček pred vrata hiše, kadar gre k sinu na obisk, telefoniram pranečaku Nejcu, da sem mu pozabil voščiti vse najboljše za rojstni dan, pa me potolaži, da sva si zdaj bot. Majhne reči počnem. In kadar se ozrem v minule dni, uvidim, da sem majhne reči počel že prej. Televizijo sem gledal. Iz beograjskega *Sporta* sem izrezoval fotografije nogometašev sredi akcij – duel Jusufija i Maravića – in jih lepil v šolski zvezek. Sem danes kaj drugačen? Ravnokar s solzami v očeh gledam zmago slavje Tamare Zidanšek na turnirju v Lausanni. Njena prva zmaga na turnirju WTA. Pogačar se v rumeni majici pelje v Pariz, obdan s sedmimi pomagači v belih majicah. Vsi imajo rumene rokavice. Pogačar ima en kolesarski čevljev rumen, drugi pa je pikčast, kajti osvojil je tudi pikčasto majico. Mine osemindesetdeset dvojnih ur in Pogačar, Roglič, Polanc in Tratnik osvojijo bronasto kolajno na olimpijadi v Tokiu. Slovenija postane kolesarska velesila. Poletje je. Sedimo pred Mercatorjevimi bifeji na Dalmatinovi in se pogovarjamo. Bertiju je umrl brat. Berti je dvomil, da je brat umrl zaradi tega, ker je malo pred tem umrl Duško, dvomil je, da ga je to tako prizadelo. Matej, ki je prisedel k Bertiju, da mu izreče sožalje, je bil dobre volje in je s krepkimi požirki pil pivo. Kadil je. Milan je imel na mizi deci rdečega vina v širokem kozarcu na visokem peclju. Berti je pil radensko in jaz kokakolo. Bil sem daleč od tega, da bi lahko povedal, kaj je resnica. Občutek sem imel, da sem se odpovedal svojim filozofskim razmišljanjem, že dolgo nisem prebral nobene filozofske knjige. Pogovarjali smo se

o televizijskih nadaljevankah. Milan ni hotel zamuditi turške nadaljevanke, ki jo je redno spremljal, in nas je opozoril, da bo ob določeni uri odšel. Imel je utrujen pogled, spodsekal ga je finale evropskega nogometnega prvenstva. Računal je, da bo spil določeno količino vina do konca tekme, nakar pride do podaljškov! Pa je še podaljške nekako prenesel, ko pa je prišlo še do penalov, takrat je šel čez mero, pretiral je s količino. Berti si je znal na računalniku poiskati katerokoli nadaljevanko; trenutno je gledal *Milijarde – Billions*, me je pomenljivo pogledal. Poznal sem to nadaljevanko, gledal sem nekaj epizod. Matej je edini omenil korono. Sedel je s prijateljico v lokalu in si je hotel prižgati cigareto, pa ni imel ognja, in jo je vprašal, če ima vžigalnik. Obotavljivo ga je vzela iz torbice, kot da zraven nekaj razmišlja, ko pa si je cigareto prižgal, mu je čisto nepričakovano vžigalnik kar podarila. Bala se je, da jo bo okužil! To pa pomeni, da korona preprečuje stike med ljudmi. Negativno vpliva in zoprna je. Naročil je rundo za vse in med krepkimi požirki pripovedoval o svojih potovanjih po Vietnamu, na Tajskem in še kod. Bil je kuhar od malih nog, znal je na krožniku ustvariti čudež. Preverjal je, ali se kuharji na Tajskem in v Vietnamu lahko kosajo z njim. Sam sebi se je zdel rahlo boljši. V naslednjem trenutku je zamenjal temo in povedal, da ti edino v La vie, izg. Laviju, nič ne rečejo, če si pijan. Ti tega lokala ne poznaš, je živahno pristavil Milan, nov lokal je, na Igriški. Edino tam si še lahko pijan in ti nič ne rečejo, je z zamišljenim nasmehom rekel Matej. Odprl sem usta in povedal, kako je bilo

v Trstu. Pred več kot dvajsetimi leti sem nastopal v Slovenskem stalnem gledališču, Teatro Stabile Sloveno. Se usedem v lokal in naročim vecchio romagno. Čez nekaj časa naročim še eno vecchio. Ti, ko sem naročil tretjo vecchio, mi je lastnik čisto resno rekel, naj grem rajši v drug lokal. Milan je nejeverno odkimaval in počasi odpil požirek vina. Ali pa njihovi pijančki, sem nadaljeval, saj so se mi smilili. Ne bom rekel, da so pili italijančke, pili so malo točeno, ampak, ko so enega za drugim spili tri mala piva in se začeli vesti nekoliko bolj sproščeno, celo na glas so se smejali, jim je lastnik takoj ukazal: Via, fuori! Ja, vse se je spremenilo, se je Milan utrujeno nasmehnil, kakor da počasi izgubljam domače pivske običaje in se priklanjamo evropskim.

Izkoristil sem trenutek tišine in iz plastificiranega ovitka potegnil pogodbo za *Butnskalo*, zaradi tega sem pravzaprav prišel. Z Bertijem sva bila soavtorja te radijske igre v nadaljevanjih, potreboval sem njegov podpis. Pred časom se mi je oglasil Metod Pevec in me vprašal, če se strinjam s tem, da bi na festivalu avdiovizualnih vsebin nagrade za izvirnost poimenovali PRVA BUTNSKALA, DRUGA BUTNSKALA in TRETJA BUTNSKALA. Strinjal sem se in Berti prav tako. Sledila je lepa gesta Metoda Pevca. Za najino privolitev nama bo preko agencije Ajpa nakazal solidno število evrov.

– Šel sem tja, sem Bertiju živahno razlagal, na Dvoržakovo 5 sem šel, ker sem zmotno pričakoval, da bo Dvoržakova 5 zraven hiše, v kateri je nekoč stanoval Brejc, pa ni bilo tako, na Brejčevi strani so

bile številke parne, neparnih številk sploh ni bilo, na drugi strani ceste so se začele s številko 11. Na številki 11 je svoje čase stanoval Uru Lathy. Številke 1, 3, 5, 7 in 9 nisem videl nikjer. Vse to se je dogajalo pred Kozolcem, več kot štirideset let sem tu stanoval, zdaj pa ne vem, kje je Dvoržakova 5. Odšel sem na Vošnjakovo, kar tako, na slepo srečo, da se prepričam, ali ni morda Dvoržakova 5 skrita med hišami. Naredil sem krog in obstal pred Kozolcem. Tedaj sem pod bližnjim kostanjem zagledal stranski vhod v stolpnico, spredaj je bilo parkiranih nekaj avtomobilov. Pred vhodom je bilo nekaj tabel z imeni podjetij. Na eni je bil razločno oblikovan napis: Ajpa. Kako je bilo mogoče, da sem šel mimo te hiše, kot da je ni? Zato ker sem jo v duhu povezal s tamkajšnjo garažno hišo, mislil sem, da v tej stavbi zaračunavajo parkirnino. Drugače pa, Ajpa je v lepih poslovnih prostorih, dve tajnici ima, ena mi je takoj postregla s kokakolo, firma je v redu.

Berti je bil molčeč. Bratova smrt ga je prizadela. Matej nas je opozoril, da ves ta čas nihče izmed nas ni uporabil mobija, kar se mu je zdelo nekaj izjemnega. Milan je omenil, da je bil v Riu de Janeiru, usta so se mu razlezla v nasmeh in pogledal je nekam navzgor. Matej je z ogorčenjem v glasu povedal, da eno pivo na vrtu Društva pisateljev stane štiri evre in dvajset centov. Polagoma smo se razšli. Čez nekaj dni sem pred Mercatorjevim bifejem na Dalmatinovi za mizo spet zagledal sedeti Milana in Bertija, zraven je bila Biserka, Bertijeva prijateljica, Mateja pa ni bilo. Biserka je potovala po Franciji, v nobel restavracijah

je bila, pokazala nam je fotografije, vse je bilo v zlatu. Milan je bil še vedno videti precej utrujen, pred sabo je imel širok kozarec na visokem peclju, v njem je bilo za prst rdečega vina. Kadil je. Povedal sem Bertiju, da ravnokar prihajam od bankomata in da nama je Ajpa že nakazala denar na tekoči račun, vendar je to že vedel.

– Si videl Rogliča? sem rekel Milanu. Pismo, nisem si mislil, da bo po vsem tistem, kar je doživel na Touru, v Tokiu osvojil zlato kolajno.

– Fantastično, je odkritosrčno prikimal Milan in nadaljeval, edino Berti je hladen do naših dosežkov, šport ga še vedno ne zanima.

– Ja, saj me res ne, je Berti skomignil z rameni. Povedal sem mu, da Stanko, s katerim igrava tenis, večkrat povpraša, kaj si Berti misli o športu na splošno in o biciklizmu posebej.

Smeje se Bertijevi izjavi, da je šport fašizem. Večkrat mu moram povedati, kako smo komaj preprosili Bertija, da je šel z nami igrat fuzbal, ker nam je eden manjkal, nakar je na sredi terena brez žoge in ne da bi se ga kdo dotaknil, pogrnil po tleh, kot je bil dolg in širok, jezno je zamahnil z roko, se usedel na bližnjo klopi in s čemernim obrazom pil vino iz steklenice; za nas se ni več zmenil. Nenadoma sem pomislil, da smo bili mi trije, Milan, Berti in jaz, leta sedeminsedemdeset v uredništvu *Problemov* na Gregorčičevi ulici. Milan in jaz sva bila urednika, Berti je bil risar. Na samem začetku romana sem si veliko obetal od primerjav, zdaj pa nisem vedel, kaj naj počnem z

njimi. Mi trije smo ljudje, ki so bili najbolj dejavni v prejšnjem stoletju, sem naposled zaključil misel.

Nekoč je k nam prišel pravi šerif iz Amerike. Iskal je kraj, kjer bo v miru užival v penziji, in izbral Ljubljano. O njem je kmalu izšla reportaža v *Nedeljskem dnevniku*. Nastanil se je v hotelu Slon. Takoj po zajtrku ga je hotelski sluga z invalidskim vozičkom pripeljal na Čopovo ulico in ga postavil točno pred bistro. Dolge ure je sedel tam in opazoval ljudi, ki so hodili mimo. Na glavi je imel širokokrajni klobuk Stetson. V *Nedeljskem dnevniku* so ga primerjali z Wyattom Earpom. Ne vem, koliko zločincev je aretiral, vedno brez pištole. Ko sva bila že ločena, sva se z ženo tisoč in eno popoldne ljubila v hotelu Slon. Ko sva se naužila popoldanskega počitka, sva odšla po sinčka in potem smo odšli na večerjo v hotelu, midva sva si privoščila renski rizling ali sauvignon, sinčku sva naročila torto ali sladoled, nato smo se vrnili v sobo, gledali televizijo, s sinčkom sva skupaj brala *Politikin Zabavnik*; včasih smo vsi trije stali ob oknu in strmeli v Namo na drugi strani ceste, bila je že noč, en sam človek je hodil mimo izložbenih oken. Bil je Berti. Z eno roko je držal balanco kolesa in ga zanesljivo vodil ob boku, hodil je počasi in ravnodušno, kot da mu je popolnoma vseeno, kam gre. Bilo je pol enajstih ponoči. Vse je bilo že zaprto, razen Vesolja, ampak v Vesolje Berti sploh ni hodil. Kam vendar gre? Šele pred kratkim, ko sem bil pri njem doma na obisku, mi je povedal, kaj je takrat počel. Ponoči je hodil po cestah, ker ni mogel spati.

Recite, kar hočete, srečal sem Popa. V soboto zjutraj, na tržnici. Usedla sva se v neki drug lokal pred Plečnikovim stebriščem, ne v tistega, kjer sva sedela s Čarlijem. Popu so drug za drugim umrli trije prijatelji. Bil je ogorčen, kaj se to pravi, a zdaj mi bojo vsi prijatelji umirali? Operni pevec, zdravnik in še nekdo, čeprav jih je na kratko opisal, nisem nikogar poznal. Kateri letnik si? me je vprašal. Enainpetdeset. Potem ni nič čudnega, da jih ne poznaš, je rekel, jaz sem letnik šestinštirideset.

Srečal sem Avija. V Tivoliju. Z ženo je bil. Avto sta parkirala. Minilo je četrto stoletje, odkar me je povabil na višinski polet z balonom. Tisoč sto metrov smo usekali. Avi mi je v rahli zadregi povedal, da je dobil Bloudkovo nagrado. Saj si jo tudi zaslužil, sem vzkliknil, prvi si bil, ki je pri nas letel z zmajem ali z balonom! Ne vem, mogoče sta začela skupaj z Janezom ... Povedal sem mu, da sem bil na Kukovem pogrebu. A, Kuka je šel, je bil za hip presenečen, Janez me nič ne pokliče, nič nisem slišal.

Srečal sem Edija. Oranžne lase je imel. Odšla sva na vrt Društva pisateljev. Tam sem imel nastop, vendar ni bilo nikogar, ki bi prišel k meni in mi povedal, kdaj in kje nastopam. Očitno sem spet nekaj zameštral. Če pri dvajsetih nisi zraven pri revoluciji, je z nasmehom razlagal Edi, je nekaj narobe s tabo. Če pa sodeluješ v revoluciji pri petdesetih, si neumen. Na vrtu je pod kostanji za številnimi mizami sedelo veliko gostov. Edi si je naročil pivo, jaz pa kokakolo. Obudila sva spomin na dneve, ko sem prihajal k njemu na Medvedovo, prižgala sva enega, dva ali pa tri, nakar je Edi

na gramofonu zavrtil to ali pa ono ploščo iz svoje bogate zbirke, na primer Duduja Pukwano.

– Saj to je grozno, je na vsem lepem vzdiknila žena, kako stara sem – sedemdeset let! Najrajši bi skupaj s tvojim Gilgamešem odprla usta in rekla: Sošolka iz gimnazije mi je izginila v hribih, njeno gorsko kolo so našli, nje pa ne, zdaj je ni že več kot tri tedne, na internetu jo najdeš med pogrešanimi osebami, in to me skrbi, mislim nanjo, kje je, kaj se ji je zgodilo. Stara sem, nepregledno število dogodkov mi kroži v spominu, a hkrati imam občutek, da se je moje življenje odvijalo hitro kot blisk.

Z Nino Jerman sva posnela intervju za prispevek o kulturi v oddaji *Odmevi*. Dobila sva se pred Granado, tako kot z novinarko portala RTV Slovenija, Pino. Granada je postala moj studio. Z Nino sva že enkrat prej posnela intervju za oddajo *Poletna noč*. Prava profesionalka je postala, zahtevala je čim več kadrov, kako prihajam, kako odhajam, kako sedim za mizo, s te strani, z one strani ... Govorila sva o *Nepočesanih mislih*, pa tudi o življenju na splošno. Pri tenisu smo se pred začetkom igre hecali: Jaz se še od zadnjič spomnim, kako se servira. Na podoben način je imel v spominu, kako se je treba vesti na filmskem snemanju. Strinjal se je z vsem, kar je Nina rekla, a hkrati je znal prisluhnuti tudi snemalcu; ta mu je predlagal, naj proti kameri hodi počasi. Naredili so dva posnetka. Pri prvem je res hodil počasi, pri drugem pa ne. In ravno drugi posnetek je bil potem na televiziji. Na isto finto se mečem. Pozabim, da govorim v prvi osebi, in začnem na vsem lepem govoriti

v tretji osebi, to pa v bralcu vzbuja čudne občutke. Bralec sem, seveda, kaj pa mislite, da sam ne berem tega, kar sem napisal. Dolgo časa sem zmotno mislil, da je druga oseba tretja oseba, dokler mi ni žena razložila, da si druga oseba ti. Ti greš, tebi je mraz, ti misliš, to je druga oseba. Pa tudi te primerjave, ki se kar naprej vrstijo, kaj ostane od teh primerjav? Predpredvčerajšnjim sva bila na Savi. Na levi breg sva šla. Ko sva prišla do nekdanje gostilne Žagar, sedanjega Velikega Hong Konga, mi je v duhu zaplesal spomin. Gostinska soba, natlačena s filmsko ekipo *Butnskale*, za neko mizo sedi gospa Majolka Šuklje, v potapljaški opremi, z masko vrh glave in s plavutkami na nogah, kadi ter namrščeno pije viski. Vsi se do nje vedemo v rokavicah, kajti prava dama je. V globeli pod gostilno je ob reki med drevesi in grmovjem vodila peščena pot. Tu sva z Bicetom hodila na Savo. Veliko dlje sva šla, vse do ribogojnice ribiškega društva, tam sva na neki njivi narabutala krompir in ga potem pekla na žerjavici, na bregu Save. Ko sva se najedla, sva se umaknila drug pred drugim na intimen prostor in si ga začela metati na roke. Preseñetilo me je, ko mi je Bice povedal, da si ga bo metal na Chelo Alonso, igralko, ki sva jo v Kinu Soča v Festivalni dvorani videla v zgodovinskem spektaklu iz starorimskih časov. Bila je rjavopolta črnolaska, čisto nasprotje Brižitke. Pozabil sem, na katero sem si ga takrat metal na roke. Potem sva začela metati primerno ploščate kamne, da so kot žabice odskakovali čez gladino reke, kakšen je tudi priletel v skale na nasprotnem bregu in se tam raztreščil.

Z ženo sta prispela do razgledne točke. Od tu se je dalo Savo videti navzgor, proti toku, vse do razpenjenih brzic, in s tokom navzdol, vse do črnuškega mostu. Tu zraven je bilo včasih majhno nogometno igrišče. Na majhne, kovinske gole se je igralo. Ta prostor je zdaj zasedel možakar, ki je ogradil vsaj polovico nekdanjega igrišča, znotraj ograde je imel mizo in stole, jedel je in nejevoljno pogledoval na mimo-idoče. Nekoliko naprej v gozdu je stalo nekaj zapuščenih lesenih poslopij; pred leti so tu ponujali pijačo in jedačo. Tu smo pred šestintridesetimi leti snemali bitko s steklimi lisicami. Scenski delavci so naredili rove, v enem sta bila gospod profesor in Fanči, to sta bila Berti in gospa Majolka Šuklje, v drugem Valentinčič in Marjan, to sta bila Rifle in Blaž Ogorevc, v tretjem sem bil jaz v vlogi Ervina Kralja, se opravičujem, ker sem spet pomešal prvo in tretjo osebo, a dejstvo je, da mi je režiser filmske izvedbe *Butnska-le*, Franci Slak, pred snemanjem naravnost rekel: Ta Ervin Kralj je med vsemi karakterji *Butnska-le* najbolj ubrisan. V strojničnem gnezdu je bil skrit Strojinc, ki ga je igral Marjan Hlastec. On je prvi užgal po steklih lisicah. Bilo je februarja. Na tleh je bilo nekaj centimetrov snega. Scenski delavci so zakurili ogenj. Sedeli smo okrog ognja na mrzlih platnenih stolih in se greti. Nekdo je rekel, da smo podobni partizanom ob tabornem ognju. V tišini smo strmeli v ognjene zublje. Scenski delavec Toša je začel peti slavospeve Lepi Breni, kakšna ženska je to, koliko ljudem je pomagala, ne samo s pesmijo, ampak tudi finančno, dobrotnica je. Ima dobre sifone, se je zarežal

električar Milenko. Toša se je silno razburil, kako morete, ali vas ni sram tako govoriti o ženski, ki je dobrotnica, prav nič ni kriva, da je lepa. A Desanka Šakić radi, se je Milenko posmehnil njegovim moralnim naukom. Bila je temna noč, ob treh zjutraj je bilo. Okrog rova, v katerem sta bila Rifle in Blaž, so začele padati bombe, v eksplozijah, ki so se bliskale, so zažarele drevesne krošnje in grmovje. Gospa Mila Kačić je korajžno tekla med bombnimi eksplozijami na bregu reke, čeprav jo je pri vsaki streslo, vihtela je sekiro v roki ter po indijansko zavijala. Ko se je ekipa po končanem snemanju vračala domov, jih je na cesti pričakala miličniška patrolja. A vi pokate? Miličniki so bili radovedni, kdo so tipi, ki jim je ponoči dovoljeno zganjati hudiča in pol.

VEM, KATERO POGlavJE

Stranac jekleno sivih oči je iskal prostorček, kamor so se hodili kopat, ko je bil sin še majhen. Saj, žena se je samo pošpricala, Stranac pa je šel s sinčkom v razpenjeno reko in potem sta plavala vse do črnuškega mosta. Ko se je danes ozrl nazaj, se je na prvem mestu zahvalil Bogu, da se ni sinčku nič zgodilo. Od takrat so minila leta in struga se je spremenila. Manjših brzic ni bilo več, samo še brzice višje zgoraj so ostale, tam, kjer so bile ena čez drugo nametane velike skale. Bila je nedelja in na obeh bregovih je bilo kar precej kopalcev, tudi nudisti so imeli svojo

plažo. Stranac in žena sta si na plaži poiskala senco in se utaborila. Stranac je šel takoj v vodo. Najprej je nekaj časa do gležnjev stal v reki, potem je šel globlje in je stal do kolen v reki, nato se je nekajkrat silovito pošprical in se potopil v reko. Sava je bila dokaj topla, vsaj devetnajst stopinj je imela. Ni prav dolgo zdržal v mrzloti, ki mu je objemala telo, in z enim samim zamahom rok se je pognal na suho ter obležal s trebuhom na pesku in z nogami v vodi. Potem si je z brisačo zdrgnil mokro telo in vmes razmišljal o tem, kar mu je že pri prvem pogovoru na tržnici povedal Čarli. Ti si takrat, ko si bil pijan v Vesolju, dramatično razlagal, kakšen kreten si, v resnici pa si o sebi mislil, da si genij, ravno zato, ker si tak kreten. Nerad se je spominjal dogodkov iz svojega pijanskega življenja, zato je te misli vrgel čez ramo in začel opazovati martinčka, ki je, previdno pogledovaje proti njemu, lezel proti z mahom poraščeni skali. Vzdož hrbta se mu je v cik-caku vse do repa vlekla rjava proga. Stranac se je nehote premaknil, to pa je povzročilo, da je martinček za nekaj dolgih minut obmiroval. Stranac se je odločil, da bo z martinčkom tekmoval v negibnosti in se je osredotočil na zeleno gladino reke, ki je nenehno drvela mimo in polnila ušesa z zajetnim šumom. Martinček je začel lesti na skalo. Uporabljal je povsem enako tehniko kot Janja Garnbret, naša zlata kolajna z olimpijade v Tokiu. Ko je priplezal do previsne stene, se je odgnal navzgor in s krepeljci obvisel na skoraj nevidnem oprimku ter se potem skobacal na varno. Stranac je razmišljal, kako naj nadaljuje svoj roman. Začuda mu je bilo dogajanje

v Mestnem gledališču še najbolj podobno enotnosti časa in kraja, pa čeprav je bilo izmišljeno. Nikdar ni bil dramaturg pri Shakespearovi igri *Kakor vam drago*, niti ni v njej odigral vloge Brusa. To je bila le ena od mnogih skrivnosti literature, da so izmišljeni dogodki učinkovali najbolj resnično. Ali je potreboval blodnjo, da je lahko preživel? Nekdanja država Jugoslavija, v katero je spadala tudi Slovenija, je bila danes videti kot blodnja ali pravljica, kakor vzameš. Spomnil se je, kaj mu je rekel neki gospod, potem ko sta s Primožem Schmidtom v Celju izvedla Strančevo dramo *Suženj akcije*. Hvala vam za ta večer, takih blodenj nisem slišal že od zadnjega partijskega kongresa. Resničnost se je spreminjala in z njo se je spreminjala tudi resnica.

Pri Nebeški točajki je bilo že spet veselo. Pacienti so bili povabljeni na cistoskopijo. Sedeli so na klopeh v čakalnici, v predpisanih razdaljah, zaradi korone je bila potrebna previdnost. Junaki, jih je pohvalila sestra. Našemu junaku so v mehurju odkrili en kamenček. Doktor ga je, s privolitvijo našega junaka, hotel takoj odstraniti, a se je mehur uprl. Drugače pa je bil naš junak zdrav. Ko bo po pošti dobil izvide, naj se oglasi še na flow, po domače – na curek, da bodo videli, ali je kaj v izpirku. Ni dosti manjkalo, pa bi naš junak svoj prejšnji roman – *Nepočesane misli* – naslovil *Curek in izpirek*. Ko je to povedal omizju, so se vsi smejali. Mogoče je prišel čas, da povem, kako je našemu junaku ime. Jaguar Petrovič. Z Branetom bi skoraj umrla od smeha, ko sva prebrala črtico Ilfa in Petrova, v kateri je nastopal junak s tem imenom.

OSMO POGLAVJE

Jaguar Petrovič je kar naprej nekaj delal. Najprej si je ostrigel nohte na nogah. Potem si je ostrigel nohte na rokah. Odneseł je kanglo v kopalnico in izlil urin v straniščno školjko. Iz WC NETA je spustil curek Lavender Fresha v kanglo in jo odnesel nazaj v sobo ter jo postavil na priročni kraj pod nizko mizico. S kremo Bepanthen Plus si je namazal odrgnjeno kožo na kazalcu.

Srečal sem Janeza Cetina. Nekoč mi je pokazal, kako se leti z jadralnim padalom. Pognal sem se po Smoletovem hribu navzdol, se dvignil v zrak in kratak čas letel nad vršički smrek ter potem pristal na boku v snegu. Janez je z jadralnim padalom poletel s Triglava. Zdaj je imel za seboj tri bypasse. Z jadralnim padalstvom se ni več ukvarjal. Kupil je jajce ptiča nanduja, vrste noja, in poskrbel, da se je varno izlegel v domačem gnezdu. Na Dalmatinovi sva se srečala. Nandu je mirno stal poleg naju na dveh dolgih nogah in vsake toliko nežno kavsnil s kljunom v Janezovo bundo. S tem je Janeza opozoril, da sta namenjena na trg, po solato in druge dobrote. Ljudje so se ustavljali in prosili Janeza, ali se lahko fotografirajo z nandujem. Taksist se je ustavil na prehodu za pešce in zablokiral ves promet za seboj, spustil je šipo in vpil skozi okno: Kjes ga kupu?

– Doma se je izlegel, je mirno pojasnil Janez.

Z nandujem je tudi nekaj zaslužil, vodil ga je po zabavah, na Dunaju sta snemala film ...

OBNOVA

Lepo oblečen kavboj je jahal proti mestecu v daljavi. Bil je nekdanji poklicni igralec ameriškega nogometa. Privezal je konja za kol pred hotelom in šel do recepcije ter najel enoposteljno sobo. Ko se je vzpenjal po stopnicah, ga je razjezil hotelski sluga, nimam pojma, zakaj, in začel je razmišljati: Če lahko brcnem žogo petdeset jardov daleč, koliko jardov bi poletel tale hotelski sluga, če ga brcnem v zadnjo plat?

Tako se je začel kavbojski roman *Saguaro*, ki je izšel v zbirki X-100 romani. Ampak potem je treba nadaljevati, kavboj mora v mestecu nekaj početi, jaz pa sem v teku časa čisto pozabil, kaj se je v romanu dogajalo, samo začetka se spomnim. Niti nisem prepričan, da je bil naslov *Saguaro*, mogoče je bil *Kockar*.

Dalje. Je šla partija v minus trideset delat, da so jim pomrznile roke in noge, hajdi, druga partija v minus trideset delat, dokler jim niso pomrznile roke in noge. Tako je govorila naša mama, kadar je hotela prikazati navdušenje, ki je vladalo med našimi ljudmi po koncu druge svetovne vojne. Z Bicetom sva zviška gledala na mladinske delovne brigade, Marči pa se je ene udeležil in je pomagal graditi železniško progo. Bice mi je s porogljivim nasmehom pripovedoval, kako mu je Marči z ganljivimi besedami opisoval slovo od brigade. Eden se joče, dva se objemata, trije plešejo kolo, nekdo igra na harmoniko ... Nadalje. Čisto mogoče je, da smo se najprej ustavili v Srem-ski Mitrovici, ko smo se s Simplon Expressom vozili

iz Beograda v Kranj. Ko vodiš preiskavo, ti včasih zmanjka sledi, zato se vrneš na začetek. Ob nedeljah smo šli na matinejo v Kino Božidar Adžija. Ali sem segel predaleč? Ne vem, povedal bom to, kar vem. Takoj za našo hišo se je raztezalo cigansko naselje. Tisti cigani, ki so stanovali zraven nas, so bili dobri, tisti, ki so stanovali dlje od nas, so bili slabi. Če smo hoteli priti do Kina Božidar Adžija, smo morali skozi cigansko naselje. Po pet, šest, tudi po osem se nas je zbralo in smo šli. Sonce je sijalo na prazno ulico, nekje je hreščal radio, nobene nevarnosti ni bilo videti. Nenadoma se pred nami pojavi ne več kot tri leta star ciganček, s čikom v ustih: Vadi pare! Mića, ki je bil največji med nami, mu je že hotel udariti čvrgo, a se je še pravočasno ozrl naokrog in na drugi strani ceste zagledal tri mlade, sedemnajstletne cigane, ki so sloneli ob hišnem zidu.

– Džada! je zavpil in z njim na čelu smo se vsi pognali v tek. Za seboj smo slišali cigane, kako se nam rogajo. Prispeli smo pred kino. Zunaj, pred vrati, in znotraj, pred blagajno, je vladal živžav, množica mulcev se je drenjala in prerivala. Nasproti kina je bila stavba, v kateri je imela svoje prostore občinska uprava. Do vhodnih vrat so vodile stopnice iz belega marmorja. Tu so ob nedeljah poročali pare. Svatje so stali pred vrati občine in čakali, kdaj se bosta prikazala ženin in nevesta, da ju posujejo z rižem. To se je zmeraj zgodilo še pred začetkom filmske predstave. Ko sta skozi vrata stopila mladoporočenca in obstala na vrhu stopnic, smo se vsi mulci kot plaz usuli do podnožja stopnic in vpili: Dreši kesu mladoženjo!

Mladoporočenec je imel vrečko z drobižem že pripravljeno, segel je vanjo, zajel za pest drobiža in ga metal med nas, ki smo se kot podivjani odrivali, suvali, grizli in ščipali, kdo si bo prej nabral zadostno število kovancev za kino karto. Priboril sem si denar za karto. Bledoličen fant s sključeno držo ni imel te sreče. Ko je iztegnil roko proti kovancu za dvajset dinarjev, mu je nekdo prisolil klofuto, nekdo druga je sunil med rebra, kar pohodili so ga, zaman jih je rotil: Nemojte, molim vas, ja sam srčani bolesnik! Čez pet minut smo že sedeli v kinu in gledali *Udri brigu na veselje* s Stanom in Olijem.

Govorim kot stric Francelj. Z Andrejem Mlakarjem, kolegom z AGRFT, sva proti večeru prišla na Filipčje Brdo in jaz sem na mizo postavil žaro s pepelom svojega očeta, Francljevega brata. Stric Francelj je imel citre. Izkazalo se je, da je Andrej Mlakar velik poznavalec citer. V roku dobre ure jih je uglasil in potem do jutra igral nanje. Lepa noč je bila.

Odpri usta in govori kot stric Francelj. Leta sedemnajst, med prvo svetovno vojno, so prišli po nas in nam ukazali, da pridemo z vozovi na Opčine. Na Opčinah smo potem čakali, dokler nam niso rekli, da moramo v Trst. Veliko nas je bilo, ves trg je bil naltlačen z vozovi. Na oder je stopil možak gosposkega vedenja in nam razložil, kam gremo in zakaj.

TRENUTEK ZA TRENUTKOM

Videl sem psa na Šri Lanki, ki je imel gnojno uho, polno črvov. Videl sem Machu Picchu, čeprav nikoli nisem bil tam.

NEKJE DRUGJE V GOZDU

Pred časom sva z ženo srečala Niko. S strokovnim očesom si je ogledovala izložbo trgovine Max Mara.

– Nič se nista spremenila, je veselo rekla. Povedala je, da gre za teden dni v Istanbul, ampak ne zaradi Kemala.

– Atatürka? sem privzdignil obrvi. Zamahnila je z roko, kot da nimam pojma.

– Ali ne gledaš turške nadaljevanke? Vse babe množično drvijo v Istanbul zaradi Kemala.

84

85

V TIVOLIJU

Na Jakopičevem sprehajališču sva srečala Biceta. S špringer španjeloma je bil. Objela sva se in se poljubila na lica. Največja prijatelja sva. Spomnil sem se, kaj je pisalo krog in krog pod stropom Tedijeve kuhinje v vasi Golo. Najprej je gora gora in voda voda, ko pa pride spoznanje, je gora voda in voda gora, ko pa se

spoznanje poglobi, je gora gora in voda voda. Bice je imel srebrno sive lase, zato pa je še zmeraj imel svoje zobe, jaz sem še zmeraj imel črne lase, sicer bolj redke, zato pa nisem imel svojih zob, umetne sem imel, spodaj in zgoraj.

– Kako je Nika? ga je vprašala moja žena.

– V redu, je pokimal Bice in pristavil, ne vidiva se prav pogosto.

– Že večkrat sem te hotela vprašati, je hlastno nadaljevala žena, kako pa je Vilka?

– Umrla je, je rekel Bice, že pred časom. Videl sem, da bi se moja žena najraje ugriznila v jezik, ampak kaj pa je mogla, to je bila realnost, človek božji. Bice je še povedal, da svojega sina kliče starec, štirideset jih ima.

– Kako, štirideset, sem se začudil, ali nista z Rudijem rojena istega leta, štirinajst dni narazen? Dvainštirideset jih ima.

– Seveda, dvainštirideset, je Bice zamahnil z roko, tako pač pravim, na okroglo.

Psa, ki sta doslej ležala z gobcem pri tleh, je vzemirila veverica, ki se je začela spuščati po bližnjem drevesu. Harald se je zagnal proti njej, William za njim, tako da sta Biceta odnesla nekaj korakov naprej, komaj ju je obdržal na povodcu.

– Ta veverica je tudi žival, je rekel Bice poznavalsko, nalašč ju zajebava.

V tistem trenutku je veverica pokukala izza debla, psa sta istočasno planila proti njej, Bice se je z vso močjo oprl z nogama v pesek, a sta ga kljub temu potegnili za seboj in med smehom smo se poslovili.

To je bilo včeraj. Minilo je dvanajst dvojnih peščenih ur in to se je zgodilo predvčerajšnjim. Svetlika se mi, kaj hočem povedati.

EN STAVEK O BELETRINI

Založba Beletrina je radost Slovenije.

EN STAVEK O DOSTOJEVSKEM

V *Mrtvem domu* je pošteno prikazal resničnost, zato si je v svojih drugih delih lahko privoščil neznanško mero domišljije.

$\frac{86}{87}$

DEVETO POGLAVJE

Vrane družijo se rade,
grafolog je čuden tič,
naša Ančka ima mlade,
gremo plesat gor na grič!

V humorističnem listu *Pavliha* je imel svojo rubriko Zlatoust. Približno take pesmi je pisal. Bicletova stara mama jih je brala na glas. Jasno, da smo se krohotali. Drugače pa je bil dolgčas. *Svetnika* ni bilo več, ob

petkih smo gledali češkoslovaško nadaljevanko *Bolnišnica na koncu mesta*. Tudi na Češkoslovaškem je bilo težko priti do stanovanja. Neki zdravnik je živel skupaj s svojim očetom in je imel težave, kadar je pripeljal žensko domov. Oče je sicer imel razumevanje, vendar je bil bolan in je prihajal v sobo ob nepravem času, padal je po tleh, pozabljal, da mu mleko vre na štedilniku, in podobne miškulance. Neverjetno, kako se mlad človek hitro naveliča neke države. V Beogradu sem bil še čisto navdušen za našo stvar in sem z očetom in mamo skupaj z množico povabljenecv aplavdiral Titu in Naserju, ko sta nam mahala z vrha stopnic pred Domom sindikatov, tu, v Ljubljani, šest let pozneje, pri sedemnajstih, pod vplivom Nike in Biceta, je bil Tito že kmet, mi, njegovi državljani, pa tudi nekakšne seljačine in radni narod. De Gaulle je bil frajer. Brižitka je imela življenje! V Slogi smo gledali nemške kriminalke, posnete po romanih Edgarja Wallacea. V njih je redno igral Klaus Kinski. Skoraj vedno je bil morilec. Nekoč so nemško kriminalko, v kateri je morilca že spet igral Kinski, predstavili v Kino Šiška. Tista kino predstava je bila nekaj posebnega. Operater je zamešal drugi in tretji filmski kolut. Začetek filma je bil v redu, pokazali so truplo, seznanili so nas s sumljivimi osebami, videli smo detektiva, ta pa je kar na sredi filma razkrinkal morilca, kajpada je bil to nihče drug kot Klaus Kinski, odpeljali so ga v zapor in na platnu se je prikazal napis THE END. Nato se je film meni nič, tebi nič nadaljeval, spet je prišlo do umora, detektiv je napenjal možgane, kdo je morilec, zgodil se je nov umor, vsi so bili v nego-

tovosti in so sumničili drug drugega, nakar se je film čisto nepričakovano končal s četrtim umorom. Zgrožen obraz poslednje žrtve je strmel v nas s platna, potem se je film odvrtil. Marči, Bice, Brane in jaz smo krohotaje se zapustili dvorano. Talking 'bout my generation, dž-dž-dženerejšn. Ta popevka ansambla The Who je bila takrat sila popularna. Iz Šiške smo se vrnili v center in takrat smo pred Šestico zagledali Geronima. Nisi vedel, ali je moški ali je ženska. Na glavi je imel pisano ruto, zavezano z debelim vozlom, čez život je imel nabutane volnene jope, bil je v krilu, obut je bil v opanke in debele volnene nogavice.

– To je Bog, mi je Brane zašepetal na uho. Zaradi tiste indijanske rute je ostal v spominu kot Geronimo. Tiste čase klošarjev sploh še ni bilo, samo be-rače in klateže smo poznali. In današnji kralji ulice so v primerjavi z Geronimom oblečeni kot gospodje. Kadar država zaradi virusa covid-19 zaukaže strož-je varnostne ukrepe, te marsikaj spominja na prete-klost. Prazne nočne ulice. Nikjer nikogar. Vladala je tišina. Delovno ljudstvo je spalo. Jumbo plakatov ni bilo, za državne praznike so na vseh drogovih visele jugoslovanske in partijske zastave, povsod je bil Tito, v časopisih, na radiu, na televiziji, v kinu v *Filmskih novostih*, stari borci so se nekje na prostem zbrali na partizanskem golažu, ne vem kakšnih vesellic pa ni bilo. Prva reklamna akcija, ki sem ji bil priča, se je zgodila, ko smo bili še v Beogradu. Po vseh časopi-sih je čez pol strani pisalo: OSKAR PRIHAJA! Vsi smo se spraševali, kaj naj bi to bilo, kdo je ta Oskar in kdaj bo prišel. Ko se je nazadnje res prikazal, smo

se morali smejeti, kajti izkazalo se je, da je OSKAR pralni prašek. Drugo reklamo v življenju sem videl v Kinu 20. oktober, mogoče ravno takrat, ko sem z Gagićem in še z nekom gledal *Do zadnjega diha*. Po *Filmskih novostih* se je na platnu pojavil mladenič v dovršeno zlikani obleki, tudi kravato je imel, nakar si je slekel suknjič in hlače ter oboje malomarno vrgel čez stol in se s prekrizanima nogama, v spodnjih hlačkah in nogavicah, ulegel na posteljo. Zaslišal se je globok glas: Dali je ovaj dečko nemaran? Ne, on samo nosi Varteks odelo.

Nekje drugje v gozdu. Sedeli smo na naslonjalu klopi v parku in na ves glas prepevali: One man went to mow, went to mow a meadow, one man and his dog went to mow a meadow! Two men went to mow, went to mow a meadow, two men, one man and his dog went to mow a meadow! Najbolj na glas je prepeval Bobi, on je tudi dal pobudo, da smo začeli peti. In še melodijo in besedilo je znal na pamet. Three men went to mow, je dirigiral z obema rokama, went to mow a meadow, three men, two men, one man and his dog went to mow a meadow! Šele pri ten men went to mow smo se upehani ustavili. Če zdaj, kot sedemdesetletnik, v spomin priključim ta dogodek, je v celoti podoben tisti edini besedi, najsi je to bistvo, volja, moč ali pekatete. Nekaj besed je nečitljivih. Vse ceste, po katerih hodim danes, so obstajale že takrat, le imenovala so se drugače. Ni več Kidričeve ceste, ni več Titove ceste. Vreme je bilo sivo, oblačno, tako kot je danes. Bil sem na trgu, po sardele in peteršilj in *Delo* sem šel. Dva ali tri dni nazaj sva tu se-

dela s Čarlijem, posloviti se je hotel, devetindvajsetega novembra se vrača v Portoriko. Zapel sem mu pesem *Danas je dan republike*. Ne vem, ali jo je izvajal VIS (vokalno-instrumentalni sastav) Zabranjeno pušenje? Danas je dan – dan – republike i stara kaže, jesil' normalan, Dragane, zatvaraj prozore, ne radi griiii-jan-jeee ... Polovica mojih duhovitosti je izvirala iz srbsčine, s poudarkom na beograjščini. Divno je ovde, kod vas u Sloveniji, sem začel razlagati sredi lokala, meni je u Ljubljani prosto milina da živim, bilo u Vesolju, bilo u Ferentu ili u Muci, samo mi još fali, da neko zapeva *Izidor ovčice pasel* i ja ću biti naj sretniji čovek na svetu. Ni še konec. To pa je teniška modrost. Tako se opozarjava s Stankom, tudi če vodiva s tri proti nič. To je sedanjost. Kadar govorim o sedanjosti, imam včasih občutek, da hočem nekaj sporočiti duhovom umrlih. Z mano hodijo po cestah in se pogovarjajo. Poglej, kakšen ogromen hotel so zgradili zraven našega Kozolca. In na drugi strani ceste še enega, nič manjšega. Poglej ga, Jaguarja, copate si kupuje, seveda, skrben je postal, stari copati so imeli luknje na podplatih in so mu trgali nogavice. V kateri trgovini pa kupuje? Mana se imenuje. Ali ni bila tu svoje čase Astra? Človeka ni sedemnajst let na svetu in že je vse spremenjeno. Poklical me je Pop. Prebral je *Nepočesane misli* in zdelo se mu je, da vse pozna, da je bil v istih lokalih in se družil z istimi ljudmi, z Danetom, s Chubbyjem ... *Nepočesane misli* so mu bile melem na dušu. Žena je na internetu izvedela, da si je *Nepočesane misli* v knjižnicah po Sloveniji do današnjega dne izposodilo natanko

petsto ljudi. Še nobena moja knjiga ni bila v tako kratkem času tako popularna, z izjemo pravlјice *Zlatolaska in zmaj*. V torek sva v Kinoteki gledala Godardevega *Norega Pierrota*. Nekje na sredi filma je Godard uporabil prizor iz svojega najbolj znanega filma *Do zadnjega diha*. Citiral je samega sebe. Zato je tudi meni nekoliko lažje govoriti o *Nepočesanih mislih*. S Popom sva se domenila, da se bova dobila na kavi in da mu bom napisal posvetilo v knjigo. Majhna vrzel. Sin nama je z rudlno pripeljal omarico iz lesa, za šale in kape, termofofor itd., pa še dvesto evrov nama je prinesel. Ali je na svetu kaj lepšega? Srečni družinski trenutki so v zraku, čeprav je sin že odhitel naprej, slišim, kako žena ropota z vrati omarice ... Kaj naj še rečem? Bil sem pri Popu in sem mu napisal posvetilo v knjigo. Ne bom povedal, kaj sva se pogovarjala. Podaril mi je zadnje štiri številke *Politikinega Zabavnika* v cirilici in majhen nahrbtnik, na katerem piše: 4 ever young, Pop. Pokazal mi je svoje jadrarno padalo. Bilo je skrbno zapakirano. V prepad se meče. Lahko tudi pade. Na smrt je pripravljen. Janeza Cetina pozna. Noja ima. Nadaljeval bom, seveda bom nadaljeval, ampak na trenutke se mi vse skupaj zdi deplasirano. Mislim, jaz kot dramaturg pri igri Williama Shakespearea *Kakor vam drago*, jaz kot Brus v istoimenski igri ... Zakaj rajši ne povem, kako je bilo, ko smo igrali *La discreto enamorado* Lopeja de Vege? V Mestno gledališče sem prišel s Čopove ulice, skozi službeni vhod, in se z dvigalom odpeljal v prvo nadstropje. Bil sem vesel, da sem angažiran, vratarja sem široko nasmejan pozdra-

vil in se z njim malo pošalil. Bil sem prijetno vznemirjen, premiero smo imeli. Že v dvigalu sem se nekajkrat presojojoče pogledal v ogledalu in bil sem zadovoljen s svojo podobo. V garderobi sem se preoblekel v črne hlače in črn telovnik, spodaj sem imel snežno belo srajco, čez sem vrgel kočijaški plašč, to je zahtevala vloga. Tedaj se je iz svoje garderobe k meni pritihotapila soigralka in me zaprosila, če ji grem po steklenico viskija v Kavov. Širokogrudno sem jo potolažil, da to zame ni nič odvečnega, čeprav na premieri nikoli ne pijem. Veselo sem korakal skozi pasažo, v kateri so se pred vhodnimi vrati gledališča drenjali ljudje, še več jih je bilo znotraj, v avli, vsi so bili lepo oblečeni, ženske so imele urejene pričeske, uhanes in ogrlice, marsikateri moški kravato, in vsa ta množica je bila videti v pričakovanju predstave veselo razburjena, nič manj kot jaz. Šel sem mimo vhoda v Akademijo, eno leto sem kot študent hodil skozi ta vrata, niti prvega letnika nisem dokončal, a zdaj sem imel zadoščenje, bil sem dramaturg pri *La discreti enamoradi* Lopeja de Vege in še na odru sem nastopal v vlogi dramaturga. Še isti trenutek mi je skozi hrbtenico šinil rahel srh – ali znam besedilo na pamet, in sploh, ali bom dober? Mogoče je to tisto, kar je bistveno? Človek hoče biti dober, to pa doseže edino tako, da dobi priznanje ljudi. Nekje globoko v sebi je vedno v dvomih, sem dober ali sem zanič? Ko pa enkrat končno dobi priznanje ljudi, tako kot sva ga z Bertijem dobila za radijsko igro *Butnskala*, mu je že spet nerodno, saj se mu zdi, da je podlegel okusu množice. Kadar grem v gledališče, je rekel Nietzsche,

gledam hkrati tragedijo avtorja, igralcev in publike. Hotel sem vendar biti resen, nisem hotel biti komičen. Zakaj sem potem igral v komediji Lopeja de Vege in si skupaj z režiserjem Vitom Tauferjem izmišljeval štose? Franc Markovčič je igral kapitana, Janez Škof je tudi igral kapitana, Ivo Godnič je bil njegov služabnik, v originalu je bil španskega rodu, ampak prišel sem na idejo, da bi bilo dobro, če bi iz njega naredili Indijanca, glede na to, da se je Janez Škof vračal z ladjo iz Amerike. Igra se je dogajala v sedemnajstem stoletju. Za Iva Godniča sem predlagal novo ime – Popokate Petl – na kratko Popokate. Kaj sta bila v originalu Srečo Špik in Silvij Božič, sem pozabil, koga je igral Jože Mraz, se tudi ne spomnim. Mojca Partljič, Marjeta Gregorač in Violeta Tomič so bile lepotice. Z Vitom sva bila v ustvarjalnem opoju, podobno kot z Brankom ali Bertijem. Vedno se poveže niz nepovezanih dogodkov in nazadnje nastane slika resnice. Spoštovani, kakšno zvezo ima moje vajeniško delo v živilski trgovini z igranjem v Mestnem gledališču? Ta trenutek ne najdem odgovora, zato bom nadaljeval tam, kjer sem nehal. Z Vitom sva se strinjala, da je *La discreto enamorado* treba posodobiti. Srečo Špik in Silvij Božič bosta gangsterja. Prevzel sem odgovornost, da jima bom to pojasnil. Vidva sta mafijca, sem jima razlagal, ampak sta v vrhu mafije, zato bosta lepo oblečena, obnašata se kulturno, vendar sta nevarna. Minila sta dva tedna in tako, kot sem obtičal pri pisanju romana, tako sva z Vitom obtičala pri snovanju predstave. Vse je bilo zanič. Kakšna gangsterja, zakaj mafijca? Potem je pa že bolje, se

je v obupu smejal Vito, da sta dimnikarček in kuharček, se spomniš novoletnih čestitk, na katerih je bil dimnikarček? Priznam, nekaj sva tudi spila in pokazala. Smejal sem se do solz in naslednji dan sem Silviju in Sreču razlagal novo varianto. Vesta, z Vitom sva se domislila nove variante, gangsterji in mafija, to je brez veze, vidva bosta zdaj dimnikarček in kuharček. Nezaupljivo sta me pogledala, ali se slučajno norčujem iz njiju, a takoj zatem sta predlog vdano sprejela, kot prava profesionalca. Bili smo dobra ekipa. Tudi strokovnjaka za špansko zlato dobo smo imeli. To je bil umetnostni zgodovinar Pavle Bračko. Sedeli smo v obrekovalnici, klepetali in se smejali, punce so bile vesele, tako da je Tone Partljič, umetniški vodja Mestnega gledališča ljubljanskega, takoj ko je stopil noter, kot star gledališki maček začutil, da vaje potekajo v redu. Še posebej ga je navdušil strokovnjak za zlato dobo, ki je sedel na tleh na tapisonu in si s prsti mazal pašteto na kruh. Vsak človek je filozof, mora biti, zato ker si hoče odgovoriti na vprašanje, kaj si misli o tem svetu. S svojimi očmi sem videl le zvezde in mesec na nebu, šele s pomočjo Hubblovega teleskopa sem videl oddaljene galaksije. Gledališče je telesna zadeva, publika je krvava pod kožo in igralci so meseni. S steklenico viskija v širokem žepu kočijaškega plašča sem se vrnil v garderobo h kolegici. Bila mi je hvaležna in je rekla, da tega zanjo ne bi naredil nihče drug. Inšpicient je na hodniku glasno opozarjal vse in vsakogar, da bomo vsak čas začeli. Vsi smo resno jemali gledališko vražo in smo simbolično pljuvali drug drugemu čez ramo. To smo počeli že na

Akademiji, pred vsako produkcijo smo si pljuvali čez ramo. Predstava se je začela. Stal sem v zakulisju in prisluškoval. Kmalu se je iz publike zaslišal smeh. Dobro nam gre! Prišla je vrsta name. Pritekel sem na oder v kočijaškem plašču, na glavi sem imel polcilinder, v roki helebardo, postavil sem se na sam rob odra, kot vojak na straži, in začel pripovedovati množici gledalcev o življenju Lopeja de Vege ter vmes izvajal zabavne improvizacije. Tisto o vojaku na straži sem pobral iz intervjuja z doktorjem Levom Milčinskim, primarijem Patološkega inštituta v Ljubljani. Moški mora stati na svojem mestu do konca, kot vojak na straži, hvala za razumevanje. In sem jo ucvrl z odra!

Celo svoje življenje sem iskal nekakšen sklep, nekakšno zaključno misel. Dovolite mi, da zdaj ta sklep, to zaključno misel, potegnem iz rokava. Upokojenec sem. Nisem sam. Več nas je. Ampak nihče noče priznati, da je upokojenec. Vsi imamo še veliko reči »v opraviilu«, kot se je nekoč izrazil Džek, na žalost že pokojni, mi pa smo, kot sem poudaril, upokojenci. Živi smo. Stanko je predsednik strelskega društva. Strelja v tarčo in na glinaste golobe. Tomaž ima vrt in dela na njem. Tine smuča in nabira gobe. V klubu, ko sedimo za mizo v bifeju, se marsikdo pošali: Pazi, kaj govoriš, ta bo vse zapisal. Tudi jaz nekaj počnem. Početje je spoznanje in spoznanje je početje, če ponovim misel iz Džekove osmrtnice. Dalje. To, dalje, nadalje, pa sem pobral pri Aristotelu, ne vem, ali iz *Poetike* ali iz *Nikomahove etike*. V otroštvu se mi je gnusila kožica, ki se je nabrala na vročem mleku. Ko

mi danes obvisi na ustnicah, jo posrkam, ne da bi trenil. Tudi v tem se kaže napredek. Za napredek gre. Iz prvega v drugi razred, z osnovne šole na gimnazijo, z gimnazije na fakulteto. Z Zemlje na Luno. In naprej. Na Mars. Poslušam Bacha. Mozarta. Verdijevo opero *Rigoletto* poslušam. Ko smo bili najstniki na počitnicah v Umagu, smo rekli, da izvaja rigoletto, kadar je kdo bruhal. Nadalje. Veliko reči imam še v opravi. Spiti moram sirotko. Levo uho si moram pošpricati z A-cerumenom. Vse to in še kaj lahko naredim. Povišico bom dobil. Spomnil sem se očeta, ki mi je govoril: Molči, Emilček, povišico bomo dobili. Prebral sem Andričeva *Znamenja ob poti*. Začutil sem hlad pri srcu, ko sem prebral stavek: Prišel bo čas, ko vam ne bom imel ničesar več povedati.

96
97

Deseto poglavje, v katerem se vse ponovi

Pri Sraču smo na gramofonu poslušali Ravelov *Bolero* in se čudili nenehno ponavljajočemu se ritmu. Tatjana in Tajka sta v živilski trgovini na vogalu Trubarjeve in Resljeve odkrili Toblerone. To je bila čisto posebna vrsta čokolade, kdo bi le takrat vedel, ali je ameriška ali angleška. Zahajali smo v bar Julija na Starem trgu in pili viski, tudi dekleta se ga niso branila. Dobili smo se pri Sraču, Tatjana, Tajka in Zdena, Srač in jaz, in smo na glas in menjaje se brali *Piko Nogavičko*. Bilo mi je sicer pod častjo, da berem *Piko Nogavičko*, takrat sem ravno bral Kafkovo kratko

zgodbo *Pred vrati postave* in zaključek, ko vratar reče obiskovalcu, ki že leta čaka na pragu: Ta vrata so samo zate, mi je dal misliti. Katera vrata so samo zame? Pred katerimi vrati čakam? Kam bi rad prišel?

Eleven Men Went to Mow

Avtobus je bil nabasan in v njem je vladalo praznično, novoletno vzdušje. Možak, ki je sedel poleg Jaguarja, mu je že po nekaj kilometrih vožnje ponudil vino iz steklenice. Šofer je navil radio na ves glas in v avtobusu se je razlegla narodnozabavna muzika. Jaguar je v duhu začel zabavati samega sebe. Sem nekadilec, ne pijem, vozim moped in bi rad srečal pošteno dekle, poroka ni izključena. Delavec, brez preteklosti, bi rad srečal sebi podobno delavko za izlete v naravo in skupno življenje. Ampak, to je bilo vseeno samo na površini, v globini se je Jaguar jemal sila resno. Prispeli so v Grosuplje. Bila je že noč. Ceste so bile zasnežene. Mraz je bilo. Z majhnim kovčkom v roki je Jaguar korakal proti hiši, ki je imela vsa okna razsvetljena. Stala je na samem, ločena od drugih hiš. To je njena hiša, se je v mislih prepričeval, sledil sem njenim napotkom, rekla je, da ne morem zgrešiti. Obstal je pred velikimi lesenimi vrati z velbom in pozvonil. Skoraj takoj so se vrata odprla. Pred njim je stala Tatjana. Bila je v modrem kostimu, ki se je lepo prilegal k njenim lasem, bila je naravna blondinka, in modrim očem, ki so se v trenutku zaiskrile. Prišel si,

edini, je veselo vzkliknila. Na novoletno praznovanje je povabila vse, Srača, Fipa, Tajko, Zdeno in še koga, a prišel je samo Jaguar. In še s kovčkom! Tatjana se ni mogla ubraniti glasnega smeha. Pridi, je rekla, da ti pokažem svojo družino. Odpeljala ga je v prostorno kuhinjo, kjer so za veliko mizo sedeli njeni trije strici in njihove žene, predstavila mu je vse po vrsti in še svojo mamo in staro mamo, očeta pa ni bilo, v neki sobi je gledal televizijo. Najmlajši stric je pred kratkim dobil otroka, njegova žena je dojila dojenčka in si zakrivala prsi s šalom. Še nekaj večjih otrok je tehalo okrog po celi hiši. Bilo je očitno, da je Jaguarjev prihod družino neprijetno presenetil. A zaradi enega sedemnajstletnega mulca si ne bodo belili glav, to je bilo tudi jasno. Najstarejši stric mu je ponudil kozarec vina in ga povprašal o tem in onem. Ko je Jaguar povedal, da obiskuje prvi letnik večerne gimnazije, se je Tatjana na ves glas zasmejala. Mislila sem, da si vsaj v tretjem letniku! No, bo pa še prišel do tja, se je najstarejši stric potegnil zanj. Tatjana je Jaguarja povabila v našo sprejemnico, kot je v šali rekla, v njej je bila velika kmečka peč, bilo je prijetno toplo, v kotu je stala novoletno okrašena jelka. Takoj je dala na gramofon svojo najljubšo ploščo, *Those Were the Days* Mary Hopkin. Ob poslušanju te plošče sta se pogovarjala vse mogoče. Povedala mu je, da je začela brati tisto knjigo, o kateri ji je pripovedoval zadnjič, ko sta sedela v Juliji, *Zločin in kazen*, vendar ji ni bila všeč. Saj to je grozno, je rekla ogorčeno, da si nekdo čisto resno zamišlja, kako bo ubil neko starko, sploh nisem hotela brati naprej, takoj me je minilo. Jaguar

se je postavil Dostojevskemu v bran. Raskolnikov se sprašuje, ji je segel v besedo, kaj bi v takem primeru naredil Napoleon, in si takoj zatem odgovori, da bi jo brez pomisleka likvidiral, če bi stala na poti njegovim načrtom. Ah, pa še ta Napoleon, je zaničljivo prhnila, šla do gramofona, premaknila ročko in postavila iglo na ploščo. Spet se je zaslišalo *Those were the days, my friend*. Popevka se je končala z refrenom: lalala, lala, lalala, lala, lalalalala! Jaguar ni imel posluha, a ob pogledu na njene modre oči je pel kot slavček. Tedaj sta v sobo prišla starejša strica, Teodor in Pavel. Prinesla sta štiri stekleničke Jägermeistra, žgane pijače grenkega okusa. To sta morala kupiti nekje čez mejo. To je aperitiv, sta rekla in zahtevala, da vsi skupaj nazdravijo, tudi Tatjano sta prepričala, da je pila. Zdaj se lahko tikava, je rekel Teodor, kliči me Dore. Jaz sem pa samo Pavel, se je smejal drugi stric. Meni pravijo Fip, je ponosno povedal Jaguar. Ali nisi Fip? se je začudila Tatjana. Kakšen Fip, je bil Jaguar skoraj užaljen, kako si sploh lahko pomislila, da sem Fip? Polagoma so se v sprejemnico nakapljali vsi, tudi stara mama, prinesla je potico, le Tatjaninega očeta ni bilo, še vedno je gledal televizijo. Tatjanina mama in tete so prinesle krožnike z narezki, vino, pivo, radensko in sokove ter slaščice. Otroci so švigali sem in tja, vpili z visokimi glasovi in cvilili, dokler jih ni nekdo utišal, potem pa spet jovo na novo. Teodor je začel izbirati plošče za ples, vendar ga je Tatjana prehitela in spet dala na gramofon *Those Were the Days*. Kolikokrat bomo še morali poslušati to Mary Hopkin, je Teodor v zaigranem obupu vil roke proti

nebu. Jaguar je s Tatjano plesal tako, kot je to počel na sobotnih plesih v študentskem naselju. Stal je skoraj na mestu, noge je s kratkimi koraki premikal levo in desno v ritmu glasbe, z eno roko jo je čez pas pritiskal k sebi, z drugo je šel s prsti vzdolž njene hrbtenice, kot po tipkah na klavirju. Kje si se tega naučil? ga je navdušeno spraševala. Pod vplivom alkohola se je Jaguar razgovoril. Ko je živel v Beogradu, so se igrali trule kobile. V prevodu: gnile kobile. Takole poteka igra. Dve ekipi sta, na vsaki strani so po štirje dečki. Izžreba se, katera ekipa bo gnila kobila. Prvi deček stoji pokončno kot podporni steber, drugi mu porine glavo med stegna in se ga oklene z obema rokama, tretji od zadaj porine glavo drugemu med stegna in se ga oklene z obema rokama, četrti od zadaj porine glavo tretjemu med stegna in se ga oklene z obema rokama. Nasprotna ekipa vzame zalet, kot smo to počeli pri telovadbi pri skoku čez kozo, prvi deček skoči čim dlje na hrbet drugemu členu gnile kobile, drugi skoči na hrbet tretjemu, tretji četrtemu in zadnji se vrže na vse skupaj, svoje in njihove. Če kobila zdrži, ima pravico do revanše, če pa se vda in pod težo pogrne po tleh, mora ponovno trpeti, da skačejo po njej. Z Branetom pišeta roman, z Bertijem ustvarjata strip. Roman ima naslov *Kerubini*, strip pa *Troy Necking in Ding Dong contra Hektor Strahota*. Medtem ko je vse to pripovedoval, jo je tu in tam poljubil na ušesno mečico. Poleti gre s prijatelji na Kolezijo, tam plavajo in se sončijo. V Beogradu je bil v živalskem vrtu povodni konj Buco. Govorilo se je, da je nekoč požrl otroka, ki je padel čez ograjo.

Užaloščeni starši so prosili Tita, naj da Buca ustreliti in razparati. Katera knjiga pa je njej všeč? *Lezi v temo* Williama Styrona. Jaguar je prvič slišal za ta roman. Ko so se naplesali, je stric Teodor s svareče dvignjenim kazalcem zaukazal celotni družini, da zapusti sobo. Tatjani in Jaguarju je privoščil malo miru, še posebej pred otroki. Usedla sta se na kmečko peč, bila je pokrita z deko, sicer bi bilo na njej prevroče.

– Šola mi je zoprna, je rekla Tatjana, ne vem, zakaj se moram učiti biologijo, fiziko in vse druge predmete, zraven pa vem, zakaj. Zato, da se bom poročila, kot moja starša in vsi moji strici in tete, in bom imela štiri sinove, kot moja stara mama.

– Lahko se vpišeš na večerno, je resno rekel Jaguar, vpisnino je treba plačati in tudi za vsak posamezen izpit, se mi zdi.

– Ali ti starši plačujejo?

– Ja, seveda.

– Joj, ti imaš krasne starše, moj oče mi nikdar ne bi plačal večerne gimnazije, grozi mi, da me bo dal v tovarno, delavka bom za tekočim trakom, če bom padla v prvem letniku, jaz pa vem, da bom padla. Nič se ne učim, nič me ne zanima, jasno, da bom padla. Bom pa delavka. Ali se me boš sramoval, ko bom delavka za tekočim trakom?

– Ne, kje pa, sploh ne. Čutim, o čem govoriš. V osnovni sem veliko šprical in tudi spričevalo sem ponaredil, saj smo se smejali, ko smo fiksirali spričevalo, kot se je temu reklo. Uru Lathy je to znal, pomočil je majhno ščetko v stekleničko s tekočino in potegnil z njo po spričevalu, kjer je bila zapisana

ocena: nezadostno (1). Čez nekaj sekund ni bilo na papirju nobenega zapisa več. Počakali smo, da se je papir posušil, in potem nanj zapisali oceno, ki se nam je zdela ustrezna.

– Saj to sem naredila, s prijateljico sva to naredili, izbrisali sva negativne ocene in napisali pozitivne, zato bova izključeni. Jaz imam možnost, da že prej sama izstopim, oče se je vse domenil, to pa pomeni, da bom delavka. Dokler ne pridem k sebi. Oče pričakuje, da bo tovarna vzgojno vplivala name.

V tistem sta v sobo pritekla dva otroka in med cvilečim smehom ukradla z mize nekaj slaščic ter kot dva lopova stekla iz sobe. Tatjana je šla do gramofona in spet zavrtela *Those Were the Days*, potem je zlezla nazaj na peč.

– Ali ti je zoprno, da kar naprej vrtim *Those Were the Days*?

– Ne, kje pa, jaz jo lahko poslušam vso noč.

– Šola mi je zoprna tudi zato, ker vidim, kako moj oče in Dore in Pavel mučijo Jožka, to je moj najmlajši stric. Oni trije so vsi končali fakulteto v roku, Jožko pa je zdaj že tretje leto v tretjem letniku, in to oni trije ob vsaki priložnosti ponavljajo, kakor da ga bodo z zbadanjem pripravili do tega, da bo izpite naredil. Ime mu je Jožef, oni pa mu zanalašč rečejo Jožko. Njegova žena se nič ne postavi zanj, še ona se jim pridruži in ga krega pred vsemi. Včasih se mi prav smili, njega imam najrajši.

– Ja, šola je čudna, se je Jaguar zamislil, v Beogradu sem bil v četrtem razredu slovenske Osnovne šole Ivana Cankarja odličen in odličen sem bil tudi

v petem razredu srbske Osnovne šole Pera Popovića Age, ko pa smo se preselili v Ljubljano, sem v šestem razredu Osnovne šole Prežihovega Voranca komaj dosegel zadosten uspeh in za povrh me je jeseni čakal še popravni izpit iz petja.

– Iz petja si imel popravni izpit?

Tatjana je bila videti čisto navdušena in se je smejala. Jaguar je teatralno razširil roke in zapel *Those were the days, my friend*, to pa tako pristno brez posluha, da je bilo zares smešno. Še sam se je moral smejati.

Dvanajst mož je šlo na košnjo

Molčal bom. Ne bom več govoril o otroštvu, ne bom več govoril o najstniških letih. Molčal bom. Ne bom več govoril o Beogradu in o Kranju. Ne bom več govoril o gledališču. (Nekaj besed je nečitljivih.)

Molče sva naredila tri kroge po Severnem parku. Ljudi skorajda ni bilo, na igrišču je neka punčka v veliki, leseni ladji stala za krmilom v kapitanovi kabini in ga vrtela sem in tja. Njena mlada mama je sedela na klopi in strmela v prazno. Delavec v rdečem kombinezonu, s svetlečimi se rumenimi progami, je kolovratil čez travnik. Očitno ga je imel pod kapo. Poskusil je navezati pogovor z neko sprehajalko, a se mu ni posrečilo. Potegnil je pametni telefon iz žepa, med hojo strmel vanj in se z nekom pogovarjal. Ko sva ga prehitela, sem ga slišal reči: Pista, a niti bicikla

ne bom dobil? Vreme je bilo vlažno in oblaki so bili sivi. Kot običajno, sem med sprehodom ves čas razmišljal, kako naj nadaljujem roman. Sam sebi sem se zdel podoben Jiříjevemu očetu, jezikoslovcu Francetu Bezlaju.

Skupaj s sodelavci je napisal *Etimološki slovar slovenskega jezika*. Vedno je zamišljen hodil po cesti in kadil, s pogledom, uprtim v tla. Kdo ve, o čem razmišlja, smo se spraševali, marsikdo med nami si je zaželel postati tak znanstvenik, globoko zatopljen v skrivnost jezika. Nekoč, ko smo pri njih doma v Jiříjevi sobi brcali žogo, nam je ta po nesreči odskočila skozi na pol odprta vrata v sosednjo sobo. Stekel sem za njo, jo našel pod mizo in se obrnil, da bi šel, tedaj pa zagledam Jiříjevega očeta, leži na kavču, zraven nočne lučke na omarici, bere knjigo in mi sugestivno reče: Kar mirno razbijajte naprej! Bil sem v zadregi, mogoče sem celo zardel, a kaj, ko ti od celega življenja nazadnje preostane samo občutje, da ni vse skupaj nič. Greš ven in si zamišljaš, koga boš srečal, kaj bo, potem pa nič ni ali pa je vse skupaj en velik nič. Kolikokrat se mi je že to zgodilo. Pričakoval sem ne vem kaj, potem pa ni bilo ničesar. Mogoče je to najlepše izpovedal Aji v televizijski oddaji o Šumiju. Ja, ta Šumi, je skoraj nejevoljno govoril, kar naprej ta Šumi, tam se nekaj dogaja, kdo ve kaj, ko pa si prišel tja in še sam visel za šankom, ni bilo tam ničesar. Nič ni bilo, čisto nič. Z Andražem sva zvečer hodila po Poljanski cesti, ne vem več, kam sva šla, nekam že, in se pogovarjala. Jaz bi bil rad slaven samo zato, sem sramežljivo rekel, da bi lahko prišel nag pred

množico ljudi in mi nihče ne bi nič rekel. Ja, to bi tudi jaz rad, se je strinjal Andraž. Bila sva študenta prvega letnika AGRFT. Dejstvo, da sem študent, me je toplo grelo pri srcu. V neki Gogoljevi povesti z naslovom *Vij*, to je neke vrste duh, demon, se pojavijo študentje. Ljudstvo jih ima za izobražence, tudi če so šele v prvem letniku! Bil sem vendar prisoten na predavanjih o Molièru, ki jih je vodil Filip Kumbatovič Kalan. O Goetheju nam je predaval profesor Mirko Zupančič. O slovenskem odrskem jeziku nas je poučeval profesor Janko Moder, znameniti prevajalec. Profesor Zajc nas je poučeval v umetnosti sabljanja in mečevanja. Profesorica Lojzka Žerdin nas je učila umetnosti giba. Z bazično tehniko odrske igre nas je seznanil profesor Miran Hercog, znameniti režiser. Starokopiten sem. V enaindvajsetem stoletju živim, leta dvaindvajset, razmišljam pa o letu dvainsedemdeset v prejšnjem stoletju. Ampak, tako je vsak dan. Hodim po cestah v centru mesta in se vsake toliko spomnim tega ali onega dogodka. Prav zares, kot da bi imel gozd v glavi.

Trinajst mož je šlo na košnjo

– Ko smo bili pri kosilu, ti si šla za hip nekam ven, se je Kagvila pri previjanju naglo skobacala tvoji teti iz rok in se po vseh štirih pognala vzdolž mize in zraven kakala.

– Oh, ne, izmišljuješ si!

– S svojim hladnim kuščarskim pogledom je preverila, ali smo ji sovražni, in potem mirno kakala naprej.

– Zdaj vidim, da ti nisem všeč. Saj imam tudi jaz kuščarski obraz, vsi imamo take obraze, cela familija, Kagvila nam je čisto podobna.

– Ti pa že nimaš kuščarskega obraza, prav lep obraz imaš.

– Prepozno je, izdal si se, kuščarju se ti zdim podobna. In zadnjič, ko sva sedela v Evropejcku, si mi rekel, da sem podobna lenivcu. Ko sem prišla domov, sem šla takoj pogledat v knjigo o živalih, in ko sem zagledala lenivca, sem te zasovražila ...

Drugače pa je bila Tatjana zgrožena nad Maričinim početjem. Marica je bilo ime ženi strica Jožefa, ki so ga vsi klicali Jožko. Pri kosilu je na mizi previjala dojenčka. Jaguar jo je slišal sikniti: Kaj se bomo ozirali! Med jedjo so bili prisiljeni gledati dojenčkovo blato zelenkaste barve. Nihče ni nič rekel. Teodor in Pavel danes nista bila več zgovorna. Do pol dveh zjutraj sta skupaj s Tatjano in Jaguarjem sedela na kmečki peči, natakala sta vino v kozarce in nista mogla odmakniti oči od Tatjane, ki so ji sijale oči in žareli lasje, bila je lepa. Zdajle bomo še enkrat nazdravili, potem boš dala enega lubčka stricu Teodorju, enega lubčka daj še stricu Pavletu in še Filetu daj enega lubčka. Tatjana je brez pomisleka naredila vse, kar sta ji rekla, v lica je bila rožnata, lase je imela razkuštrane in zaradi tega je bila še lepša. Povsem naravno jim je delila poljube, kot da izvajajo neke vrste starodaven obred. Kako se v nekaj urah vse spremeni! Zdaj sta Teodor in Pavel sedela za mizo kot dva čuka, ne bev ne

mev nista rekla. Tatjaninega očeta še vedno ni bilo na spregled, najprej je na televiziji gledal novoletni koncert na Dunaju in potem še turnejo štirih skakalnic.

Jaguar in Tatjana sta se povlekla v dnevno sobo. Ko sta šla mimo nekih napol odprtih vrat, je Jaguar za njimi zaslišal eno izmed tet: S kovčkom je prišel, koliko časa pa misli ostati? Popoldne je začel padati sneg.

Štirinajst mož je šlo na košnjo

Sestrična s Filipčjega Brda mi je rekla: Kaj sem vse sanjala, kaj sem si vse predstavljala, kje bom, kaj bom vse videla, kaj bom vse doživela, nazadnje pa živim ves čas v eni in isti vasi, z enim in istim pogledom na kmečko dvorišče, na sadovnjak za ograjo in na vrste trt, ki se raztezajo proti brdu v daljavi. Tako tudi mene včasih pograbi nekakšen nemir v srcu, zmeraj na isto vižo, da sem premalo naredil, se premalo poglobil v stvarnost, se premalo trudil razumeti matematiko, fiziko in kemijo, da v resnici ničesar ne vem in da sem pravzaprav odvisen od božje milosti. Tovrstnim razmišljanjem lahko s svoje strani rečem teorija vsega.

Ne kažem čustev, vendar pa pri sebi razmišljam o različnih scenarijih. Ena možnost je, da pride bleda sestra. Bleda sestra pride in gre čez Rožno dolino. V spačku. Megla je bila. Z nekom je bila. Tisti drugi je šofiral. Bleda sestra je bila mlada. Vsi smo bili mladi.

Skip in Scott, bleda sestra in sivi brat. Hecali smo se, požvižgali smo se, nismo bili smrtno resni, kakršni smo nekje globoko v sebi danes. Bleda sestra se je kot megla plazila po ljubljanskih ulicah. Bil je prvi november, dan mrtvih. Skip in Scott sta nameravala na obisk k Džeku v Rožno dolino, vendar je Skip pozabil številko ceste in hiše, tako da sta obsedela v spačku in nista vedela, kam zdaj. Mraz je bilo, pihal je mrzel veter. Odnehati ni imelo smisla, ker je potem samo še slabše. Tako je bilo včasih in tako je tudi danes. Enaindvajsetega januarja smo. Mraz je, sonce sije. Zjutraj sem na Pražakovi cesti srečal Žareta. Bil sem presenečen nad sabo, kajti k Žaretu sem pristopil nasmejan, kot da ne bi nikdar razmišljal o blede sestri.

– Bil sem na tvoji razstavi v Mestni galeriji, sem veselo vzkliknil, ogromno si naredil, brez števila majhnih uokvirjenih slik, nedvomno osnutkov za večje slike, najbolj me je navdušilo, da si tolikokrat ponovil en in isti element, podoben se mi je zdel anodi ali katodi, tehnični element, tudi narisal si ga s povsem ravnimi črtami, pa vendar je bil na vsaki sliki drugačen.

– To je zato, ker sem star, se je pošalil Žare. Sicer pa, je nadaljeval, tako ali tako nihče ne hodi na razstave, otvoritev je, takrat je še največ ljudi, potem pa razstava sameva, dokler se ne zapre, kar se bo v mojem primeru zgodilo v ponedeljek. S knjigami je enako. Knjiga izide, en mesec traja zanimanje, potem je vsega konec.

Z Žaretom sva bila v sedmem razredu Osnovne šole Prežihovega Voranca selektorja nogometne reprezentance našega razreda. Sedela sva za pisalno

mizo pri Žaretu doma in sestavljala ekipo. Vsi morajo igrati, sva se strinjala, ne glede na to, koliko pojma imajo o fuzbalu. In treninge moramo imeti. Z druženjem bomo dosegli borbeno moralo. Na голу bo Vreg, desni bek bo Bregar, levi bek bo Šlibar, rezervi na tem položaju bosta Tomc in Grden, spredaj bomo mi trije, Franci Petek in midva. In res smo potem premagali 7. c s šest proti ena. Mi trije, Franci, Žare in jaz, smo dali vsak po dva gola, ne vem pa, ali je igral tudi Žlebnik.

Pri risanju smo ob dnevu otroka dobili nalogo, da narišemo nekaj na to tematiko. Žare je narisal človeško dlan, na risalnem listu formata A3 je bila videti, kot da jo je nekdo položil tja, še barvo kože je zadel. Sredi dlani je ležal dojenček v pleničkah in se prisrčno smehljajal. Slika me je prevzela, tako resnična je bila, da sem jo sklenil posnemati. Zlahka rečeno, težje storjeno. Nisem znal narisati roke v treh dimenzijah, nisem znal ustvariti globine na sliki, moja dlan je vodoravno sekala zrak, bila je rumene barve, in ko bi nanjo položil dojenčka, bi ta po vseh fizikalnih zakonih padel z nje. Zato sem dojenčka narisal nekoliko pod dlanjo, doseči sem hotel vtis, da roka dojenčka pred nečim ščiti, a se mi to ni prav dobro posrečilo. Za povrh ni bilo bitjece, ki sem ga narisal, čisto nič podobno dojenčku. Zato sem mu okrog vratu zavezal rdečo pionirsko ruto in ga oblekel v srajco in kratke hlače. Ko si je Gorjup, tovariš za risanje, ogledoval to sliko, je bila njegova ugotovitev kratka in jedrnata. Tako sliko lahko jaz v dveh minutah na skretu naslikam! Kaj dela ta roka? Kaj počne

pionir? Ta roka njega ščiti, sem poskušal ugovarjati, a mi je tovariš Gorjup takoj segel v besedo: Ta roka ga grabi!

Danes zgodaj zjutraj sem zagledal Žareta na Re-sljevi cesti. Hodil je po drugi strani ceste, od daleč ga nisem takoj videl, on pa mene verjetno tudi ne, tako da sva odšla vsak po svoje brez pozdrava. Jaz na tržnico po sardele in peteršilj, po *Delo* in Glamour Azure, on v atelje.

PETNAJST MOŽ JE ŠLO NA KOŠNJO
ali
I SEEK MYSELF

V Lešnjakah je imel Jaguar poleg Zolarjeve knjige *Ancient and Forbidden Knowledge* tudi knjigo o zodiaku ameriške astrologinje, katere ime sem pozabil. Jaguar pravim zato, da bi dosegel potujitveni učinek. Bistvo Jaguarjevega nebesnega znamenja je bilo zajeto v stavku – I seek myself. Iščem samega sebe. Večerilo se je, sneg je tiho padal, iz sosedovega hleva je mukala krava. Jaguar je sedel na kmečki peči, na kavljju, ki je štrlel iz stropa, je imel obešeno petrolejko, bral je v svetlobi plamenčka, ki je v njej migljaje gorel. Bral je *Sveto pismo*. Najbolj od vsega mu je bil všeč začetek, tisto, kako je Bog ločil zgornje od spodnjih voda, rekel – luč! – in bila je, nakar je že na prvi strani ustvaril morja, gore, reke, rastline in živali, tako da ni imel bralec niti toliko časa, da bi

se vprašal, kdo pa je bil tisti, ki je bil stvarjenju priča in je vse to zapisal? Zunaj so tiho padale debele snežinke. Šel je do okna in pogledal ven. Najmanj dvajset centimetrov ga je že nanese. Zajel ga je nemir, prišel je v to vas, da napiše roman, zdaj pa stoji ob oknu in gleda snežinke. To je bistvo, je nenadoma pomislil, zmeraj je treba nekaj narediti, po tem smo podobni Bogu, ustvariti hočemo nekaj, najraje kar vse, ves svet. Ure so minevale, v oknih sosedove hiše ni bilo luči, krava ni več mukala, samo Lešnjakov pes je kdaj pa kdaj zalajal. Lešnjakova kmetija je stala nekoliko višje v hribu. Odšel je ven, v samem puloverju, in nekaj časa gledal, kako pada sneg. Sploh ni vedel, koliko je ura, ni imel televizije, ni imel radia, ni imel časopisov, z izjemo več let starih številke *Družine*, imel ni ničesar. Odločno se je vrnil v hišo, splezal na kmečko peč, postavil pručko med kolena, položil nanjo šolski zvezek, pomočil peresnik v črnilnik in v poskusu, da bi posnel božansko vehemenco, je napisal pol strani. Vendar, v nasprotju z Bogom, ni mogel reči, da je tisto, kar je ustvaril, prav dobro. Ni bilo slabo, prav dobro pa tudi ne. Nekaj srednjega je bilo. Potem je ugasnil petrolejko in zaspal na peči. Takoj ko se je zjutraj zbudil, je meter nad sabo v razpokah na stropu zagledal vojaško čelado. Opominjala ga je, da je zaradi agresivnosti in emocionalne nezrelosti za tri leta odpuščen iz vojske. Pa onda izradi to do kraja, mu je rekel vodnik, ki so ga po junaku iz stripa vsi klicali Kelly. Bil je zadolžen za to, da spravi Jaguarja k pameti, a sta se zblížala, izkazalo se je, da je tudi vodnik sprva nameraval eskivirati JLA, vendar je

imel očeta generala, in ko je ta izvedel, kakšne oslarije izvaja njegov sin v kasarni, je čisto pobesnel in dosegel, da so sina premestili v Bilečo. O tej kasarni se je širil glas, da je najstrožja in da v njej iz vojakov naredijo komandose. Vodnik je povedal, da je to res. Jaguar je odvrget neprijetne misli čez ramo, oblekel se je in obul ribiške škornje ter se skozi visok sneg odpravil do potoka, se slekel do pasu in se opljuskal. Bil je v globeli, povsod okrog njega so se vzpenjali zasneženi holmi. Ponoči je prenehalo snežiti. Nebo je bilo jasno in na njem je kakor skozi meglico videl kamnit lunin obraz. Mimo je zletela vrana in zraven krakala. To je praksa, je razmišljal Jaguar, medtem ko se je po svojih stopinjah v snegu vračal v hišo, ta sneg, nebo, vse okrog mene je praksa, tisto, kar mislim, to pa je teorija, to so knjige, ki sem jih prinesel s sabo iz Ljubljane, *Igra steklenih biserov* Hermana Hesseja, *Sumorna kuća* Charlesa Dickensa, *Sveto pismo*, *Ecce homo* Friedricha Nietzscheja, Zolarjev *Ancient and Forbidden Knowledge*, *Zodiak* ameriške astrologinje, vse to mi kroži po glavi, čeprav ni nič od tega v mojem vidnem polju. Očitno rad mislim, zato ker si želim najti pojem, ki bo povezoval vse. Že v mojem prvem romanu je bilo tako. Ugotovil sem, da je bistven pomen. Kaj pa mi je v tistem času največ pomenilo? Irena. Zaljubljen sem hotel biti, tako kot tista dva zaljubljenca, ki sta si v gostilni v Nerezinah dolge minute gledala iz oči v oči, zaljubljen sem hotel biti, kot Mitja v *Bratih Karamazovih*, ko je na vrtu gostilne pisal ljubezensko pismo Grušenjki, s steklenico konjaka na mizi, zaljubljen sem hotel biti, kot

sem bil zaljubljen takrat, ko sem na železniški postaji v Grosupljem s kovčkom v roki čakal na večerni vlak za Ljubljano. Saj sva se tudi z Bicetom pogovarjala samo o ženskah. Rekla sva jim sicer babe, ampak nič hudega. Babe so bile resna zadeva, tu ni bilo zajebancije. Mislim, saj si lahko rekel, da se katera smeje, kot da bi koza na pleh scala, ampak v osnovi je bil ljubezenski zanos nekaj nadzemeljskega. Bice je bil zaljubljen v Katro. Povabil me je, nekega poletnega dne, da greva zvečer skupaj do hiše, v kateri je stanovala. Stala sva skrita pod drevesom in strmela v odprta okna njene sobe, ki so bila vsa razsvetljena. Tedaj je za okni hušknila silhueta dekleta. To je ona, je dahnil Bice. Pogledal sem ga. Zdaj si zaljubljen, sem rekel. Prikimal je in hrepeneče strmel v njeno okno.

REKLAME

Zanič je. Marsikaj je zanič. Gre nekaj časa, potem postane zanič. Slab občutek imaš. Nekaj je zanič, pa ne veš, kaj. Tisto, da ne vem, katero poglavje je, tisto je zanič. Tisto bo treba popraviti. Vem, katero poglavje, tako se mora glasiti. Sploh, prva oseba je zanič. Dobiš občutek, da ti nekdo, neki človek nekaj razlaga, kot da sta za šankom, kako je bilo, ko je bil trgovski vajenec, kaj je počel v gledališču, ja, še celo prepričevati te začne, da je vse zanič, tako da padeš pod vpliv in je res vse zanič, s Tinetom izgubita proti Stanku in Tomažu z ena proti šest, s Stankom mu-

koma dobila Tineta in Tomaža s šest proti tri, nakar izgubita s Tomažem proti Stanku in Tinetu v tie breaku s sedem proti pet, ti pa se počutiš zanič, roman je zanič, vse je zanič, vendar ti ne preostane drugega kot to, da se ne vdaš in ne potoneš v živem blatu. Se spomniš, ko sva ponoči v fičku drvela od Shortyja, ti si šofirala in sploh nisi gledala na cesto, gledala si vame in jaz sem ti kot začaran vračal pogled, nakar si zapeljala na zasnežen travnik, vzkliknila – ne, ne, ne, to pa ne! – naredila luping in zapeljala nazaj na cesto.

PONOVNA OBNOVA

Zadaj za neko hišo na Resljevi cesti, na vogalu s Slomškovo, se na nekem dvorišču skriva nekdanja tovarna Pekatete. Od tu so pošiljali pakete špagetov po celi Sloveniji. Naša babica jih je kupila v Kranju in jih potem poslala k nam, v Beograd.

114
115

REKLAME

Pred časom me je na cesti pozdravila Maruša Oblak, vrhunska dramska igralka iz Mladinskega gledališča: Živjo, mojster! Pepi me je ustavil pred Metalko, čeprav se mu je mudilo na sestanek sindikatov. Gledal sem te na portalu RTV Slovenija, ko sta se v Drami pogovarjala z Mitjo Čandrom. Tisto

je bilo dobro, ko si pripovedoval, kako je bilo na Radiu Ga Ga, ko je v studio prišla zdravstvena delavka, ti pa ji nisi verjel, da je zdravstvena delavka, nisi si mogel misliti, da na Radiu Slovenija obstaja zdravstvena delavka, še si v formi, je zaključil Pepi in odhitel na sestanek. Danes zjutraj sem srečal Janeza, ne vem, ali škofjeloškega ali radovljiškega. Jeseni bo imel razstavo fotografij v Muzeju novejše zgodovine. Ti pa, vidim, si tudi aktiven, je rekel.

NADALJEVANKA

Ne vem, ali je bil Slinavi Bora ali je bil Mića tisti, ki je predlagal, da gremo na Dedinje, k Titu. Takrat smo bili že vsi pionirji. Spustili smo se s Čubure do Batajnice in potem šli navzgor v hrib, granitne kocke je zamenjal gladek, črn asfalt, robniki na pločniku so bili beli, za železnimi ograjami so stale vile, obkrožene z dragocenimi drevesi, pred vsako je stal miličnik, ali je stal mirno ali se je sprehajal, za nas se sploh ni zmenil, kot da nas ni. Višje ko smo prišli, vse tišje je bilo, le ptički so žvrgoleli v krošnjah. Postalo nam je nelagodno, kdo bi vedel, zakaj. Naši koraki so bili vse bolj počasni. V nekem trenutku se je Slinavi Bora ustavil, nas vse premeril z očmi in rekel, da gre nazaj. Obrnil se je in zakorakal po pločniku navzdol. Brez besed in skoraj z nekakšnim olajšanjem smo mu sledili.

SERIJA

Greš k Bicetu, na Kidričevo, pa ti njegova mama reče, da ga ni doma. Greš k Marčiju v Kolizej, da preveriš, če je Bice mogoče tam, pa tudi Marčija ni. Greš po Gosposvetski cesti do Titove, zaviješ na Tavčarjevo, prideš na Miklošičevo, zaviješ na Čufarjevo ulico, greš mimo izhodnih vrat Kinoteke, pa naprej mimo Osnovne šole Toneta Čufarja, prečkaš Resljevo in si pri Sraču. Ljudje so mi nekaj pomenili. Moral sem priznati, da mi pomenijo več kot nogomet. Za nogomet se je reklo, da je druga najpomembnejša stvar na svetu. Prva je ljubezen, se mi je počasi začelo svitati. Takrat nisem več izrezoval fotografij nogometašev iz časopisov, še vedno pa sem vedel, s kom v nedeljo igra Olimpija, s kom Partizan, Zvezda, Hajduk in Dinamo, vendar se o tem s prijatelji sploh nisem mogel pogovarjati. Razen Žareta ni nogomet nikogar zanimal. Nika mi je naravnost povedala, da je nogomet kmečki. Opazil sem, da se Bice in Srač v precejšnji meri strinjata z njo, Marči je bil bolj toleranten, a za FK Radnički iz Niša tudi on še nikdar ni slišal. Kadar smo pri nas doma ob nedeljah gledali *TV-dnevnik* iz studia TV Beograd in je bila na vrsti športna rubrika, mi ni ušlo, kako se Marči in Bice muzata, ko se je na ekranu pojavil nogometni strokovnjak Vladica Stojaković in smrtno resno napovedal: Fudbal. Boris, prijatelj ene izmed Bicetovih tet, nas je zabaval z anekdoto. Pridem v knjigarno, vzamem v roke neko knjigo, na naslovnici piše Igo. Sem študiral, kdo bi

to bil, zna biti nov, frišen japonski pisatelj, odprem knjigo, tam pa piše *Nesretnici*. V šoli so nekateri cirilici zaničljivo rekli grabljice. In Bice me je prijateljsko opozoril, da se mi pri srbohrvaščini ni treba postavljati z izborna izgovorjavo. Folk tega ne mara.

ZANIMIVE VSEBINE

– Mene ne moti, da sem premalo naredila, se je nekega dne izpovedala žena, moti me, da sem v življenju premalo mislila na svojo srečo.

– Jaz pa sem bil velikokrat srečen, sem prepričano rekel.

– Saj, zato pa sem bila jaz nesrečna, je rekla žena stvarno, brez kakršnegakoli očitka v glasu.

Leto in dan pred svojo smrtjo mi je mama rekla: To ni nikakršno življenje, kakršno sem živel jaz, tisto je življenje, ki ga je živel Tito!

– Čakaj malo, mama, sem ji ugovarjal, saj si bila vendar v koncentracijskem taborišču Ravensbrück, ne boš rekla, da tam nisi ničesar doživela, tega pa Tito ni doživel.

– Ja, res, je prikimala po kratkem razmisleku, tega pa on ni doživel.

RUSIJA JE NAPADLA UKRAJINO

Jaguar Petrovič je bil uradno sprejet v Društvo slovenskih pisateljev približno ob istem času, kot je Sovjetska zveza napadla Afganistan. Na prvi strani časopisa *Delo* je bila fotografija, ki je kazala člane Društva v največji sobi, vrsta za vrsto resnih obrazov in v zadnji vrsti, kot da je že spet v šoli, Jaguar Petrovič. Spodaj je pisalo, da je Društvo slovenskih pisateljev obiskal tovariš Mitja Ribičič in članom govoril o nastali situaciji.

– Veste, je rekel Mitja Ribičič in resno pogledal navzoče, to je bilo brez vsakih iluzij.

Še enkrat je zamišljeno premeril navzoče in ponovil: Brez vsakih iluzij. Potem je povedal, da se je pred kratkim pogovarjal s Kosiginom in da so bili to zelo težki pogovori. Kaj pa imate na meji z Madžarsko, mu je užaljeno očital Kosigin, za vsakim koruznim stebлом se skriva vojak. Jaguarju se je zdelo, da se marsikateri član vpričo Mitje Ribičiča počuti manjvrednega, kot pesnik, v slabšalnem pomenu, medtem ko je Mitja Ribičič preizkušen v kruti realnosti. Ko so vsak na svojem stolu v tišini čakali na приход Mitje Ribičiča, se je Vital Klabus, ki je sedel v prvi vrsti, sklonil k nekemu za seboj in ga polglasno vprašal: Je Petrovič tukaj? Je, je, je odvrnil oni.

VOJNA

Najprej je bil Informbiro. To je bilo oseminštiridesetega. O tem mi je pripovedoval oče. Pravilno se je odločil. Kot Titov pionir sem se čudil, kako je sploh lahko kolebal med Stalinom in Titom, ampak odločitev ni bila lahka. Potem je prišla Madžarska, šestinpetdesetega, tega se megleno spominjam. Nekaj let pozneje smo v Kinu Slavija gledali Errola Flynna v korejski vojni in navijali zanj. Nato je prišla vojna v Vietnamu. Organizirali smo protestne shode. Oseminšestdesetega so sovjetski tanki pridrveli na Češko-slovaško. Devetinsedemdesetega so bili že v Afganistanu. V osemdesetih sta se usekala Irak in Iran. Komaj je bilo podpisano premirje, že je Sadam napadel Kuvajt, vendar je Amerika reagirala in ga od tam pregnala. V začetku devetdesetih je prišlo do vojne v Jugoslaviji, iz nje se je rodila Republika Slovenija. Ob koncu devetdesetih je Amerika bombardirala Srbijo, ki je takrat še vztrajala pri imenu Jugoslavija. Na začetku novega tisočletja sta bila porušena dvojčka v New Yorku. Sadam je bil premagan v Iraku. Amerika je pregnala talibe in zasedla Afganistan. Nato je padel Gadafi v Libiji. Začela se je arabska pomlad, v Siriji jo je s pomočjo ruskih vojakov in orožja ustavil Asad. Kim Džong Un je začel metati rakete v morje. Tudi Indija in Pakistan sta rožljala z orožjem.

Jutro je, mrzlega drugega marca, dve, nič, dve, dve. Naj prižgem televizijo in gledam neposredni prenos z vojnih območij v Ukrajini?

Enkrat pojamraš, da je vse zanič, in že je vojna v Ukrajini. V trenutku malodušja potegneš iz roka-va bledo sestro in že ti odgovori z ognjem in črnim dimom.

LUBEZN NI BREZVEZN

Ljubezen je uboga revčka. Dokler smo omamljeni od nje, smo prav ponosni, da smo čisto neumni, ko pa nas enkrat mine, se obnašamo kot tisti junak iz neke kriminalke Agathe Christie, ki ga je bilo blazno sram, da je v ljubezenskem pismu svoji ljubici napisal – tvoj tiger bo prišel k tebi – in je bil pripravljen umoriti vsakogar, ki ga je imel na sumu, da je pismo prebral.

Bicetova mama je nekoč odprla usta in rekla: Ali ni pravzaprav smešen ves ta onega, ki ga uganjamo zaradi ljubezni? Bili smo premladi, da bi se strinjali z njo.

Monika je nekoč odprla usta in rekla: Dokler traja tisti prvi šus, tisti prvi trije meseci ...

Manoli je pred letom dni odprl usta in rekel: Jaz sem zdaj zaljubljen v življenje.

Ko sem po Pražakovi hodil proti frizerju, me je z druge strani ceste poklicala žena. Srečala sva se! je vzkliknila. Murči, sem se razveselil. Takoj sem šel k njej. Popravila mi je šal, da nisem imel golega vratu. Devetega marca smo bili, pa je bilo še vedno mraz in veter je pihal.

Pred mesecem ali dvema je Berti odprl usta in rekel: Od drugega leta naprej nisem bil več srečen.

Eno skrb zamenja druga. Komaj se nekoliko umiri virus covid-19, se že pojavi specialna operacija v Ukrajini.

Na železniški postaji v Ljubljani je na nekem zidu grafit: Lubezn ni brezvezn.

Srač je nekoč odprl usta in rekel: Življenje ni bilo več lepo, potem ko je umrla stara mama.

Primož je nekoč odprl usta in rekel: Zmeraj je bila kriza.

Žena je pred kratkim odprla usta in rekla: Tebe zanima samo fuzbal.

Jaguar Petrovič je na stara leta ugotovil, da je kmet. Mirne duše si je obul špičake z debelo gumo, to je nekaj najbolj kmečkega, kar si lahko misliš, samo še bele nogavice bi moral imeti zraven. V Trst ni več hodil po nakupih, skoraj nikamor ni potoval, nazadnje je bil pred osemnajstimi leti v Bolgariji. Upokojenec je bil. S to oznako opišemo tipa, ki je padel v apno. Spomnil se je, kaj mu je nekoč rekla mama: Kdo pa gleda televizijo? Stari ljudje jo gledamo! Televizijo je gledal, smučanje, fuzbal, Helen Mirren, *Igra solz*, Domžale : Radomlje ... Tenis je igral. Ravnokar se je vrnil domov po prav dobro odigrani partiji z Marjanom. Vse je bilo v redu. Dobro je bilo. Dan je bil sončen. Na nebu ni bilo niti oblčka. Zunaj je lajal pes.

Nika je že zdavnaj odprla usta in rekla: Ne maram, da me psihologizirajo.

Njena prijateljica Helena je rada govorila: Fizički i psihički.

Pravila so se spreminjala, tako kot so se spreminjali smučarski skoki, oprema ...

Silvestrski večer. Na izložbenih oknih samopostrežne trgovine v Kozolcu je s srebrnim prahom izoblikovan napis: SREČNO 1971. V tretjem nadstropju zazvoni domofon. Nika in Helena! Berti in File z omako prilepita kuhane špagete na glavo doprsnega kipca maršala Tita in gresta z dvigalom dol. Pri Niki in Heleni ta pogruntavščina ne naleti na odobravanje, čeprav je Tito videti kot Ludvik XIV. Dekleti sta štiri leta starejši, fantje, Bice, Marči, Berti in File jih imajo devetnajst. Pride še Manja. Tudi ona je štiri leta starejša. Dekleta so v vročih hlačkah. Berti zaigra na kitaro. Prižgejo televizijo in pijejo, nekaj tudi prigriznejo. V luči svetilke na stropu ima Nika zlate dlačice na ušesni mečici. Berti ne pleše, poškodovano nogo ima. Kljub temu se mu Nika usede na stegno, vendar jo Berti opozori, da ga boli noga. Manja odpelje Fileta v sobo s pogledom na Titovo cesto in ga začne narahlo poljubljati. Vstopi Nika. Se muckata? S sosednje stolpnice začnejo metati rakete v nebo. Na programu televizije Beograd plešejo kolo. File potegne robec iz žepa, prime Niko za roko, takoj se jima približa Helena in kmalu vsi plešejo kolo okrog mize v dnevni sobi. Vsi razen Bertija. File maha z robcem nad glavo in po spominu pleše šumadijsko kolo. To je bil vrhunec večera. Potem je Nika nalila Filetu pelina v čašo. Po telefonu je poklicala televizijskega režiserja Zornado. Ampak kako, saj takrat sploh še

nismo imeli telefona?! Ali je šla čez cesto v telefonsko govornico? Zornada se je prikazal čez slabih deset minut. Bil je oblečen po zadnji tržaški modi in se je še norčeval iz tega: Alta moda di Trieste! Na glavi je imel črn klobuk s širokimi krajci. Vse skupaj je povabil v Pen klub, ko pa so prišli tja, jih Miki ni spustil naprej, naslednji dan je razložil Zornadi, da so mu bili nekateri tipi sumljivi. Vrnili so se k Filetu domov, vendar je bilo vzdušje pokvarjeno.

Dnevi so postali tedni, tedni meseci in preiskava se je nadaljevala.

Spominjam se včerajšnjega dne, vmes, med Helen Mirren, sem gledal Manchester United in Atletico iz Madrida, vendar mi to ne vzbuja nikakršne bolesti, ko pa se spomnim novoletne zabave leta 1971, me vsega prevzame sladka bolečina. Nekaj podobnega je to, kot če ponoči zreš v zvezdnato nebo.

Poglavje, v katerem na začetku upamo, da se nam na koncu posreči prevrednotenje vrednot

Kljub temu da uporabljam to Nietzschejevo misel – prevrednotenje vrednot – pa nisem postal filozof. V zgodnjem otroštvu sem fantaziral, da sem kit in jaguar, pa nisem postal niti kit niti jaguar. Občudoval sem Stjepana Bobeka, ampak nisem postal fuzbaler. Prvi film, ki sem ga videl, je bil *20.000 milj pod morjem* s Kirkom Douglasom v glavni vlogi. Fantaziral sem, da sem filmski igralec, ampak potem

sem fantazijo uresničil, igral sem v filmu in v gledališču. Ne za dolgo. Bil sem ljubiteljski igralec. Dolga leta sem imel nekakšne vizije, mirne duše jih lahko označim za kolektivno nezavedno, da sem plemič na francoskem dvoru, imel sem red kraljevega kotlarja, o tem sem napisal roman in se s tem dejanjem uprl brezplodnemu sanjarjenju ter se postavil na realna tla – kulturna skupnost mi je podelila status svobodnega umetnika. Kmalu se je ta status preoblikoval v status samostojnega kulturnega delavca. Eno od osnovnih vodil tedanje države je bilo: Delu čast in oblast. Pravzaprav mi je bilo bolj všeč biti samostojni kulturni delavec kot pa svobodni umetnik. Če so te miličniki legitimirali ob pol dveh zjutraj v bifeju na železniški postaji in si jim na vprašanje – kaj ste po poklicu? – odvrnil, da si svobodni umetnik, so se namrščili: Kakšen svobodni umetnik, potem smo pa mi svobodni miličniki! Samostojni kulturni delavec, to pa se je slišalo kot nekaj kolikor toliko normalnega.

Pred ki, ko, ker, da, če vejica skače.

Tone je odprl sonce.

Naj odprem televizijo in gledam posnetke z bojišč v Ukrajini?

Neopazno za marsikoga se je v naši deželi zgodilo prevrednotenje vrednot. Iz komunizma in socializma smo se preusmerili v demokracijo in kapitalizem. Zdaj, ko smo v Ukrajini priča vojni med dvema bratskima

narodoma, se šele zavedamo, da sprava med nami, Slovenci, traja že več kot trideset let.

Katrina silhueta v razsvetljenih oknih, ki sva jo z Bicom gledala, skrita pod drevesom, to je bilo vendar bistvo Hladnikovega filma *Ples v dežju*. Miha Baloh, glavni moški lik, je kar naprej sanjal en in isti prizor. Hodi po cesti in se bliža hiši z razsvetljenim oknom. Za zaveso pleše silhueta ženske. Bife na železniški postaji smo poznali vsi, za interni železniški bife, ki je bil v majhni hiši med tirnicami, pa je vedel le malokdo. Srač me je odpeljal tja. Vse je bilo enkrat ceneje in odprto do jutra. Srač me je posvaril, da je tu včasih nevarno. Ko sva vstopila, naju je z mrkimi pogledi premerilo kar nekaj surovih železničarskih obrazov. Tu so posneli prizor iz filma *Ples v dežju*, ko Miha Baloh in Duša Počkaj utrujena pristaneta v nekakšni beznici med samimi pijanci. V nekem trenutku se bledoličen mladenič požene od svoje mize in začne recitirati pesem. Le nekaj verzov se mu posreči povedati, potem je njegovega nastopa konec. Večkrat sem se spraševal, kdo je bil to? Danes nikomur znan pesnik, ki je za sabo pustil le teh nekaj verzov in svojo filmsko podobo?

Stane Sever je bil dober v *Trenutkih odločitve*. V kar nekaj prizorih je kadil cigarete brez filtra, to pa je znal narediti tako rajcig, kot se je izrazil Bice, da sva šla takoj po koncu filma do prve trafike in si kupila cigarete znamke Zeta. Za Drino nisva imela. Lahko bi si kupila Dravo, te so bile najcenejše, a so bili v njih koli. Moj oče je kadil Moravo, obstajale so tudi cigarete Ibar. Film *Trenutki odločitve* sva gledala v

Kinu Vič. Če je bilo treba, smo šli, po navadi je bil zraven še Marči, v Kino Triglav na Kodeljevem, v Kino Sava v Spodnji Šiški, v Kino Šiška v Zgornji Šiški, v Kino Soča zraven Festivalne dvorane, Kino Sloga, Kino Union in Kino Komuna, to pa smo imeli na razpolago v centru.

Politika nas ni zanimala, našo pozornost je vzbudil le atentat na Kennedyja. Žare je med odmorom obse-del v šolski klopi in povsem zatopljen bral na široko razgrnjen časopis *Delo*, v katerem so fotografijo za fotografijo prikazovali potek atentata. Pod Sračevim vplivom sem se začel zanimati za gledališče. V Mali drami sva gledala *Vrnitev* Harolda Pinterja. V vlogi intelektualca, ki se iz Amerike vrne domov z mlado, lepo ženo, je nastopil Janez Albreht. Njegovo ženo je igrala Iva Zupančič. Očeta je igral Stane Sever, brata Tone Slodnjak in strica Maks Bajc. S Sračem sva se-dela v prvi vrsti, igralci so sedeli ali stali pred nama na razdalji dveh metrov in pol. Nekje na polovici igre je Maks Bajc razkril, da je imel Severjev najboljši prijatelj Ben Severjevo ženo Jenny na zadnjem sedežu avtomobila, medtem ko je Maks Bajc šofiral. Stane Sever je spačil usta, kot da ga je zadela kap, usta so se mu odpirala in zapirala, oči so se mu napolnile s solzami, to pa me je spravilo v nezadržan smeh. Stane Sever me je bliskovito ošinil z enim očesom, kot huda avtoriteta, in hkrati doživeto igral duševno bolečino. S to sposobnostjo, da me je po eni strani krotil in po drugi s presunjenim obrazom jecljal, Jenny, z Benom na zadnjem sedežu, me je povsem očaral, a na žalost se je to izražalo tako, da sem se krohotal do solz.

Sever je začel vame streljati puščice iz oči. Hip zatem je že s pogledom zajel publiko do zadnje vrste in brez sramu igral globoko bolečino. Nazadnje me je le prepričal, da igrajo tragedijo, in ne komedije. Po končani predstavi sva s Sračem odšla v kavarno Evropa in tam srečala Kavsija in njegovega strica. To je bil možak pri štiridesetih, imel je dolg, konjski obraz. Sedeli smo za mizo pri vhodnih vratih, ljudje so kar naprej hodili noter in ven, tako da se je mrzel zrak širil po kavarni. Za sosednjo mizo je sedel gospod Mrak v družbi Krištofa in Mirana. Zraven vhodnih vrat na drugi strani je sedela skupina Bosancev. Eden od njih je imel zadosti nenehnega odpiranja in zapiranja vrat in jih je pri tleh zataknil s kaveljčkom, da so ostala odprta. Ni minila minuta in k njihovi mizi je pristopil Miran in jih vljudno prosil, da zaprejo vrata, ker gospoda Mraka zebe. Marš u pičku materinu, ga je hladno zavrnil tisti, ki je vrata zataknil. Miran se je vidno pretresen vrnil k Mraku in Krištofu. Mrak je ogorčeno odkimaval z glavo: To pa je kultura! Kavsijevega strica ni dogodek niti najmanj vznemiril. V tujski legiji je bil. Saj bo šel spet nazaj. Kaj pa naj dela tukaj, saj bi se mu konji smejali, če bi ostal. Njemu ni bilo nič ubiti človeka. Ven smo prišli skupaj s tremi člani jazz skupine Optimisti. To so bili trobentač Urban Koder, potem Miško in še en tip, za katerega nisem vedel, kako mu je ime. Na pločniku so v hipu stopili skupaj in odpeli divjo, enominutno jazzovsko improvizacijo ter potem naglo odšli vsak na svoj konec, še preden smo utegnili zaploskati.

Spoštovani, leta dva tisoč in štiri, ko je bila Slovenija sprejeta v Evropsko unijo, je Roger Moore, kot ambasador Unicefa, na Centralnem stadionu za Bežigradom izvedel začetno brco na nogometni tekmi med reprezentancama Slovenije in Združenih arabskih emiratov. Če imaš potrpljenje in dovolj dolgo čakaš, se ti še Roger Moore prikaže v Ljubljani. Tako naj bo: Čakal bom, dokler se mi ne razsvetli, kaj hočem povedati. Govoril bom o neposredni, čutni človeški dejavnosti, v pričakovanju, da se mi tako razkrije čisto znanstveno spoznanje. Čista kemija, kot je Bice rad poudaril. Zanimale so ga aminokisljine. Ni se nameraval ukvarjati s teorijo vsega, zadostoval mu je drobec. Leta šestinsedemdeset v prejšnjem stoletju so imeli Rolling Stones koncert v Hali Tivoli. Moto nam je v Šumiju navdušeno razlagal, da je Jagger klical z odra: Keep your pussycat clean, baby! Ko sva mu s Sergejem povedala, da sploh nisva bila na koncertu, je odkimal z glavo in se potrkal po čelu. Vedel sem, da se to nanaša na neko dekle, zdi se mi, da ji je bilo ime Maja. Nekaj mesecev je bila v Londonu in se je vrnila čisto spremenjena. Ni šlo samo za nov, moderen videz, prej je bila zategnjena, zdaj pa je čisto sproščena. Enajst ali dvanajst let pred nastopom Rolling Stonesov je imel v Hali Tivoli koncert Matt Collins. Saj nismo vedeli, ali je Američan ali je Anglež, ampak to je bilo prvič, da je oblast dovolila nastopiti pevcu z Zahoda. Folka je bilo ogromno, Hala Tivoli je bila skoraj čisto polna, vsaj štiri tisoč obiskovalcev se je zbralo, predvsem mladih ljudi. Plazil sem se tam okoli, a denarja za vstopnico nisem premogel, tako

da sem se nazadnje moral pobrati. Sošolec Zelinka iz 1. h razreda poljanske gimnazije mi je naslednjega dne povedal, kaj se je v Hali dogajalo. Matt Collins je začel peti in takoj jih je nekaj vstalo s stolov in začelo mahati z rokami in se s celim telesom zvijati v ritmu glasbe. Redarji so jih mirili in kakšnega tudi na silo odpeljali ven, a kaj jim je to pomagalo, zmeraj več jih je vstajalo s stolov in mahal z rokami, komaj so odpeljali enega, že jih je novih deset divjalo med stoli. V nekem trenutku so se kot plaz usuli vse do odra, podrli so stole in kot iz uma skakali pred Mattom Collinsom. Redarji so bili povsem zbegani, česa takega še niso doživeli, vajeni so bili krotiti množico na hokejskih in košarkarskih tekmah, tole pa je bilo nekaj strašljivo neznanega. Podobno osupla sta bila moja starša, ko so v *TV-dnevniku* pokazali množično histerijo na koncertu Beatlesov. Bili smo navajeni na Iva Robića in Mikija Jevremovića, ki sta bila lepo, na kratko ostrižena; Beatlesi so imeli dolge lase, ki so jim zakrivali čelo, da so bili nekoliko podobni opi-cam. Miki in Ivo sta pela o ljubezni, Beatlesi pa so kratko in malo prepevali samo yeah, yeah, yeah! Oče in mama sta se sprva nasmihala, poglej jih, saj so res pravi Butlesi, a kmalu sta se zresnila, saj so že čisto zmešani, ti ljudje na Zahodu. V komunizmu smo se vsaj trudili, da bi bili kolikor toliko normalni. Šele čez dolga leta sem izvedel, da je bil Matt Collins v bistvu Karlo Metikoš, pevec iz Zagreba.

Kavsi je na bežigrajski gimnaziji bobnal pri nekem na hitro ustanovljenem ansamblu. Mogoče so imeli eno vajo, ali pa še to ne. Avla, v kateri so nastopali, je

bila nabasana. Kavsi je prevzel odgovornost in zapel Dylanov komad *Gate of Eden*. Izkazalo se je, da bas kitarist in solo kitarist ne znata peti. Kavsi niti ni znal celega besedila na pamet, improviziral je, and I came and saw the gate of Eden, o, yeah, o, yeah, the gate of Eden ... Uspeh je bil presenetljiv. Komaj je odprl usta, se je publika dvignila s sedežev in se zvijala in mahala z rokami. Pri Figovcu smo srečali tri Angleže, ki so potovali nekam na Vzhod. Bil je večer. Sedeli so za sosednjo mizo in z zanimanjem opazovali Uru Lathyja, ki je imel na mizi pred sabo pet steklenic piva. Sova ga je izzval s stavo. Trdil je, da nihče ne more spiti petih pollitrskih steklenic piva v roku pol ure, ne da bi prej začel bruhati. Uru Lathy je bil prepričan, da bo to zmož, in je šel staviti jurja, kdor izgubi, plača tudi zapitek. Pil je kar iz flaše. Spil je eno flašo, spil je drugo, spil je tretjo, ampak ročna ura, ki jo je Sova snel z zapestja in položil na mizo, je neusmiljeno tekla. Podvizati se je moral. Na silo je pognal po goltu polovico četrte flaše, takrat pa se je želodec uprl in bruhanje je. Evo ga! je zmagoslavno vzkliknil Sova. Ozračje je postalo veselo in Angleži so prisledli za našo mizo. Eden je imel kitaro. Berti jo je vzel v roke in Angležem na čast sva začela peti komad, ki ga je Gojc nešteto krat zapel. Kljub temu je besedilo šepalo: Take me, take me, I am feeling lonely, take me down to Losiro, but don't let my mama know. Berti je znal še kakšno vrstico besedila več, jaz pa ne, in opazil sem, da slabo pojem, eden od Angležev je v zadregi pogledal stran. Kljub temu sva zapela še: Lemon tree is very pretty and his flowers,

ne vem, kaj, but the fruit of, ne vem, kakšna, lemon is impossible to eat. Z enim od Angležev sva se začela pogovarjati. Vprašal me je, ali ves čas živim tukaj, v tem mestu. To me je vznejevoljilo in bahavo sem mu povedal, da sem enajst let preživel v Beogradu, glavnem mestu Jugoslavije. Izven države pa nisi bil? ni nehal vrtati z vprašanji. Bil sem v Trstu, sem skoraj kljubovalno odvrnil. Na to ni rekel nič.

Šestnajst mož je šlo na košnjo. Ali jih je že sedemnajst? Vračal sem se s tržnice in pred Tromostovjem srečal Biceta. Nisva in nisva mogla narazen, vsaj šestkrat sva si rekla živjo, pa potem spet stopila skupaj. Rojstni dan sem imel, enainsedemdeset, ampak Biceta nisem hotel s tem obremenjevati, vedel sem, da ni mahnjen na rojstne dneve. Atmosfera je bila slaba, najprej korona, zdaj še vojna v Ukrajini, v takem ni prijetno živeti. Bice je bil razočaran nad človeštvom. Pes ve, je rekel, konj ve, mi, ljudje, pa ne vemo. Povedal je, kako je bilo, ko se je vračal od vojakov. Pol leta ga ni bilo doma. Že ko je šel po stopnicah, je hotel njegov kokeršpanjelček Beni skočiti skozi okno. Vedel je, da je Bice prišel, še preden ga je videl. Nič drugače ni bilo s konjem Dimitrijem. Konj je vedel, da Bice prihaja, konjar pa tega ni vedel in je hotel Dimitrija spraviti iz hleva. Konj je skočil nanj! Drugič prej telefoniraj, kdaj prihajaš, je Bicetu očitajoče rekel konjar. Bice je prebral Swiftova *Gulliverjeva potovanja*. Pritrdil sem, da sem knjigo prebral v celoti, tudi drugi del, ko Gulliver prispe v Brobdingnag, k velikanom. Potem se verjetno spomniš, je nadaljeval Bice, kako je bilo, ko so na svetu vladali konji. Vojn

ni bilo. Bice je še malo pofilozofiral, Heideggerja je omenil, bivajoče, nebivajoče in nič. Nič ni nič. Ničla je samo ničla, pravzaprav ne obstaja, potrebujemo pa jo. Ponovimo. Ničla je samo ničla, pravzaprav ne obstaja, potrebujemo pa jo. Zdaj se mi je ponujala priložnost, da pridem na dan s svojo teorijo vsega, da pokažem idejo, ampak čisto ničesar se nisem spomnil. Pišem o otroštvu in mladosti, ko pa Biceta srečam v resnici, v praksi, če hočete, mi še na misel ne pride, da bi začel obujati spomine, kako smo kadili na tistem dvorišču, zadaj za hišo, v kateri je stanoval Žare, na nekem zidu smo sedeli, pred garažami, spodaj v kleti so imeli kegljišče, Steržaj je tam podiral keglje, Bice in Marči sta se dajala, kdo od njiju ima bolj prav, za iztočnico jima je služil volvoks. Koliko nogic ima, kaj sploh je? Kdo več ve? Ko stopim iz hiše, takoj vem, da je zunaj mraz. Vrnem se domov in se bolj toplo oblečem. Marsikaj vem, kaj je bistvo vsega, tega pa ne vem. Najbolje, da se držim prakse. Paramecij. Vretenčarji. Procentni račun. Ohmov zakon. Potočka zijalka. Kilopond. Šestojanuarska diktatura. Kot član jugoslovanske kegljaške reprezentance je k nam na Čuburo prišel stric Rajko. Prišel je samo na obisk, ni mu bilo treba prespati, sobo je imel v športnem centru na Košutnjaku. Ni se zadržal ne vem koliko časa, popoldne je imel trening. Zvečer smo šli na tekmo. Peljali smo se s tramvajem in pri Slaviji smo prestopili na drug tramvaj ter prispeli v bližino železniške postaje. Tam je bil športni center s kegljaškimi stezami, v svojem bistvu pa je bila to gostilna, ponujali so تازه reš pečene čevapčiče, pleskavice in nabodala, pijače je

bilo v izobilju. Sedeli smo za mizo ob kegljaški stezi in spodbujali našo reprezentanco, še posebej strica Rajka. Govorilo se je, da ima balinarski met, da s kroglo ne razbija, ampak bliža, bolj poredko je podrl vseh devet kegljev, vsaj osem pa jih je skoraj vedno padlo, enega preostalega je z drugim šusom zanesljivo podrl. Najboljši je bil Steržaj, ta je skoraj z vsakim metom podrl vseh devet kegljev. Ob koncu tekme jih je podrl nad tisoč. Stric Rajko je prispeval svoj delež, okrog osemsto osemdeset kegljev. Premagali smo reprezentanco Nemčije in osvojili zlato kolajno.

Dnevi so se spremenili v tedne, tedni v mesece in primer se je ohladil. Tedaj se je pojavil Ivan Toplak. Dobro se sliši. Bace, ne Bice, je imel v 8. c razredu Prežihovega Voranca referat o ameriškem šahistu Pillsburyju. Referat je dramatično stopnjeval s stavkom, ki ga je s pomenljivim poudarkom ponavljal: Tedaj se je pojavil Pillsbury. Na mojo veliko žalost je Toplak odšel k Crveni zvezdi. Končno se je sredi Beograda prikazal moj sonarodnjak, Slovenec, ki zna igrati nogomet, pa ti gre in podpiše za Zvezdo. To še ni bilo vse. Na prvem derbiju je Partizanu nasul dva, če ne celo tri gole. Zvezda je zmagala s pet proti ena. Dobar ti je ovaj Toplak, so me zbadali zvezdaši. Ves objokan sem pritekel domov in prisegal, da ne bom več navijal za Partizan. Seveda obljube nisem držal. Dnevi so se spremenili v tedne, tedni v mesece, meseci v leta in pojavil se je Jože Šlibar, stočetrdesijedan metar, svetski rekord! Jožeta Šlibarja sem potem v življenju srečal v klubu Nove revije. Ko sva se predstavila, sem ga razburjeno vprašal: Jože Šlibar, sto

enainštirideset metrov? Prikimal je. Ali te lahko objamem in kušnem? Pokimal je. Objel sem ga in trikrat poljubil na lica, toliko mi je pomenil v Beogradu. Torej gre vendarle za pomen. V Prešernovem hramu, nekje v bližini Knez Mihajlove, smo se zbirali Slovenci. Hram je slovel po giricah in slovenskih vinih, gostov je bilo zmeraj veliko, vsake toliko si med mizami zaslišal slovensko govorico, takrat smo dvignili kozarce in si od daleč nazdravljali. Na vidnem mestu je bil portret Franceta Prešerna v upodobitvi Franza Kurza Goldensteina. Prešeren je imel dolge lase, mehka, gladko obrita lica in zasanjan pogled. V roki je držal knjigo. Bil je čisto nasprotje Karađorđu, ki smo ga v avli Osnovne šole Pera Popovića Age občudovali na mozaiku čez celo steno. Karađorđe je imel dolge lase, črno brado, v roki je držal puško in odločno strmel čez bojno polje.

Se spomniš, ko si prišla v Lešnjake, čakal sem te na hribu nad avtobusno postajo v Cajnarjih. Avtobus je ustavil in odpeljal. Na prašni cesti si obstala v kavbojkah bež barve in v tisti zimski jopi iz rdeče, bele in črne volne. Preplaval me je občutek veselja: Prišla si!

Prakso bom odprl. Ne šalim se. Namesto televizije bom raje odprl prakso. Pozna se mi, da se družim z zdravniki.

Prvo vojno sem doživel na Čuburi. Nekega sončnega dne je na dvorišče prišel Mića in nam z resnim glasom povedal, da je naša ulica napovedala vojno spodnji ulici. Bil je za glavo višji od Neša in mene, za pol glave je bil višji od svojega mlajšega brata Mladje, najmlajši od bratov Bjelica, Boško, pa je bil

star komaj štiri leta. Mića se je kar sam proglasil za poveljnika naše čete in nas je vse, razen Boška, postrojil v vrsto. Bošku je rekel, da je še premajhen. Boško v jok. Ta trenutek je izkoristil Neša in prišel na dan s čisto novo idejo. Mene so klicali Bucko. Jaz in Bucko, je energično razlagal Neša, bova izvidnika, splezala bova čez zid v sadovnjak nad vilo generala Kostje. Od tam bova imela najboljši razgled na ulico, na kateri bo spopad. Opazovala bova premike sovražnika, Boško pa bo kurirček in bo na bojišče prinašal papirčke, na katerih bova sporočala o sovražnikovih nakanah. Mića ga je poslušal le na pol, v mislih je že hitel vojaški slavi naproti, prav mu je prišlo, da se mu z Boškom ni treba več ukvarjati, očitno je bil mali s položajem kurirčka pomirjen. Ostro je pogledal Mladjo in odkorakala sta v boj. Midva z Nešo sva ukazala Bošku, naj naju počaka na dvorišču, splezala sva čez zid in se po hribčku spustila v sadovnjak generala Kostje. Pred nama se je iz sence pod drevesi odpiral krasen razgled na bojišče. Na vsaki strani ulice je s palicami in kamni v rokah stalo vsaj po dvajset dečkov. Bilo jih je toliko, da Miće in Mladje med njimi sploh nisva razločila. Po zraku so začeli leteti kamni, nihče ni vedel, kdo je vrgel prvi, vse se je godilo istočasno. Napadi so se vrstili z ene in druge strani, zdaj so se eni umikali in drugi prodirali, nekaj trenutkov zatem se je položaj obrnil. Čisto sva pozabila, da sva izvidnika, povišala sva se v vojskovodji in drug drugemu razlagala in z roko kazala vse mogoče manevre, ki bi jih morala opraviti naša vojska za dosego zmage. Na vsem lepem me je obšel

sram, Mića in Mladja se spodaj borita za čast naše ulice, midva z Nešo pa se tukaj skrivava v sadovnjaku. Pekatete, pekatete. Povedal sem Nešu, da grem v borbo, zaman me je prepričeval, naj ostanem. Spustil sem se po stopnicah na vrt in skozi železna vrata prišel na ulico ter se takoj pomešal med naše. Iz žabje perspektive je bil spopad videti veliko manj nevaren, vse se je dogajalo kot v sanjah. Proti meni sta tekla dva sovražna dečka, eden je imel na konico palice nataknjen nazobčan vrat razbite steklenice, drugi je imel v vsaki roki kamen, in vendar sta na razdalji dveh metrov tekla mimo mene, kot da me ne vidita. Pobral sem palico s tal in se nekaj trenutkov mečeval z nekim dečkom, pa tudi to nekako mimogrede. To je bilo bolj ali manj vse. Vojna se je končala in polagoma smo se razšli.

Nekaj besed je nečitljivih. Z Niko sva se dobila v gostilni Pod lipo. V pogovoru sva se vsake toliko pošalila, da se je to in to zgodilo po pismu ali pred pismom. Tito je ravno takrat državljanom poslal pismo, bilo je objavljeno v vseh časopisih, v katerem je pisalo, da se moramo vsi, na čelu z njim, bolj potruditi za napredek in lepši jutri. Potem, ko sva se pred Nebotičnikom razšla vsak s svojo solzo v očesu, sem ji napisal pismo. Ljubezen pa ni žival, ki jo lahko zapreš v kletko, to je bila osnovna misel. Nika me je pohvalila, da sem pismo dobro napisal, ampak zaradi tega si ni čisto nič premislila. Ne bo hodila z mano skozi življenje. Kdo ve, kaj bi si mislila o pismu, ki sem ga, spoštovani, poslal vam in v katerem trdim, da sem samo zaradi Nike postal dramatik, filmski igralec in

ne vem, kaj še vse. Po vsej verjetnosti bi rekla, da pre-
tiravam. Približno ob istem času, po pismu, sem za-
menjal slog oblačenja. Niko sem prosil, da mi posodi
tiste rdeče in bele kockaste hlače, ki jih je kupila v
Trstu. Ko sem v teh hlačah vstopil v Šumi, sem zbudil
pozornost. Nihče ni nič rekel, ampak videl sem, da me
gledajo. Zaslišal sem Gordano, nekomu zraven sebe
je rekla: Napreduje, fant napreduje. Zavedal sem se,
da sem podoben klovn, ampak, saj sem bil vendar
študent AGRFT in ob polletju sem uspešno opravil
selektivni izpit. Sicer sem študiral filmsko režijo, če
pa me je kakšen kolega prosil, da nekaj odigram v
njegovem kratkem filmu, sem to z veseljem storil. V
Andraževem filmu z naslovom *Jelenček* sem v impro-
viziranem prizoru na klopci v Tivoliju nadlegoval
neko gospo zrelih let. Prisedel sem k njej in ji začel
govoriti oslarije, Andraž je vse snemal na kamero
Super 8. Gospa je jezno odkimavala in nekaj žebrala,
ulegel sem se na hrbet poleg nje in se z nazaj nagnje-
no glavo pogovarjal z njo, ona pa je mirno sedela na
klopi in vztrajno odbijala vse moje napade. Andreja
mi je povedala, da so si filmček ogledali pri Kostji in
Kamili doma, zavrteli so ga na projektorju, namesto
platna so imeli na zidu belo rjuho. Andreja se je zelo
smejala mojim vragolijam in je glasno vprašala: Kdo
pa je ta norček? Pa je zahrumelo z vseh strani: To ni
noben norček, to je File! Dušan iz Brežic, študent filo-
zofije, mi je razložil, da file v grščini pomeni prijatelj.
Jasu, file mu, to je v prevodu: Pozdravljen, prijatelj
moj. Nedolgo po pismu smo imeli produkcijo, ki je
hkrati veljala za selektivni izpit. Profesor Hercog je

vsem, režiserjem, igralcem in dramaturgom, postavil enako nalogo. Vsak je moral na dveh straneh napisati dramski prizorček z antagonistoma A in B. A stoji ob oknu desno spodaj, kajpada z zornega kota gledalca, B stopi skozi vrata centralno zgoraj, zagleda A-ja in se umakne ter zapre vrata za seboj. Čez čas B spet odpre vrata in gre naravnost do A-ja, desno spodaj. A odide v center, B za njim. Naša naloga je bila, da gole akcije antagonistov osmislimo z dialogi. Moj prizor je nosil naslov Primož Kostić ali volja do življenja. Andraž se je takoj prijavil, da bo nastopal z mano. Majhna dvorana je bila nabasana, ljubitelji gledališča so radi hodili na produkcije AGRFT, saj so jih nadobudni igralci in igralkke razveseljevali z mladostnim navdušenjem. Kolega Brane s Primorske je požel salve smeha, ko je stopil skozi vrata, objel in poljubil soigralko Miro ter jasno in glasno povedal, da sta dobila stanovanje – za Bežigradom! Na vrsti sva bila midva z Andražem. Stal je na rampi, zraven lesenega okna brez šip ter štel in si zapisoval v notes: enaindevetdeset, dvaindevetdeset, triindevetdeset ... Odločno sem odprl vrata, kot nekdo, ki se vrne domov, ko pa sem zagledal Andraža, sem se takoj opravičil, da sem se zmotil v nadstropju, in lepo, kulturno zaprl vrata za seboj. Minilo je nekaj sekund. Spet sem odprl vrata, tokrat čisto počasi in z resnim obrazom. Kaj pa delate tukaj, sem začel zasliševati Andraža, to je moje stanovanje, tukaj stanujeva z ženo, Pošta mi je dala stanovanje, jaz sem poštni uslužbenec! Na glavi sem res imel pošgarsko čepico s plastičnim ščitnikom, kdo ve, kje sem jo staknil.

V roki sem držal polivinilasto vrečko, v kateri sem imel dve steklenici olja znamke Zvijezda. Mama me je doma opozarjala: Glej, da mi olje prineseš nazaj! Andraž mi je odvrnil, da je stanovanje njegovo, kajti Pošta ga je zdaj podarila njemu, kar pa se tiče moje žene, odločila se je, da bo rajši živela z njim, v spalnici je, lahko jo vprašam. Z nejevernim pogledom sem odšel na levo zgoraj in za nekaj trenutkov izginil z odra, nato sem se s težkimi koraki in z osuplim obrazom vrnil, postavil sem se na sredino in izdaval: Vera, kako si mogla!? Padel sem na kolena in zaihtel. Andraž mi je pomagal na noge. Spet sem pridobil duševno moč, stisnil sem dlan v pest, pogledal v strop in strastno prisegel, da ne bom nikdar popustil in se bom vedno boril do konca, kajti jaz sem Primož Kostić ali volja do življenja. Z Andražem sva požela buren aplavz. Bil sem utrujen, psihično in fizično, in v tem stanju sem spoznal, kaj me pri igri privlači. Bil sem živ. Z vsako besedo in z vsakim premikom telesa sem se pognal ven iz neke notranje praznine.

– Veš, kaj počnem?

Štirje prijatelji so v nekem ameriškem filmu zmagali na državnem tekmovanju srednjih šol v košarki. Življenje je teklo dalje, končali so faks, šli v službo, se poročili, leta so minevala. Neke noči sta se dva od teh prijateljev vozila z avtom po cestah.

– Veš, kaj počnem? izbruhne tisti, ki je šofiral. Ponoči se vozim po cestah in se spominjam, kako smo zmagali v košarki na državnem prvenstvu!

Spomin hkrati uživa in trpi. Nasploh je življenje užitek in trpljenje. Zato je včasih vse dobro, drugič pa

vse zanič. Vse mora najprej biti, šele potem je lahko dobro ali zanič. Velikokrat smo takole filozofirali po gostilnah, barih in bifejih. Dobro bi bilo spiti še eno pivo. Lahko tudi zamenjamo lokal, ker je tukaj postrežba zanič. Gremo v Koper, na biljard? Gremo k Murču, gledat posnetek koncerta Jimmyja Hendrixa, tistega, na katerem je zažgal kitaro? Spotoma si nabavimo nekaj steklenic vina in se imamo fino? Sliši se lepo in tudi je bilo lepo, bili smo pijani in veseli, pozabili smo na vse skrbi, Tone, Čarli, Čuri, Srečko, Murč in še kdo smo od bara Carmen do gostilne Pod lipo, ki je čisto blizu, hodili najmanj deset peščenih minut, ker smo se ustavljali, bodisi je Gadafi, ki je bil tudi z nami, razigrano povedal, da je že sedma to leto padla, ali pa sem jaz zahteval vso pozornost zase in sem stoje na mestu izvedel dolg monolog, kot da sem v gledališču. Carmen je bila naša, Lipa je bila naša, vse ceste so bile naše, tudi če nismo vedeli, kako se imenujejo, nebo je bilo naše, zvezde ravno tako, park, skozi katerega mimo Filozofske fakultete prideš na Aškerčevo cesto, je bil naš, rimski zid naš, v Ljubljani smo se počutili kot doma. Kaj nam je manjkalo? Čeprav je Gadafi še nekajkrat ponovil, koliko jih je v tem letu padlo, smo kot moška družba korakali skozi noč. Vsak med nami se je imel za plejboja, če ne drugače, pa vsaj v pomenu, ki ga ima ta izraz v slovenščini. Igriv dečko, to bi bil najbolj ustrezen prevod. Čarli je stanoval pri mami, Tone je stanoval pri mami, Gadafi je stanoval pri mami in tudi sam sem se pri svojih osemintridesetih preselil nazaj k mami, ker me je žena že drugič dala na čevelj. Pravzaprav je

tudi Čuri takrat živel pri mami v Črnučah, šele pozneje se je preselil v Medvode, mama mu je tam kupila garsonjero. Srečko je edini med nami živel z ženo, ampak je kar slutil, da to ne bo trajalo dolgo. Do rimskega zida smo hodili nadaljnjih deset peščenih minut. Za to sem bil že spet odgovoren jaz, ker sem neprestano stresal neslanosti. Trip mora biti slan, je rekel pokojni Gojc. Nekateri na tripu jejo sladkarije, je pojasnil, trip pa mora biti slan. Ko smo prišli do rimskega zida, sem že spet pleteničil: Veste, kako jaz govorim v resnici, fantje? Veste, kako govorim s telefonsko centralo? Jest vm telefoniram, po pa vi nekej nardite, po pa neha hreščat, po pa čez neki časa spet začne hreščat. Dovolite, ime mi je Pop, samo še to bi moral reči. *Dovolite, ime mi je Koks*, to je bila radijska detektivka, ki so jo predvajali ob nedeljah zvečer, Jurij Souček je igral detektiva Kokska.

Bi radi, da že spet citiram samega sebe? Za revijo *Ljubljana* sem po telefonu dal intervju novinarju Mihi Štamcarju, s katerim sva za Mlade leve v trim ligi na Kodeljevem odigrala kar nekaj tekem malega nogometa. Zakaj igrati tenis v Tivoliju? Ker je zelo lepa senca, igrišča so vrhunsko urejena, garderobe so čiste, po dobro odigrani partiji tenisa pa je pravi užitek posedeti v tamkajšnjem bifeju, ki ima po novem še urejeno streho. Skratka, v Tivoliju je vse, kar človek potrebuje za dober tenis, je nad Tenis centrom Tivoli navdušen Jaguar Petrovič, priznani pisatelj, dramatik, igralec in režiser, ki je že sedemindvajset let njegov redni uporabnik. Poleno. Pekatete. Potočka zijalka. Štrozak. Izpis hipoteke iz zemljiške knjige.

Veliko rešitev za trajnostno življenje. I seek myself. Pismo je ključ. Trdno središče. Deseto poglavje. Eau de toilette. Jonas – obrazi. Preživetvena pamet. Prostor, kjer ni nič. Sestrična sanja. Strančevo življenje je bilo sestavljeno iz življenj otroka, mladeniča in starca. Misel je smisel. Če seštejem dve in dve, dobim štiri. Praktikant. V sanjah sem videl svoj prostor, ampak tam ni bilo ničesar. Na isto finto se mečem. Ni še konec.

Kmalu po poroki sva z ženo najela dve majhni sobi na terasi velikega bloka za Bežigradom. Počutil sem se kot junak iz prizora kolega Braneta na akademski produkciji v prvem letniku. Dobila sva stanovanje za Bežigradom! Nekega večera sem rekel ženi, da bom do jutra prebral *Zapiske iz mrtvega doma* Fjodorja Mihajloviča Dostojevskega. Rada je imela knjige, bila je strastna bralka in mi je privoščila opoj dobrega romana. Odšla je čez hodnik k dojenčku, v sedem metrov oddaljeno sobico s tušem in straniščem, medtem ko sem jaz ostal v enako majhni sobi z miniaturno kuhinjo. Začel sem brati in kot vedno me je Dostojevski prav kmalu začaral, in ko je bilo zjutraj sonce v vsem svojem sijaju na modrem nebu, sem knjigo odložil z božanskim občutkom, da sem jo napisal sam. Minili so trije tedni. Sedel sem na stolu za mizo in raztreseno strmel na knjižno polico nad raztegljivim foteljem. Hrbet neke knjige je pritegnil mojo pozornost. Katera knjiga je to? Napel sem oči, potem sem vstal in stopil bliže ter ostrmel. Bil je Dostojevski, *Zapiski iz mrtvega doma*; v treh tednih sem čisto pozabil nanj! Še nekaj. Tisto bom izločil. Tisti koncept

dela in uvrstitev v opus. Nato pomislim: vi sploh ne boste vedeli, da sem nekaj izločil. Koncept se pojavi na približno devetintrideseti strani. Zdaj smo na dvesto šesti. Če bom koncept zares izločil, potem vi vse do tega trenutka ne boste vedeli zanj, niti sanjalo se vam ne bo, da je nekoč obstajal nekakšen koncept. Koncept je podoben bistvu. Povedati nam hoče nekaj temeljnega. Vse mine, tudi moje bolečine. Ljudski pregovori nam povejo marsikaj bistvenega. Enkrat je bistveno to, drugič je bistveno tisto in tretjič nekaj čisto desetega. Najprej udariš dobro, potem pa zanič. Tenis se da primerjati z življenjem, se strinjava s sinom. Včasih postane človek utrujen, ampak to mora premagati in igrati naprej. Velikokrat se drobci sestavijo. Pravzaprav bom izločil samo naslov koncepta, koncept sam po sebi ostane. Razmišljam, da bi namesto naslova koncepta vtaknil noter kritiške poglede na govorne vaje sošolk in sošolcev, ki jih je v petem razredu osnovne šole napisala moja žena. Sedemnajsta govorna vaja. *Pod svobodnim soncem*. Predava: Pivec Jože. 1. Tema: Predavanje je bilo popolnoma zgrešeno. Vsebina je bila prekratka in zamotana, imena predrugačena, zamenjana. Najbrž je bral roman površno in v največji naglici. 2. Govor: Govoril je nerazločno, še ust ni odpiral, včasih je govoril hitro, včasih pa se je dolgo zmišleval, kaj naj pove. Govoril je brez poudarka in predavanja ni obvladal. 3. Slovnicihne napake: Vsa imena nastopajočih je izgovarjal napačno. Rekel je: Bizan, v Bizanu, namesto Bizanc, v Bizancu. 4. Ocena: 1. Zasluži oceno nezadostno, ker se ni dovolj pripravil. Ko to bereš s

starimi očmi, si moraš priznati, da smo bili že v petem razredu osnovne šole povsem razumni. Nasploh je s starimi očmi vse videti preprosto. Danes je dan mladosti, ki ga že enaintrideset let ne proslavljamo. Mlad, enaintridesetleten človek, ne ve, o čem govorim. Štafeto so si podajali iz rok v roke, od Jesenic do Gevgelije, vojaki, gasilci, kuharji, ljudje vseh poklicev, pionirji in mladinci, vse dokler ni prispela na stadion JLA v Beogradu, kjer jo je izbranec izročil tovarišu Titu v častni loži. Izbranec je bil nekoga leta alpinist Joža Čop. Za to zadolženi tovariši so ga vso noč na pamet učili besedilo, ki ga je moral povedati v srbohrvaščini. Ko se je po improviziranih stopnicah na rokah močnih tovarišev povzpел do Tita v častni loži, je povsem pozabil, kaj so ga naučili, in je odkritosrčno čestital Titu v slovenskem jeziku: Dragi maršal, dolgo nam živi in ostani nam zdrav kot planinski kozel! Varnostniki, ki niso razumeli slovensko, so že naredili korak proti Čopu, a jih je Tito ustavil: V redu je, nič lepšega mi ni mogel zaželei. Ko sem bil nazadnje na nogometni tekmi ljubljanskega kluba Bravo, sem zaslišal nekoga za seboj razlagati. Tita smo čakali pred Litostrojem, vse šole so prišle in vsi delavci, postavili smo mu špalir, veš, kakšna karizma je to bila! In kaj je tisto, kar je pri tem preprosto? Dejstvo, da tega ni več. Na televiziji gledam Roland Garros, ne gledam parade na stadionu JLA. Hitro je šlo. Ko sem bil mlad, sem večkrat slišal ta stavek iz ust starejših. Nisem vedel, kaj mislijo s tem. Zdaj pa vem. V spominu imam življenje, ki ga v resničnosti ni več. Spomnim se čiče s Skadarlije, ki je namesto

OFK Beograd, vztrajno in kot nalašč govoril BSK, čeprav je dobro vedel, da je naziv BSK, Beogradski sportski klub, ukinjen. Nadalje. Starejša ko sta bila, vse bolj pogosto sta moja starša uporabljala besede rojstnega kraškega narečja. Si dal angurijo v hladilnik? sta me z nekakšnim užitkom spraševala. Lubenico naj dam v hladilnik? Angurijo, ja. Angurija, to se je slišalo skoraj še bolj čudno kot Skorzeny. Ko se danes vrnem domov po prav dobro odigrani partiji tenisa s sinom, se slišim reči, da se bom stropoštao na kavč. Nehaj, File, se je včasih pošalil Roko, ker mi bo fantazijo razneslo. Kje je bila zdaj ta fantazija? Ni ga več mikalo domišljati si, da je žival, kot je to počel v otroštvu. V mladeniških letih je pri odprtih očeh sanjaril, da je vrhunski športnik, slaven filmski igralec, znanstvenik kova Alberta Einsteina, na splošno genij, včasih skoraj polbog in sila redko Bog osebno. Starim očem je bilo to razumljivo, zdaj obnavljati te fantazije, tega pa ni več mogel, deloma zato, ker jih je v življenju v skromnem obsegu uresničil, deloma zato, ker so se izkazale za blodnje. Vse je danes videti drugače. Rogerja Moora ni več. Bara Bacchus ni več. Bara Roža ni več. Na zatemnjenih šipah je obvestilo, da oddajajo poslovni prostor v najem. Ko greš mimo gostilne Maček, ki se zdaj imenuje drugače, te nihče ne pozdravi. Nihče te ne pokliče. File, kam greš, pridi na pivo! Ampak ti ne piješ več. Nič več ne kadiš. Tudi če te kdo povabi, ne prisedeš, razen izjemoma. Na Savo greš. Še vedno. Sava je bistvo. Teče in teče. Tekla je, ko si živel v Beogradu. Tekla je, ko si prišel na počitnice v Kranj. Teče še zdaj. Kakšne zobe imata

Zverev in Nadal? Svoje zobe imata. To se pa res vidi, da smo na neki drugi točki v življenju. Namesto zob imamo proteze. Minilo je eno leto, odkar si ponovno prebral *Gilgameša*. Zgodilo se ti je enako, kot se je zgodilo njemu, ko je končno našel Utnapištima. Utnapištima mu je dal rožo ali zel, če se prav spominjam, ta roža, ali zel, je bila sredstvo za nesmrtnost. Kaj je storil Gilgameš? Izpustil je rožo na tla, spremenila se je v kačo in izginila v pesku. Prva plošča, druga plošča, tretja plošča, majhna vrzel, nekaj besed je nečitljivih, vse to si pobral od profesorja Avsenaka, zato da nekaj prispevaš k razvoju človeštva. Naš rod se mora nadaljevati. V bližnji prihodnosti gremo na Mars in v nekoliko bolj oddaljeni prihodnosti si obe-tamo skozi črno luknjo prodreti na drugi konec vesolja in se v časovnem preobratu vrniti naravnost sem, v sedanjost, ki se zaključuje natanko na tem mestu. To je izjavil Dragi, ko sta se s Sračem nekega poletnega večera na Resljevi cesti zapletla v filozofski prepir. Ti si samo delček celote, ki se zaključuje natanko na tem mestu, je zmagoslavno odsekal Dragi in splezal na drevo. Dragi se je z obema rokama držal za veje v krošnji in z občutkom premoči strmel v nas. Srač je ostal brez besed in nejevoljno odkimaval. Dragi, pridi dol! je rekel ostro, vendar ga Dragi ni ubogal. Šele čez nekaj časa je splezal z drevesa. Potočka zijalka. Domeniš se z Dušijem, da ti za dvajset tisoč dinarjev s svojim kombijem pripelje dva usnjena naslanjača v Lešnjake. Spotoma se ustavite v neki gostilni sredi ničesar. Ti častiš. Družba je pestra, punce in fantje. Naročiš narezek in vina za vse. Okrepčani se odpeljete

naprej. Padati začne sneg v debelih kosmih. Ko pri Cajnarjih zavijete navzgor v hrib, Duši za hip podvoimi, da bo kombi zdržal do vrha. Srečno prispete v Sveti Vid. Spustite se po Zimovem klancu in skozi vasico, katere ime sem pozabil, vse do razpotja med Lešnjakami in Tavžljami. Tukaj ne grem dol, odločno pove Duši. Snega je že za dvajset centimetrov, če se spusti tukaj dol, kako bo prišel nazaj gor? Ti se postaviš kot avtoriteta in ukažeš fantom, da ti odnesejo vsaj en naslanjač do hiše, drugega boš na ramenih odnesel sam. Fantje si pametno razdelijo delo, po dva in dva menjaje se nosijo naslanjač navzdol po zasneženi cesti. Ti se za hip usedeš v naslanjač in se z nasmehom ozreš v nebo, s katerega v rojih padajo snežinke. Potem si oprtaš naslanjač na ramena in ga začneš previdno in počasi tovoriti proti hiši. Ko zadihan prispješ do tja, zaslišiš enega od fantov: Pazi, File gre! Počutiš se kot Atlas, ki na hrbtu nosi svet. Še dolgo potem, ko ni nikogar več, ko so že vsi odšli, sediš v naslanjaču pred hišo in strmiš v snežinke.

Vsi potrebujemo zaključek, closure, to večkrat slišiš v oddaji *Investigation Discovery*. Ampak tudi v poljudnoznanstveni oddaji na kanalu Earth BBC potrebujejo zaključek, izračunali so, da bo čez toliko in toliko trilijonov let prišlo do konca vesolja. Kaj se bo zgodilo potem? Stephen Hawking, znameniti znanstvenik, tik pred svojo smrtjo ni več hotel razmišljati o tem. Tudi ti si vse večkrat rečeš: Ne misli, ne razburjaj si živcev, zadosti si se lovil iz kota v kot v možganih, zdaj si lahko privoščiš, da misel v tišini sama od sebe pride k tebi. Kloroform.

Greš po Slomškovi ulici in prideš na neko dvorišče, greš do kamnite ograje in daleč za njo zagledaš zapuščeno poslopje iz rdeče opeke, s starinskimi okni z rešetkami. Nekoč je bila v tej stavbi tovarna Pekatete. Tudi balinišče še vedno obstaja. Nad bifejem našega teniškega kluba Tivoli je košarkarsko igrišče Gorana Dragića. In nekoliko višje zgoraj je balinišče, le da redko kdaj vidiš koga balinati. Kadar greš po Tivolski cesti na tenis in prideš na veliko križišče pred Kozolcem, se vedno ozreš na balkon v tretjem nadstropju. Tam si nekoč sedel, s steklenico vina na balkonski ograji, kadil, pil in bral *Bhagavadgito* v Kondorjevi izdaji. Iskal si edini verz, ki si ga imel v spominu iz prejšnjih branj: Delo je dobro, a nedelo je boljše. Tistega dne pa tega verza nikakor nisi mogel najti, če si se še tako trudil, pokadil ne vem koliko cigaret in popil celo flašo vina. Krišna je Ardžuni skoraj na vsaki strani svetoval: Delaj, Ardžuna, delaj! Najprej je gora gora in voda voda ...

Bled. Z Moniko si domenjen v Hotelu Park. Tja prideš kot hipi, na glavi klobuk s širokimi krajci, pisan suknjič, oguljene kavbojke, Monika se te ustraši, hostesa je, pojdi rajši k Tini, pravi, jaz cvikam biti s tabo. Užaljen odideš. In potem hodiš okrog Blejskega jezera. Pade večer. Ne vem, ali nimaš denarja za avtobus? Zakaj hodiš kot norec okrog Blejskega jezera? Kje boš spal? Spomniš se, da te je Džek nekoč povabil, da prideš na obisk v počitniško vilo, ki jo ima v posesti družina njegove žene. Stoji v bližini koč Društva pisateljev. Zaviješ s ceste v breg, približno več, kje je koč Društva pisateljev, hodiš skozi gozd,

prideš na jaso in pred sabo zagledaš vilo z razsvetljenimi okni, tako da je še travnik pred njo ves razsvetljen. V tistem trenutku iz vile stopi Džek in se veselo zasmeje, ko te zagleda. Tudi njegova žena Monja te prav prijazno sprejme. Še preden se dobro znajdeš, si že v fotelju, obkrožen z dobrotami. Imaš jedačo, imaš pijačo, cigarete in celo hašiš. Džek ti pokaže, kako se ravna z gramofonom, in ti za poslušanje priporoči ploščo ansambla Yes, z Monjo ti zaželita lahko noč in se odpravita spat. Pokadiš pipo hašiša, si natakneš slušalke in začneš poslušati glasbo ansambla Yes. Gledaš ovitek plošče, na katerem je risar upodobil nekakšne prazgodovinske ribe v morju, in v domišljiji te ponese v širni svet, tako da zares zasije sonce v tvoji glavi, medtem ko pevec poje: Nous sommes du soleil ... Nous sommes du soleil ... Na intenzivni jih je bilo pet, umrl je samo eden ... Iščeš zaključek? To si ti. Z Džekom se odpravita v Lešnjake. Do Iškega vintgarja se pripeljeta z avtobusom, nato gresta peš navzgor po soteski, proti toku reke Iške. Ko prečkata reko, se pripeti, da po njej zraven vaju hodi lepa blondinka, mukoma lovi ravnotežje na spolzkih kamnih, njen spremljevalec ji nič ne pomaga. Ti ji takoj ponudiš roko in jo varno pripelješ na drugi breg. Z Džekom stopata čez travnik, kjer imajo piknik. Lepa rjavolaska sedi v kopalkah na brisači in ti ponudi čevapčič. Zahvališ se in še isti trenutek ti je skoraj žal, da nisi vzel čevapčiča. Še bo poskušal, se hudomušno zasmeje Džek. Ti poblisneš z očmi, kakor da veš, koga ima v mislih. Po zaviti gozdni poti hodita po soteski navzgor in spotoma lovita ribe. Ti ujameš štiri postr-

vi. Še jaz bi ujel štiri, pravi Džek, pa bi imela solidno večerjo. Gresta naprej. Ko prispeta do sotočja, kjer se Zala in Iščica izlivata v Iško, nenadoma spremeniš načrt in predlagaš, da gresta v Krvavo Peč namesto v Lešnjake, ker bi rad tam po vasi povprašal, če je kdo pripravljen dati hišo v najem. Džek nejevoljno pristane na spremembo. Prideta v Krvavo Peč. Že pri prvi hiši ti rečejo, da tukaj nihče ne oddaja hiše v najem. Pade večer. Zapustita vas in na nekem travniku pogrneti spalni vreči. Zakuriš ogenj, očistiš ribe, jih natakneš na ošiljene šibe in potem jih z Džekom pečeta na ognju. Ko se najesta, Džek odpre steklenico kakovostnega vina, seveda ponudi pijačo najprej tebi, vendar ti odkloniš. Potem ležita na hrbtu in strmita v nebo, posuto z zvezdami. Džek pove, da mu je Marko Uršič nekoč razkazal in poimenoval celo nebo, od zvezde do zvezde, neverjetno, kako veliko znanja ima ta človek. Zaspiš. Džek ti naslednjega dne pove, kako je bilo to videti. Pil sem vino, kadil in ti razlagal, kako mi je Marko razkazoval zvezde, nakar zaslišim, da smrčiš. V petih minutah si zaspal. Jaz sem izpraznil steklenico do konca, vzel sem še tableto za spanje in še vedno nisem mogel zaspati! K__K__L. KROK__L. KROKODIL. Prideš z Notranjske v Ljubljano, greš v Tivoli in se uležeš na travnik. Tako si vaje ležati na travnikih v Lešnjakah. Kmalu opaziš, da te skupina lastnikov psov s sumom opazuje. Nekatero od njih celo prepoznaš, še iz časov, ko sta z Bicetom sprehajala kokeršpanjelčka Benija. Neka ženska naglo pride k tebi. Policijo bodo poklicali, pravi, rajši pojdite. Zahvališ se ji in greš naravnost

do kotalkališča, na katerem igrajo nogomet. Ne vem, kako, ampak prepričaš jih, da te vzamejo medse. Ne mine dolgo in v bližini travnika se prikaže marica. Dva miličnika stopita ven in se pogovarjata z lastniki psov, ki jima na travniku kažejo mesto, kjer tebe ni več. Marica še nekaj časa kroži tam okoli.

Pade večer. Na televiziji gledam kriminalke, zadržujem smeh, dokler mi žena ne reče, da bom počil. Izmišljujem si dodatne scenarije. Pride glavni detektiv na prizorišče umora. Glavni detektiv stisne usta v luknjico in se zaguga z gornjim delom telesa. Vsi so tiho, policisti, priče umora in naključni mimoidoči. Poletje je, vse se sliši skozi odprta okna. Piho! vpije glavni detektiv. Piho, sem rekel, pdo ped pami pe porilec? Pekdo pora piti! Pom poklical porenzi-ke, pazsvetlili podo pobo p puminolom! To so tiste umazane zgodbice, ki jih je po vsej sili hotel slišati Ferdiščenko, lik iz romana *Idiot* Fjodorja Mihajloviča Dostojevskega. Če hočete, vam povem še eno. Jaguar Petrovič je šel na tenis mimo železniške in avtobusne postaje. Ko je prišel do postajališča za Flixbus, je predenj stopil redar v telovniku z rumenimi črtami. Šele tedaj je Jaguar na pločniku opazil belo desko z rdečimi črtami na dveh podstavkih iz železa. Film snemajo, je z nasmehom rekel redar, tukaj ne smete naprej, na drugo stran ceste morate. Jaguar je storil, kar mu je bilo naročeno, ko pa je na drugi strani ceste prikorakal do poslopja Pošte, je naletel na enako pregrado, belo desko z rdečimi črtami na dveh železnih podstavkih. V bližini je stal redar v družbi nekega očeta z dvema otrokoma. Vljudno je opozoril

Jaguarja, da tukaj ne more naprej, ker snemajo film. In zdaj nastopijo trenutki sramote. Ali so bile krive dve leti trajajoče prepovedi zaradi virusa covid-19 ali je Jaguar pozabil, da nima več glavne vloge v filmu, kratko malo je besno zakorakal mimo ovire. Redar je takoj pritekel za njim: Gospod, rekel sem vam, da ne smete naprej, ubogati me morate, če vam rečem, da ne smete naprej. Od takrat sta minila dva tedna, občutek osramočenosti pa je ostal. Je bila na tem svetu bistvena zadrega? Smo najbližje resnici, kadar nas oblije rdečica? Po pa spet začne hreščat, po pa neha hreščat.

Vito mi je telefoniral in mi ponudil položaj dramaturga pri igri Simone Semenič v Mladinskem gledališču. Najlepše je, če se ti želje uresničijo, je že zdavnaj rekel Tales, jaz pa že najmanj tretjič ponavljam njegovo misel. V domišljiji sem se opisal kot dramaturg pri Shakespeareovi igri *Kakor vam drago*, devet mesecev zatem se je že zgodila uresničitvev – Vito mi je ponudil mesto dramaturga pri igri Simone Semenič. V hipu sem se iz preteklosti vrnil v sedanjost in celo v prihodnost. Z vajami pričnemo jeseni. Danes je prvi julij. To je snov. V temni, nevidni snovi se zabliška ideja in se pretvori v svetlo, vidno snov. Se že vživljam v kožo dramaturga. Šel sem po senčni strani Ljubljani-ce v čolnarski klub Bober nasproti Špice. Hodil sem v senci visečih in razcvetenih vrbovih vej. Ko sem se usedel za mizo na majhnem splavu, sem pomislil, da sem na vsem lepem spet postal dramaturg. To je bila tista razvpita identiteta, po kateri je hlepel sleherni človek. Počutil sem se dobro, kot dodana vrednost. Poleg

tega, da pišem žanrski roman, sem še dramaturg, torej sem sposoben delati dve reči hkrati. Imel sem že nekaj zamisli. Vito mi je povedal, da je Simona napisala dramo pred desetimi leti in da govori o fašizmu, in to med fantki. Igrajo pa sami kalibri: Ivo Godnič, Uroš Maček, Dario Varga in še nekaj igralcev tega kova. Takoj sem pomislil, da morajo biti v kratkih hlačah in imeti kosmate noge. Moja prva izkušnja z gledališčem je bila grenka. Tik preden smo odšli iz Beograda, mi je Jadranka, sošolka iz slovenske Osnovne šole Ivana Cankarja, posodila knjigo *Huckleberry Finn*, izpod peresa Marka Twaina. Prevod je bil v srbohrvaškem jeziku. Roman sem lahko prebral samo do točke, ko zamorec Jim na nekem splavu odkrije truplo Huckleberryjevega očeta, potem sem moral knjigo Jadranki vrniti, kajti kovčke smo imeli že spakirane. Tedaj pa v *Borbi* zagledam, da v Kolarčevem gledališču igrajo predstavo *Huckleberry Finn*. Komaj sem preprosil mamo, da je kupila karte in šla z mano na predstavo. V hipu, ko so se prižgale luči in je na oder stopil Huckleberry Finn, sem doživel silovito razočaranje. S Huckleberryjem sem se počutil povezanega, ker je bil v knjigi samo tri leta starejši od mene, takrat sem jih imel enajst. Lahko si mislite, kakšen udarec je bil to zame, ko se je v vlogi Huckleberryja pred mano pojavil tridesetletni igralec v kratkih hlačah in s kosmatimi nogami. Približno ob istem času sem doživel drugo vojno. S šolo Pera Popovića Age smo šli gledat film *Prozvan je i V. c.* Film je govoril o zločinu nemških vojakov, ki so med drugo svetovno vojno v Kragujevcu postrelili cel ra-

zred učencev. Mi, naš razred, smo bili tudi V. c in smo se spraševali, kako bi se mi odzvali, če bi Nemci prišli po nas. Pa se je oglasil Gagić, dvakratni ponavljaec, prvi po moči na lestvici. Imeli smo lestvico moči. V začetku sem bil na tej lestvici dvanajsti po vrsti. Ko pa se je zame zavzel Crnogorac in pred celim razredom izjavil, da mi odstopa svoje tretje mesto, on pa bo odslej četrti, se mu ni upal ugovarjati nihče, niti Gagić ne, saj je tudi sam na podoben način podaril drugo mesto svojemu najboljšemu prijatelju.

– Kako boste reagirali, se je izzivalno muzal Gagić, če vam povem, da sem se s V. a razredom domenil za vojno na Kalemegdanu?

Ni bilo druge, vsi smo šli na Kalemegdan, velemeštni park z lepo prepletenimi potmi iz belega peska, okrašen z grmovjem in dragocenimi drevesi. Na neki klopci smo z vžigalicami izžrebali poglavarja naše vojske. Potegnil sem najkrajšo vžigalico in v hipu postal poglavar, vsi so me ubogali, celo Gagić. Odločno sem z roko zamahnil naravnost naprej in vsi so šli za mano. Povsod, po vseh poteh, so bili sprehajalci, otroci so jahali na ponijih, fotografi so fotografirali, a sovražne vojske nismo videli nikjer. Spet sem zamahnil z roko in šli smo v drugo smer. Tudi tam ni bilo nikogar. Zamahnil sem z roko v tretjo smer in za svojim hrbtom zaslišal nezadovoljno mrmranje: Eh, ko bi bil jaz poglavar ... Nikjer ni bilo ne duha ne sluha o sovražni vojski, kamorkoli smo šli! Raztepli smo se in šele tedaj naleteli na ostanke sovražne vojske, ki se je ravno tako raztepla.

– Kje ste bili? so od daleč porogljivo klicali.

– Kje ste bili vi? je z mirnim glasom odvrnil Gagić. Utihnili so.

Na tržnici sva se dobila s Čarlijem. Medtem je bil v Portoriku, se spet vrnil v Ljubljano, tokrat za vedno, nato pa je že spet prišlo do preobrata, uredil je vse in se čez nekaj tednov vrača k ženi domov v Portoriko. Dvakrat je prebral *Nepočesane misli* in všeč mu je bilo, da pišem o tem, da imam ženo in penzijo. To je dobro, je rekel. Pomembno je, je še pristavil. Nisem mu povedal, da sem postal dramaturg. V svojem pijanskem obdobju bi to gotovo storil. Zdaj pa sem bil tiho. To se mi je vse večkrat zgodilo. Molčal sem. Kadar sem srečal koga na cesti, nisem imel več potrebe po čezmernem duhovičenju, ki naj bi dokazovalo, da sem vedno dobre volje. Zdaj sem bil dobre volje kar tako. Ker sem igral tenis, ker sem imel ženo, ker sem imel penzijo, ker sem imel urejeno življenje. Edino včasih sem pomislil, da bi romanu dal naslov *Srh*. Kakor da je v ozadju vedno nekakšen srh. In še z Branetom sva *Kerubine* začela pisati, ker sva se hotela prijaviti na natečaj za najboljšo kriminalno zgodbo pod šifro *Srh*. Čarli mi je povedal nekaj lepega. Kdo v baru Carmen je bral tvoje romane, kdo je šel v gledališče gledat tvoje drame, kdo je gledal film, v katerem si igral? Nihče. Vse to je samo teorija, praksa pa si ti in humor, ki si nam ga podaril za šankom.

– Dober si, da lahko pišeš v taki vročini, je rekel Tomaž.

Bilo je poletje. Dvakrat sva bila z ženo na morju, v Piranu, šla sva na Savo, včeraj sem šel sam na Savo, bila je topla, nazadnje je bila tako topla leta 2001, se

mi zdi. Tenis igramo. Tomaž jih ima osemdeset, Tine ima kako leto več, Bogomir oseminsedemdeset in jaz jih imam enainsedemdeset. Dobri smo. *Dolgo, vroče poletje*, to je bila televizijska nadaljevanka, ki smo jo gledali vsi. Rolete imava spuščene, med špranjami lahko vidiš, kako dvorišče žari v soncu. Žena, sama je predlagala, da ji v romanu rečem žena, pripravlja ocvrte bučke za kosilo. Nisem si mislil, da so ocvrte bučke lahko tako zelo dobre. Kako lepa je vsakdanja govorica ljudi, se v eni izmed črtic čudita Ilf in Petrov. Mi podaš marmelado? Prijavil se bom na razpis za delovno štipendijo pri Javni agenciji za knjigo. Poleg koncepta romana moram napisati še samohvalo o svoji prodornosti. Že ob osmih zjutraj je vroče. Oče iz Maribora je prišel na obisk k svojemu sinu in je parkiral na mojem parkirnem prostoru. Vprašal sem ga, koliko časa misli ostati. Pol ure, potem gre nazaj v Maribor. Naš Čeh je postal prvak v metu diska na svetovnem prvenstvu v Ameriki. Postavil je nov rekord svetovnih prvenstev – 71,13 metra. Zvečer me bo poklical Štefan in mi povedal, kdaj ima čas za tenis. Poklical me je Čarli in se pozanimal, če se dobiva jutri zjutraj na tržnici. Sprva sem takoj privolil, potem sem ga poklical nazaj. Še en klic čakam zvečer, sem mu pojasnil, mogoče bom jutri igral tenis, zvečer te bom poklical. Prijetno je bivati v sedanjosti. Na televiziji na kanalu Mezzo gledam *Labodje jezero* v koreografiji Valerija Kovtunova. Sprašujem se, ali ni spomin sam po sebi nadčutnost? Zgodi se, da ne veš, kdaj in kako. Olimpijada je bila. Na naše presenečenje je tek Vere Nikolić na osemsto metrov

komentiral Marko Rožman. Vsi smo pričakovali Dragana Nikitovića. Starter je ustrelil s pištolo in tek se je pričel. Naša Vera Nikolić je začela nekoliko rezervirano, je z glasom, polnim navdušenja, komentiral Marko Rožman, verjetno je to njena taktika, s katero kontrolira tekmice, na zadnjem mestu teče, vse bolj počasi gre ... In ... Odstopila je ... V tistem trenutku se je zaslišalo, kako je nekdo surovo zagrabil za mikrofon in v komentatorski kabini je zabobnel ogorčen glas Dragana Nikitovića: Dragi gledaoci, ja sam zbog uzbudjenja zamolio kolegu Rožmana da komentiraše umesto mene, pošto sam rođen u Ćupriji, odakle potiče i Vera Nikolić, i mogu da kažem samo jedno – ovo je bruka i sramota! Ja sam znao, da će nešto da se desi, ja sam već na startu znao da ne sluti na dobro, kad je Vera skinula prsten zaručnika Raca, golmana Vojvodine, i bacila ga! Ali to Veru ne opravdava, ovo je, ponavljam, bruka i sramota! Pri Bertiju doma, na Šarhovi, sva v kuhinji na gramofonu poslušala *Slike z razstave* Musorgskega v izvedbi ansambla Emerson, Lake & Palmer. Zraven je bil še Bertijev mlajši brat Tomaž. Prižgali smo pipo hašiša. Pod vplivom glasbe je Jaguar Petrovič kmalu začel izvajati svoje vragolije. Ob tihi glasbi se je z mačjimi gibi vrtel po kuhinji, potem ko je Lake na sintesajzerju Moog poudarjeno zaigral stavek Baba Jaga, pa je poskakoval skoraj do stropa. Bili so v socialističnem bloku, strop je bil nizek. To je spomin. V sedanjosti na televiziji gledam in poslušam *Slike z razstave* Musorgskega v izvedbi Berlinskih filharmonikov pod taktirko Kirila Petrenka. Za bis je Petrenko pripravil

kompozicijo Paula Linckeja, *Berliner Luft*. Prizorišče – Waldbühne v Berlinu. Ljudi ogromno. Na dirigentov znak vsi zažvižgajo. Kamera med množico obrazov izbere lepo brinetko, ki zažvižga z razširjenimi rokami, kot podoba ljubezni. Kaj je bilo najlepše na svetu? Biti z žensko. V gozdu pod Rašico. V Kranjski Gori. V Polhovem Gradcu. Na Joštu. Na Streliški. Na Titovi. Na Glavarjevi.

Spoštovani,

sem na dvesto trideseti strani romana z delovnim naslovom *Pekatete*. Glavni junak Jaguar Petrovič, lik iz črtice Ilfa in Petrova, nam pripoveduje o svojem otroštvu v Beogradu, kako se jih je po šest in tudi po osem zbralo in so šli skozi cigansko naselje na matinejo v Kino Božidar Adžija. Tri leta star ciganček se postavi prednje, s čikom v ustih: Vadi pare! Zraven kina je občina, kjer ob nedeljah poročajo pare. Mularija se požene proti ženinu: Dreši kesu mladoženjo! Ta jim meče drobiž, oni se tepejo, da bi si pridobili zadostno število kovancev za kino karte. Potem so tu vojne. Vojna med Šumatovačko ulico in spodnjo ulico. Vojna med V. c razredom in V. a razredom. Na vsem lepem se dogajanje preseli v Ljubljano, v najstniška leta. Pojavijo se novi prijatelji, Bice, Marči, Srač, pri katerih Jaguar opravi šnelkurs iz lublanščine. Sledi ples v študentskem naselju, kjer igrajo Grupa 202 iz Zagreba, Trans Ego Express, Horizont in še veliko drugih. Na viški gimnaziji igrajo Mladi levi. Vsi smo

v kavbojkah Rifle ali Super Rifle, vsi imamo rožaste srajce. V Halo Tivoli pride Matt Collins, prvi pevec z Zahoda, ki mu oblast dovoli nastopati pri nas. Šele čez dolga leta izvemo, da je bil to v bistvu Karlo Metikoš, pevec iz Zagreba. Vse to je praksa, razmišlja Jaguar Petrovič. To je tisto, kar se mi je res zgodilo, a dlje ko govorim, večja je potreba po tem, da bi o vsem skupaj postavil neko teorijo, da bi povedal nekaj bistvenega. Bistvo pa je skrito, natanko tako, kot se je za Mattom Collinsom skrival Karlo Metikoš. Neopazno mineva čas in Jaguar Petrovič se spreminja v moža s tisoč obrazi. Gimnazijec je, ročni stavec, kadet miličnik, trgovski vajenec, večerni gimnazijec, študent na AGRFT, puščavnik Bogu za hrbtom, na robu Bloške planote, pisatelj in član Društva slovenskih pisateljev, radijski napovedovalec in soavtor radijske igre v nadaljevanjih, filmski igralec, gledališki igralec in dramaturg. Jaguar Petrovič opiše, kako je bilo, ko je bil dramaturg pri komediji Lopeja de Vege *La discreta enamorada*. Ponovimo, to je praksa, to se je res zgodilo. Od kod Jaguarju Petroviču potreba, da se v romanu predstavi še v izmišljeni podobi, kot dramaturg pri igri Williama Shakespeara *Kakor vam drago*? Še celo občutek dobi, da to, kar je izmišljeno, zveni veliko bolj resnično kot tisto, kar se je zares zgodilo. Najlepše je, če se ti želje uresničijo, pravi Tales. Ne mine dolgo in režiser Vito Taufer zaprosi Jaguarja za pomoč in mu ponudi položaj dramaturga pri igri Simone Semenič *Sfantkou.si*. S tem se dogajanje prestavi v prihodnost. Z vajami pričnemo jeseni. Igrajo sami kalibri, Dario Varga, Ivo Godnič, Uroš

Maček, Ivan Rupnik. Kdo ve, kaj bomo ustvarili? Ves čas traja sedanost, nalezljiva bolezen covid-19 je nenehno na poročilih, ravno tako se noče nehati vojna v Ukrajini, v takem ni prijetno živeti, pravi Bice, Jaguarjev prijatelj. Pes ve, konj ve, mi ljudje pa ne vemo. Ves čas teče reka Sava. Tekla je, ko smo se spustili z raftom po njej in smo ji rekli Sava Dolinka, tekla je mimo črnuškega mostu, tekla je mimo Trbovelj in tekla je mimo Ade Ciganlije, vse do sotočja z Donavo. Mogoče je Sava bistvo in pravi naslov tega romana? Naprošam vas za delovno štipendijo, da bom delo dokončal. Jaguar Petrovič.

Gilgameš in Engidu sta šla na Savo. Najprej sta se s trolejbusom zapeljala do Tacna. Mogočne brzice so se razpenjene bleščale v soncu. Nekaj kajakašev in kanuistov je že dopoldne spretno veslalo med količki, ki so viseli nad reko. Nekaj časa sta študirala, ali naj gresta na Šmarno goro, a sta si potem premislila in jo raje mahnila proti Gameljnam. Bil je vroč poletni dan. Vsake toliko sta zavila s ceste, si okrog glave zavezala kratke hlače in majico in zaplavala v reki, ki se je bleščala v soncu. Potem sta spet pešačila naprej. Prispela sta do ruske dače. To je bila velika lesena hiša, ki se je že na prvi pogled razlikovala od vseh drugih hiš ob cesti. Engidu je povedal Gilgamešu, da je to hišo zgradil neki Rus, ki je sem pribežal pred rusko revolucijo. Prišla sta do ribogojnice ribiškega društva. Od tu dalje sta se vse večkrat vrgla v reko in vsa nasmejana plavala kravlj in žabo. Na obeh bregovih reke je bil gozd. Žice daljnovodov so visoko nad njima sekale modro nebo. Izlet sta zaključila pod

črnuškim mostom. Skupina mladeničev je na železno konstrukcijo pod mostom zavezala vrv, zavihteli so se z njo nad reko in z najvišje točke čofnili vanjo. S trolejbusom sta se vrnila v center Ljubljane. V Bonbonieri sta si za nagrado privoščila vaniljev sladoled iz avtomata. To je bil prvi sladoled iz avtomata v Ljubljani in mogoče tudi v celi Sloveniji.

Moj prodor v svet literature se je začel, ko je nekega večera na vrtu gostilne Pod lipo k moji mizi pristopil Tomaž Šalamun in rekel: Si ti Petrovič, si ti napisal »Kako je prišlo do obrezanega pudinga« v *Mladini*? Čestitam, odlično je! To je bila spodbuda, da sem pisal naprej in dokončal roman z naslovom *Grein Vaun*. Odneseš sem ga h Kajetanu Koviču na Državno založbo. Kajetanu Koviču je bil roman tako všeč, da sva skupaj črtala odvečne vulgarizme. Ni minilo leto in Bojan Štih, direktor SNG Maribor, je postavil na spored mojo dramo *Kegler 6*. Takoj zatem sta me k sodelovanju povabila Dušan Jovanović in Marko Slodnjak. V Slovenskem mladinskem gledališču, kjer je bil Jovanović umetniški vodja in Slodnjak dramaturg, so igrali mojo dramo *Ujetniki svobode*. S to dramo smo bili na mednarodnem gledališkem festivalu BITEF v Beogradu, v Novem Sadu na Sterijinem pozorju in na gostovanju v Skopju. Intenzivnost se je stopnjevala. Leta 1984 so hkrati igrali dve moji drami, *Altamiro* v SNG Drama Ljubljana in *Bolno nevesto* v Slovenskem mladinskem gledališču. Naslednje leto je Tone Pavček pri Cankarjevi založbi izdal moj roman *Kuku*. Ta roman sta z enakimi besedami pohvalila moj oče, borec NOB od 1941 do 1945,

in pesnik Dane Zajc, ki je tudi preživel vojno. Tisto o vojski si dobro napisal, sta rekla. Tako bi lahko nadaljevali iz leta v leto, vse do danes, a se držim omejitve dva tisoč znakov. Povem naj še to, da danes štejem za svoj prodor dejstvo, da sem postal hišni pisatelj pri založbi Beletrina, ki jo vodijo mladi ljudje, skoraj za polovico mlajši od mene. Lep pozdrav, Jaguar Petrovič.

Znanstveniki so se zmeraj morali prijavljati na razpise, za točke, za denar ... Gilgameš se je na stara leta vrnil v Uruk in tam živel anonimno. V mladosti, ko je bil kralj, je brezobzirno zahteval od podanikov, da uresničujejo njegove zamisli in brez počitka gradijo obzidja, utrdbe, svetišča, jemal si je pravico do prve poročne noči in zganjal vraga in pol. Zdaj je bil v penziji, z ženo sta hodila na sprehod v Severni park, naredila sta tri kroge in se potem usedla na kamniti vrt restavracije Svetilnik, na kapučino. Tistega gospoda, ki se je predstavil za slikarja in jima za dva evra prodal svojo risbo profesorja, nista nikoli več srečala. V *Delu* sta prebrala osmrtnico, da je umrl Kostja. Tvoja Kamila, je pisalo spodaj, in vsi naši. Pogreb je bil v družinskem krogu. Prvi je umrl Luly. Bil je mladinski prvak v skokih s stolpa v plavalni bazen. S klubom so šli s kombijem na tekmovanje v Italijo. Nesreča je bila. Ne vem, koliko jih je bilo v kombiju, ampak umrl je samo Luly. Zamišljeno smo sedeli na naslonjalu klopi v parku za pravoslavno cerkvijo. Uru Lathy je odkimaval z glavo, kot da ne more verjeti: Lula mala, ambiciozna ...

Jaguar Petrovič je sedel z mamo pred televizijo in gledal oddajo o živalih. Prikazovala je življenje že povsem odraslega šimpanza Sammyja, ki pa se ni in ni mogel ločiti od svoje mame šimpanzinje, čeprav ga je k temu spodbujala z vsemi štirimi. Naposled je šimpanzinja umrla, Sammy pa tega ni in ni mogel razumeti in je dregal mrtvo mamo, češ, lačen sem, kdaj se boš zbudila in mi priskrbela hrano? Jaguar Petrovič je sedel v naslanjaču, pil pivo in kadil, mama je sedela v svojem naslanjaču, molče sta spremljala dogajanje na ekranu. Jaguar je bil na zadnji petletni pijanski plovbi, vendar je imel idejo, kako se bo rešil iz krempljev piva, žganja in vina. Ko so bili še najstniki, so v Kinu Union gledali *My Fair Lady* z Audrey Hepburn v glavni ženski in Rexom Harrisonom v glavni moški vlogi. Najboljši v filmu je bil Audreyjin oče. Prodajala je rože na trgu, kar se iz daljave zasliši vesela pesem, *With a Little Bit of Luck*, in k njej pripleše njen oče, v družbi dveh prijateljev. Oče je star najmanj petdeset let, na glavi ima nazaj obrnjeno usnjeno kapo s ščitnikom, usnjen lajbič in s tistim lažnivim pijanskim glasom jo začne milo prositi, da mu šenka nekaj denarja za pijačo. Prijatelja sta v osnovi čisto taka kot on. Vsi trije še enkrat verzirano zapelejo in zapojejo *With a Little Bit of Luck*. Audrey se nasmehe in stisne očetu v dlan nekaj kovancev. Na koncu filma se oče poroči s premožno gospo in se na fantovščini v fraku poslovi od svojih vinskih bratcev. To je bilo šestnajstletnemu Jaguarju strašno všeč, da je oče prekinil z norčijami in odšel po svoji poti. Zapomnil si je to, ne da bi vedel, zakaj. Ko je mama

umrla, je bil pripravljen. Naslednjega dne zvečer je zazvonil telefon. Bil je T. Sem slišal, da ti je umrla mama, moje sožalje. Poslušaj, jaz imam dva jurja, v Muci sem, lahko kupim dva litra vina in pridem k tebi in igrava šah celo noč. Naslednjega dne je že ob enajstih dopoldne na obisk prišla B. Ali potrebuješ hišno pomočnico? Ni nujno, da sem to jaz, tudi M. bo rade volje prišla. Imaš mogoče kakšno pijačo? Rum? Prav, pa mi daj malo ruma. Ti ne boš? Bom pa sama. Par dni je bil mir, potem se je dopoldne pojavil V. Bil je gladko obrit, v zlikani srajci in opranih kavbojkah, po lastnih besedah je bil trezen že mesec dni. Povabil je Jaguarja v Vesolje. Jaguar je vljudno odklonil in V. je razočaran odšel. Pade večer in evo ti, spet V., srajca razpeta, da se vidijo kosmate prsi, nasmejan, super se imajo, Jaguarja pogrešajo, vsaj za pet minut naj pride v Vesolje, če pa to ni mogoče, potem naj jim da malo trave. Jaguar je dal in V. je odšel. Naslednjega dne se je proti večeru oglasil S. Moped se mu je pokvaril, zmenjen je v Trnovem z M. in s sinom, zdaj pa nima denarja za bencin, vse bolj zmedeno je govoril, tako da je še njemu samemu postalo jasno, da je pijan. Ni imel več kaj skrivati in odkrito je prosil Jaguarja, da mu posodi nekaj denarja. Jaguar mu je dal drobiž za eno pivo in s koticom očesa opazil, kako se je S. zdrznil, očitno je pričakoval več. Dva dni zatem je prišel Sl. To ni dobro, da si se zavlekel noter, je ponavljal z negibnim, lesenim obrazom, pridi, greva v Vesolje, to ni dobro, da si se zavlekel noter, pridi, greva v Vesolje. Presenečenja so se vrstila. Telefoniral mu je B., dober dan, lep pozdrav,

vrnil sem se s kmetov v mesto in se oziram naokrog ter vsakomur telefoniram, kar po spisku, ali mi lahko posodi nekaj denarja, zdaj sem na listku prišel do tvojega imena, imaš mogoče kaj zame? Spet se je že dopoldne pojavil V., tokrat z mrkim obrazom. Ali me lahko financiraš s tremi jurji? Niti slučajno? Niti slučajno. Č. se ni oglasil vsaj dva meseca. Kdo bi si mislil, se je čudil Jaguar, kot kaže, ima Č. še največ razumevanja. Srečala sta se pred Reformatorjem. Č. je bil lepo oblečen, lase je imel oprane, kavbojke in kavbojski lajbič, vse je bilo sveže oprano, okrog vratu si je zavezal rutko, takoj je povabil Jaguarja na kavo, bom jaz plačal, prosim eno kavo in deci janževca, zdaj pijem samo še vino, veš, Jaguar, pivo sem opustil, glavobol mi povzroča, kaj pa ti, kako si? Še kadiš? Ti bom jaz prinesel zvečer ob sedmih. Pade večer. Mine sedma ura. Mine osma ura. Mine deveta ura. Šele ob pol desetih se po domofonu oglasi Č., s skoraj nerazpoznavnim glasom. Jaguar mu odpre vrata. Č. pride z dvigalom gor. Lasje mu razmršeni visijo čez potno čelo, srajco ima polito z rdečim vinom, eno hlačnico kavbojk do kolen mokro. In pravi: Kako si? Si mi prinesel za kadiť? Za kadiť? Sorry, pozabil sem, prima smo se imeli, vsi smo bili v Vesolju, prima je bilo, ee, imaš mogoče jurja? Bližalo se je novo leto 2005. Že za božič je dobil lepo darilo. V *Dnevnikovi knjižnici* je izšel ponatis njegovega prvega romana *Grein Vaun*. Že v samem uvodu z naslovom »Kako je prišlo do obrezanega pudinga«, je glavni junak Adamič ugotovil, da je bistveno najti vsemu skupaj pomen, vedeti je treba, kaj je vredno in

kaj ne. Zdaj je imel v žepu dokaz, petsto tisoč tolarjev, ki mu jih je na banko nakazalo časopisno podjetje *Dnevnik*. Minilo je četrto stoletja, odkar je roman prvič izšel. Ponujale so se mu primerjave. Tamle, za tisto mizo, je pri svojih triindvajsetih pisal »Kako je prišlo do obrezanega pudinga«, s pogledom na črno, kovinsko stolpnico z napisom Avtotehna na vrhu, s pogledom na manjšo stavbo iz sivega marmorja, na kateri so se zvečer prižgale lučke iz zelenega neona, Agrotehnika, v pravem kotu je bila nanjo prilepljena Elektro energija, iz enakega sivega marmorja. V ozadju si lahko videl Pošto v podobi rumene stolpnice. Vse to je bilo še danes tukaj, le da so se nekatere stavbe imenovalе drugače. Avtotehna je postala Skupina Avtotehna, Agrotehnika je postala Borza, le Elektro energija in Pošta sta ohranili isto ime. Ali je imelo pomen, ali je bilo vredno, da je pred več kot četrto stoletja napisal *Grein Vaun*? Seveda, saj smo že rekli, da Jaguarja v žepu greje petsto tisoč tolarjev, ki mu bodo še prekleto prav prišli. Kdo ve, od kod se je med njegovimi vinskimi bratci in sestricami uveljavilo prepričanje, da mu je mama zapustila ne vem koliko denarja. V resnici mu je zapustila samo svoje levje srce. Tedaj je Jaguar doživel razsvetljenje. Točno tako, kot je navijal za Partizan, za Šoškića, Jusufija, Zvezdana Čebinca, Vasovića, Srdjana Čebinca, Vladico Kovačevića, Galića in Mihajlovića, točno tako, kot je navijal za Olimpijo, za Žabjeka, Djorleva, Šoškića, Corna, Zagorca, Mladenovića, Oblaka starejšega in mlajšega, Rožiča, Amerška starejšega in mlajšega, točno tako je navijal tudi zase, za Jaguarja

Petroviča. Le mirno, si je govoril, brez panike, ne popuščaj, pojdi naprej, korakaj, tenis igray, z družino bodi, piši, beri Cervantesovega *Don Kihota*, beri Andrića, Rumija in Hafisa, pojdi na ultrazvok, na kontrolni pregled za mehur, oddaj kri, pojdi v Koper za en dan in eno noč, če pa to ne bo mogoče, se oglasi pri Ramilu na Belem Križu in prespi v hostlu Trobenta in oblak. Včasih živiš v vseh časih, prej, zdaj in potem. Služba je služba, družba je družba, naređenje je naređenje. To je Berti pobral v Kemofarmaciji, kjer je med počitnicami delal dva meseca, da si je potem lahko kupil kamero Super 8. Vsi sodelavci so že odslužili vojaški rok v JLA in bila so jih polna usta srbohrvaščine: Atomski sleva! Atomski sdesna! Ramo, Ramo, družo moj, dali čuješ jecaj moj? Kad ja kažem na le-vo, e na ono vo, se ti okrećeš. Primož se je prijavil pri stacionarnem zdravniku, češ, da ga boli koleno. Obrnil mu je koleno sem, jel' te boli ovo? Ne. Obrnil mu je koleno tja, jel' te boli ovo? Ne. Nato je zdravnik napisal diagnozo: Oseća bolove koje nema. Četiri dana počtede! Na vrsti so bila gradbena dela. Vse je bilo v rokah Steva in njegove ekipe. Jaguar je bil še vedno pod vtisom materine smrti, odotno je sedel v fotelju v dnevni sobi, kadil joint ter delal korekture za *Grein Vaun*. Delavci so v tišini hodili mimo njega, Stevo jih je s prstom na ustih opozarjal, da ga ne smejo motiti. S ploščami knauf so preuredili stanovanje, Jaguarju je ostala soba s pogledom na Slovensko cesto, balkon, kopalnica, štibcl, stranišče in soba s pogledom na Dvoržakovo ulico. Sin je dobil dnevno sobo, balkon, kuhinjo, iz shram-

be so mu naredili kopalnico in stranišče. Kot soseda sta se dobro razumela, skupaj sta šla na tenis, sicer se ni Jaguar prav nič vmešaval v sinovo življenje, kadar je imel sin žur, je Jaguar samo vljudno in prijazno pozdravil goste, če so se slučajno srečali v veži, in se potem umaknil v svoje prostore. Tam je gledal televizijo, se sprehajal iz ene sobe v drugo ter izvajal svoje večne primerjave med preteklostjo in sedanostjo. Tamle, ob tistem oknu je stal in sam pred sabo igral prizor, kako dobi oskarja, a mu to nič ne pomeni, na njegovem obrazu je celo zaznati rahel prezir, nakar se izmuzne z banketa, odide na teraso hotela in se s trpečim pogledom ozre v nebo, o, Bog, zakaj me mučiš z mojo lastno nečimrnostjo? Na podoben način je v skritih mislih obtoževal mamo, ona je bila kriva, da je pri triinpetdesetih še vedno živel z njo. Preden je umrla, je v predsmrtnih blodnjah uzrla bodočnost. Poglej, je kazala s prstom na omare, v katerih je imela spravljeno svojo garderobo, ali vidiš tistega majhnega, črnega, kako razbija po omari, še več jih je, po omarah razbijajo. Natanko to se je potem tudi zgodilo. Stevo, majhen, žilav, črnolas, in njegova ekipa, vsi sami črnolasci, so s kladivi in macolami razbili omare na drobne kose, zato da je Jaguar pridobil več prostora. Soba s pogledom na Dvoržakovo ulico je bila nekdanj mamina soba. Deževalo je že drugi dan. Ob koncu leta 2004 zraven Kozolca še ni bilo hotela Intercontinental, niti hotela Grand Plaza čez cesto, skozi okno in čez ograjo balkona je v daljavi za Pošto lahko videl črno stolpnico Zavoda za invalidsko in pokojninsko zavarovanje. Vse je bilo pravzaprav po

starem, strehe so bile mokre, asfalt na pločnikih in cestah je bil razmočen in Jaguar je tudi razmišljal po istem principu. Misli je, da ve, kaj je resničnost in kaj domišljija. Resničnost, to je bila soba, v kateri je bil, in razgled na stolpnice in stavbe čez cesto, domišljija, to pa je bila kratka sanja o tem, kako prejema oskarja in zaradi tega trpi vpričo Boga. Pri triindvajsetih je prvič poskusil prebrati Balzacove *Izgubljene iluzije*. Veselje ga je minilo, ko je na približno petdeseti strani Balzac začel opisovati tiskarno in šel pri tem v take podrobnosti, da je za opis porabil nadaljnjih petdeset strani. Rekli smo že, da je Jaguar pol leta preživel na grafični šoli, šolal se je za ročnega stavca. Balzac je v romanu ročne stavce označil za opice. Spretno, tako kot opice lupijo banane ali karkoli že, so ročni stavci segali v regal s kovinskimi črkami in jih postavljali vrsto za vrsto, v podobi pravokotne ali kvadratne kovinske ploščice, ki so jo čvrsto prevezali z vrvico, da se črke niso razsule. Potem je prišel medved, pobral nastavljene črke, jih položil na voziček in se počasi in previdno odgugal do tiskarskega stroja. Jaguar je bil razočaran, kje je tu iluzija? V tem, da so delavci označeni za opice in medvede? In tudi tiste delavce pri tiskarskem stroju je Balzac primerjal z živalmi, pozabil sem, s katerimi. Uvodno študijo Dušana Pirjevca o *Izgubljenih iluzijah*, to pa je Jaguar prebral na dušek. Tam je izvedel, da so se literarni teoretiki že zdavnaj spraševali o dvoumnem pomenu, ki ga nosi naslov tega romana. Iluzije so vendar nekaj, česar ni, nekaj, kar v resničnosti ne obstaja. Kako je mogoče iluzije izgubiti, če jih sploh ni?

Ampak, Jaguar je iz osebne izkušnje poznal odgovor. Ko sta s Sračem začela pisati dramo *Doktor Kegler*, z litrom konjaka na mizi, sta se že po petem kozarcu počutila, kot da sta prava dramatika. Primerjala sta se z Beckettom in Ionescom. Ko je opoj minil, pisati pa je bilo treba naprej, saj sta bila šele na dvanajsti strani, je Srača tudi veselje kmalu minilo in odkritosrčno je priznal, da v resnici ni umetnik, ker to pač ni zanj. Jaguar je vztrajal in je dramo dokončal, z dušo in telesom predan iluziji. Z notranjimi očmi ni videl le prizorov, videl je tudi igralce, ki bodo v njih nastopali. Župnika bo igral Stane Sever, v tej vlogi ima že izkušnje, igral je župnika v Cankarjevih *Hlapcih*. Doktor Kegler bo Vladimir Skrbinšek, ki sicer igra v Mestnem gledališču, a za to priložnost ga bodo kot gosta povabili v Dramo. Čaral si je aplavz gledalcev v Drami, natlačeni od parterja do galerije. Videl se je, kako ob koncu predstave pride na sredo odra in se prikloni. Vse to je bila v tistem trenutku samo iluzija. Trajalo je še deset let, preden je bila drama uprizorjena, ne v ljubljanski Drami, temveč v mariborskem Narodnem gledališču Drama, pod naslovom *Kegler 6*, ker je bila to šesta različica osnovnega besedila.

preview only

DRUGI DEL

preview only

preview only

ZNOVA OBNOVA, KAJ NAJ REČEM DRUGEGA

Zapisi dramaturga

S T. sta se dobila v SEM-u, Slovenskem etnografskem muzeju, nekdanji Vojašnici 4. julija. Sedela sta v ležalnih stolih na trati pred lokalom. T. je kar kmalu prišel z besedo na dan.

– To je vse v redu, kar se tiče tega, da si dramaturg, ampak še nekaj drugega te moram vprašati, namreč, Vito bi rad, da bi ti igral enega od fantkov, ne vem, kaj misliš o tem?

174
175

Zarečenega kruha se največ poje, je prišlo Dramaturgu na misel, spomnil se je, da je bil glavni junak nekje na polovici prvega dela romana dramaturg pri igri W. Shakespeara *Kakor vam drago*, za povrh pa je sprejel še vlogo dvornega norca Brusa.

– Biti igralec, je resno odvrnil Dramaturg, to zahteva celega človeka. To vem iz izkušenj. Kadar sem igral v gledališču, sem bil poten. Zdaj igram tenis in sem poten. Rajši igram tenis, pomaga mi. Prej si rekel, da rad plezaš v gorah, torej me lahko razumeš.

– Dobro, je T. zadovoljno odprl usta, potem lahko jaz rečem, da boš dramaturg, igral pa ne boš, izmisliti si bo treba rezervni plan, plan B.

– Kar se tiče igrilstva, se je zarežal Dramaturg in pokazal umetne čekane, lahko rečem, da sem v zasluženi penziji.

To je bilo v bistvu vse. Poslovia sta se s trdnim stiskom rok.

Sploh si nisem mogel misliti, kako bi bilo, ko ne bi nič mislil. Včasih se mi je sicer zazdelo, da nič ne mislim, a že naslednji trenutek sem si moral priznati, da mislim, tudi če nič ne mislim. Kako je že rekel Bice? Ničle ni, v resnici ne obstaja, a nam kljub temu pride prav. Najbolje bo, da kar lepo nadaljujem svoj roman.

Nika je na Radiu Ljubljana redno poslušala oddajo *Gremo v kino*. Za avizo so imeli nekaj uvodnih taktov prvega klavirskega koncerta Petra Iljiča Čajkovskega. Nika je najraje poslušala komentarje Marta Ogena. Gledal je film, v katerem je igrala Sophia Loren, in povedal, da ga je potem še celo noč tlačila mora. Hodili smo v slaščičarno Maximarketa, ki so jo ravno takrat odprli, vsi po vrsti smo naročali črni gozdiček, ta torta nam je bila najbolj okusna. Z Niko sva se z vlakom peljala v Trst po nakupih. Ob sobotah in nedeljah so bili na televiziji partijski kongresi. Smejali smo se, ker so bili delegati zmeraj za. Nekdo, pa to ni bil Tito, je vprašal delegate: Ste za?, in na mah so se vse roke dvignile. Najbolj je bila priljubljena popevka Kića Slabinca *Zbog jedne divne crne žene*. Nika je bila prvič v življenju v diskoteki. S Heleno, Manjo in Ido je bila v razvpiti diskoteki v Radomljah. Preden so se odpravile, jim je Ida lepo rekla: Punce, noge skup tiščat! Takrat je Nika prvič

plesala. Neumna je bila, da je to zaupala vsakemu, s katerim je plesala, saj ni nihče nič opazil. Z Niko sva šla gledat *Kabaret*, z Lizo Minelli v glavni vlogi. Pri meni doma smo gledali boksarski dvoboj stoletja, Muhammad Ali proti Joeju Frazierju, z neposrednim prenosom iz Madison Square Gardna. Bice in Volk sta bila mnenja, da je Frazier zaslužen zmagal, Brane in jaz sva bila na strani Muhammada Alija. Smejali smo se, a bili hkrati navdušeni, kadar smo zaslišali pesem *Tito, ljubičice bela*. Vito mi je telefoniral in preteklost je v trenutku zbledela. Ravnokar se je vrnil iz Beograda, kjer je v Jugoslovenskom dramskom pozorišču režiral *Kralja Ojdi* in dosegel velik uspeh. Zdajle gre v Piran, k Mojci, čez približno dva tedna pa lahko začneva s *5fantki.si*. Povedal sem, da sva bila z ženo v Kopru, plavala sva na novi plaži in uživala v soncu, zvečer sva v nekem lokalu skupaj z domačini gledala košarkarsko tekmo med Slovenijo in Poljsko, tudi Koper je fajn. Seveda, se je strinjal Vito. Popolnoma je razumel, da ne bom igral, poskusil je, pač glede na nastali položaj, Ivan mora na operacijo kolka, tako da nam zdaj en fantek manjka. Zasmel se je in rekel, da bo zdaj naslov *4fantki.si*. Poslovila sva se in oba zatrdila, da se že veseliva ponovnega srečanja. Ni minilo pet minut in že sem dobil idejo. V prologu se bodo fantki predstavili kot *Telebajski*, nekakšni plišasti medvedki, maloprej je bila na televiziji ta otroška serija. Vsak od telebajskov se v prologu predstavi: Jaz igram Blaža. Iiiii, zakličejo preostali štirje telebajski. Blaž je star enajst let in najraje igra Playstation. Ooooo,

vzklíknejo preostali štirje telebajski. Nato nastopi Jurij. Jaz igram Jurija. Uuuuu, se navdušeno oglasijo preostali štirje telebajski. Na vrsti je Denis. Jaz igram Denisa. Iiiii! Jaz igram Vida. Ooooo! Tako. Štirje telebajski so se predstavili, nastopil je čas, da rešimo petega in omogočimo Ivanu vlogo, kljub operaciji kolka. V deželi telebajskov je na modrem nebu obraz dojenčka, ki ga obkrožajo sončni žarki. To bo Ivan. Na magnetofonski trak bo posnel svoje besedilo. V gledališče mu sploh ne bo treba.

Danes sem pred Mercatorjem na Dalmatinovi zagledal Bertija. Sedel je za mizo na asfaltiranem vrtu. Mistikov ni več bral, Osha ni več bral, čemu, saj ga je znal na pamet, konec koncev je že v začetku vedel, da bere samo zato, da bi se zamotil. Nadaljevank ni več gledal. Že od daleč sem videl, da je zatopljen v branje. Izkazalo se je, da bere specialno številko *Mladine* o zgodovini Rusije. V manj kot četrt ure mi je razložil zgodovino Rusije, vse do današnjih časov.

Ko so stanovali v penzionu na Via Nazionale v Rimu, je Jaguar v sosednjem baru opazoval mladega Italijana pri igralnem avtomatu. Jaguar je bil vaje fliperjev, tole pa je bilo zanj nekaj novega. Črni Daba je v pritličju ugrabil Olivo in je z njo pod pazduho splezal v prvo nadstropje. S pritiskom na tipko je mladenič za njim pognal Popaja, a v trenutku, ko je Popaj že skoraj zagrabil Črnega Dabo za nogo, se mu je ta izmaknil in z Olivo pod pazduho splezal v drugo nadstropje. Tako sta se lovila iz nadstropja v nadstropje, dokler ni mladenič naredil napake, tedaj je Črni Daba nokavtiral Popaja in ta je zgrmel v pri-

tličje. Mladenič je v avtomat vrigel kovanec in igro začel znova. Ko so v Louvru hodili skozi štirinajsto ali petnajsto stoletje, je Jaguar opazil slikarja Štefana Planinca, ki je stal pred neko sliko in na hitro skiciral v beležko. Pristopil je. Slika je prikazovala meniha, ki je z razširjenimi rokami letel nad sotesko, na dnu katere se je penila reka. Na obeh bregovih je rasel gozd. Slikarju, ki je sliko ustvaril, je bilo ime Matta. Jaguar ni še nikoli slišal zanj.

Danes zjutraj sem po nerodnosti prevrnil kanglo in scalnica se je razlila po tepihu. Takoj sem šel v Sanolabor in nabavil račko za uriniranje. Potem sem se lotil dela. Ne obstaja samo časopis *Delo*, obstaja tudi delo samo po sebi. Ne bomo delali *5fantkov.si*. Avtorica je poslala novo dramo z naslovom *Predstava Društva ljubiteljic gledališča, branja, tarota itd.* Te ljubiteljice vidi Vito kot kulturne tetke, salonske intelektualke. Vprašajmo Dramaturga, kako si predstavlja prvi prizor, v katerem nastopa pet debelih bab. Povejmo še to, da bo pet debelih bab igralo pet moških in da nam eden še vedno manjka. Ampak Vito ga bo že našel.

Pet debelih bab pride na sceno v spodnji dvorani Slovenskega mladinskega gledališča. Dramaturg za zdaj predlaga, da se na sceno postavi gigantski mehur, poln rumene tekočine, spodaj ima pipico. Nekje v primerni oddaljenosti so v posodi s toplo vodo olupljene hrenovke in safalade. Babe se v zboru poimensko predstavijo in potem nadaljujejo z naštevanjem oseb, ki jih na odru ni: šlogarca s tarot kartami, albert, prostitutka, plešasta otilija, ljubezensko

pismo tebi, mlad, seksi rus, ki ne reče nič, žurnalistka ali floristka, recitirajo vse do dolga slovenskih bank. Pavza. Odpočijmo si. Priznajmo si, da je delo težko. Na dvorišču slišim glas mimoidoče ženske: Povej, kaj imam od njega? Kaj imam od njega? Ko bi se držal svojega dela, tega sploh ne bi smel zapisati. Društvo LGB in T je v prostoru brez oken, ki so ga mestne oblasti namenile nevladnim organizacijam, da se lahko ukvarjajo s svojimi hobiji. Pod Vitovim vplivom vidim debele babe lepo oblečene. So zavzele nekdanjo tovarno Rog? Jim je občina podarila prostore? Sama vprašanja. Drama je idejno podobna Evripidovim *Bakhantkam*. Ženske izvedejo masaker nad moškimi. Nebo in zemlja. Vleče nas v nebo, to je ideja, vleče nas na zemljo, to je praksa. Stanko lahko večkrat pove ali posluša eno in isto zgodbo, po desetkrat, po petnajstkrat. Ne vem, kolikokrat me je že prosil, da mu odigram, kako je gledala Angela Merkel na finalni tekmi lige prvakov med Borussia iz Dortmunda in Bayernom iz Münchna. Po mojem mnenju je Angela Merkel strastna navijačica Bayernna. Zraven nje je v častni loži stal neki funkcionar FIFE ali UEFA. Tekma se je začela in Borussia je od prve minute potiskala Bayern v njegov kazenski prostor in ga bombardirala z vseh strani. Nogometaši Bayernna so se krčevito branili in se metali po tleh, da bi ubranili gol. Funkcionar, ki je stal zraven Angele, ji je rekel nekaj šaljivega, ko pa je zagledal njene oči, ki so z grozo strmele na igrišče, je odsekano zaprl usta in obmolknil. Po Titovi smrti je moj oče izgubil vero v jugoslovansko politiko. Poslednji žebelj v njeno

krsto je zabila Milka Planinc, ko je postala predsednica Jugoslavije. Kadar se je pojavila na televiziji, je brez besed odšel na balkon.

Na Vitovo pobudo sem v prizoru Pet debelih bab prečrtal kar nekaj strani in lepo število dialogov. Kaj bo rekla Simona?

Divči válka oziroma *Dekliška vojna* je češka pravljica ali pripovedka iz osmega stoletja po našem štetju. Govori o dekletih, ki se naveličajo vladavine moških in jih pobijejo. Namesto da bi iz lesa izdelovale žlice in šefle, si raje naredijo kopja. Bil sem že na štirih bralnih vajah. Ko se zjutraj zbudim, ne nadaljujem takoj s pisanjem svojega romana, ampak se najprej lotim prizora Pet debelih bab, ki sem ga včeraj na Vitov predlog skrajšal vse od osme do šestintridesete strani. Rad hodim na vaje. V Stari pošti jih imamo, blizu Mladinskega. Včeraj, po vaji, sem se spuščal po stopnicah skupaj z Dariem Vargo, Urošem Mačkom, Ivom Godničem in Sebastjanom Staričem. Dobra družba je, sem rekel, in čez nekaj časa še: Gledališče je fajn. Dnevi minevajo, v drugem tednu bralnih vaj smo in vse bolj se nam kaže gola ideja predstave. Ženske se uprejo moškemu nasilju in s pismijo in plesom izvedejo čarovniški obred, v katerem moške pobijejo in pokopljejo. Simona ne verjame, da je matriarhat sploh kdaj obstajal. Verjetno so si tudi matriarhat izmislili moški. Njeno ogorčenje nad moškim svetom je pristno. Razmerje med ženskami in moškimi je na vajah naslednje: imamo avtorico, imamo lektorico, scenografko, kostumografko, inšpicientko in šepetalko, na drugi strani pa režiserja,

dramaturga in pet igralcev. Našli smo petega. To je Jurij Drevenšek. Lepo se je vklopil.

Dobil sem delovno štipendijo. Komisija je moj koncept ocenila z odliko, za svoj opus pa sem dobil oceno deset. Ženina prijateljica je umrla. Ko smo danes opoldne na vaji imeli pavzo, sem skozi odprto okno strmел na Severni park. Po tisti asfaltni poti delava z ženo kroge, kdo ve, kolikokrat sva pogledala sem gor, posebej zvečer, ko so bila vsa okna razsvetljena, vajo imajo, sem ji pojasnjeval, zdaj pa stojim ob oknu in strmim na travnik in otroška igrala v parku, z občutkom, da je to tisto, kar bi rad izpovedal v romanu. Rake viski, sa blagim ukusom dima, mi je nenadoma prišlo na misel. To je bil ob koncu šestdesetih naš domač, jugoslovanski viski. Po imenu sodeč, je nastal iz rakije.

Ste gledali Hitchcockov film *Dvoriščno okno*? Pred sosednjo hišo je na makadamskem dvorišču parkiran siv kombi. Padla je noč. Naredilo se je jutro. Punčka gre v šolo. Megleno je. Ob enajstih imam tenis. Na vajo me ne bo. Sive hiše z rdečo streho že zdavnaj ni več. Na njenem mestu stoji hotel Grand Plaza. Tam nekje pri osemindesetih sem *Izgubljene iluzije* prebral do konca. Glavni junak je bil pesnik. Napisal je pesniško zbirko z naslovom *Zeleni strelec*. Prišel je v Pariz iz province in ponujal zbirko na vse konce in kraje, na žalost brez uspeha. Vsi po vrsti so mu svetovali, naj se raje loti česa drugega, saj pesništvo ne gre v denar. In res je postal gledališki kritik. S kritikami gledaliških predstav je prav zaslovel. Imel je čisto samosvoj slog. Približno takole je opisal neko

predstavo: Hodijo sem, hodijo tja, iščejo izgubljeni klobuk, z gotovostjo pa lahko trdim, da ima glavna igralka zelo lepe noge.

Dobro je povedala naša kiparka Duba Sambolec: Zaradi te umetnosti bi jaz skoraj crknila!

Glavni junak *Izgubljenih iluzij* je potem zaslovel z *Zelenim strelcem*, zbirka je bila razprodana, zmago slavno se je vrnil v provinco, k svoji podpornici, gospe Hoquincourt, vendar ga je ta sprejela povsem hladno, ni še pozabila, da se je v Parizu takoj začel ozirati za drugimi ženskami. Zdaj mu je hotela pokazati, kje je njegovo mesto. Ona je plemkinja, on pa prostak, ki si služi denar z delom svojih rok. Naposled se je v trenutku obupa spoprijateljil z nekim kriminalcem in mu pomagal pri njegovih mračnih poslih. Jaguar Petrovič se je spomnil, da se je tudi sam spoprijateljil s kriminalcem, takrat ko so kot skupina mladih revolucionarjev zavzeli vilo na Erjavčevi. V vili so skrivaj živeli štirje kriminalci, najstarejši med njimi, Slavko, je bil njihov vodja. Na policiji in v zaporih so ga razkazovali mladim kriminalcem: Tole je kriminalec z dvajsetletnim stažem! Po končani partiji tenisa je Andrej rekel Jaguarju: Prebral sem tvojo knjigo *Keopsova piramida*. Nesreče ni treba iskati, pride sama. Jaguar se je spomnil, kaj mu je govorila mama: Jaz ne vem, zakaj si ti nesrečen, vse imaš, hrano, pijačo in streho nad glavo. Jaguar se je norčeval iz depresije. Kakšna depresija, jaz depresije ne poznam. Ko se je zdaj ozrl nazaj, si je moral priznati, da je bil dolga leta vsako jutro v depresiji, le da je temu občutju rekel maček. Ker je bil po kitajskem

horoskopu rojen v znamenju mačka, si je predstavljal, da je nekako na svojem. Oprostite, ampak kar tule vmes moram napisati kratko poročilo o delovanju prejemnika štipendije za ustvarjalnost za leto 2022. Temu bi se lahko reklo vdor realnega.

V letu 2022 sem se posvetil pisanju romana, branju Cervantesovega *Don Kihota*, v prevodu in z opombami Isa Velikanovića, ter dramaturškemu delu pri drami Simone Semenič *Predstava Društva ljubiteljic gledališča, branja, tarota itd.* Roman *Pekatete* sem pripeljal do drugega dela, v katerem nameravam vse tri dejavnosti združiti v liku Jaguarja Petroviča, ki se bo primerjal z Don Kihotom in Sančem Panso. Je fantast ali realist ali oboje hkrati? Na to vprašanje bom odgovoril do konca leta. Jaguar Petrovič.

– Jaz bi zaradi te umetnosti skoraj crknila!

Zapomnimo si ogorčeno tožbo naše kiparke Dube Sambolec enkrat za vselej. Pred sedežem Slovenskih železnic sta Jaguar in njegova žena srečala dva veseljaka.

– Gospod Petrovič! je vzkliknil prvi, bil je neobrit, tu in tam mu je manjkal zob, a se je kljub temu na široko smejal.

– Gospod Petrovič, je radostno nadaljeval, vse vaše knjige beremo, vsa vaša dela poznamo!

– Ja, res je, je prikimal drugi, vse beremo, hvala vam.

– Hvala vam, je spoštljivo rekel prvi.

Vljudno sta se poslovila. Jaguar je bil ganjen. Malo pred tem je v mislih spet nekaj tečnaril, ni mu bilo prav, da mora Javni agenciji še enkrat pojasnjevati, kaj je počel v minulem letu, ko pa je vse to že razložil

v konceptu, ob srečanju s tema dvema občudovalcema pa je začutil olajšanje, saj se je izkazalo, da je vse, kar napiše, smiselno in družbeno koristno.

– Svoj krog bralcev imaš, mu je rekel Branko nekoč, ko sta bila že uveljavljena pisatelja. Jaguar se je smejal, smešno mu je bilo, da je Branko uporabil to frazo, a v življenju se mu je zgodilo prav to, vse več ljudi je bralo njegove romane, vse več jih je srečal, veseljaka pred sedežem Slovenskih železnic sta bila devetindevetdeseti in stoti bralec »in corpore« po vrsti. Skoraj bi pozabil, pred tremi dnevi zgodaj zjutraj, še v temi, mi je račka spolzela iz rok in scalnica se mi je razlila čez copate in parket. U pičku materinu, sem scedil skozi zobe, zadržal sem se, nisem hotel, da bi se žena zbudila. Takoj ko so se začele odpirati trgovine, sem odšel v Mano in si kupil nove copate. Stare, poscane, sem vrgel v smeti. Jaguarja Petroviča je zmotilo, da je na vsem lepem prešel iz tretje osebe v prvo osebo in si takoj zatem nasprotoval. To je pa tudi pretirano, da me kar naprej nekaj moti, ravno v času, ko je vse v redu. Kiti grbavci se vsako leto odpravijo na določen kraj in se tam drgnejo ob skale. Tako se je tudi Jaguar Petrovič skoraj vsako jutro mazal s kremo Balea po hrbtu in nogah, kjer so se mu naredili nekakšni izrastki.

Na večerni gimnaziji smo pri profesorju Avsenaku opravili izpit iz zgodovine kar na domu naše sošolke. Bila je sobota, vrata gimnazije so bila zaklenjena, profesor Avsenak je pozabil vzeti ključe pri hišniku, bili smo v škripcih, pa pojdimo k meni, veliko stanovanje imam, nas je povabila sošolka, zasmilil se ji je

profesor, ko je stal ves poklapan med nami. Šli smo k njej, profesorju je skuhala kavo, prižgal je cigareto in nas enega za drugim spraševal. Vsi smo naredili. Preden je prišla vrsta name, sem malo prebiral zapiske sošolk in skoraj pri vsaki naletel na isti stavek, podčrtan z rdečim: Tito reče njet! To se je našalo na osvoboditev Beograda, pri kateri je v izdatni meri pomagala sovjetska armada. Ko so Rusi predlagali, da nam pomagajo še naprej, na Sremski fronti, je Tito rekel njet! Ko je katera od deklet dobila to vprašanje, je mirne duše ponovila besede, ki jih je profesor Avsenak s takim veseljem izgovarjal: Tito reče njet! Tito je bil bistvo. Svoje čase. Na kmetih je bilo. V Tavžljah. Andrejeva sestra je prišla v kuhinjo in pogledala na koledar, na katerem so bili z rdečimi številkami označeni prazniki. Letos je pa nekam zgodaj sveto rešnje telo, se je začudila. Vsi so se zasmejali, s prstom je kazala na 25. maj, Titov rojstni dan, dan mladosti.

7. november

Režiser ne more spati. Do treh zjutraj je pokonci, šele potem zaspi. Dramaturg spi do štirih zjutraj, nato se mu v glavi začne vrteti prizor posilstva v kleti. Štirje moški posiljujejo Julijano. Čeprav svoje početje nakazujejo samo s pantomino, tako da je na trenutke celo smešno, je končni vtis grenak. Še posebej zato, ker moški pred tem politizirajo o vojni v Ukrajini, o energetskem mrku, o prihajajoči zimi, iz ust jim letijo stavki iz časopisov, televizije in interneta.

8. november

Dramaturg predlaga režiserju, da naj bomo na strani žensk na splošno in da navijajmo za avtorico Simono Semenič posebej. Ona najbolje ve, kaj je hotela med vrsticami povedati. Naj se sliši ženski glas, tako kot v pesmi, ki jo proti koncu predstave zapoje Felicija. Naj si dajo duška ljubiteljice gledališča, branja, tarota itd. Naj bo veselja obilo. Dekleta čutijo olajšanje, ko se enkrat ali dvakrat na teden zberejo v prostoru brez oken in se predajo svojim sanjam, da so režiserke, dramaturginje in igralkе. Ugotovili smo, da je Doroteja režiserka, Agata je dramaturginja, igro sta napisali skupaj, a večje delo je opravila Doroteja. Julijana, Neža in Felicija nastopajo v reklamah, v klubu so, plačajo članarino, štirideset evrov na leto, in so na čakanju, dokler jih kdo ne pokliče in angažira v reklamnem spotu; igrajo zastonj.

Vse tri, Felicija, Julijana in Neža, si najbolj od vsega želijo, da bi nastopale na Broadwayu, če pa ne, potem pa vsaj v Mestnem gledališču ljubljanskem. Doroteja in Agata jih navdušita za *žbam!*, kakor po novem imenujeta *Predstavo Društva ljubiteljic gledališča, branja, tarota itd.* Julijana se sama ponudi, da bo igrala žrtev posilstva. Vloga je težka, ravno zato se ji zdi privlačna. Neža je med njimi najboljša kuharica, njen monolog o pripravah in o kuhanju nedeljskega kosila lahko primerjamo s solom klarineta v jazzovski kompoziciji. Felicija, nekdanja boksarska šampionka Slovenije v velter kategoriji, je najbolj željna maščevanja, noče se pogovarjati o vojni, ona hoče vojno proti moškim, nalomila bi jih vse po vrsti.

Doroteja ima v nekem trenutku svoj jazzovski solo in iskreno pove, da ji gre mož na živce, na živce in še enkrat na živce. Julijana jo tolaži, da so moški revčki in jim je treba pomagati pri vsakem koraku. Še celo Felicija najde nekaj lepih besed za svojega moža. Na koncu, ko med bojnim plesom simbolično pobijejo vse moške, pravi Felicija: Pokopljimo jih, vsaj to so zaslužili. Slišati je kot neke vrste sprava. Dekleta so nam med predstavo velikokrat prav prisrčna, zato ker so naivna. Verjamejo, da se bo z njihovo igro nekaj spremenilo, mogoče ne na celem svetu, ampak vsaj v bližnji okolici, pri prijateljicah, ki bodo prišle gledat predstavo. To so Suzana, Vesna, Pika, Maja, Tončka, Liza, Marija ... Kaj bodo rekle, kako se jim bo zdelo? Kaj bodo rekli njihovi moški? Agata, dramaturginja, se boji, da bo vse skupaj videti kot terapevtska psihodrama. Zadnji stavek v igri pove Julijana.

JULIJANA: Punce, jaz imam eno novico ... Kate-
ra novica je to? Ali ta novica prinaša ženskam novo
upanje? Vrli novi svet, v katerem se bodo otroci roje-
vali v tovarnah? Ali bo vse ostalo enako, kot je že od
nekdaj bilo ... Žbam ...

Gilgameš in Engidu sta bila obveščena, dvakrat ju
je klical Klinični center, da se je datum tretjega dva-
najstega sprostil, tako da jima ne bo treba čakati na
magnetno resonanco do petindvajsetega petega na-
slednje leto. Takoj sta se pognala na avtobus in v
roku dvaindvajsetih dvojnih peščenih minut sta pri-
spela na Tbilisjsko 89, kjer jima je prijazna sestra
na zdravstveno kartico naložila napotnico za izvid
ledvične funkcije, sečnina, kreatin, oGF, izvid star

do enega tedna. Za tolažbo si je Gilgameš ponavljal misel pesnice Svetlane Makarovič, da človek na stara leta postane Hiša strahov.

Spet sem File. Vsi v gledališču mi rečejo File. V spodnji dvorani smo. Baje da je bila nekoč v njej židovska molilnica. Trideset let se nismo videli. Silvo, tonski mojster, ima bele lase. Dare, rekviziter, je postal kor-pulenten. Scenski delavci me z veseljem pozdravljajo. Eden med njimi je nastopil službo točno takrat, ko sem igral Dinga v svoji drami *Atlantida*, to pa je bilo pred štiriintridesetimi leti. Sedim na tribuni, na se-dežu v četrti vrsti, in se v davnini spomina zagledam spodaj na odru, za šivalnim strojem, z rimsko čelado s perjanico na glavi. Dario, ki v *žbam!* igra Dorotejo, ima podobno čelado na glavi, le da je otroška. Ko sem stal pred službenim vhodom, sem se spomnil, da sem pred štiridesetimi leti na tistem hriščku ležal v travi in zrl v zvezde, kakor da jih sprašujem, kako bo publika jutri na premieri sprejela mojo dramo *Ujetniki svobode*. Z zanimanjem sem opazil, da prav nič ne hrepenim po tem, da bi spet igrali kakšno od mojih dram, niti me ne mika, da bi nastopal na odru. Dva ali tri tenise na teden sem lahko odigral, a kje bi zdržal pet vaj na teden, dopoldne in zvečer, zdaj, ko se je bližala premiera, so vadili tudi ob sobotah in nedeljah, igralcem je padla imunost, Seba, Sebastjan Starič, je bil prehlajen, a se je športno držal pokon-ci, Uroša Mačka je spodneslo in je obležal ... Danes smo imeli tiskovno konferenco. Ko je dobil besedo Ivo Godnič, je posebej poudaril, da ga veseli, ker spet dela s Filetom, s katerim sta pred mnogimi leti igrala

v Mestnem gledališču v predstavi Lopeja de Vege *La discreta enamorada*. Bil sem ganjen in sem si skrivaj otrl solzo z očesa. Tukaj moram biti, tukaj sem spravljen, sem v duhu ponovil Stankovo misel. Življenje na svetu je bilo neznansko, veselje je bilo neznansko, človek je moral nekje imeti kotiček zase. Potreboval je bivališče. Z ženo sva bila na generalki. Predstava ji je bila zelo všeč. Jasno ji je postalo, zakaj je Simona uspešna dramatičarka. Dialogi so bili naravni. Vito je vse zelo dobro zrežiral, posebej rahločutno prizor posilstva. Igralci so bili vsi po vrsti odlični, izpostavila je Uroša Mačka v vlogi Julijane in me vprašala, če je v karieri dobil katero od gledaliških nagrad. Sebastjan Starič, ki je v nekem prizoru pokazal, kako se odigra pijanega moškega, jo je navdušil, tako pristen je bil. Kostumi v sivi in bež barvi so se ji zdeli lepi, scena ji je bila všeč, ker je bila skoraj prazna. Pripomnim naj, da moja žena sploh ni ljubiteljica gledališča, zato me je njena pohvala toliko bolj razveselila. Včeraj je bila premiera. Celotna ekipa je požela dolg, iskren aplavz. Vsi smo se poljubljali. Fotografirali so nas. Danes zjutraj sem se zagledal v reviji *Mladina*. Spodaj je pisalo: Jaguar Petrovič in Simona Semenič tik pred premiero krstne uprizoritve *žbam!* Simone Semenič v režiji Vita Tauferja. Takoj ko se je žena zbudila, sem prisedel k njej na posteljo in ji med smehom povedal, kako star sem videti na fotografiji. Tudi ona se ni mogla ubraniti smeha, ko me je zagledala. Alojzu Gradniku sem bil podoben. Stanoval je v Dukičevih blokih, ravno nasproti Osnovne šole Prežihovega Voranca. Pri tovarišici za slovenšči-

no, Matičetovi, smo se učili o njegovi pesniški zbirki *Eros – Tanatos*. Kaj je tanatos, tega nisem vedel, zato pa sem eros takoj povezal z Gradnikom; večkrat sem ga videl postopati tam okoli. Bil je predpotopno star, imel je velike, izbuljene oči, debela, povešena lica in ustnice. Tak postaneš, če se vdajaš Erosu, sem razmišljal. Kaj je tanatos, to pa me takrat ni zanimalo. Včeraj je bila prva ponovitev predstave. Na premieri sem v obrekovalnici pozabil dežnik. Tisti dežnik sem imel rad, kljub temu sem skrb zanj začutil kot izgovor, da si lahko že tretjič zapored ogledam predstavo. Prišel sem v obrekovalnico, kakih deset minut pred pričetkom, dežnik je bil tam, nihče ga ni ukradel. Spravil sem rokavice in kapo v žep, slekel bundo, videl sem Daria, maskerka ga je pudrala, sicer ni bilo v prostoru nikogar. Zazdelo se mi je, da se mi v živo dogaja Julijanin tekst iz prizora Sanje: Nihče se ne zmeni zame, kot da me ni. Ko je opravil pri maskerki, je šel Dario v krilu in visokih petah, z lasuljo na glavi, mimo mene, kot da me ne vidi. Vedel sem, da je že zatopljen v vlogo Doroteje, a vseeno me je malce zmrazilo pri srcu. Mimo je prišla maskerka, včeraj, po premieri, me je krepko objela, večkrat zapored poljubila in mi čestitala, danes je z mobijem na ušesu nekam hitela in me sploh ni opazila. Ostal sem sam. Najbolje bo, sem pomislil, da nevidno kot sem prišel, tudi odidem. Oblekel sem se, pobral dežnik in odšel.

DRUGJE V GOZDU

Jurij Hudolin mi je rešil življenje. Obupan sem ležal na Beethovnovi ulici v Ljubljani in si želel samo še tega, da me povozi avto ali tovornjak, po možnosti smetarški. Pa se je od nekod prikazal Jurij Hudolin, me naložil v avto in odpeljal v Klinični center; pozneje mi je to sam povedal, jaz se ne spominjam ničesar. Zjutraj sem se zbudil prav dobre volje, čeprav sem bil s cevkami priključen na aparature, verjetno so me oskrbeli s pomirjevali, zagledal sem strop nad sabo in pomislil: O, spet sem tukaj! Bil sem na intenzivnem oddelku. V sobo je prišel zdravnik in mi resno rekel: Blizu je bilo ... Imel sem 4,4 promila alkohola v krvi. Zdravnik mi je obudil srce s petindvajsetimi elektrošoki. To isto srce mi v prsih bije še danes, za kar sem hvaležen obema, Juriju in zdravniku, tebi, bralec, pa priporočam, da na knjigo Jurija Hudolina, ki jo imaš pred sabo, pogledaš tudi z mojega zornega kota.

Kot znanstvenika me žene, da iščem resnico, da pridem do dobrega opisa resničnosti, sem prebral v današnjem *Delu*, v intervjuju z Guyem Consolmagnum, astronomom in jezuitom. Napisal sem uvodno besedo za novo Jurijevo knjigo, na zavihku bo, in potem odšel na tenis. Šel sem mimo avtobusne postaje, skozi podhod železniške postaje, po stopnicah navzgor do križišča na Vilharjevi, prečkal sem cesto na semaforju, šel mimo ograjenega pasjega igrišča in naprej čez Severni park, ko pa sem prispel do poslopja Stare pošte, sem v oknih zagledal luč. Že imajo

bralne vaje za novo predstavo, sem pomislil. Uroš, Ivo in Dario so v Mladinskem v službi, čisto mogoče je, da so začeli z bralnimi vajami za novo predstavo, zvečer pa jih čaka nastop v *žbam!*. Hitro je šlo. Kot kaže, je to tisto, kar hočem že ves čas povedati. Minilo je dvanajst dni, odkar sem bil na premieri. Zavedel sem se, da nikdar ne bom doumel bistva, niti kot jaz sam niti kot Jaguar Petrovič niti kot kateri izmed številnih likov, ki sem jih upodobil v svojih romanih, dramah, filmskih scenarijih, televizijskih scenarijih, radijskih igrah, lutkovnih igrah za odrasle in v stripu. Spomnil sem se, kako sta Gilgameš in Engidu tekla skozi stekleni gozd, da bi se spopadla s Humbabo. Tekla sta sedem dvojnih ur, nato sta tekla sedemnajst dvojnih ur in sta bila še vedno v steklenem gozdu, tekla sta in tekla, še sedemindvajset dvojnih ur, pa še vedno ni bilo videti konca. Nič drugače ni bilo z mano. V razdobju ene dvojne minute sem prispel do Detelove ulice, ene izmed najkrajših ulic v Ljubljani, v dveh minutah sem prečil parkirišče, od koder sem še vedno videl krožno stavbo Akademskega kolegija s službenim vhodom v Mladinsko gledališče, v eni dvojni minuti sem bil na še enem parkirišču, čez cesto se je dvigal plavi blok, spomnil sem se, da je tu stanoval Marko Uršič in da sem bil pri njem večkrat na obisku, bodisi v družbi bodisi sam, že me je zamikalo, da bi se iz sedanjosti odmaknil v tisti čas, a sem se obrzdal in odkorakal mimo Blue bara čez križišče do trafike Laguna in naprej mimo trgovskega centra Lidl, stopal sem pod golimi drevesnimi krošnjami, zavil na Lavričevo, po kateri sva z Andražem ponoči

hodila na obisk h Kostji in Kamili, včasih sva se tudi izgubila in sva morala obstati in se orientirati. Saku pljam sličice fudbalera Partizana, a fali mi Bjeković. Zamolio bih čitaoce *Politikinog Zabavnika* da mi pošlju sličicu Bjekovića, ako slučajno imaju koju viška. Spreman sam da menjam celokupan tim Vojvodine i Sarajeva za jednu jedinu sličicu Nenada Bjekovića. Unapred hvala, Milisav Djurić, Šabac, Proleterskih brigada 22. Prebral sem to na glas, Kostja, Kamila in Andraž so se smejali, ko pa sem jim pokazal fotografijo Milisava Djurića, debelušnega plešča pri štiridesetih, z otroško nedolžnimi očmi, smo vsi štirje skoraj umrli od smeha. Služimo resnici. Predstavimo jo in potem se zgodi, kar se zgodi. Prispel sem do bajte, v kateri je včasih stanovala Zdena. Bil sem pri njej na obisku, vendar o *Piki Nogavički* ni bilo več govora, kadili smo travo, bili smo na čisto drugem nivoju, še posebej jaz, ki sem prvič kadil travo, prej sem poznal samo hašiš. Predvčerajšnjim sem ob enajstih ponoči na televiziji gledal *Izgubljene iluzije* in nekje na sredi zaspal. Toliko pa sem videl, da oni – kdo, cela ekipa? – mislijo, da se gospa Hoquincourt v resnici piše Bardet, tistega, da hodijo sem, hodijo tja, iščejo izgubljeni klobuk, da ima glavna igralka zelo lepe noge, pa v filmu sploh ni bilo. Toliko o zanesljivosti mojega spomina. Razen, če imam jaz prav in se oni motijo? Da je bilo glavnemu junaku ime Lucien, to sem na primer pozabil. Minilo je dvaindvajset dni od premiere. V tem času sem vsaj šestkrat igral tenis na ŽAK-u, Železničarskem atletskem klubu, pri opisu poti do tja sem obstal pred Zdenino bajto, še čez kri-

žišče moram in potem vzdolž štiripasovnice do Verovškove, mimo bloka, v katerem je nekoč stanoval Peter Božič, mimo Plečnikove cerkve, čez železniško progo in mimo stadiona do šotora z igrišči. Nazaj grede sem pred Staro pošto srečal rekviziterja Darta na kolesu, ravno je šel z vaje domov. Pozdravila sva se kot dva, ki sta skupaj nekaj doživela, a potem sva šla vsak po svoji poti naprej. Še nekaj v zvezi s spominom. Moj naslov Lucienove pesniške zbirke je bil *Zeleni strelec*, medtem ko so v filmu različni ljudje zbirko poimenovali *Marjetice*. To me je frapiralo. Čisto pač sem bil. Kakšen je moj spomin? Kdo ima prav? Od kod mi *Zeleni strelec*? Od kod njim *Marjetice*? Gledam, gledam, pa ne vidim konca. To je baje izjavil Marlon Brando o Sophii Loren, ko sta snemala *Grofico iz Hong Konga* v režiji Charlesa Chaplina. Bice mi je to povedal, njemu pa verjetno Nika, ki je redno kupovala in brala *Filmski svet*. Študiral sem in študiral, kako neki Marlon Brando ni mogel do konca videti Sophie Loren, saj ni tehtala dvesto kil, a nazadnje sem se moral sprijazniti z dejstvom, da Sofa pri Niki nikoli ne bo dobila pozitivne ocene.

Dva tisoč triindvajsetega smo. Zima je tako topla, da štokrlje niso odletele na jug, ampak so ostale lepo doma, v Prekmurju. Ni jim mar za tradicijo. Če jim je tukaj dobro, zakaj bi letale drugam? Pri nas je bilo blazno v redu. Blazno dobro je bilo. Tako smo se izražali. Blazno dober film je bil. Blazno dobro smo se imeli. No, vsaj včasih smo govorili tako. Danes govorijo drugače. Noro dobro je bilo, noro dobro smo se imeli. Noro, noro. Norišnica je bila. V vojaški

nevropsihiatrični bolnišnici na Kuniščaku v Zagrebu je bil general. Nihče ga ni strigel. Imel je dolge bele lase. Vojaki, po mnenju primarija podpolkovnika Rakonjića sami simulanti, so imeli generala blazno radi, oboževali so ga. Hodil je pokončno, dostojanstveno, nikoli ni govoril, nihče ni prišel k njemu na obisk, tudi zato je vojakom prirasel k srcu, radi so skrbeli zanj. Ajde da vodimo generala da kenja, so se spodbujali, dva sta ga prijela pod roke in ga peljala do stranišča na počep, tam sta ga držala, dokler ni opravil velike potrebe, in ga potem pospremila do postelje ali postavila pred okno, da je lahko gledal na vrt. General se je zdrznil iz svoje zamaknjenosti edino takrat, kadar so koga v posebni sobi zdravili z električno, zato da bi priznal, da ni blazen. Ob takih priložnostih je skupaj z vojaki stal na hodniku pred vrati tiste posebne sobe in presunjen, kot vsi drugi, poslušal krike in rjojenje.

RIKI IN PIKI NA POČITNICAH

Šla sva v bežigrajsko knjižnico in si izposodila *Slovenske klasike 2. v stripu* Tomaža Lavriča ter *Peto nadstropje trinadstropne hiše* Mateta Dolenca in Dimitrija Rupla. Nazaj grede sva se ustavila pri Albancu in si naročila višnjev zavitek in kapučino. V *Slovenskih klasikih* se je moje ime pojavilo dvakrat, najprej v stripu o *Butnskali*, skupaj z Markom Dergancem, in potem še v stripu o *Maji in vesoljčku*,

skupaj z Janetom Kavčičem. Prebral sem *Peto nadstropje trinadstropne hiše*. Perfektno! Pred kratkim sem prebral *Ko oblasti sploh ni* Petra Božiča. Navezuje se na *Peto nadstropje*, le da imamo opraviti s starejšo generacijo, lokali pa so isti, Mesing, Union, Daj-Dam, Emona, Figovec, Koper, Pod skalco ... V mladost me vleče, v prejšnje stoletje. *Peto nadstropje* je izšlo leta 1972, takrat sem ravno uspešno opravil sprejemni izpit na Akademiji, z Branetom sva imela narejeni najmanj dve tretjini *Kerubinov*, ampak ali bi se zares rad vrnil v tisti čas? Ali hočem podoživeti trenutek, ko sem se ob dveh zjutraj vračal od Braneta, obstal pri samotnem drevesu pred trgovsko šolo, uriniral, strmel v nočno nebo in se spraševal, kakšna bo moja usoda? Zdaj, ta trenutek, imam občutek, da je moja usoda več ali manj dopolnjena. Dosegel sem zaključek. V penziji sem. Ampak ni še konec. Tako kot se po zadnjih znanstvenih raziskavah širi veselje, tako se do zadnjega diha širim jaz. Mitja mi je podaljšal pogodbo za eno leto. Še eno leto bom pisal.

196
197

DALJE, LADJE

Sploh ne bom več govoril, kaj je bistveno, zato ker je vse skupaj navadna iluzija, saj človek ravno sedanjosti ne more ujeti in obdržati na enem mestu. Živiš na Čuburi, ob tebi so Neša, Mića, Mladja in Boško, nakar se meni nič tebi nič preseliš na Skadarlijo. Kot da to ni dovolj, se preseliš iz Beograda v Ljubljano.

Res je, zdaj me pri enainsedemdesetih to ne prizadene več, ker sem se hočeš nočeš navadil na spremembe. Izgine Sovjetska zveza, izgine Jugoslavija, izgineta Fip in Srač, vse manj se vidiš z Bicetom in Marčijem, izginejo lokali, izginejo ulice, cela mesta dobijo nova imena, življenje se ti prikazuje kot plaz, ki podira vse pred sabo. Tudi vreme ni zmeraj enako. Niso vse zime enake. Niti pomladi. Lanski april je bil mrzel kot še nikdar.

V sosednji hiši je živel gospod železničar. Tako sva mu rekla. Visok možak, pokončne hoje, Črnogorec po rodu. Po moje je bil sprevodnik v pokoju in je pol življenja prehodil gor in dol po vlaku. Pred vhodnimi vrati hiše, v kateri je stanoval, je peščno dvorišče. Na drugi strani hiše so vrtički. Gospod železničar je vsak dan naredil obhod okoli hiše, vsaj desetkrat je šel naokrog. V travnik poleg vrtičkov je utrl stezo, ki smo jo kot bližnjico uporabljali vsi. Ko sem se nekega sončnega dne vračal s tenisa, sem na peščenem dvorišču pred vhodnimi vrati sosednje hiše zagledal policijski kombi. Tri ure je stal tam. Vmes so iz hiše prihajali policisti v civilu in uniformah, cel kup jih je bilo, med njimi je stala železničarjeva žena in mirno odgovarjala na vprašanja. Gospoda železničarja odtelej nisva videla nikoli več. Gospe železničarjevi sva potem rekla gospa vdova. Zdaj pa nje ni več. Pred časom sva na internetu zasledila oglas, da v sosednji hiši nekdo prodaja stanovanje. Kot kaže, je bila to gospa vdova. Se je vrnila v Črno goro? Poleg nje sta iz sosednje hiše izginili še dve stari gospe. V stanovanju nad nama je živela devetdesetletna gospa. Odšla

je v dom starejših občanov. Njeno stanovanje so prodali mladi družini. Danes zjutraj je začel padati sneg. Vrlički so zasneženi, peščeno dvorišče je zasneženo, na parkiriščih pred našo hišo je mlajši stanovalec skidal sneg. Helmuta ni več. To je bil lik iz televizijske serije *Specialna enota Dunaj*. V včerajšnji epizodi je odšel v Linz in potem ga ni bilo nazaj. Kdo ve, ali se bo danes zvečer vrnil? Jasno, človek se zaradi tega še ne bo ubil, če Helmuta slučajno ne bo. To, da se boš ubil, po navadi pomisliš kar tako, ne da bi to mislil zares. Zadnjič sva z Bertijem sedela pred Mercatorjevim bifejem na Dalmatinovi, kar se prikaže Milan, noče se usesti, češ da je mraz, stoji zraven najine mize nekaj časa ter na vsem lepem izjavi, da bi naredil samomor, če ne bi bilo svetovnega prvenstva v nogometu. Berti z dlanjo vodoravno preseka zrak: Samomor imam jaz čez! Stanku sem moral to večkrat povedati, zanimalo ga je, poznal je dva tipa, ki sta imela vse razdelano, kako je treba narediti samomor, težke debate sta imela. Vse je del velike sestavljanke. Tako trdijo detektivi iz serije *Investigation Discovery*. Trije duhovi so lebdeli nad deževno Ljubljano in se pogovarjali: Poglej Jaguarja, branjevko ima, v petek ali soboto gre k njej po peteršilj, ona pa mu zraven zmeraj da še malo korenja, redkev ali dve, strok česna, da boš jedel, včasih ga tika, drugič spet vika – ali vas zebe? Ne, sem toplo oblečen. Hvala bogu, odvrne ona in nadaljuje: Vreme imamo, kakršno imamo, nikoli ne veš, kaj bo, tako kot z gosposko, nikoli ne veš, kaj si bo spet izmislila. Poglejte dva ogromna hotela zraven Kozolca, čemu neki sta

potrebna? Turistov včasih sploh ni bilo, mogoče jih je bilo nekaj na morju, v Piranu in Portorožu, ljubitelji planin so prišli na svoj račun, v Ljubljani pa turistov nismo imeli, razen sezonskih gostov kampa pri Šternu ob Savi. Danes turisti še v mesecu januarju mrgolijo po Ljubljani. Kupijo pa nič! Pridejo na tržnico in gledajo, kupijo pa nič! Nekoč, ko smo se vračali z obiska pri ženini sestri, jaz, ona, njen oče in najin sin, je moja žena pri sebi ves čas ponavljala eno in isto misel: Trije moški mi pijejo kri, trije moški mi pijejo kri, trije moški mi pijejo kri ... Trije duhovi so leteli nad s soncem obsijano Ljubljano. Pogledaj ga, Jaguarja, na pošto je šel plačat položnice, domov grede si je kupil jabolčni burek, segrel ga je v štedilniku in použil, medtem ko je na televiziji gledal *Umore na križarjenju*. Ali ni bilo to veliko bolje, kot nenehno ukvarjanje s preteklostjo? *Ne bodi tako religiozen*, to je naslov neke Hafisove pesmi. In potem nadaljuje približno takole: Ne išči religioznega občutja ob spominu na pretekle dogodke. Minilo je petinštirideset dni od premiere. To lahko razumemo, kakor piše v Verbinčevem *Slovarju tujk*, kot krstno predstavo ali prvo predstavo sploh. Zdaj že čutim potrebo po nečem novem. Raziskovati bom začel meduze, posebno ime imajo, morske ose. Z medicinskim lepilom bom prilepil miniaturo oddajnik na morsko oso in potem zasledoval njeno gibanje. Napovednik za neki film: Doug živi prijetno družinsko življenje. Vsako noč sanja o koloniji na Marsu.

NAŠA SOSEDA

Naša sosedka iz Kozolca me je inštruirala teorijo glasbe, toliko, da sem naredil popravni izpit iz petja. Pripovedovala mi je, da sta šla z možem leta triinštrideset poleti na poročno potovanje na Sicilijo.

– Kako? sem se začudil, ali se niso Američani takrat že izkrkali na Siciliji?

– Jaz jih nisem videla, je mirno odvrnila naša sosedka.

Ostala sta dva tedna, čudovito sta se imela, potem sta se z vlakom vrnila v Ljubljano.

To je bil nekoliko drugačen pogled na drugo svetovno vojno.

200

201

FOTKE PA MATRA NI DOMA

– Fotke pa matra ni doma! sem veselo vzkliknil, a gremo k meni? Očeta in mame res ni bilo doma, igrali smo poker za vžigalice, kadili, pili pa takrat še nismo.

A SE LAHKO NEHATE VRIVAT, GOSPA?

V Mercatorju sem nabavil en liter mleka, sok, mlečni kruh, tri frutabele, časopis *Delo* in cigarete

Glamour Azure, potem sem šel k Mlinarju po kruh in se postavil v vrsto. Tedaj pride neka gospa in se mirno zrine pred mano.

– A se lahko nehate vrivat, gospa? sem ji rekel.

Bil je petek, 3. februarja. Pred enim letom se je začela vojna v Ukrajini in še vedno traja. Minilo je devetinštirideset dni od premiere. Dosegel sem svojo usodo. Star sem.

KO SEM BRAL GOETHEJEVEGA WILHELMA MEISTRA

Ko sem bral Goethejevega *Wilhelma Meistra*, sem ugotovil, da sem ljubiteljski igralec. Wilhelm Meister je bogat trgovski sin, ki ga najprej navduši gašper teater; na majhnem odru se z lutkami odigra predstava z biblijsko tematiko, za kakih dvajset izbranih gledalcev, lahko pa igrajo tudi Shakespeara ali Molièra, skratka, zares gre. Wilhelmu na samem začetku romana umre oče in hkrati se v mestu pojavi igralska skupina. Wilhelm se nariše na vseh predstavah in se zaljubi v najlepšo igralko. Ves razvnet je pripravljen denarno podpreti skupino. Vodja skupine, ki briljira v komičnih vlogah, sprejme njegovo ponudbo z obema rokama, in ker ve, kam pes taco moli, mu izpolni največjo željo: Hamleta bo igral. Wilhelm se pridruži skupini, potujejo iz mesta v mesto, z najlepšo igralko uživata v čarobni ljubezni, vse dokler mu ne zmanjka denarja. Situacija se takoj drastično spre-

meni. Adijo, Hamlet, zdaj so prisiljeni igrati prostaške komedije po vaških zakotjih, denar je piškav, nervoja narašča, vrstijo se prepiri, velika ljubezen blede. Tedaj jim pade sekira v med. Neki plemič jih povabi v svoj dvorec. Na obisku ima cel kup prijateljev in prijateljic in zaželeli so si malo zabave.

POTOČKA ZIJALKA

Potočka zijalka → Olševa

Olševa, pogorje v Karavankah, nad Solčavo, 1929 m. V Potočki zijalki S. Brodar 1928 odkril sledove paleolitskega človeka (ok. 20.000 pr. n. š.).

202

203

EDEN OD PLEMIČEV

Eden od plemičev je rekel Wilhelmu Meistru: Wilhelm, saj vi niste igralec. Vi bi najrajši igrali Hamleta in še kakšnega Shakespearovega junaka, pravi igralec pa mora igrati vse.

TEGA NI BILO ŠE NIKOLI

Tega ni bilo še nikoli, da bi se ljudje na pločniku ustavljali in buljili v pametni telefon zato, da bi videli,

kje so, namesto da bi se ozrli okrog sebe. Mogoče bo to spremenilo človeško dušo? Verjetno bo nekdo, ki živi že trinajst milijard osemsto tisoč let in bo živel še trilijone let, na koncu tudi rekel: Hitro je šlo.

PER ME – SOLO BATISTUTA!

To je rekla neka Italijanka v Spirovem bifeju v Trstu. Roma je osvojila naslov prvaka in Batistuta je bil najboljši strelec. Jaguar Petrovič in Dušan Jovanović sta se sprehajala po nočnih tržaških ulicah. V nekem parku sta uzrla za tiste čase nenavaden prizor. Starejši moški je v park pripeljal psa. Ko si je pes olajšal črevo, si je možakar navlekel polivinilne rokavice, pobral iztrebek in ga spravil v vrečko. Jaguar ni še nikoli videl česa takega. Dušan je bil svetovljan in se je na svojih potovanjih že srečal s tem pojavom.

Nekaj časa je s tem prizorom v glavi hodil mimo avtobusne in železniške postaje, potem ga je sedanjost posrkala vase; šel je skozi podhod in se po stopnicah povzpел na Vilharjevo cesto, šel je mimo ograjenega pasjega igrišča in po asfaltni poti čez Severni park, in ko je prišel do Stare pošte, sploh ni pogledal, ali je v oknih luč, zavil je na Detelovo ulico in naprej čez prvo parkirišče, ne da bi pomislil, da je v plavem bloku nekoč stanoval Marko Uršič, hodil je, kot da sproti pozablja tisto, kar vidi. Pomislil je, da bi romanu dal naslov *Peš* ali *Pešec*, morda celo *Peš pot*. Trenutni naslov se je glasil *V gozdu*, lahko pa tudi

Drugje v gozdu. Razmišljal je o tem, kot da mu bo že sam naslov razkril bistvo romana. Poklical je Hafisa na pomoč. Ali je vse govorjenje nor poskus ubraniti rušečo se trdnjavo? Kaj pa, ko bi bil naslov *Pismo je ključ*? Roman se začne kot pismo: Spoštovani, oglašam se vam brez namena itd. To, da je pismo ključ, ima lahko še dodaten pomen. Ključ, ki odpira vrata v resnico. Pisava je ključ do resnice. Številke, geometrijski liki in formule so ključ do resnice. Resnica je nad čutnostjo. Vse to je Jaguar Petrovič razmišljal, medtem ko je hodil po pločniku zraven štiripasovnice, po kateri so drveli avtomobili. Na nekem zidu je bilo z velikimi rdečimi črkami napisano U KINI JEDU PSE A U MURIJI GOVNA. Na pomičnem reklamnem panoju se je pojavil napis: Banksy, the great communicator. Spomnil se je, da je pred četrto stoletja mlada novinarka Nives natanko s temi besedami naslovlila intervju v *Sobotni prilogi* časopisa *Delo*: Jaguar Petrovič, veliki komunikator. Prišel je do semaforja pred blokom, v katerem je svoje čase stanoval Peter Božič. Šel je čez manjše križišče in naprej mimo Plečnikove cerkve. Zadaj za cerkvijo je bilo asfaltirano igrišče za mali nogomet. Prečkal je železniško progo. Hodil je mimo parkiranih avtomobilov, vse do Teniškega centra Ljubljana.

– Pozdravljeni, gospod Jaguar, ga je v bifeju veselo sprejela prostornica. V garderobi se je preoblekel v teniško opravo. Potem je dobro uro osredotočeno mislil samo na servis, forehand, backhand, smash, lob, počep, paralelo in diagonalo. Ob sredah je igral z Vladom in ob četrtek, pod istim šotorom, s sinom.

Ob ponedeljkih so na Dolgem mostu igrali dvojice, vsak z vsakim, Stanko, Tine, Tomaž in on. Igrali so dve dobri uri. Skupina tenisačev s sosednjih igrišč, kakih dvajset jih je bilo, jim je po tekmi zmeraj pripravila zgodnje kosilo, piščančja bedra, goveje in svinjske zrezke, pleskavice in čevapčiče, sarme, rižote in solate. Stanko jim je ponudil plačilo, vendar so to odločno zavrnil. Celó to, da imaš enainsedemdeset let, je neke vrste dosežek. Sloni živijo tudi do sedemdeset let. Starejši sem kot najstarejši sloni. Ne morem pomagati, bi rekel Peter Božič, vsake toliko me zane-se in pozabim, v kateri osebi pišem. Razumem, vmes so pavze, premolki, dnevi minejo v tišini, kje pa boš vedel, ali zdaj govorim jaz ali govori Jaguar Petrovič ali še kdo drug. Vse bolj sem se strinjal s Primožem P. O njem sem pisal v romanu *Skrivnost užitka*. Primoževa svakinja je roman prebrala in mu takoj telefonirala: To moraš prebrati, o tebi piše. Primož je roman prebral in mirne duše izjavil: To nisem jaz. Težko je zadeti človeka, kot radi rečejo igralci. Sem zadel tega, sem zadel onega? Sem zadel samega sebe? Odločil sem se, da se bom držal sedanjosti ali vsaj bližnje preteklosti. Žareta nisem srečal dva meseca, v skrbeh sem bil že, kje je, da se mu ni kaj zgodilo. Ko sem ga pred enim tednom ob osmih zjutraj zagledal na Slomškovi, sem začutil olajšanje:

– Žare! sem veselo vzkliknil, zamujava na Prežiho-vega Voranca, ena minuta čez osem je že.

– U, mater, copate sem pozabil! je takoj poprijel Žare. In sva se smejala.

DEMENCA

- A veš, da mi je oče umrl?
- Moje sožalje, koliko je bil star?
- Dvaindvajset. Moram potrkat.
- Koliko pa jih imaš ti?
- Enainsedemdeset. Dober človek je bil, nikoli ga ni bilo doma.

TEORIJA

Teoretično je vseeno, v praksi pa nikakor ne. Jaguar Petrovič se je velikokrat trudil, da bi bil hladen in vzvišen, a je bil znova in znova prisiljen spoznati, da je to pusta želja. Nekaj neživljenjskega je bilo v tej vseenosti. Občutek je imel, da samo pozira. Nekoč je nekje videl grafiko, ki je prikazovala melanholijo. Na morski obali je na skali sedela plavolasa ženska in s svetlimi očmi otožno zrla proti obzorju. To je bila slika in prilika Jaguarjeve zamaknjenosti v preteklost.

206

207

Dragi Emil!

Tole je besedilo *5fantkov.si*. Je še nekaj napakic, ampak upam, da te to ne bo motilo. Ob začetku študija bom jaz pripravila novo različico. Prijetno branje. Mateja

Vse kaže, da za oddaljeno preteklostjo žalujem, kakor da bi vzdiknil – Alas! – z bližnjo preteklostjo pa opravi dokaj zlahka. Vse misli izhajajo iz sive praznine, kakršna bo zavladala ob koncu veselja. Zadnji stavek sem v mislih prečrtal. Idejo sem imel. Držal se bom sedanjosti. A se je sredi sedanjosti zmeraj znova pojavila preteklost v obliki minulega dela. Oglasil se je Marjan Štiker z avstrijske Koroške. S svojo polprofesionalno gledališko skupino Trotamora bi rad postavil na oder *Butnskalo*. Telefoniral sem Bertiju. Zasmel se je: Ta *Butnskala* je kot *Sveto pismo*, ne neha se in se ne neha. Zdaj čakam, da se Marjan Štiker prikaže v Ljubljani, predlagal je, da se dobiva na kosilu in se dogovoriva za tantieme. Nič nimam proti sedanjosti, dobro mi gre, le čuden občutek imam, da je moje pisanje podobno dnevniku, ki ga je svoje poslednje dni pisal generalni sekretar SSSR Leonid Brežnjev: Danes zjutraj sem vstal in odšel v kopalnico. Tam sem se do pasu umil in si ščetkal zobe. Potem sem se vrnil v spalnico in se oblekel. Čez nekaj časa sem se usedel v fotelj in čakal, kdaj se bo kdo oglasil. Čudno, zadnje čase ni nikogar k meni.

TEORIJA IN PRAKSA

Ali to ni dober naslov? Vse ti pove. Samo še dvajset, največ trideset strani mi manjka, pa bom prebral *Don Kihota* do konca. Saj sem ga že kdaj prej prebral, ampak še nikoli v prevodu originala iz leta 1604.

Zadaj so opombe. Nad tristo jih je. Trenutno sem pri tristošesti. V originalu: no estoy para dar migas a un gato (dobesedno »še mački nisem dal mrvice«). Ta fraza pomeni: čisto zanič sem; z njo se izraža malodušnost ali nemoč. Djordje Popović prevaja dobesedno: še mačke ne bi mogel nasititi. Ta Djordje Popović gre Isu Velikanoviću precej na živce. Vsake toliko ga povleče iz rokava in kritizira njegove prevajalske zmožnosti. *Don Kihot* v prevodu Isa Velikanovića je izšel v Zagrebu leta tisoč devetsto enainpetdeset, nalašč črkujem številke, ne zato, da bi na ne vem kaj namigoval, ampak zato, ker dalje ladje plujejo, dalje, vse dalje, zdaj so že na Luni, *Povabi me na Luno kdaj*, je pela Irena Kohont, kmalu bosta dva zaljubljenca to popevko pela na Luni, ne, ne bom naredil pike, nekaj bi rad povedal v deročem toku, *Svet kot volja in predstava*, ta Schopenhauerjeva knjiga me je od filozofskih knjig najbolj pretresla. Videl sem voljo v podobi reke Save. Verjetno je tekla že dvajset tisoč let pr. n. št., enakomerno in nepopustljivo, medtem ko se je predstava dogajala v očeh paleolitskih ljudi. Kaj pa krt? Krt je slep, a si prav gotovo tudi on nekaj predstavlja. Kot sem poudaril v kratkem poročilu o delovanju prejemnika štipendije za ustvarjalnost, sem se v letu 2022 posvetil pisanju romana, branju Cervantesovega *Don Kihota*, v prevodu in z opombami Isa Velikanovića, ter dramaturškemu delu pri drami *žbam!* Simone Semenič. Roman z delovnim naslovom *Pekatete* sem pripeljal do drugega dela, v katerem nameravam vse tri dejavnosti združiti v liku Jaguarja Petroviča, ki se bo primerjal z Don Kihotom

in Sančem Panso. Don Kihot je cerebrotonik. Držimo se razlage treh psiholoških tipov, na katero smo naleteli v romanu Aldousa Huxleyja *Kontrapunkt življenja*. Bistvo cerebrotonika je njegova glava, so njegovi možgani. Cerebrotonik kar naprej razmišlja, največ o smrti. Suh je, pesništvo ga dol nese. Viscerotonik je osredotočen na svoj želodec, rad se z dlano gladi po trebuhu. Tak je Sančo Pansa. Somatotonik je posvečen svojim mišicam, tudi ta bi lahko predstavljal Don Kihota, samo spomnimo se, kako je užgal Biskajca, da mu je lobanja počila na šestih mestih. Kdo je bil bolj nor na fuzbal, Don Kihot ali Sančo Pansa? Preden so ob nedeljah začeli s trening tekmo, štirje proti štirim, na male, kovinske gole, se je marsikdo zapodil z žogo po igrišču, užgal bombo proti голу in vzkliknil: Savičević! Ob sredah so igrali prvenstvene tekme v trim ligi na športnem parku Kodeljevo. Tule je kratek opis ene izmed tekem. Igrali so na prvem igrišču, zraven železniške proge, ne na drugem, ki je bilo zadaj za dvorano, v kateri so igrali košarkarji in rokometaji Slovana. Bil je jesenski večer. Kar mrzlo je bilo. Igrali so pod reflektorji. Za nasprotnika so imeli ekipo Bosancev. Don Kihot je bil golman. Bosanci so takoj od začetka silovito pritiskali in streljali bombe z vseh položajev, vendar je Don Kihot neustrašno ubranil vse strele, da so kar malo osupnili, saj je marsikateri že videl žogo v mreži. Tedaj so naši dosegli gol. To je Bosance še bolj podžgalo, tekali so po igrišču s podvojeno močjo, a jim to ni prav nič pomagalo, Don Kihot je branil kot lev, naši so dosegli še en gol in na odmor odšli s pred-

nostjo dve proti nič. Drugi polčas so Bosanci začeli enako silovito kot prvi, le da se jim je zdaj mudilo. V nekem trenutku se je žoga odbila čez žičnato ograjo ambulante za boleznj srca in ožilja, eden od Bosancev je v naglici splezal čez ograjo po žogo, ko pa je plezal nazaj, se mu je ograja spodmaknila, zviška je padel in si zlomil roko. Takoj so poklicali rešilca in tekma je bila prekinjena, dokler nesrečneža niso odpeljali, saj nihče ni imel srca igrati ob njegovem ječanju. Po tem dogodku je Bosance minila vsa volja, fasali so še en gol in športno priznali poraz.

*Poglavje, v katerem nam do konca Don Kihota
manjka še enaintrideset strani*

210
211

Pod opombo št. 319 Isa Velikanović spet kritizira Djordja Popovića. Ta misli, da je Mino Radamantov sodnik. Pa ni tako. Prijatelja sta, kot kaže pripovedka, sodnika sta v podzemlju, manjka jima še tretji, Eak.

Po Bertijevih besedah je Osho trdil, da imajo ravno igralci zaradi narave svojega poklica priložnost doumeti resnico. Ko je igralec na odru, mu ne preostane drugega, kot da verjame v to, kar počne. Ko se po koncu igre zbudi iz transa in se znajde v resničnosti, spozna, da je svet okrog njega predstava, ki se nenehno spreminja. Na juriš! Bil je večer, ko se je moj oče vračal domov iz službe, se ustavil v kafani Kod Micka, zvrnil dve mekane rakije in se potem po dolgi Šumatovački ulici boril z ravnotežjem, z ramo

je posnel nekaj belega ometa s hišnega zida, na uniformi se je to poznalo, vendar so okoličani zanj imeli razumevanje, sam Bog ve, kakšne grozote je preživel v štiri leta trajajoči vojni. Na vsakih trideset metrov so ob turški kaldrmi na lesenih drogovih gorele ulične svetilke. V nejasni svetlobi so v domišljiji korakali Čapajev, heroj oktobrske revolucije, pastir Kostja, deček iz *Navrske stražnice*, kakor sem napačno izgovarjal, seveda je *Narvska*, ki ga je rdečearmejec na motorju peljal bodočnosti naproti, nadalje, Žukov in Vorošilov in vsi naši, na prvem mestu volčjak Luks, ki je Titu rešil življenje v bombnem napadu, kdo pa je takrat vedel, da je bila to v resnici Titova soborka Davorjanka, zaščitila ga je s svojim telesom, tako rada ga je imela, dalje, Boško Buha, Edvard Kardelj, Aleksandar Ranković, Moša Pijade, pa tudi Boris in Ančka, ki sta med vojno opravljala izjemno težke naloge. Fip je imel očima, ki je bil ne vem koliko časa zaprt na Golem otoku. Kadar smo pri njih doma kaj spili, so se mu oči prav kmalu orosile, slovesno je vstal in z roko pokazal v daljavo: Fantje, rdeča zvezda vzhaja na Vzhodu! Na *Bolhi* med malimi oglasi je bil naprodaj portret Edvarda Kardelja. Spodaj je pisalo: Prodam sliko Etvart Kartel. Titograd je zdaj Podgorica. Sredi sedemdesetih let prejšnjega stoletja si kaj takega ni bilo moč zamisliti. Videti je bilo, da bo Jugoslavija trajala večno. Danes mi manjka samo še šestindvajset strani do konca *Don Kihota*. V opombi št. 321 Isa Velikanović že spet kritizira Djordja Popovića. Skoraj vsak dan zjutraj preberem eno Hafisovo pesem. Danes sem si zapomnil verz: Hafis je

tvoj tovariš. Pa tudi Isa Velikanović in Djordje Popović sta moja tovariša. Pomagata mi, da vsaj za nekaj trenutkov šinem v območje nadčutnosti. V originalu: tengo yo de ser la vaca de la boda. Kadar hoče Španec povedati, da je nekdo predmet poroga, takrat bo uporabil izraz la vaca de la boda. Djordje Popović prevaja dobesedno: svatovska krava. Ni dolgo tega, ko se je Primož P. na glas vprašal: Ne vem, zakaj sem pil? Se mi je zdelo, da trezen nisem dovolj pameten? Sem mislil, da bom več vedel, če bom pijan? Monjin stric je bil etnolog in je v Južni Ameriki raziskoval življenje Indijancev. Vse je posnel na kamero Super 8. Dokumentarec so predvajali na Televiziji Slovenija. Indijanci so izvajali nekakšen obred. Skozi nos so potegnili kratek dim iz pipice in v trenutku so se iz sedečega položaja zavalili vsak svoji ženi v naročje. Začeli so se sliniti in momljati nekaj nerazumljivega. Žene so jim hladile vroča čela z mokrimi cunjami. To so bili naravni ljudje, ampak zato niso nič manj hrepeneli po omamni iluziji. V odmiku od resničnosti so iskali olajšanje. Minilo je sto šest dni od premiere.

212
213

*Poglavje, v katerem še naprej vztrajamo v sedanjosti
ali vsaj v bližnji preteklosti*

Andrej Stare je na samem začetku prenosa smučarskih poletov iz Planice presenetil Tjašo:

– Danes bo smučarske polete komentiral Jaguar Petrovič, je navdušeno povedal. Nato je začel posnemati

Valentinčičev glas ter razložil mladim gledalcem, da govori o radijski igri *Butnskala*, ki jo še zmeraj rad poslušša in se ji iz polnih pljuč smeje.

Spoštovani, ne morem vam povedati, kakšno neznanško delo na računalniku opravi moja žena, kadar se prijavlja na razpise za raziskovalno ali delovno štipendijo. Grozno se ji zdi, na kaj vse mora misliti, da ne naredi napake. Tudi meni ni lahko. Počutim se ponižanega, kakor da bi iz dvorca, ki ni ne na nebu ne na zemlji, padel na realna tla. Vse moram povedati še enkrat. Ime mi je Jaguar Petrovič. Rojen sem v Beogradu. Študiral sem na AGRFT. Počutim se podobno kot takrat, ko je tisti redar pritekkel za mano in me ustavil z besedami: Gospod, ubogati me morate, če vam rečem, da ne smete naprej. Potem pa me pokličeta Aleš in Tjaša in mi povesta, kaj je o meni rekel Andrej Stare, in sem takoj čisto meden. Nič me ne briga, ali sem podlegel ali nisem podlegel okusu množice. To je moje delo. Vsak dan ga seštevam. Naredil sem to, naredil sem tisto, naredil bom še to in tisto. Samo še par strani mi manjka do konca *Don Kihota*.

Jaguar Petrovič je praznoval svoj dvainsedemdeseti rojstni dan. Prebral je *Don Kihota* do konca. Tule bi lahko bil konec. Ampak Sava teče dalje. Mislil sem, da bo v *Delu*, v rubriki Zgodilo se je na današnji dan, pisalo, da sem se rodil, pa ni, je razmišljal Jaguar. Zamikalo ga je, da bi posnemal Descartesa in se zaprl v čumnato na podstrešju in v izolaciji (splendid isolation) razmislil, o čem pravzaprav sploh misli. Vendar se mu je to še isti trenutek zazdelo nevarno. Kaj, če

se izkaže, da nič ne misli? Moja mati je Marija. To je prva misel. Ponosna je bila, da jo vsi kličejo Mimica. To je druga misel. Naj začnem brati *Don Kihota* še enkrat od začetka? To je tretja misel. Ali naj grem raje v knjižnico in si izposodim *Gilgameša*? To je četrta misel. Po kruh bom šel.

SCENARIST

Kamera se z višine spusti na Titovo cesto in pred kavarno Evropa ujame Biceta in Fileta, ki si na novoletni večer upata skrivaj kaditi v javnosti; s kazalcem in sredincem stiskata cigareto pri filtru in vsake toliko potegneta dim, medtem ko goreči konec zakrivata z dlanjo. Hodita mimo pasaže zraven kavarne Evropa. Gresta mimo Astre, gresta mimo Kolesarja. Prideta do Elektrotehne. Nasproti Kozolca so majhne hiše s trikotnimi strehami, v nekaterih so trgovine. Pol osmih zvečer je. Pogovarjata se o tem, kar je rekla žena Johna Wayna, da ne bi mogla biti z moškim, ki nima rad svojega poklica. Kdo ve, kateri poklic si bosta izbrala, kaj bosta postala. Bice si s tem še ne beli glave, najprej je treba dokončati osnovno šolo, potem se gre na gimnazijo, da si pridobiš splošno izobrazbo, in šele po končani fakulteti si izbereš svoj poklic. V naslednjem kadru se Bice in File peljeta z dvigalom v tretje nadstropje. File razvneto razlaga, kako perfekten je Miodrag Petrović - Čkalja, in se čudi, da Bice še ni slišal zanj, Čkalja je božanski,

kmalu se bo o tem prepričal, ob devetih bo nastopil v novoletni oddaji z naslovom *Ivan Grozni*, to bo prav gotovo nekaj neverjetno smešnega, prima bo. Kamera se vrne na ceste v središču mesta, ljudi je bolj malo, le pred hotelom Lev se hrupno veseli skupina italijanskih gostov. Kamera poleti nad Šiško, se pretihotapi v kuhinjo k neki družini, ki posluša radio, otroka pijeta malinovec, oče in mama pijeta vino znamke En starček, vsi pa z užitkom jejo ljubljansko salamo in kumarice. Podobna scena je pri Petrovičih doma, le da je na krožniku Gavrilovičeva salama, sir ementalec in črno-bela televizija namesto radia. Nastopa jazz skupina Optimisti, skladbo Glenna Millerja *In the Mood* izvajajo in se hkrati drug za drugim spuščajo po toboganu. File svojega očeta ljubkovalno kliče Ko in mamo Mimi. Kraševca sta, oče je z rodnega Filipčjega Brda prinesel flaškon terana, seveda vino ponudi tudi fantoma, ampak samo en kozarček. Na televiziji je na vrsti *Ivan Grozni*. Čkalja igra navignega tipčka, ki na pobudo prijatelja pristane, da bo dubler pri snemanju filma *Ivan Grozni*, čeprav sploh ne ve, kaj je to dubler. V trenutku, ko bi jih igralec, ki igra Ivana Groznega, moral dobiti po glavi, ustavijo snemanje in pokličejo Čkaljo: Dubler! Čkalja pride in kasira eno po glavi. Čez pet minut se situacija ponovi: Dubler! Čkalja pride in od zgoraj mu zlijejo vedro vode na glavo. V tem slogu se oddaja nadaljuje, Ko in Mimi se smejeta do solz, Bice in File nič manj, saj se ne moreš načuditi, koliko veselja je pri ljudeh doma.

VČERAJ

Včeraj, ko sem pred Mercatorjevim bifejem na Dalmatinovi prisedel k Bertiju, mi je povedal, kaj je o resničnosti rekel Buda. Resničnost je tisto, kar deluje.

DANES

Pomladni večer se bliža. Od vseh strani čivkajo ptički. Golobi grulijo. Zvonovi donijo.

Zaključeno poglavje

$\frac{216}{217}$

Don Kihot na koncu umre. Tu zame nastopi težava. Ker sem resnični junak, ne morem umreti. Nihče mi ne bo verjel, če zdajle zapišem, da sem umrl. Kdaj? Ravnokar? Ta trenutek? Ali sem rajši še malo potegnil? Tulipani, ki jih je posadila gospa železničarjeva, so vzcveteli in odcveteli, en sam poveša rdečo glavico v grmovju zraven njenega vrtička. Don Kihot je na smrtni postelji zahteval, da sežgejo vse viteške romane, ki jih je prej s takim veseljem bral. To je Jaguarju Petroviču dalo misliti. Spomnil se je, kako sta se Don Kihotova prijatelja, župnik in brivec, že na začetku romana odločala, katere knjige je treba vreči v ogenj in katerih ne. Se pravi, da mora tudi on storiti enako?

Saguaro oziroma *Kockar* neznanega avtorja, v ogenj? Bridgesovo *Na pomoč* v ogenj? *Huckleberry Finn* Marka Twaina, v ogenj? Stendhal v ogenj, Kafka, Sartre, Camus, Čehov, Dostojevski, Tolstoj, *Sumorna kuća* Charlesa Dickensa, *Ecce Homo* Friedricha Nietzscheja, Platonov *Simpozij*, *Igra steklenih biserov* Hermanna Hesseja, vse po vrsti v ogenj. Zakaj? Zato, ker knjige negativno vplivajo na človeka, samo razburijo ga, razžalostijo ali spravijo v evforično stanje, za prazen nič. Mar ni Berti lepo povedal, da bere samo zato, da se zamoti. Ležal je na postelji in gledal v strop ter na računalniku poslušal dež z različnih koncev sveta, v Avstraliji je padal tako in tako, v Braziliji spet drugače in v Angliji čisto po svoje. Jasno, tega ni mogel početi ves dan, vmes je vzel v roke kakšno knjigo, na primer Singerjeve *Pravljice*, da se je malo zamotil. Nazadnje vsi iščemo pokrajino s puščo. Kdo je pustolovec? Potuje čez sedem morij, se bori z levi in tigri, pleza na sedemtisočake, se spušča v nevarna ljubezenska razmerja, vse mogoče se mu zgodi v življenju, a nazadnje obstane v pokrajini s puščo, kjer lahko počiva sredi ničesar.

ŽBAM! BO!

Ko sta Jaguar in žena sedela ob kokakoli na vrtu Svetilnika, je pristopil Sandi iz Mladinskega.

– File, čestitam ti za *žbam!*, dobro si to naredil.

– Kaj, *žbam!* bo? sta Jaguar in žena skoraj hkrati vzkliknila.

– A, seveda, je pomirjujoče rekel Sandi, take predstave se ne daje dol, zmeraj je bilo vse razprodano. Takoj ko smo objavili v medijih, da bo predstava spet na sporedu, je bilo ne vem koliko predstav vnaprej razprodanih.

Minilo je sto štirideset dni od premiere. Sandi je povedal, kako je bilo, ko so gostovali v Južni Ameriki. Trinajst ur so leteli z avionom. Bil je butler gospe Majolke Šuklje. Ti boš moj butler, mu je rekla. Dala mu je pet tisoč dolarjev, hodil je po Ciudadu de Mexicu s pet tisoč dolarji v žepu! Butler, ga je poklicala gospa Majolka, prosim, naročite mi viski. Pila je samo Ballantine's. Kaj boste pili vi? ga je zmeraj vljudno vprašala. Nič ne bom, hvala. Še lepše je bilo, ko je bila gospa Majolka predsednica disciplinske komisije. Sandija dva dni ni bilo v službo. Vsi so čakali, kaj bo rekla gospa Majolka. Saj je vseeno, ali zamudi dve uri ali dva dni, glavno je, da je delo opravljeno.

Vtisi in občutki so pomembni, če pa hočeš imeti dokumentarec, moraš vse preveriti. A mate gate? Te gospe tudi ni več. Bila je prodajalka v podružnici podjetja Tkanina na Kolodvorski ulici. Tja sem prišel po nogavice. Ko sem kupil dva para, me je gospa nepričakovano vprašala: A mate gate? Zdaj je Tkanina zaprta, za izložbenimi okni zeva prazen prostor. Na podboju kuhinjskih vrat imam obešene tri medalje. Prva je zlata. Na njej piše: Olimpija tenis klub, največji napredek – Jaguar Petrovič, 2013. Druga je bronasta. Na njej piše: TK Olimpija, dvojice + 130,

klubsko prvenstvo 2016. To medaljo sva osvojila z Gregorjem Žitkom. Tretja je zlata. Na njej piše: ŠD Tivoli 2020, največji napredek. Občutki so pomembni, sem rekel. Zadnje čase imam občutek, da sem tudi v življenju dosegel največji napredek, dva-insedemdeset let, moj osebni rekord. Prej, ko sem še pil, sem imel večkrat občutek, da sem v vsakem od svojih prejšnjih življenj naredil samomor. Še danes tu pa tam bliskovito pomislim, ubil se bom, a se zraven zavedam, da imam še veliko »v opraviilu«, kot bi rekel Džek. Sem se zadel? Sem se dobro predstavil? Ali me čutite kot človeka? Velikokrat sem navdušen nad sabo, da se zdi marsikomu že pretirano in mi reče: Poln si sebe. A ravno tolikokrat se malodušno izničim in me je potem sram, ko me nekdo sočustvojoče pogleda: Saj ni tako hudo, saj bo šlo.

ŽBAM! JE!

Včeraj sem bil na predstavi. Sedel sem v prvi vrsti. Suzana je poskrbela zame in mi pokazala prazen sedež. Jurij mi je odprl vrata službenega vhoda. Trkal sem po šipi. V obrekovalnici sem pozdravil maskerko, Daria in Sebo, potem sem se po zavutih stopnicah spustil v zaodrje. Po temačnem prehodu sem prišel do stola, na katerem je sedela inšpicientka Suzana, za zaveso je bila na njeni levi strani dvorana, pred njo majhen oder, ves v črnem. Z desne so se po stopnicah spuščali gledalci. Študent, ki je bil v Mladinskem ho-

norarno zaposlen, jim je podajal blazine za sedenje, kajti stoli so bil iz lesa. Ko mi je Suzana pokazala prazen sedež v prvi vrsti, sem pozabil vzeti blazino za sedenje. Sandi je govoril resnico, dvorana je bila nabasana, vsi sedeži so bili zasedeni. Luči so ugasnile. Predstava se je pričela. Odprla so se velika vrata in na stopnicah so obstale Felicija, Doroteja, Neža, Agata in Julijana, ki je poskušala prižgati luč, a ta ni delovala, zato je šla Doroteja v visokih petah po stopnicah dol, do drugega stikala in luč uspešno prižgala. Vse so bile v kostumih bež barve, a v različnih odtenkih, tako da je vsaka izražala svoj okus. Julijana si je edina privoščila udobne tenisne, preostale štiri so bile v čevlji z visoko peto. Posedle so po meter visokem, črnem zidu, Neža je iz vrečke vzela čips in ga diskretno nosila v usta, Agata je šla v šepetu še enkrat hitro skozi svoj tekst, Julijana, Doroteja in Felicija so se tudi ukvarjale vsaka s svojo drobno dejavnostjo. Prizor je v sijajni luči reflektorjev izžareval milino. Ampak dame so prav kmalu začele posnemati moške, njihovo prazno govoričenje, posejano s tujkami, zato da je videti bolj inteligentno, plavzibilno in metikulozno. Tukaj, v tem trenutku, pa čutim, da bi morala imeti cigaro, je dogajanje ustavila Doroteja in se začela pretvarjati, da vleče dim iz nevidne cigare ter ga puha v zrak, medtem ko je govorila o vojni v Ukrajini, o EU, o Nemčiji, o energetskega mrku in o prihajajoči zimi. Druge štiri so jo posnemale, in medtem ko so govorile, so se pretvarjale, da vlečejo dim iz cigar in ga puhajo v zrak. Med publiko so se začeli širiti valovi pritajenega smeha. Sledil je prizor

Pet debelih bab, v katerem so si ljubiteljice gledališča, branja in tarota privoščile marsikatero prostaško kletvico. Tudi to je publika sprejela s simpatijo. V prizoru posilstva je bila publika čisto tiho, nihče se ni smejal. Na vrsti je bil plesni prizor. Glasbo zanj je skomponiral Vito sam. Ni težko, je pojasnjeval, na računalniku dobiš vse, kar hočeš, potem samo še zmikšaš. Punce so se vrtele po odru v južnoameriškem ritmu, dokler niso bile čisto potne. Ko je bilo plesa konec, se je Dario ves upehan obrnil k Feliciji in jo poučil: Če bo tukaj slučajno aplavz, se ne priklanjaš, ampak stojiš pri miru. Med publiko se je zaslišal glasen smeh in takoj zatem aplavz, ki je trajal lep čas. Zvrstili so se še prizori Sanje, Bojevnice in Felicijina pesem. Predstava se je nepričakovano končala z Julijaninim stavkom: Punce, jaz imam eno novico ... Zastor se je spustil. Za hip je bilo vse tiho, potem se je zaslišal buren aplavz, ki je trajal in trajal, igralci so se vsaj sedemkrat vrnili na oder in se priklanjali. Po strmih, zavutih stopnicah sem se vrnil v obrekovalnico in tam naletel na Vita. Popoldne je zaspal, zamudil je na predstavo in je ni videl v celoti. Kako je bilo? me je takoj vprašal. Perfektno, sem iskreno odvrnil. Po strmih, zavutih stopnicah je prišel Dario in mi ponosno pogledal v oči, vedel je, da nas je začaral, ko je rekel Feliciji, naj se ne priklanja, če bo na tem mestu slučajno aplavz. Iz roke nam jejo! je kot v transu vzkliknil. Prišla sta Seba in Jurij in me vprašala, kako je bilo.

– Perfektno!

Ivo je mukoma prišel po ozkih in strmo zavutih stopnicah. Slišal sem, da ima kilo, zato sem mu le

sočustvujoče pokimal. Na krilih aplavza je priletel še Uroš, čvrsto sva si stisnila dlani in si kratko pokimala. Usedel sem se na oblazinjeno klop, ki se je ob zidu obrekovalnice vila vse do vhodnih vrat. K meni je stopil rekviziter Dare.

– A boš en pirček, File?

– Ne, hvala, sem samodejno odprl usta.

Z Vitom sva se začela pogovarjati.

– Kaj zdaj delaš, File?

– Roman pišem.

– Kakšen pa je naslov?

– *S. Brodar.*

– *S. Brodar?*

– Leta tisoč devetsto osemindvajset je v Potočki zinjalki odkril sledove paleolitskega človeka.

NA TRŽNICI

Na tržnici sem pred ribarnico srečal Biceta. Lignje si je nabavil. Jaz sem prišel po sardele. Kakšno vreme imamo, sva bila oba zgrožena. Ves teden dežuje, Bice ni mogel s psi ven, meni je odpadel tenis za tenisom, v življenju še nisem izkusil tako mrzlega aprila, maj ni nič boljši.

– Kaj zdaj delaš, File?

– Tiste romane pišem.

KILL BILL
URŠA BOGATAJ
(premagala vse fante na zimski olimpijadi)

13. tiskovna konferenca

Bumbar

Pešec

Moje življenje je bilo
odvisno od domačega
ozemlja. Kako loviti
v gostem gozdu.

Disko v Radomljah
Telebajski – 4fantki.com
plus dojenček

PREMIERA

Na eni izmed bralnih vaj za *žbam!* so mi povedali, koliko kolegom se je zmešalo. Prišel je na oder in začel govoriti tekst, ki ni imel zveze s predstavo. Potem se je usedel k neki gledalki in jo začel osvajati. Ko se je tega naveličal, je končno le prišel v zaodrje, dežurni je planil nanj, kaj vendar počne, ta pa ga je užgal na gobec. Poklicali so policijo. Takrat se je šele začel cirkus. Pred policaji je pobegnil na oder. Policaji so vprašali dežurnega, če smejo za njim, z dovoljenjem so ga lovili po odru, pa jim je pobegnil v dvorano. Policaji za njim. Tu je bil v veliki prednosti, saj je poznal vse skrite kotičke in preduhe v gledali-

šču. Poklicali so rešilca. Policaji in dva bolničarja so ga začeli družno loviti. Spet jim je pobegnil na oder. Bolničarja, vsa v belem, in policaji, vsi v plavem, so ga končno ujeli sredi odra in ga obvladali. Gledalci so bili vsi iz sebe, česa takega v gledališču še nikoli niso doživeli, niso vedeli, ali to spada v predstavo ali se je igralcu zares zmešalo.

BISTVO

Mislil sem, da ne morem brez cigaret. Zjutraj prižgati cigareto ob turški kavi, to je bilo zame nekaj bistvenega. Danes sem mirne duše brez cigaret. Lahko rečem, da cigareta zame ni več bistvo življenja. Sklepam, da je tako z vsemi bistvi, kar jih je na svetu. Spreminjajo se. Ni več Jugoslavije, ni več Sovjetske zveze, ni več gospe železničarjeve, ni več gospe Amategate, le moja duša ostaja zmeraj ena in ista. Mislim, da imam dušo. Stojim ob štedilniku in z žličko mešam gladino vročega mleka v lončku ter zraven štejem v mislih, ena, dve, tri, štiri, vse do šestdeset, pazim, da mi mleko ne prekipi, in potem še enkrat znova, ena, dve, tri, štiri, vse do šestdeset, toda pod številkami slišim misel, kakor da bi se šepetaje oglašala od nekod iz kleti: to je moja duša. V grmovju gospe železničarjeve cvetijo rdeče vrtnice. Sirene rešilnih avtomobilov zavijajo. Čarli se je vrnil s Portorika. Tomaž je letel z avionom v Skopje in vzel s sabo moje *Probleme*. Najbolj mu je bilo všeč, da moj

Franz Kafka ni bil niti malo podoben resničnemu Franzu Kafki. Moj Franz Kafka je bil golman, s Pomladanko se je ljubil na sončni jasi ob zeleni reki, ni bil videti v škripcih kot Jozef K. v *Procesu* ali K. v *Gradu*. Ampak, kdo lahko z gotovostjo trdi, kaj se nekomu pleče v duši. Tomaž je odkritosrčno povedal, da rad bere moje romane, ker sem dobra duša. Lansko leto mi je na bralno vajo za *žbam!* telefoniral Bojan iz teniškega kluba Tivoli. Vstal sem in odšel na hodnik, da ne bi motil igralcev. Tvojo knjigo sem prebral! je vzkliknil. Moje življenje si opisal! Potem mi je vsaj pol ure govoril o vtisih, ki so ga preplavili ob branju *Nepočesanih misli*. Malce ga je začudilo, da nisem omenil globinske bombe. V pollitrski vrček piva spustiš kozarček z 0,5 konjaka. Navijam zase, tako kot sem prejšnjo soboto navijal za Primoža Rogliča, ko se je nekaj zadnjih kilometrov poganjal na Svete Višarje. Bravo, bravo, sem ga spodbujal, kot da me lahko sliši na drugi strani televizorja. Včeraj sem bil na kontrolnem pregledu pri doktorju Dovšaku, ki mi je pred sedmimi leti operiral karcinom na jeziku. Se vidiva ob letu osorej, mi je veselo rekel. Prehlajen sem, še ženo sem okužil, kupil sem dva testa za covid, pa sem vseeno dobre volje in upam na najboljše. Vreme na Kranjcem se zjasnila. To govorim jaz, ki mi nič ne manjka?! Okej, prehlajen sem, ampak že v četrtek bom šel na tenis s sinom. Potem bom poklical Čarlija, da se domeniva za srečanje na tržnici v petek zjutraj. Kdo ve, kaj mi bo povedal? Kaj vse se mu je zgodilo v Portoriku, medtem ko se skoraj eno leto nisva videla? Nisem samo jaz, tudi drugi ljudje

obstajajo in vsak ima svojo dušo. Poklical me je Čurijev brat Andrej. On je tisti, ki se je v sanjah znašel v nekem prostoru in takoj vedel, da je to njegov prostor. Ampak tam ni bilo ničesar.

PORTORIKO

Kadar Čarli ostane brez denarja, takrat v Portoriku rečejo: Belcu je zmanjkalo kruha. Pogovarjala sva se o duhovnem napredku. Največji duhovni napredek je bil, da nisva bila pijana. Čarli se je o tem problemu pogovarjal z nekim magom v Portoriku. Ta mu je rekel: Če pokadiš en joint, ni s tem nič narobe, če jih pokadiš dvajset, pa ni dobro. Enako je s pijačo. Če spiješ pivo ali dve, ni nič narobe, če jih spiješ dvajset, pa je narobe svet. Sedela sva v istem lokalu kot pred letom dni. Ogromno ljudi je mrgolelo po tržnici. Vsak petek so na Pogačarjevem trgu organizirali kuhinjo s celega sveta, južnoameriško, afriško, arabsko, azijsko, evropsko, stojnica se je vrstila ob stojnici, dogodek je bil sila priljubljen. Čarli mi je pokazal fotografijo, na kateri sta bila z ženo na neki verski prireditvi. Med množico je bil edini tujec. Prva leta v Portoriku mu je veliko pomagal pater Eulalio Mendez. Kadar je stal ob njem, je Čarli zaznal elektriko po celem telesu. Preden je postal misijonar, je bil Eulalio Mendez prav dober nogometaš, a se je rajši odločil, da bo posnel Jezusa, kot je s preprostimi besedami povedal v nekem televizijskem dokumentarcu.

Jaguarja je zamikalo, da bi spet napisal nekaj iz preteklosti, kajti izkazalo se je, da je sedanost dolgočasna, pa čeprav je bil vesel in si je oddahnil, ko se je žena vrnila z operacije furunkula na desnem boku, zdrava in živahna, in je trenutno enakomerno smrčala na Slovenski postelji.

Dolgočasnost ni prava beseda, dolgotrajnost je boljša. Če si samo zamislimo, koliko časa je minilo od začetka tega romana, ko je šla ena partija v minus trideset delat, pa do sem, hiter izračun pove, da so minila tri leta, potem si bomo lažje predstavljali, kako je potekalo življenje paleolitskega človeka pred dvajset tisoč leti. Dolgotrajno in hkrati hitro, tako kot danes.

PRIVATNI DEL

Danes boš peljal k Majerci, je rekel pomočnik Tone in v nasmehu raztegnil pristrižene brčice ter pomežiknil, tebe hoče: Hočem, da mi fasungo pripelje vaš vajenec! je rekla šefu po telefonu.

Sebastjanu je udarila vsa kri v glavo, vsaj zdelo se mu je tako. Tone mu je že pred časom namignil, da Majerca rada da. Pri tem ga je gledal s široko odprtimi očmi in sanjaviim nasmehom. Sebastjan je naložil dve leseni gajbi na tricikel, do vrha in čez sta bili napolnjeni z jestvinami in steklenicami vina in piva. Ravno ko je zapeljal s triciklom z dvorišča trgovine,

se je na vratih skladišča prikazal šef in zaklical za njim: Greš k Majerci?!

Vso pot do bloka, v katerem je stanovala Majerca, je enakomerno poganjal pedala in razmišljal, če naj gre najprej še na en konjak v Mercatorjev bife. To možnost je vsakič znova zavrnil z ugovorom: saj bom nesel dve gajbi v četrto nadstropje. Grem na konjak? Saj bom nesel dve gajbi v četrto nadstropje.

Zadihan je odložil gajbi poleg predpražnika in pozvonil. Majerca je odprla skoraj takoj. Čeprav zadihan, je Sebastjan požrl slino. Majerca je stala pred njim v jutranji halji iz umetne svile, pod katero sta se razločno risali bradavici njenih prsi in oblina njenega trebuha. Ko je Sebastjan gajbi nosil za njo v kuhinjo, ni mogel odmakniti oči od dveh zajetnih hlebcev njene zadnjice, ki sta se pri vsakem koraku potresavala.

– Sebastjan si, kajne?

Majerca je stopila čisto k njemu, tako da je začutil njene bradavice skozi poletno delovno haljo. Položila mu je dlani na tilnik in ga nekaj trenutkov nepremično opazovala s svetlimi, sivimi očmi; tedaj je čisto počasi pokazala debel, okrogel jezik in ga hitro skrila nazaj v usta. Sebastjan se je sklonil, da bi jo poljubil, a mu je to preprečila z dlanjo.

– Nekaj lepega boš doživel, je rekla in hlastno pristavila, če boš hotel. Boš žganje?

– Ja, bom, si je oddahnil.

Odšla sta v dnevno sobo. Majerca mu je natočila kozarec domačega žganja in zahtevala, da ga spije na eks. Sebastjan, ki se je pri svojih šestnajstih letih

že imel za izkušenega pivca, je pogoltnil tekočino na dušek, a je moral potem globoko zajeti sapo. Tako močnega žganja ni pil še nikdar. Ogenj mu je zažarel in zasijal čez ves lobanjski svod, začutil je, kako mu v telesu valovi toplota.

– Tukaj se usedi, v ta naslanjač, zraven telefona, je rekla Majerca, sezula ti bom čevlje, nič hudega ni, če ti slučajno smrdijo noge ...

Nenadoma ga je pogledala s svetlo sivimi očmi.

– Sebastjan ... Šlic si odpni ... In pas, vosu ...

Potegnila mu je hlače z nog. Sebastjan se je nasmehljaj čudil, kako spretna in ročna je. To je verzirana baba, mu je šinilo skozi možgane.

– Sebastjan ... Zaprla je oči in rekla čisto potihoma, kot bi jo bilo sram, daj dol gate ...

Ko si je slačil spodnjice, je opazil tenko sled govna na belem blagu. Predvidevala je to, res je bila verzirana ... Spodnje hlače je vrgel čez ramo in se pri tem počutil kot pravi moški.

– A lahko zdaj pogledam, je vprašala s sladkim glasom.

– Joj, kako je lep! Kar polizala ga bom.

Sebastjan ni mogel verjeti svojim očem, res je to storila, in s kakšnim izrazom naslade na obrazu! Nenadoma ga je resno pogledala s sivimi očmi.

– Sebastjan, ali boš nekaj storil zame?

Vtaknila ga je nazaj v usta in ga začela žvečiti s prosečim izrazom na obrazu.

– Ja, ja, se je brez sramu neumno nasmihal Sebastjan, ki je bil razen trdega tiča ves mehak in raznežen.

– Zavrti zame telefonsko številko, boš?

– Bom.

– Strašno te imam rada. Nekajkrat ga je polizala od korena do glaviča in še jajca je polizala zraven. Znaš biti tiho? Boš tiho, medtem ko bom govorila? Joj, kako lepega imaš, kako rada ga ližem. Diktirala mu je številko za številko in ga v presledku med dvema številkaoma vsakič globoko pogoltnila.

– Daj mi slušalko.

Z drugo roko mu ga je medtem pričela krepko drkati. Iz slušalke se je zaslišal visok moški glas. Nekaj jezljivega je bilo v njem.

– Kako pa govoriš z mano?! ga je prekinila Majerca.

Brž ga je vtaknila v usta in se začela kar sliniti in vrteti usta na njem. Glas iz slušalke se je začel opravičevati, da ni vedel, da je to ona ...

– Kako nisi vedel, saj sem rekla, da te bom poklicala točno ob tej uri, ga je nadrla in se spet začela sliniti po Sebastjanu, ki mu je ud zdaj nabrekli kot raketa, ne, ni res, da nisem rekla, da te bom poklicala! Začela mu ga je čisto počasi lizati vse od korena do glaviča in spet nazaj, skoraj potihoma. Moški je razlagal, da zidajo, da so sredi dela in da zdaj, žal, ljubica moja lepa ...

– Jaz nisem nobena tvoja ljubica lepa!

Spet ga je vtaknila v usta in pustila je, da se ji je slina kar pocedila po njem. Moški se je zdaj slišno prestrašil in se ji začel gostobesedno dobrikati, da bosta šla na morje, da ona zelo dobro ve, kako rad jo ima, in da je zanjo pripravljen narediti vse ... V tistem trenutku je Majerca pogledala s svojimi svetlo sivimi očmi naravnost v Sebastjana, spustila je roko

z nabreklega uda in ga odločno obdržala v ustih, z roko pa je šla za razporkom jutranje halje do kosmatega mednožja in Sebastjana je presenetilo, kako krepko je začela mesti svojo češpljo.

Šla bova v Dubrovnik, boš videla, da bo tvoj Brunči pokasiral vse, kar se pokasira za zidavo, z visokim glasom je moški zagotavljal, da ona je njegova ljubica, da nikdar več ne sme reči, da ni njegova ljubica, Sebastjan pa je kot uročen strmel v Majerco, ki je z eno roko držala telefon na ušesu, z drugo ribala kosmatuljo in z usti in tudi z zobmi nepopustljivo držala nabrekli ud ter se slinila na njem, nosnici pa sta se ji široko odpirali. Sive oči je imela od napora izbuljene.

To so užitki, je Sebastjan razločno slišal v svoji glavi, zdelo se mu je, da vidi svoj obraz, na katerem se riše bebasto omamen nasmeh. Brunči ji je spet začel zagotavljati, da je njegova ljubica.

– Nisem tvoja ljubica! je grdo in vreščече zavpila v slušalko ter takoj začela lizati nabrekli ud, ki ji ga je zdaj kar Sebastjan ponujal, še bolj krepko si je začela gnesti kosmato mednožje, moški je znova prestrašeno zagotavljal, da ona je in bo njegova ljubica, takrat pa je Sebastjan zagledal, kako Majerca pod jutranjo haljo na široko in v sunkovitih krčih stiska in razpira kot dva hlebca debeli ritnici. Tedaj se mu je zameglilo v možganih, vse je bilo v rdečem, srhi so mu šli vzdolž cele hrbtenice in začel je curek za curkom brizgati semensko tekočino v njena usta. Majerca je vse pogoltnila in začela nenadoma kot iz uma hlipati v

slušalko, nisem tvoja ljubica! Nisem, nisem! Pri vsaki besedi sta ji ritnici v krčih podrhtevali.

Sebastjan je še dobrih pet minut kot omamljen z zaprtimi očmi napol ležal na fotelju, Majerca pa je bila tačas že pobotana z Brunčijem, kakor ga je zdaj klicala, le preizkusiti je hotela, ali jo ima res rad.

Sebastjan je počasi in še vedno ves omamljen pogajal pedala tricikla po poti proti trgovini, ne meneč se za voznika avtobusa, ki je besno hupal za njim in ga nazadnje nevarno blizu obšel. Sebastjan je pogledal v voznikov spačeni obraz z nasmehom.

To je triumf življenja, je pomislil. Bilo je na začetku poletja, nebo je bilo jasno in modro. To je triumf življenja, je ponovil v mislih. In kar na vsem lepem je pomislil: to je boljše kot potresavati paličko ali svinčnik ali pletilko med prsti, to je boljše kot kaditi cigarete.

232
233

POTOVANJA

Jaguarjev sin je dvakrat jahal na kameli, enkrat v Tuniziji in drugič v Maroku. Jaguar je potoval samo po Evropi. Ne bo držalo, da je bil nazadnje v Bolgariji, z ženo sta bila leto za tem v Benetkah. Tudi letos sta nameravala z agencijo v Benetke, ampak počasi, nikamor se jima ni mudilo. Najprej bosta za en dan skočila v Piran, potem bosta šla za eno noč v Kranjsko Goro, zatem za štiri ali pet dni v Trobento in oblak na Belem Križu in šele nato v Benetke. Minilo

je sto šestdeset dni od premiere. Pustimo Jaguarja in se posvetimo meni. V pasaži Nebotičnika stojiva z Niko in se pogovarjava o njenem ljubimcu in moji ljubici. Mene moti, ji razlagam, da njen mož hodi nag po stanovanju. Nika naredi nedostopen obraz in suho reče: Vsakdo enkrat izgubi nedolžnost. To je bilo že zdavnaj, pred sedemindvajsetimi leti.

Jaguar je izgubil v paru s Tinetom v tie breaku, z devet proti sedem, če se ne motim, nakar sta v paru izgubila še s Tomažem, s sedem proti pet. Na igrišču je nekajkrat zaklel, ko pa so sedeli v bifeju na kokakoli, je poraz prežvečil in pogoltnil. Mar ni med tekmo na njegovi plastenki z vodo nekaj časa za srečo obsedela pikapolonica? Doma ga je čakalo vljudno povabilo predsednice Republike Slovenije, Državnega zbora Republike Slovenije in Vlade Republike Slovenije na osrednjo počastitev dneva državnosti. To pa je nekomu, ki je imel ob koncu šestega razreda popravni izpit iz petja, veliko pomenilo.

Moramo pokazati malo veselja, je rekla žena, ko sva prišla s polnim vozičkom iz Lidla, ne smemo samo javkati, toliko dobrot!

– Potem, ko boš imela čas, sem ji rekel, pa rezerviraj en tenis v četrtek.

Misel: če te ženska rodi, potem je logično, da pride pote Matilda. Ko pa je sredi noči v sanjah zagrabil samega sebe, z eno roko za drugo, kot bi ga stresla električna, se mu ta misel ni zdela več zabavna.

Nietzsche je poslednjih enajst let preživel pri mami, molčal je, niti besede ni spregovoril, za njegovo promocijo pa je skrbela sestra, lepo ga je oblekla, sedel

je v salonu v naslanjaču in strmel v prazno, povabila je izbrano publiko, da si je lahko od blizu ogledala tragedijo genija. Obstaja fotografija. Nietzsche je verjetno še vedno nekaj mislil, ampak ker je vpričo ljudi molčal, je bilo videti, da nič ne misli. Hud filozof sem bil, je po vsej verjetnosti razmišljal, pa me zdaj poglej, strmim v prazno, kot norec, brez vsakršnega pojasnila. Moja misel je bila močna, primerjal sem se z dinamitom, a ta trenutek se ne spominjam ničesar, razen stavka, s katerim sem kritiziral Kanta. Ko je izumil stvar na sebi, je Kant postal idiot, sem zapisal. Zdaj se sprašujem, ali sem sam postal idiot ali je z mano še huje in sem namesto človeka samo stvar na sebi. (Oglejte si fotografijo). Nadalje. Spomnim se, da sem se vprašal, kateri psihološki tip je Jezus. Kot da to ni zadosti, sem neko izjavo svetega Pavla označil (bral sem v srbskem prevodu) z besedami: Dobro slaga, laf!

– Idemo na poljanče da pušimo, so rekli trije ciganki, manjši od nas, niso imeli več kot štiri leta, jaz, Mića in Slinavi Bora jih nismo imeli več kot pet. Bila je že noč, poleti je bilo. Šli smo na poljanče. To je bil neraven travnik nad sadovnjakom generala Kostje. Ciganki so imeli cigarete in vžigalice. Eden od njih je večje prižgal cigareto in demonstrativno potegnil globok dim in ga puhnil v zrak, potem mi je cigareto ponudil. Potegnil sem enako globok dim, v odsekanem trenutku zagledal zvezde na temnem nebu in hrbtno padel na tla ter obležal, kot da živim v pravljici.

TACEN

Svetovni pokal v kajaku, kanuju in spustu. Jaguar in njegova žena si najprej privoščita pico margerito na terasi gostilne. Nekaj tudi spijeta, žena italijanč-ka in Jaguar kokakolo. Potem gresta do blagajne po vstopnice za tekmo.

– Gospod Petrovič, legenda slovenskega pisatelj-stva!

S temi besedami Jaguarja pozdravi blagajničar. Noče denarja. Za gospoda Petroviča je vse zastonj. Ne vem, mogoče je bilo tudi za druge obiskovalce vse zastonj, v Tacen sta namreč prišla na polfinale. Vsake toliko je zapihal orkanski veter, usul se je dež in nato zjasnilo, še dobro, da sta vzela s sabo vsak svojo športno jopo, sicer bi ju zeblo. Tudi v takih razmerah je Jaguar Petrovič razmišljal o romanu. Tisto o Nietzscheju bo treba dati ven. Nobene filozofije več, ker se pri tem filozofiranju razkriva, da on, Jaguar, nima pojma o filozofiji. Nekoč, ko je debatiral z Jožetom Rozmanom, tedaj absolventom na Filozofski fakulteti, mu je ta rekel: Zakaj kar naprej govoriš o stolih, jezerih, gorah, zakaj ne uporabljaš pojmov? Na to še dandanes ni imel odgovora. Na začetku proge je Sava drvela v razpenjenih vrtincih pod dvignjenimi zapornicami. Količki so se v vetru gugal nad reko. To je bila še dodatna težava za tekmovalke. Spet je začel padati dež. Jaguar in njegova žena sta poiskala zavetje pod krošnjo drevesa. Tik pod njima je na kamnitih stopnicah sedela velika družina, oče, mama,

dva odrasla otroka, stari oče, stara mama, strici in tete. Bili so dobro pripravljene na vremenske razmere, nase so navlekli pelerine iz polivinila. Od naših tekmovalk se je edino Hočevarjeva uvrstila v finale. Družina je ta dosežek proslavila s huronskimi vzkliki. Ni minilo dolgo in Eva Alina Hočevar je prišla bosa in mokra k njim, vsi po vrsti so jo objeli in ji čestitali.

ČOLNI

– Kakšen pa naj bo najin sin, je rekla žena, saj je videl, da se norčujemo iz družinskih vrednot.

To je bilo res. Sploh se nisva nameravala poročiti. Šele ko je zanosila, sva se zaradi staršev poročila. Ko sem Niki po telefonu povedal, da se bom poročil, je sočustvujoče rekla: Revček. Tudi z Bicetom sva se posmehovala radijski oddaji *Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo*, v kateri so ob nedeljskih popoldnevih želeli vse najboljše naši zlati mamici, Medvedovemu atu in tako naprej.

Hodim po soncu. Toplo je. Dvajsetega junija smo. Vročje je tudi, ko veter zapiha. Miklošičeva je vsa v soncu, na vogalu s Pražakovo je na pločnik zape-ljal policijski kombi. Dva policajca sta v pogovoru z motoristom. Šel sem po zenf (zapisano na listku) po sončni Resljevi, zavil na sončno Slomškovo, slavil sem sonce s celim telesom, kot da sem paleolitski človek. Sonce pripeka, jaz pa hodim po Miklošičevi, nič se ne

potim, v dobri formi sem, načrtno grem do lekarne, pred katero sedi prodajalka *Kraljev ulice* in ji podarim nekaj drobiža. Bertija ni pred Mercatorjevimi bifejem. Včasih je treba stavke nametati z lopato, da človek začuti, kako stvarna zna biti literatura. Zunaj je sonce, v najinem stanovanju je prijetno hladno. Nekdo v zgornjem nadstropju je začel vrtati z bor mašino. Ko pa ta dogodek prevedem v jezik literature, mi postane preveč neznamen. Takih zapiskov, kot jih je pisal Brežnjev, ne bom pisal, ker nisem sekretar SSSR. Bodimo realni. Preveč sem se razkril, šel bom spet pod krinko Jaguarja Petroviča. Kljub temu se vidi, kdo sem. Čuti se. Čolni plujejo po Ljubljani, ladjice na motorni pogon, z vesli se poganjajo na deski iz plastike.

Razmišljam o romanu in se spomnim nekega dogodka iz svojega vajeniškega obdobja. K starejšemu zakonskemu paru sem pripeljal fasungo na dom. Rolete sta imela spuščene, zunaj je pripekalo sonce. Gospod je sedel za mizo v kuhinji. Žena ga je zaskrbljeno gledala.

– Ali ni danes neka nogometna tekma? me je nenadoma vprašala.

– Seveda, sem vneto prikimal, prejle sem peljal mimo stadiona in videl jugoslovanske in turške zastave, Olimpija igra prijateljsko tekmo z neko turško ekipo.

– No, vidiš, je dobrohotno rekla gospa, lahko boš šel na tekmo.

– Pozabil sem, ali je tekma danes ali jutri, se je z olajšanjem smejal stari gospod in pristavil: Jutri greva v Banjole.

Ko sem odhajal, me je gospa dohitela v hodniku in mi stisnila v dlan kovanec za dvajset par.

– To pa je za vas, je rekla v šepetu.

Vsi smo imeli svoje zvezdne trenutke. Andražu se je za diplomski film posrečilo dobiti Pavleta Vuisića. Vuisić je bil sprva zadržan, ko pa je videl, kako silno si Andraž želi narediti dober film, je dal vse od sebe. Brane je na puljskem festivalu pobral zlato areno za scenarij. Sedel je za mizo v družbi z Bato Živojinovićem in Ljubišo Samardžićem. Nika je bila na počitnicah v Šibeniku, pri prijateljici Heleni, in je sedela za isto mizo z Mišem Kovačem. Jaguar je skupaj z mamom na televiziji gledal nadaljevanko *Vojne vihre*. V glavnih vlogah sta igrala Robert Mitchum in Ali MacGraw. Jaguar je opozoril mamom, ko se je na ekranu prikazal Berti v epizodni vlogi sovjetskega vojaka, po rusko je poklical nemškega ujetnika, ki je kopal rov, vendar se je vse zgodilo prehitro in mama ga ni prepoznala. Srač je poučeval filozofijo na gimnaziji v Višnji Gori in se je zapletel z neko dijakinjo. Bobi je pel pri Ljubljanskem oktetu. Marči je bil eden najbolj prizadevnih članov partije v tovarni KLI v Logatcu. Kadar je kazalo, da se bodo delavci uprli, so tja poslali Marčija in ta je rešil situacijo. Ponosen član partije je bil tudi Srač. Ko je v kavarni Union nokavtiral nekega pankerja in je prišla milica, je na mizo mrtvo hladno položil svojo partijsko izkaznico. Miličniki so ga ustrežljivo vprašali, ali naj pankerja odpeljejo, a jim je zagotovil, da za to ni nikakršne potrebe. Bice je bil službeno v Iranu. Tam so ga vznejevoljili muzejini, ki so se začeli oglašati ob štirih zjutraj.

To ni normalno, se je razburjal, ob štirih zjutraj te zbudi tuljenje. Še slabše je bilo na carini. Carinik se je zapičil v njegove spodnjice. Na, tukaj imaš še ene, ki so še bolj usrane, se je razjezil Bice. Nika je bila z geliebterjem v Parizu. Navdušena. Pa bi živela tam? me je zanimalo. Seveda bi, ampak ne kot kuharica. File in Berti sta v Škucu šest večerov zapored poslušalcem predvajala radijsko igro *Butnskala*. Dan pred začetkom sta zvečer vsa živčna sedela v Škucu, saj sta imela občutek, da sama radijska igra ni dovolj, zraven mora biti še kaj drugega. File je že čez dan predlagal, da od doma prineseta predmete, ki jima nekaj pomenijo. Zdaj sta imela na mizi kombinežo Bertijeve mame, starinski kavni mlinček, napol razpadle sandale, povečano fotografijo Bertija kot dojenčka, ključke, klešče, fotografijo debelušnega triletnege Fileta na sredi med očetom v uniformi majorja in mamo, ki je prišla naravnost od frizerja. Ampak kaj naj počneta s tem? Takrat je potrkalo po šipi. Bil je Andraž s svojim dekletom. Pravkar sta prišla iz Novega Sada, kjer se je Andraž s svojim kratkim filmom udeležil Festivala kratkometražnega filma. Deklica ga je takoj zašpecala, da je slabe volje, ker ni dobil nobene nagrade. To je bilo res, namreč, da je bil slabe volje, ni bil pravi Andraž in z dekletom sta se kmalu pobrala. Po njunem odhodu sta bila File in Berti še bolj malodušna, dokler ni Berti eksplodiral: Kje bova razstavila te predmete, kam jih bova postavila, kako?! Takole! je bliskovito reagiral File, zgrabil sandalo z mize in jo vrgel na sredo razstavnega prostora. Berti se je zakrohotal, pograbil je drugo

sandalo in jo vrgel čez ramo, pristala je kakšna dva metra stran od prve. To je pa kar velik razkorak, sta se smejala. Od tega trenutka sta imela položaj pod nadzorom. Naslednji dan so začeli prihajati ljudje, ne vem, ali se je razvedelo, da nekaj pripravljata, ali je bil to slučaj, ampak najprej sta se oglasila Gogi in Berajc, ki sta bila takoj pripravljena pomagati. Gogi je predlagal, da prostor okrasijo s krep papirjem, zavese lahko naredijo na oknih in stebrih, lahko jih prevežejo z zlatimi vrvicami. Z Berajcem sta odšla v Mladinsko knjigo po material, čez deset minut sta bila že nazaj in se takoj lotila dela. Pod Berajčevo roko so bile zavese še posebej lepo nabrane in na sredi prevezane z zlatimi vrvicami. Berti je medtem na neko steno obesil povečano uokvirjeno fotografijo samega sebe kot dojenčka. Na nasprotno steno je obesil mamino kombinežo. File je v zadnji razstavni sobani od stropa do tal razobesil nekaj plah raznobarvnega krep papirja in nanje z oslinjenim prstom izpisal naslov svojega romana *Grein Vaun*. Prišel je Verbič starejši in se pozanimal, če lahko razstavi svojo mobilno skulpturo. Dovoljenje je dobil brez problemov. Prikazal se je Pavle Bračko in srmežljivo vprašal, ali lahko razstavi fotografije, ki jih je posnel na Arabskem polotoku. Seveda, jasno! Do večera, ko so se vrata Škuca odprla za publiko, so bile prav vse sobane lepo okrašene. Ogromno ljudi je prišlo, sedeli so na stolih in po tleh, stali so in se stiskali ter v poltemi zbrano poslušali radijsko igro. Človek skoraj ni mogel verjeti, da je radio v dobi televizije še vedno privlačen. Pripomniti je treba, da

sta tisti dve sandali ostali vsaka na svojem mestu, nihče ju ni premaknil niti za ped in nihče ni ničesar ukradel, niti brivskega aparata ne. Ob koncu dogodka, ko se je publika začela razhajati, sta se File in Berti znašla v zadnji sobani, odprla sta veliko okno in zlezla na majhno dvorišče med hišami, krohotaje sta se objela in se hrbtno zvalila na tla. Lep čas sta tako ležala in zrla v nebo nad strehami, potem sta se zdrznila iz zamaknjenosti in se vrnila k ljudem. Še nekaj. Bratko in Boris sta šla z ekipo na breg Save in od tam z avtomobilom pripeljala tridesetkilske z mahom poraščene skale ter na vsako naslikala markacijo, kamor si se moral zaleteti z glavo.

Napoleon in njegovo dekle takrat nista bila več živa. Umrla sta v letalski nesreči nad Ajacciem na Korziki. Fotografija v *Delu* je kazala dve dlani, odrezani v zapestju, ki sta se sprijeli v poslednjem krču. Mogoče sta bila to onadva? Napoleon in njegovo dekle sta bila vedno oblečena po zadnji modi, nista hodila samo v Trst, ampak sta si dala obleke narediti pri krojaču. Ona je bila španski tip, črne lase je imela zadaj spete, on je imel bujne črne lase in je bil nekoliko manjši od nje. Brk in Zoki sta bila na Kitajskem. V Pekingju sta si izposodila kolesi in se vozila z množico kolesarjev po cestah tega velikanskega mesta. Kamorkoli sta se pripeljala, se je na tisoče oči ozrlo k njima, oblečena sta bila v evropskem slogu, individualno, Brk je bil v rdečem in Zoki v rumenem, medtem ko so bili Kitajci v enotnih, modrosivih delovnih uniformah. Naslednjič sta šla na pot v Južno Ameriko. Ko sta prebivala v Čilu, je Brku

v nekem lokalu zaplesalo srce. Za mizo na koncu lokala je v neki družbi zagledal dekle, ki mu je bilo strašno všeč. Ko je šel mimo nje na WC, ji je skrivaj stisnil listek v roko, nanj je zapisal prošnjo za srečanje. Prišla je. Brk je ni mogel pozabiti, še ko se je vrnil v Ljubljano, je govoril o njej. Igralka je bila. Ali misliš, me je spraševal, da bi tukaj pri nas lahko uspela kot igralka? Jezika ne zna, mogoče bi lahko igrala neme vloge? Mi prispevaš sto mark? Zbiram za avionsko karto, da bo lahko prišla sem. Vili je bil malo nažgan, ko je zadaj za Pentagonom srečal Vilfana. Hej, Vilfan, ga je skušal ustaviti, a se je Vilfan takoj odmaknil: Lasciatemi! Vili je bil čisto frapiran. Veš, kaj mi je rekel? Lasciatemi! Bil je okrog desete zvečer. Včasih si rekel drgač, včasih si rekel drugač, tu ni bilo pravil, to je bila lublanščina. A mate gate? Tudi Tkanino na Nazorjevi ulici so zaprli. Svoje čase sem tam kupoval kavbojke znamke Pierre Cardin, kupil sem si plašč ... Aji se ga je v Šumiju napil in začel brez povoda razgrajati. Vi ste vsi študentje, jaz pa imam samo osnovno šolo! Vsi smo v zadregi obmolknili. Ko je odšel, se je prva oglasila Meta: A ni škoda, da ga to čisto po nepotrebnem mori? Tak je bil tudi neki naš veleposlanik v Londonu. Krasen človek, duhovit, zabaven, kadar se ga je napil, pa mu je udarilo ven, da nima izobrazbe, skoraj na jok mu je šlo, zaman smo ga prepričevali, da to ni pomembno.

ZA MENE – SAMO ČELADA!

Na Saladinovem ranču smo bili, Saladin in njegov brat, njuna sestra in cel šopek njenih prijateljic. Pili smo, kadili, pekli na žaru, si hladili noge v potoku, poslušali glasbo, Jaguar Petrovič nam je vsake toliko časa prebral kakšen odlomek iz *Idiota* v srbskem prevodu. Šele v srbskem prevodu se vidi, je trdil, da so vsi pijani, general Ivolgin je nonstop pijan kot batina. Danko je prinesel madžarski bič, s katerim se je dalo pokati. Ročaj je imel svojo težo, krepko ga je bilo treba prijeti, preden si zamahnil z bičem. Skoraj vsi smo se poskusili v pokanju. Na obisk sta prišla Mujo in Haso. Takoj ko sta zagledala bič, se tudi onadva nista mogla zadržati. Haso je zagrabil bič, ga zavihtel in počil v zraku z njegovim koncem, že v naslednjem trenutku pa je ravno ta konec pristal na njegovem čelu, da je na ves glas zajavkal. Mujo je vzel bič iz njegovih rok in mu nazorno pokazal, kako se z njim pravilno ravna.

- Ajde, probaj sad ti, je rekel potem.
- Za mene – samo čelada!
- Kakva čelada?
- Daj mi čeladu i ja ću da pokam.
- Ajde, probaj, šta se bojiš?
- Svaki pametan čovek se boji, je zaključil Haso.

Minilo je dvesto enajst dni od premiere. Pred kratkim sem pred Granado srečal Iva. Veselo me je pozdravil in malo sva poklepetala. Povedal je, da je bil na operaciji kile, tista predstava, ki sem jo gledal,

videl me je v prvi vrsti, je bila zaradi njegove bolezni zadnja, vse druge so morali odpovedati. Boš še kdaj prišel k nam, bomo še sodelovali? me je vprašal. Mogoče, sem se nasmehnil. Poslovila sva se.

DVORIŠČNO OKNO

Trije grejo čez dvorišče. Enega zanaša na levo, druga dva hodita dokaj naravnost. Bolj ko ne so v nekakšnih capah. Naša soseda takim reče, da so »sa Metelkove«. Potem pride ženska v rumenem kostimu z mobijem na ušesu. Z avtobusne postaje se bobneče razlega glas napovedovalca prihodov in odhodov avtobusov. Sobota je.

244

245

MATILDA SE VRAČA

Tista ženska, ki v španski nadaljevanki ljubimka z novinarjem, je vame namerila pištolo ali puško, planil sem pokonci in jo poskušal zagrabit za roko, a sem namesto nje zagrabil za roko ženo, ki se je mirno ubranila, takrat sem spoznal, da sanjam, in drhte omahnil nazaj na posteljo.

Na vogalu, kjer je danes trgovina s konfekcijo Zara, je bila včasih trafika. Z Bicetom sva si kupila škatlo cigaret Šport filter. Na poti do Kolezije bova vsak enega prižgala. Takrat redko kdo ni kadil. Ko

smo bili še v Beogradu, smo se smejali vicem v sobotni radijski oddaji *Veselo veče*.

– Sofa, sem slišala, da si se ločila, kaj pa je bilo?

– Pil je.

Čez nekaj časa se spet srečata.

– Sofa, sem slišala, da si se vmes spet poročila in kmalu zatem ločila, kaj pa je bilo?

– Kadil je.

Čez nekaj časa se spet srečata.

– Sofa, sem slišala, da si se spet poročila in takoj zatem ločila, kaj pa je bilo?

– Ženske je preganjal.

Čez nekaj časa se spet srečata.

– Sofa, sem slišala, da si se že četrtič poročila in ekspresno ločila, kaj pa je bilo?

– Ni pil, ni kadil in tudi žensk ni preganjal, kakšen moški pa je to?

Povedal sem ta vic Bicetu in imela sva razlog za malo smeha. Ni se mu zdel ne vem kakšen štos. Hodila sva ob rimskem zidu na Mirju. V rimskih časih je Emona segala do tu in v nasprotni smeri do Gradišča. Vprašanje, če je bil Nebotičnik znotraj obzidja. Pred nekaj leti so na Gosposvetski cesti izkopali sarkofage, takoj za Figovcem je bilo torej pokopališče.

Rimljani so imeli pokopališče zmeraj izven obzidja. Kozolec je bil potemtakem že povsem na kmetih, se je hecal Bice. Prišla sva do neke vile, ki je imela na vrtu jablano s sočnimi zelenimi jabolki. Splezala sva na zidano ograjo in narabutala vsak po nekaj jabolk.

Sergej je umrl. Življenje je takoj postalo resno. Le Sergej se mi smeje od nekod z nebesnega svoda. Žena

je na internetu izvedela žalostno novico, zvečer so v *TV-dnevniku* pokazali njegovo fotografijo in kratek odlomek iz oddaje o njegovem slikarstvu. Nisem vedel, da je, hvala bogu, dobil Jakopičovo nagrado in nagrado Ivane Kobilce. Tisto, da si včasih rečem, ubil se bom, se mi je pod vtisom njegove smrti zazdelo povsem zgrešeno. Nazadnje sem Sergeja videl na prehodu za pešce pri avtobusni in železniški postaji, ko sva šla s sinom na tenis na Linhartovo. S Silvo sta nama trobila in veselo mahala iz avta.

PROČ! PROČ!

S tema dvema vzklikoma sem hotel odgnati Matildo, a se ne da. Danes je umrl Dare Valič. Skupaj sva igrala v *Bolhi v ušesu*. Bil je pravi igralec.

Ponoči, že proti jutru, spet napad neznane sile, kot bi me stresla električna, zajavkal sem s čudnim glasom, kot pes, in se z eno roko zgrabil za drugo, žena k sreči ni nič slišala in je mirno spala naprej. Kdo ve, kaj me je prestrašilo?

Ona sanja o Ljubljani, ta pesem Jana Plestenjaka me spominja na angleški film, ki smo ga gledali v Kinu Sloga. Mlada prodajalka je otožno slonela na pultu v živilski trgovini nekje na podeželju. Tedaj se pred trgovino ustavi športni avto in iz njega smeje se planeta črnolasec in blondinka. Komaj stopita v trgovino, že začneta eden čez drugega naročati artikel za artiklom, mladi prodajalki postane vroče, saj se ji

bo še zmešalo. Ko zaljubljenca odvihrata iz trgovine, kamera obstane na obrazu mlade prodajalke, ki s hrepenenjem v očeh strmi za njima.

Tenis je mogoče primerjati z življenjem. Koliko tekem sem že izgubil in potem kot feniks šinil iz pepela, novim zmagam naproti.

Vsi smo bili na pogrebu. Marko Uršič je imel pogrebni govor. Vse, ki smo se zbirali pri njem v plavem bloku, je omenil; Uroša Kalčiča, Milana Kleča in Jaguarja Petroviča od pisateljev, pokojna Jureta Detelo in Jašo Zlobca od pesnikov, Jožeta Rozmana in Božidarja Kanteta od filozofov, Bertija Derganca je označil za igralca, Primoža Piskernika za pesnika, onadva sicer na pogreb nista prišla, vsi drugi pa smo bili, a dlje ko smo tam stali in v dežju poslušali poslovilno besedo, bolj in bolj nam je postajalo razvidno, da Sergeja ni več med nami. Uroša Kalčiča že več kot leto ni bilo med nami, Jureta Detele že več kot tri desetletja. Vse manj nas je bilo. Tudi Jaše Zlobca že nekaj let ni bilo več. Izgubim in igram naprej. Dobim in igram naprej. Na dvorišču ni nikogar, le nekaj avtomobilov je parkiranih na pesku.

KOK MATE LUŠKAN KLOBUK, GOSPA, A JE KVAČKAN?

Na morje sta šla, skupaj s turisti iz celega sveta in z množico domačih upokojencev, ki so imeli karte zastonj. Avtobus je bil nabasan do zadnjega kotička.

Šofer je štel potnike, še trije grejo lahko gor, še dva gresta lahko gor, samo še eden!

– Kam se rinete? je opozoril Jaguarja.

– Gor bi rad prišel, je mirno odvrnil Jaguar.

Med vožnjo sta bila večino časa tiho, ko pa se je na obzorju prikazal Nanos, se nista mogla zadržati in sta skoraj hkrati odprla usta.

– Lej ga, Nanos!

Ko so se bližali Kopru, sta prvič zagledala morje.

– Tamle je, je rekla žena, za tistim žerjavom v ladjedelnici, meglice so, ne razloči se dobro.

Na Belem Križu sta izstopila in takoj odšla na kapučino. Natakarica ju ni prepoznala, koliko gostov pa je imela vsako leto? Ogromno. Po ilovnati poti sta se spustila do Fiese. Jaguar je šel prvi v vodo. Šestindvajset stopinj in pol je imela. Plaval je proti valovom, ki so mu pljuskali v obraz. Modro morje se je iskriilo v soncu vse tja do obale na koncu zaliva. Plaval je žabo, nič bolje kot pred petdesetimi leti v Poreču. Z Bicetom sta bila na zadnjem skupnem lovu na babe, le da je bilo Jaguarju vseeno, ali bo katero ujel ali ne, kajti povsem se je predal pisanju dramatizacije Kafkove črtice z naslovom *Sodba*, za sprejemni izpit na AGRFT. Pisal je z navadnim svinčnikom v šolski zvezek in zraven sanjaril, da je sprejemni izpit uspešno opravil, bliskovito doštudiral in kmalu zatem že režiral svoj prvi film, pa ne samo to, tudi v gledališču je režiral svoje drame in drame drugih avtorjev, režiral je v Drami, režiral je v Mestnem ...

– Butterfly, my butterfly, si je začel brundati, tako kot pred pol stoletja, ko je bila ta popevka popularna,

in nenadoma se je odločil, da bo naredil zaključek. Vse, o čemer je sanjaril, je tudi uresničil. Režiral ni, ne v filmu ne v gledališču, zato pa je igral glavno vlogo v celovečernem filmu v produkciji Viba filma, igral je glavno vlogo v svoji drami *Atlantida* v Mladinskem gledališču, igral je veliko vlogo v Prešernovem gledališču Kranj v svoji drami *Božanska tragedija*, igral je v Mestnem gledališču v *La discreti enamoradi* Lopeja de Vege, igral je v Drami v Feydeaujevi *Bolhi v ušesu* in *Revizorju* Nikolaja Vasiljeviča Gogolja, igral je v Trstu, v drami Dušana Jovanovića *Klinika Kozarcky*, igral je v lutkovnem gledališču Kulturnica v svoji lutkovni igri za odrasle z naslovom *Kralj Alkohol*. Ampak, naj se je še tako trudil izpeljati primerjavo med nekoč in sedaj, s posebnim poudarkom na svoji prodornosti, nazadnje je vse skupaj spominjalo na prošnjo za delovno štipendijo pri Javni agenciji za knjigo.

Trikrat sta šla v vodo. Kar precej kopalcev je bilo, z zanimanjem sta opazila, da je bilo med njimi veliko Francozov. Očitno so Francozi odkrili lepote Pirana, sta se šalila. Potem sta odšla na pico. Na obzidju sta se ustavila na razgledni točki in vrgla pogled na morje, ki se je v soncu širilo v daljavo. Na Tartinijevem trgu je bila vročina neznosna. Pica je bila odlična, postregli so jo z doma narejeno polivko iz feferonov. Odšla sta še v Mestno kavarno na sladoled.

SAVA

Prvič v tem letu sta šla na Savo. Vse do plaže Sava sta šla. Zraven brzic so na breg postavili nekaj zglaženih kamnitih blokov, na katerih se je dalo ležati ali sedeti. Onadva sta pogrnila brisači kar na kamnih.

Brzice so oglušujoče bučale, vse misli so ti izbrisale. Niso jih sestavljale velike, bele skale, kakor je imel v spominu. Skale so bile sive, nekatere celo umazano rjave. Voda se je penila in brez premora bučala. Stal je do gležnjev v mrzli vodi in študiral, ali naj zaplava v vrtince, potem se je odločil, da se bo za zdaj samo potopil v reko, toliko, da se osveži, zelo vroče je bilo. Neka gospa, ki se je zraven njiju sončila na kamnih, je na glas povedala, da ga bo posnemala.

– Zdaj, ko ste šli vi, je rekla, grem še jaz.

V plitvi vodi se je ulegla na hrbet. Najmanj pol minute je tako ležala, potem se je sunkoma dvignila in veselo rekla: Fantastična je.

250
251

FIKSNA IDEJA

Težko je bilo biti v sedanjosti. Kar sem rekel, sem rekel. Bila je polna praznih lukenj. Po deset, po petnajst sekund ni bilo ničesar. Znotraj tega niča je brbotala preteklost, od nekaj in od včeraj.

Včeraj sem bil v Spodnjih Dupljah, na proslavi osemdesetega rojstnega dne bratranca Petrčka.

– Zakaj se midva pravzaprav kličeva Emilček in Petrček, me je vprašal po mobiju, ko me je povabil na praznovanje.

– Bilo je na petdeseti obletnici poroke dedka in babice v hotelu Evropa, sem se razgovoril, mi, otroci, smo imeli na mizi pred sabo na belem prtju vsak svojo vizitko z imenom: Urošek, Matjažek, Emilček, Helena, Borči, Petrček, Rajči in Zvonko in Dragica, ki sta bila najstarejša.

Najprej smo odigrali teniški turnir. Dobil ga je slavljeneec. Nič čudnega, da ga je ekipa iz Ljubljane kot četrtega člana povabila na veteranski turnir na Majorki. Moj nečak Aleš je igral tenis v drugi jugoslovanski ligi in je zdaj trener trenerjev. Impresioniral me je Fritz. Ni igral na moč, pač pa pametno in preudarno, žogico je plasiral mimo tebe ravno za toliko, da je nisi mogel doseči. Tjaša mi je dala priznanje, da ni mogla vrniti skoraj nobenega mojega servisa. Pri moških udeležencih turnirja nisem imel take sreče. Marsikateri je na moj servis s skrajšanim returnom takoj naredil točko. Sicer se je nemudoma opravičil, ampak ... Igrali smo na čas, ne na dobljenih šest gemov. Pravzaprav je bil to šampanjc turnir.

To je bilo v Kranju. Potem smo se odpeljali v Spodnje Duplje. Tam je bil ranč, v ogradi so imeli konje. Poleg naše se je tam veselilo še nekaj družb, nismo bili edini gostje. Peter je komaj prišel do rezervacije, lastnik je imel vse zasedeno za eno leto vnaprej. Imeli smo svojega kuharja, imeli smo postrežbo, najprej majhne sendviče, nato pijačo, kakršno si je kdo zaželel, nato rižota, meso po izbiri, raznorazne solate

in na koncu torta in kava. Na mizi, za katero smo sedeli sorodniki, so bili pokali, ki jih je Peter osvojil v času svoje bogate športne kariere. Prvo mesto v veleslalomu v mladinski konkurenci, tretje mesto med politiki in direktorji v teku na smučeh ... Za pokale so bili privezani balončki, lebdeli so visoko v zraku nad mizami. Imeli smo tudi program. Mojca je zbrala punce v krog in Petru so eno zapele. Nato je nastopila vnučinja Taja. Na platno je projicirala fotografije iz Petrovega življenja, ko je bil še dojenček, ko je bil kratkohlačnik, ko je kot mladenič naredil stojo na Kredarici, vsako fotografijo je pospremila z duhovitim komentarjem. Ko so se zvrstile fotografije, na katerih je Peter stoje držal v naročju zdaj to, zdaj ono dekle, je pripomnila, da je imel verjetno zaradi tega pozneje v življenju težave s hrbtenico. Na koncu je občuteno zapela Petrovo najljubšo pesem *Sidji do reke* Massima Savića.

252
253

SMEH

– File, smej se! mi je že od daleč zaklicala Urška Hlebec, vrhunska dramska igralka iz Lutkovnega gledališča, kdor se spomni njene vloge v filmu *Operacija Cartier*, se bo gotovo strinjal z mano.

– Ti si že druga punca, ki mi je to rekla, sem se razburil, Primoževa svakinja me je srečala pred Konzorcijem in je uporabila iste besede: File, smej se! Celo življenje sem se smejal, zdaj, ko sem v penziji,

pa imam usta ukrivljena navzdol, kot da sem bil v bistvu zmeraj slabe volje.

UMRL JE SAŠO

Hribar. Aleš mi je telefoniral. S Tjašo sta se peljala iz Maribora, poslušala sta radio, nenadoma so glasbo prekinili: Umrl je Sašo Hribar. Nenadoma. Potem je bila spet glasba.

DALJNE LADJE

Leta 1984 sta bila Jaguar Petrovič in Dušan Jovanović v duelu. Jaguar je poleg honorarja za svojo dramo *Bolna nevesta* zahteval še tantieme, petindvajset procentov od premiere in dvajset od vsake naslednje predstave.

– V Mladinskem ne dajemo tantiem, je prijazno pojasnil Dušan, še nihče jih ni dobil.

Jaguar jih je kljub temu zahteval.

– Pa kdo si ti, je vzrožil Dušan, si Bog?

Dejansko si je Jaguar v fantazijskih seansah predstavljal, da je Bog ali vsaj Božji sin ali božji delec, v katerega pronica celotno vesolje. Padeč na realna tla je bil podoben pijanskemu mačku. Počutil se je kot nič, še več, manj kot nič. Minus je bil. Negativna številka. Nekoč, ko se je v Tacnu preveč napil in je

namesto njega moral tekmo v kajaku in kanuju komentirati nekdo drug, je iz razočaranja nad samim sabo hotel zlesti v kontejner za smeti, a mu je Janez Valant to preprečil.

KOPER

Na morje sta šla. V Piran. Ampak šofer avtobusa je že na vratih povedal, da lahko sprejme samo tri potnike, in sicer samo tiste s kupljenimi kartami, množica upokojevcev z zastonjskimi karticami pa bo morala počakati na naslednji avtobus. Tedaj je žena zaslišala neko žensko, ki je rekla, da čez deset minut v Koper odpelje vlak. V hipu sta spremenila načrt in odšla na železniško postajo. Kot v posmeh je bil zraven postajnega poslopja velik pano, na katerem je vesela skupina upokojevcev paradirala med gorami in rekami, med morjem in soncem. Na peronu številka sedem je na vlak čakalo kar precej ljudi, med njimi je bilo nekaj teh, ki so se prej skupaj z njima poskušali zriniti na avtobus. Tiho je prišel vlak.

To je bil novodoben vlak, s kakršnim se še nikoli nista peljala. Sedeži so bili udobni in prostora je bilo veliko. Samo doplačati je bilo treba evro in pol po osebi. Zastonjska upokojenska kartica ni veljala v celoti. Videti je bilo, da so se tudi Slovenske železnice odločile zaslužiti nekaj fickov na račun upokojevcev. Vlak je brezšumno potegnil. Ko so se zapeljali čez nadvoz na Dunajski, se je ozrl čez križišče proti

Kozolcu, ki ga je v precejšnji meri zakrival hotel Intercontinental. Peljali so se mimo Tivolija, mimo Viča, mimo Dolgega mostu, zapustili so mesto in se peljali mimo travnikov, in ko so se bližali Borovnici, se je oglasil mobi. Bila je Špela Kožar s Televizije Slovenija. Najprej mu je izrekla sožalje, kot nekdanjemu Saševemu sodelavcu, potem ga je prosila za intervju. Ko sva nazadnje imela intervju, saj se spomnite, je nadaljevala, v parku sva se dobila, govorila sva o *Radiu Ga Ga*, no, takrat sem poleg intervjuja z vami naredila še nekaj intervjujev z drugimi ljudmi, ko pa sem to povedala Sašu, je rekel, da ga zanima samo tisto, kar je povedal Emil. Prispeli so do Nanosa. V daljavi je bil, železniška proga je potekala kilometre proč. Nenadoma sem opazil, da sem že čisto pozabil, da je umrl Sergej, v spominu se mi je prikazoval Sašo. Kako je v studio pripeljal Terezo Kesovijo, nato še mlado pevko Tajči, ki je ravno takrat zaslovela s popevko o čokoladi. Kako je hodil k direktorjem in se boril za utrditev položaja *Radia Ga Ga*. Kako so ga za časa vojne za Slovenijo vpoklicali med teritorialne brambovce in je na lastne oči videl pet mrtvih v Medvedjeku.

Po dveh urah izjemno udobne vožnje so prispeli v Koper. Premislila sta si, ne bosta šla najprej v stari del mesta, ampak kar takoj na plažo. V soncu sta hodila po Vojkovem nabrežju. Prišla sta do velikega pomola, ki se je širok kot avtocesta raztezal kilometer daleč, vse do Smedele. To je bilo sprehajališče za domačine, pa tudi na kamnitih klopeh so radi poseleli. Morje se je iskrilo v soncu. Oglasil se je mobi.

Bil je Luj. Izrekel mu je sožalje za Saša, povedal je še, da se po prestani kemoterapiji počuti dobro in da je medtem umrl Bozi. Toliko, je zaključil in se med smehom poslovil. Niti do polovice pomola nista prišla, ko se je spet oglasil mobi. Bila je Vera. Izrekla mu je sožalje za Saša, povedala, da ji delavci popravljajo fasado, ko pa je slišala, da sta na morju, ju ni več hotela motiti. Prišla sta na plažo in šla takoj v vodo. Petindvajset stopinj je imela. Celo popoldne sta se sončila, petkrat sta šla v vodo, sprehajala sta se med kopalci, ki so si na travi pogrnili brisače, nekdo si je postavil majhen šotor, ljudi je bilo precej več kot lansko leto. Odšla sta še na sladoleđ in se potem napotila proti avtobusni postaji. Na peronih deset in enajst, od koder je avtobus peljal proti Ljubljani, ju je pričakala množica upokoјencev z vseh koncev Slovenije. Bili so Primorci, Štajerci, Ljubljanci ...

– Ne bomo prišli gor, je trdil neki Novogoričan.

– Pa kaj potem, mu je ugovarjala skupina veselih Štajercev, bomo šli pa na vlak.

Prvi avtobus je imel petnajst minut zamude, če ne še več. Ko se je ustavil, se je množica pognala proti vratom, vsi so se začeli prerivati, da bi si izborili boljši položaj.

– Vsak čas pride naslednji avtobus, je vpil šofer, a ga ni nihče poslušal.

Na sosednjem peronu je stal avtobus podjetja Flixbus, tudi ta je šel v Ljubljano, vendar je bilo zanj treba plačati, ker je bil tuje firme, ni bil dolžan upoštevati zastojnih upokoјenskih kartic.

– A plačava? je Jaguar vprašujoče pogledal ženo.

– Boriva se še malo, se je nasmehnila, Štajerci so me spravili v dobro voljo, flegma so, nič niso živčni, nič se ne jezijo.

Prispel je naslednji avtobus. Množica se je zgrnila nanj.

– Vi se sploh nič ne borite, gospa, vsi vas premagajo, je neka ženska očitala Jaguarjevi ženi ter ji hkrati zarila komolec v grlo, kot borka v oktagonski kletki. Tudi na ta avtobus se jima ni posrečilo priti. Jaguar je imel dovolj in je na blagajni kupil karte. Zdaj bosta menda prišla gor. Na peron štirinajst je pripeljal avtobus, neka ženska se je pognala tja in kriknila: Prišel je! Vsi so se usuli za njo, tudi Jaguar in žena, a zastonj, avtobus ni bil pravi. Poklapani so se vrnili na perona deset in enajst. Na naslednji avtobus sta se zrinila brez usmiljenja do drugih potnikov, Jaguar je nekemu starčku zabil komolec med rebra. Žena je milo prosila šoferja: Imamo karte, imamo karte! Šofer je pogledal njuni vozovnici in takoj se je videlo, da ni čisto zadovoljen, imela sta vozovnici podjetja Arriva, njegov avtobus je bil v lasti nekega drugega podjetja, a v tej gneči se mu ni več ljubilo komplicirati. Ko je speljal s postaje, je začel razlagati neki gospe na prvem sedežu za seboj: Kod mene u Banja Luci ovako nešto ne može da se desi, ljudi ulaze u avtobus kulturno, a ne kao ovde, biju se, dave se, a imaju sedamdeset godina! Tedaj je nekdo iz skupine Štajercev zaklical: Potegni ven tisti šnops! Samo mi još to fali, je sam zase zamrmral šofer. Ni se ustavljal nikjer, šele pri Kinu Vič je odprl vrata na prošnjo neke čedne gospodične, v eni uri in dvajset minut so bili v Ljubljani.

Naslednjega dne, v sredo, sta se dobila s Špelo Kožar. Prišla je na dvorišče, odprl je okno in ji zaklical, da pride takoj, stanoval je v pritličju, Špela pa se je medtem navdušila nad drvarnicami in odločila se je, da ga posnamejo kar tam, pred eno od drvarnic.

V četrtek sta se dobila z Andražem Gombačem z Beletrine. Domenjena sta bila na vrtu Granade, vendar je bilo mraz, deževalo je in Jaguar je predlagal, da gresta rajši v kavarno Kinodvora. V eni uri sta naredila intervju za spletno stran AirBeletrina. Andraž ga je fotografiral.

V petek je šel na pogreb. Nasproti Severnega parka je postajališče avtobusa za Grosuplje. Avtobus je imel odhod ob osmi uri in štirideset minut zjutraj. Jaguar je prišel tja deset minut prej, usedel se je na klop in čakal. Avtobus je že stal na postajališču. Eno minuto pred odhodom se je s sedežev na zadnjem delu avtobusa dvignil šofer, odkorakal do volana in odprl vrata.

– Ali mi boste, prosim, povedali, katera postaja je v Grosupljem najbližje pokopališču, je vprašal šoferja, medtem ko je vstopal na avtobus.

– Greste na pogreb?

Oba sta vedela, čigav pogreb ima šofer v mislih. Na naslednjem postajališču je vstopila gospa, vsa v črnem. S skoraj enakimi besedami se je pozanimala pri šoferju, na kateri postaji naj v Grosupljem izstopi, da bo čim bližje pokopališču.

– Na Sašev pogreb grem, je ponosno pristavila.

V štiridesetih minutah so bili v Grosupljem. Pred petinpetdesetimi leti, ko je prišel k Tatjani na novoletno praznovanje, so za vožnjo potrebovali ravno

toliko časa, le Grosuplje se je od takrat popolnoma spremenilo. Ni mu bilo videti konca. Spominjalo ga je na Domžale, na industrijsko cono. Po šoferjevih napotkih je korakal proti pokopališču, za njim je s petkami drobencijala v črno oblečena gospa, hodi-la sta ob dolgi vrsti avtomobilov, parkiranih kar na pločnikih.

Na pokopališču je bilo najmanj dva tisoč ljudi, vrsta se je vila izven pokopaliških zidov. Namenil se je na konec vrste, a je nekje na sredi naletel na Francija Keka in se mu pridružil. Korak za korakom so se bližali mrliški vežici. Tišina je bila, kvečjemu mrmranje se je slišalo. S Francijem sta spregovorila nekaj besed o Sašu, potem ga je vprašal, če pripravlja še kakšno novo *Skrito kamero*, in Franci je pritr-dil, štirinajst novih *Skritih kamer* je posnel, že v nedeljo bo na sporedu prva. Prišli so v mrliško vežico. Ljudje so postali pred Saševo fotografijo, na kateri je bil nasmejan, s kitaro v roki, potem so se hitro umaknili in dali prostor naslednjemu. Jaguar je zagledal Andrejko, v krogu družine je bila, vsa v črnem in pretresena, objela sta se za nekaj dolgih trenutkov, nakuri enega, mu je rekla, preden se je umaknil. Odšel je ven in se postavil pred zid. K njemu sta prišli dve v črno oblečeni gospe, se predstavili kot poslušalki *Radia Ga Ga* od samega začetka in mu izrekli sožalje. K njemu je pristopil Vlado Kreslin, resno sta se pogledala, kot da se oba zavedata, da so tu besede odveč, a tedaj je Jaguar nenadoma odprl usta in rekel: Dolga, dolga je reka ... Vlado se je zdrznil in takoj pristavil: Od zibke do človeka ... To je bila njegova pesem, njegov

komad, dobro si to povedal, je pokimal Jaguarju, v pravem trenutku. Pristopil je Franci Kek. V tišini so stali na enem in istem mestu. Zraven je prišel Zvone Šeruga in se rokoval z vsemi tremi. Nato je pristopil Janez Cetin. Povedal je, da sta bila s Sašem sošolca od šestega razreda osnovne šole. Nekje je izvedel, da bo na grobu slovo samo v družinskem krogu, kar je bilo razumljivo, kam boš pa postavil dva tisoč ljudi.

EX-TEMPORE

Jesen je prišla. Minilo je sedem dni od Saševega pogreba. Pred tem in po tem so se na televiziji vrstile oddaje njemu v spomin. Ponovili so oddajo o *Radiu Ga Ga*. Tokrat skoraj ni gledal sebe, gledal je Saša in na trenutke čisto pozabil, da je umrl. V *TV-dnevniku* so Sašu posvetili najmanj pet minut. Pokazali so dve fotografiji, na katerih sta bila Sašo in on. Bila sta mlada in lepa. V *Odmevih* je Špela Kožar naredila intervju s Saševimi sodelavci in z ljudmi z različnih področij. Prispevek se je zaključil z Jaguarjem. Stal je pred drvarnico, odprl usta in rekel: Želim si, da bi Saševi sodelavci nadaljevali njegovo delo, tako da ne bi umrl.

Povedal bi vam rad, kako smo šli na *Ex-tempore* v Piran. Jasno, to je bilo pred devetinštiridesetimi leti. Z avtobusom smo šli, Moto, Berti, Georg, Sergej in jaz. Ex tempore pomeni brez priprave, iz rokava. Moto in Sergej sta bila nadobudna slikarja in sta se

namenila prijaviti na slikarsko tekmovanje. V enem dnevu je bilo treba naslikati sliko z obmorsko tematiko. V Mestni hiši so se prijavili, namreč, poleg Mota in Sergeja se je prijavil še Jaguar, kar tako, malo za šalo in malo zares. Vzdušje je bilo veselo, cela horda slikarjev se je zbrala tam, omenim naj Đoko Slaka in Dušana Lipovca. Nekaj časa so se še potikali po obali, potem so se odpravili v počitniško hišo Georgove družine. Na hribu je bila, visoko nad Piranom. Niso imeli alkohola, niso imeli mamil, globoko v noč so sedeli na verandi pred hišo in listali monografijo o Van Goghu. Najdlje so se zadržali pri sliki, ki je prikazovala gostinsko sobo, v kateri je bila miza z biljardom. Občutek si imel, da maloštevilni pivci sedijo v tišini, vsak s svojim kozarcem pred sabo. Kar slutil si lahko, kje stoji ali sedi Van Gogh in opazuje ta prizor, ločen od ljudi, najbolj samotni med njimi. Mogoče je bil to razlog, da sta se Moto in Sergej proti jutru odločila, da ne bosta tekmovala. Ali je Van Gogh tekmoval? Slikal je sam zase. Naslednjega dne je bil v Mestni hiši sprejem in razglasitev nagradencev. Jedače in pijače je bilo obilo. Tovariš, ki je bil pokrovitelj tekmovanja, se je z dobrohotnim nasmehom rokoval s slikarji, od katerih je bil marsikdo popackan z barvami in bos. Mlada Američanka je pod budnim očesom svoje tete navezovala stike s slikarji, če si jo povabil na pijačo, te je zavrnila, da pije alkoholne pijače šele po sedmi uri zvečer, do takrat pa je manjkalo sedemintrideset minut. Dušan Lipovec je s svojo robustno pojavo, bradat in korpulenten, takoj pritegnil njeno pozornost, ustavila se je ob njem, ko

pa ji je začel razlagati svoje domislice, je vse bolj debelo gledala.

– Last night I had a vision, se je zaupno sklonil k njej, I saw the fire on the hill. And the woman was in the fire!

V tistem trenutku je prišlo do škandala. Doka je nekemu članu žirije vrgel sendvič v glavo, zadel ga je sicer v prsi, tako da mu je popackal srajco, ampak vsi smo šli čez ta pripetljaj, kot da se ni zgodilo nič.

OD NAŠE MAME NONO

Od naše mame nono je bil na začetku dvajsetega stoletja, leta dvanajst ali pa trinajst, prvič v življenju v kinematografu. Doživetje je opisal takole.

– Najprej vidiš ladjo na morju. Potem vidiš isto ladjo bolj od blizu. Potem zagledaš palubo in na njej kapitana. Potem vidiš kapitanov obraz.

To je vse, kar vem o njem. Živeli so v Trstu. Naš dedek, nonotov sin, je imel tam gostilno. Dobro jim je šlo. Stric Tončko, ki je bil najstarejši, naša mama, stric Rajko in teta Solza so skakali z omar na zakonsko posteljo dedka in babice. Strica Borisa takrat še ni bilo na svetu. Tudi po koncu prve svetovne vojne so bili premožni. Na neki fotografiji stojita naša mama in teta Mila ob avtomobilu znamke Studebaker. Obe sta v elegantnih plaščih s krznom lisice okrog vratu. Po vzponu Mussolinija na oblast se jim ni več dobro godilo. Leta dvaintrideset je cela družina pobegnila v

Kraljevino Jugoslavijo. Verjetno smo zaradi tega našega dedka klicali dedek, in ne nono.

Andraž Gombač me je gledal v Slovenskem stalnem gledališču v Trstu v *Kliniki Kozarcky* in izjavil, da sem bil odličen.

Čez dvorišče po pesku počasi podrsava belolasi starec v črni majici z napisom *I will*. Sonce je.

PALAČINKE SO V OMARI NA KROŽNIKIH.

Zaradi mravelj.

KAJ ALHAMBRA, KAJ PARTENON,
OLIMPIJA!

Jutri gostujemo pri Rogaški.

MOHENDŽO DARO

Kdo ve, kaj je to? Puščava v Južni Ameriki? Kot najstniki smo brali *Plavi Vjesnik*, poleg stripov *Den Derry* in *Tom Njuškalo* nas je pritegnila pripoved Taborja Seklja *Kroz pakao Mato Grossa*. Andraža je potopis tako prevzel, da se je vpisal na pomorsko šolo v Piranu. Bil je v New Yorku, bil je v Hong Kongu,

bil je na Machu Picchuju. V Novem Sadu je obiskal ostarelega Tiborja Seklja. Ne moreš si misliti, kako skromen človek je to, mi je povedal z občudovanjem.

MOHENDŽO DARO

Mohendžo Daro. Razvalina starega mesta ob sptoku reke Ind; središče pomembne indske kulture iz 5. tisočl. pr. n. št.

S pranečakom Nejcem sem se pogovarjal o svojem potovanju po Grčiji. Trdil sem, da je Prevez na Lefkadi. Nejc je takoj potegnil pametni telefon iz žepa. Namesto Prevez je na ekrančku pisalo Preveza. Pustimo vnamar, ali je mesto na Lefkadi ali ne, bistveno je, da je Nejc uporabil pametni telefon za rešitev uganke, medtem ko sem jaz segel na knjižno polico po *Leksikon Cankarjeve založbe*, da bi ugotovil, kaj je in kje je bil Mohendžo Daro. Črke in številke v leksikonu so majhne, nisem prepričan, ali piše 5. tisočl. pr. n. št. ali 3. tisočl. pr. n. št.

V Nebotičniku so visoki stropi v stanovanjih in na hodnikih. Z Bicetom sva svaljkala cigarete med dlanmi, dokler nisva spravila ven tobaka, potem sva dodobra oślinila filter, da je bil ves moker in je pridobil na teži, nato sva cigareto sunkovito zabrisala navzgor in včasih se je že v prvem poskusu prilepila na strop in visela navzdol kot kapnik. Stala sva na hodniku pred njihovim stanovanjem in si brundala

pop-evki Rolling Stonesov, Bice *Get Off of My Cloud* in jaz *Play With Fire*.

Andraž Gombač mi je telefoniral. Čez osemsto ljudi je vsečkalo najin intervju na spletu. Ko sem v ponedeljek prišel na tenis, me je smeje se ustavil Štefan: Štiri cele štiri promila! Stanko je tudi prebral intervju in je bil zadovoljen, vsem ga je poslal naprej po internetu. Naslov intervjuja je: *Jaz hočem še! Še bi rad živel, še bi rad govoril*. Zraven lahko pristavim: Četudi ne bom povedal bistva.

ŠESTA PLOŠČA

Včasih smo poznali svetobolje, danes poznamo vesoljebolje. Z najnovejšimi teleskopi vidimo daleč, skoraj do samega začetka vesolja. Fotografije prvih zvezd in galaksij so čudežno lepe, zdi se ti, da jih je neznana sila s tem namenom tudi ustvarila.

Tri dni po pogrebu me je zvilo. Sedel sem v fotelju in bral intervju, ki sva ga naredila z Andražem Gombačem, ko pa sem prišel do stavka – topel človek je bil – me je zvilo v pasu, začel sem globoko vzdihovati in usule so se mi solze.

– Kaj pa je? me je iz sosednje sobe zaskrbljeno vprašala žena.

– Zvilo me je zaradi Saša, sem zahlipal.

– Kar joči, je pomirjujoče rekla.

SEDMA PLOŠA

Sedma ploša, kaj pa drugega! *Radio Ga Ga* je bil humorno živahen, vsaka napaka nam je prav prišla. Sedmo plošo je začel klesati. Vendar mi ne gre na smeh. Katastrofalne poplave smo imeli, ljudem je pobesnela voda odnesla hiše. Vojna se je razdivjala v Izraelu, Hamas raketira Tel Aviv, Izrael raketira Gazo. Vojna v Ukrajini ni več na prvem mestu na poročilih. Pes ve, konj ve, mi, ljudje, pa ne vemo, si ponavljam Bicetovo misel. Nasploh ponavljam misli drugih ljudi, drugih avtorjev. Prav mi pride. Samo sedi zdaj tukaj, mi poje Hafis iz davnine, ničesar ne počni, samo počivaj. To znam na pamet, naprej bom improviziral. Dovolj mi, da pojdem v tajske okrepčevalnico Roza slon in ti prinesem pad tai in tajske pivo. Pivo je za ženo. Spet sva prehlajena, spet sem jo okužil. Tajskega piva ni. Blagajnik, edini Slovenec med tajskimi kuharji, mi je zaupal, da pivo, ki sem ga izbral namesto tajskega, proizvaja slovenski podjetnik v Avstriji.

– V kakšni državi živimo, je z grenkobo v glasu odkimaval z glavo.

Razumel sem ga. Tudi mi smo svoje čase šimfali Jugoslavijo, s posebnim ozirom na Republiko Slovenijo. Hodili smo ob Ljubljani, mimo gostilne Maček, prečkali Šušarski most, šli mimo gostilne Vitez in fantazirali, kaj vse bi se dalo tu narediti, na Petkovškovem nabrežju bi se lahko vrstili bari, na Gallusovem nabrežju prav tako, po Ljubljani bi plule ladjice in vse bi bilo v lučkah in od vseh strani bi se razlegala glasba.

Na križišču Slomškove in Resljeve sem ob osmih zjutraj srečal Žareta. Samo pomahala sva si. V atelje je šel. Tudi on je bil na Sergejevem pogrebu, pa nisem našel časa, da bi ga omenil.

Včeraj sem na televiziji gledal oddajo o Portugalski in ugotovil, kaj hočem v romanu povedati. Saudade. To je stanje duha, ki je značilno za Portugalce. V slovenskem jeziku bom temu rekel primanjkljaj, občutje, da ti vedno nekaj manjka. Poveš natančno tisto, kar si hotel povedati, pa ti še vedno nekaj manjka. Kolikokrat se je Moto jezil zaradi tega. Stoji pred mojo sliko, se je razburjal, in me hvali, genialno, bravo, super, ampak tule, tale podrobnost, tale pika, tale črta, to pa je odveč. Pravkar sem se izkazal s pomanjkanjem logike – kaj je zdaj, ali nekaj manjka ali je nekaj odveč, eno ali drugo? Kljub temu sem kar precej prepričan, da veste, kaj mislim. Gledaš z grajskega stolpa na vse strani do konca obzorja in čutiš bolečino, ki je ni. Samo v domišljiji se godi. Neresnična je. S kom si bil na vrhu stolpa na Ljubljanskem gradu? Ogromno reči se ne spomniš več, pa ti vsi govorijo, kako dober spomin imaš.

PASTIRICE IN PASTIRJI

Z *Don Kihotom* sem napredoval do pastiric in pastirjev. Pojavila se je Marcela, šestnajst let, lepotica brez primere, iz bogate familije, z razumevajočim očetom, ki je mirne duše prenašal, da njegova hči za-

vrača snubca za snubcem, naj se deklica odloči sama, je razlagal vsem in vsakomur. Kaj se zgodi? Deklica je šla za pastirico!

Pa ko bi vsaj pela kot Lidija Kodrič, danes mi je šestnajst let, tralalala, kje pa, ona dramatično recitira, na livade bom odšla, v družbi koz, šumenje hitrih rek bom poslušala, v družbi koz, ptičje petje bom poslušala na samotnih jasah pod zvezdnatim nebom, vse v družbi koz, in zanimivo, tudi pastiric. Brez pastiric pa ne gre. Pastirice so bile njene prijateljice, pastirice je imela rada. Verjetno so se zbirale na samotnih jasah in plesale.

Ni čudno, da je Grizostono izgubil glavo, pa je bil študiran človek, študiral in diplomiral je v Salamanki, bil je astronom po stroki, le da so temu takrat po domače rekli kar astrolog, in znal je pravilno napovedati vse, kdaj je treba saditi tisto in kdaj ravno nekaj drugega, vsi sorodniki so obogateli z njegovo pomočjo, cela vas!

Ali mu je obsežno znanje kaj pomagalo?

Niti najmanj. Zaljublil se je v Marcelo kot konj in šel za pastirja.

File mu, to po grško pomeni prijatelj moj, tako mi je nekoč rekla Nike, krilata mladenka, vse je moda, res, imeti moraš moda, da slediš modi.

Pojdi zdaj, pa je mesec maj, čez drn in strn, s čredo koz, medtem ko sveti mesec, vse lepo in prav, ampak kje boš spal, ali imaš pulover? Dež, veter in mraz. Grizostono je moral imeti moda, vsaj za preživetje, četudi je spal v staji.

Res je, ni bil dolgo sam. Drug za drugim so mu sledili mladeniči, pripomniti je treba, da jih je Grizostono štel nekaj čez trideset, nabralo se jih je lepo število, vsi so imeli koze, vsi so bili predani pastirskemu življenju.

To pa že malo spominja na modo, mar ne?

Na eni jasi plešejo pastirice, na jasi na nasprotnem hribu v luninem siju plešejo pastirji. Vsi so v kožuhih.

Včasih so bile v modi vroče hlačke, danes so moderni kožuhi, saj se razumemo, v katerikoli dobi. Jura, kreda, terciar, kaj naravi mar, da so se vsi pastirji zaljubili v Marcelo.

Noj je, pardon, noč je, na jasi plešejo pastirice, na nasprotnem hribu plešejo pastirji v luninem siju, to je krasen prizor, mar ni res, ampak zakaj so vsi pastirji zaljubljeni v Marcelo? Saj so tam še druge pastirice.

Zakaj vse to zveni usodno zgodovinsko: Marcela nočas mora paсти!

In Grizostono gre v akcijo, kdo pa drug.

In dobi nogo. Čevelj dobi, razumete, skenslala ga je. Zaman poje balade in romance, no čans, stari, razumeš, kaj je to niente?

Fanti se je čistu zmešalu, samu še juoče.

V vseh jezikih in narečjih tega sveta.

Ne, nimam srca, da bi povedal, kakšna zla usoda je doletela astronoma, evo, ne morem.

Rad bi zaključil z vedrino, in ne z bolečino.

Hvala Bogu, Don Kihot je vedno med nami. Veste, kaj je storil ta norec, brž ko so opravili Grizostonov pogreb?

Pognal se je čez drn in strn za pastirico.

Zanimala ga je samo Marcela, jasno. Imela je dober argument.

Nisem kriva, da me ljubiš.

Don Kihotu je bilo to všeč, pa tudi pastirjem.

DVORIŠČNO OKNO

Ravno ko si rečem, da na dvorišču ni nikogar, se pripelje sosedov sin na kolesu. Soparno vreme. Asfaltirana parkirišča pred našo hišo so mokra od dežja. Zdaj se je zvedrilo. Sonce sije. Na peščenem dvorišču pred sosednjo hišo so parkirani avtomobili. Stemnilo se je, oblaki so zakrili sonce, a je spet posijalo in zdaj zdržema sije že lep čas.

270

271

Morali bi me videti, kako odločno sem se usedel na fotelj, položil predse na mizico list snežno belega papirja in z lepo oblikovanimi velikimi črkami zapisal: SEDMA PLOŠČA. Ko pa sem čez nekaj časa spet pogledal na list, je tam pisalo: SEDMA PLOŠA. Tudi tak droben pripetljaj pove vse. Zatem sem odšel v spalnico in iz predala omarice iz kupa listov izbrskal stare številke brezplačnega časopisa *Dobro jutro*, za katerega sem pisal na začetku stoletja. Zamikalo me je, da bi v roman vtaknil črtico *Pastirice in pastirji*. Cervantes si je mimogrede privoščil takšno digresijo. Pod drobnogled sem vzel črtico *Privatni del*, ki sem jo napisal za revijo *Mag* v rubriki *Erotikon*. Dogodek, ki sem ga v črtici opisal, je bil povsem izmišljen,

ko pa sem črtico prebral, se mi je zdela bolj resnična kot vse, kar sem dotlej predstavil v romanu.

ČAKAM NA KONEC

Ko sem se včeraj vračal s tenisa, me je na križišču Pražakove, Kolodvorske in Slomškove pozdravil moški v zrelih letih, zame mladenič, čeprav je imel že sive zalizce.

– Saj, midva se ne poznavata, je rekel, jaz vas poznam s televizije in veliko sem slišal o vas.

Začela sva se pogovarjati. Vse mogoče se vrtilo človeku po glavi, je pripovedoval, ženske, o, ženske, pa tudi vse drugo, vsi delamo mozaik, potem ko je slika narejena, pa pride nekdo in jo vrže v smeti.

Lep čas sva se pogovarjala, to bo moj današnji srečni trenutek, je rekel, sicer je imel občutek za pravo mero in se je hotel posloviti, a sem ga ustavil.

– Zdaj se lahko predstaviva, sem predlagal.

– Sašo, je rekel in mi segel v roko.

NASLEDNJI DAN

Zjutraj sem šel v Hofer, in ko sem se otovorjen z dobrinami po Resljevi cesti vračal domov, sem srečal Daria.

– Živjo, File, je rekel in mi krepko stisnil roko, kako si?

– V redu, ti pa si tudi videti v top formi.

Nasmehnil se je in skomignil z rameni. Minilo je tristo devet dni od premiere.

NEKAJ SEM GOVORIL O KONCU

Dvorišče je v soncu. Veter se poigrava z odpadlimi listi. Tipkarica na računalniku pretipkava tale roman, na str. 197 je, in pravi, da jo to delo veseli, ker se vsaj za kratek čas odmakne od vsakdanjega sranja. Vržem pogled skozi okno, na dvorišču ni nikogar, zdajle gre nekdo, neki tip v rdeči bundi. Ena mravlja mi stalno leze po papirju. Trikrat sem jo odpihnil na tla, a vedno pride nazaj. Ne vem, ali spleza po nogi mizice kot alpinistka? Pustil jo bom, da leze po papirju, mogoče bo kaj prebrala in mi povedala, da je dobro. Nedelja je. Nogometne tekme so na televiziji. Nečesa mi za dlako manjka. Za mišjega. Avto je pripeljal na dvorišče, gume so zašumele na pesku, potem je parkiral zraven drugih avtomobilov, cela vrsta jih je. Boljše kot nič.

Kazalo je, da Jaguar živi zato, da piše, in piše zato, da živi.

Jadrnico sem zasidral z dvema sidroma v ozkem zalivu. Z gumenjakom Yamaha 15 KS sem šel prestavit zadnje sidro. Stal sem v čolnu in metal sidro in manevriral z motorjem. Dodal preveč gasa, spodneslo mi je

čoln, padel sem v vodo, čoln pa je divjal v nekajmetrskih krogih. Ko je udarjal ob skale, je spreminjal smer in enkrat šel točno vame. Umiril se je šele, ko je nasedel na skale. Čolnu ni nič, tudi Yamaha O.K. Samo dec porezan po desni roki in levi nogi. Tenis pavza en mesec. Lp S.

V šestdesetih letih je bila najbolj priljubljena televizijska nadaljevanka *Cule Pokorni*. Culeta je odigral Mija Aleksić - Raf. V eni izmed epizod mu je nasproti stal Miodrag Petrović - Čkalja kot šef tolpe, ki se je ukvarjala z mamili. Mijo Aleksića so ugrabili in ga imeli nekje zaprtega. Potem so ga iz skrivališča nekam odpeljali z avtom, a pred tem se je po nerodnosti usedel na injekcijsko iglo z morfijem. V avtu je začel noreti, splezal je skozi okno na streho avta in stoje nagovarjal mimoidoče, kot nekakšen ljudski voditelj. Krohotali smo se in navijali zanj, kaj vse si dovoli, hkrati je bil to nekakšen dokaz, da je svoboda govora mogoča tudi pri nas, ne samo v Ameriki. Še naša mama in oče sta se strinjala, da jim je dobro povedal, tistim tam zgoraj. Ko sem leta dva tisoč dva ali pa tri ponovno gledal to epizodo, sem bil razočaran. Ljudje, je na ves glas klical Mija, smejmo se, dajmo našim otrokom veselje, bodimo radostni, veselimo se sonca, bodimo si spet prijatelji. Epizoda se je končala s prizorom, ki so ga posneli na Batajnici. Mija Aleksić je plesal sredi ceste pri Autokomandi in prepeval uvodno pesem iz špice nadaljevanke – alajlalal, stari, alajlalal, stari – ob strani pa je v obliki kvadrata stalo najmanj petsto statistov, ki so ga v popolni tišini opazovali.

Tipkarica predlaga, da dam romanu naslov *Srb*. Tri ali štiri dni pred tem je predlagala, da bi se naslov glasil *Lubezn in brezvezn*. Vrgel se boš kritikom v zobe, je veselo pristavila.

Ne spomnim se, da bi Schopenhauer govoril o slabi ali dobri volji. Vse je bila ena in ista volja.

TAVŽLJE

Z Andrejem sta sedela na kmečki peči in se pogovarjala, medtem ko sta s krivčkom šilila zobotrebce. Zunaj je bilo mraz, za trideset centimetrov snega je nanoslo, pihal je veter.

– Kje si ti že vse bil?

– V Beogradu sem rojen, najprej sem bil tam.

– Hudirja?

– Na počitnice sem hodil v Kranj in na Filipčje Brdo zraven Sežane.

– Kaj pa drugje?

– Na morje smo hodili v Fažano, v Crikvenico, v Nerezine, v Banjole, s prijatelji smo hodili v Poreč, no, šli smo še v Umag in Fieso in v Trst smo hodili po kavbojke.

– V Trstu si bil?

– Ja. Kje pa si bil ti?

– Na Jesenicah in v Puli. Na Jesenicah sem bil skoraj devet mesecev, v železarni sem delal. V Puli sem bil pri vojakih. Bil sem večkrat v Cerknici in v Ljubljani, drugam pa nisem hodil.

Zunaj je bila noč. Nebo je bilo jasno in na njem so migljale zvezde. Mrzlo je bilo. Sneg je škripal pod njegovimi koraki, ko se je po strmem bregu spuščal do potoka. Ozrl se je čez ramo. V Tavžljah je gorela samo ena lučka. Spomnil se je, kako je profesor Benulič na Šubičevi večerni gimnaziji razlagal epilog Cankarjevega romana *Martin Kačur*. Martin Kačur se še zadnjič ozre na Blatni dol. Edino v učiteljevem oknu gori luč. Lučka v učiteljevem oknu je obet lepše prihodnosti.

Iz kartonaste škatle sem vlekel *Zbrana dela* Ivana Cankarja, knjigo za knjigo, in pod rimsko številko pet našel *Martina Kačurja*. Samo zadnjo stran povesti sem prebral. Nikakršne luči ni bilo v učiteljevem oknu. Mogoče se je pojavila kdaj prej, čisto na koncu je ni bilo.

DEMOKRACIJA – DA! ANARHIJA – NE!

Bilo je leto 1969. Josip Vidmar je v *Delu* objavil članek z zgornjim naslovom. Na voljo je imel eno celo stran. Strašno ga je razburila revija *Problemi*, v kateri so objavili pesem Vojina Kovača - Chubbyja.

Po morju plava od kurca glava,
za njo pa šprinta krvava pinta.

Za Vidmarja je bila to straniščna literatura. Prav je imel, na zidu WC-ja v gostilni Koper sta bila nakracana ta dva verza.

SLOVENIJA GRE NAPREJ!

Uvrstili smo se na evropsko prvenstvo. S tipkarico sva šla na Kongresni trg na sprejem naših nogometašev. Oblaka je hotela videti. Veliko navijačev se je zbralo. Peli so Pero Lovšin, Vlado Kreslin in Grega Škočir. Bil sem ganjen, tako kot so bili ganjeni Pero, Vlado, Grega in vsi navijači, kajti nogometaši so bili veseli kot otroci, s selektorjem Matjažem Kekom na čelu.

276

277

GUNCLJE

Z mestnim avtobusom sta se odpeljala do predzadnje postaje proge številka ena. Sin jima je povedal, kje morata izstopiti. Mimo Lidla gresta in bosta prišla v Gunclje. Šla sta na razstavo slik in risb Janeza Bernika. V Zadružnem domu je bila. Počastili so svojega krajana, Bernik je bil rojen v Guncljah.

Na Vižmarjah sta izstopila. Neki fantek jima je pokazal, kod se gre v Gunclje. Bila je že noč. Hodila sta po dolgi cesti, mimo hiš z rdečimi trikotnimi strehami, žena si ni mislila, da so Gunclje tako velike, Jaguar, ki je imel izkušnjo iz Grosupljega, pa je vedel, kako se ta naselja širijo s časom. V daljavi sta zagledala gostilno, pred katero sta za mizo sedela dva kadičca. V tistem trenutku je pred gostilno ustavil avto in ven sta izstopili dve gospe. Jaguar se je eni približal in jo vprašal, če ve, kje je tukaj Zadrufni dom. Gospa je z roko pokazala na hišo, pred katero so stali. Imela je lep nasmeh in topel pogled. Tudi midve greva v Zadrufni dom, je veselo rekla. Skupaj so vstopili v majhno dvorano, na stenah so visele slike in risbe, na katerih je bil upodobljen Bernikov goli človek. Pred vhodom v večjo dvorano sta stala dva možaka, kakor da sta prostovoljna varnostnika. Vljudno sta jih povabila, naj stopijo naprej. V večji dvorani je bil literarni večer s cerkvenim pridihom. Kakih trideset ljudi je s sijočimi očmi poslušalo pesem, ki jo je na glas brala starejša gospa. Jaguar se je takoj umaknil v manjšo dvorano. Obstal je pred sliko, ki je prikazovala čokatega golega človeka, z obema rokama je raztegoval gumo, usta je imel od napora stisnjena. V ozadju je bilo modro nebo, obsijano s soncem. Na nasprotni steni sta bili dve risbi, na eni je čokati goli človek izvajal telovadno vajo, neke vrste skok s palico v višino, noge je imel iztegnjene navzgor, hkrati je znal s palico na tleh zarisati krog. V ozadju je bilo črno nebo, s katerega so sijale drobne zvezde. Jaguarju je bilo jasno, da risba predstavlja samega Boga. Na

drugi risbi je čokati goli človek ustvaril debelo črto sredi praznega prostora. V ozadju je bilo črno nebo, posuto z majhnimi zvezdami.

ŠE ENKRAT

– Še enkrat mi povej, me je po mobiju vprašal Stanko, kaj je izjavil Berti, ko je ugotavljal, kaj je naredil v življenju.

– Nič nisem naredil, čisto nič!

Stanko se je z zadovoljstvom smejal. Minilo je tristo enainpetdeset dni od premiere. Recimo bobu bob. Jaguar je bil v sredo že skoraj čisto prepričan, da je romana na prejšnji strani konec. Danes je nedelja. V četrtek je imel pregled pri dermatologu. Ena luska se mu je naredila nad zgornjo ustnico, tipkarica jo je opazila že pred nekaj meseci, ko sta bila na morju. V petek je imel kontrolni pregled mehurja v cistoskopirnici Kliničnega centra. Zaradi tega je bil nervozen. Kaj, če mu pri dermatologu kaj odkrijejo? Ultrazvok je pred letom dni pokazal, da se v njegovem mehurju skriva kamenček. Pričakoval je lokalno anestezijo in neprijeten poseg. Nič od tega se ni zgodilo. Dermatolog mu je z dušikom uničil klinično nekrozo in mu zagotovil, da to ni nič nevarnega. Urolog je samo pogledal izvide magnetne resonance in potrdil, da so negativni. Jaguar je začutil veliko olajšanje. Vedno si predstavljaš, da se ti bo zgodilo nekaj najhujšega, da te bo dermatolog zažgal, da bo urolog streljal nate iz

avta ... Naposled pa je usoda prijazna s tabo, tako se ti včasih zazdi, da si rojen pod srečno zvezdo.

– Kaj je rekel Marko, ko je Olimpija izgubila derbi z Mariborom s tri proti ena, me je vprašal Stanko, preden smo začeli s tekmo parov.

– Žalosten sem.

Stanko se je od srca zasmejal. Po tekmi me je še enkrat vprašal isto reč.

– Kako je rekel Marko?

– Žalosten sem.

Ni še konec. To lahko rečem zato, ker vem, da je konec tam, na drugi risbi čokatega golega človeka, kjer majhne zvezde sijajo s črnega neba. Ne morem nehati. Nočem nehati. Tam, na predprejšnji strani, tam je začetek stvarjenja, ne, tam je sredica romana, pet minut pred dvanajsto je tam, vse, kar hočeš, je tam, le konca ni več tam, konec je tu. Malo morgen. Danes je torek. Ob devetih zjutraj je bil na ultrazvoku. Izkazalo se je, da se mu je prostata povečala s šest celih na šest celih pet, medtem ko se je tisti kamenček zmanjšal z ene cele in še nekaj na nič celih devet milimetra. Ni še konec, še do februarja bom pisal. Živjo, Jaguar je moje ime, me veseli. Ne zamerite mi, da sem že spet preskočil iz tretje osebe v prvo. Tak tip sem, človek s tisoč obrazi, za katerimi se skriva en sam obraz. Sahara je stara sedem milijonov let. Primerjajmo to s tristo triinpetdesetimi dnevi, kolikor je minilo od premiere. Zdaj vem, kaj hočem povedati. Ganjen sem nad samim sabo, kot da sem najlepši med angeli. Ja, prav gotovo, kdo pa je podoben ostarelemu ...? Pozabil sem, kako je bilo ime tistemu

pesniku, ki je stanoval v Dukičevih blokih, nasproti Osnovne šole Prežihovega Voranca ... Kako mu je že bilo ime? Napisal je *Eros – Tanatos* ...

TIPKARICA

Tipkarico si je izmislila žena. Na živce ji je šlo, da kar naprej pišem, kako sva šla z ženo sem ali tja. Celo cenzurirala je tisti odlomek, v katerem pišem, da sva šla v čolnarski klub Bober, preuredila ga je tako, da je videti, kot da sem šel tja na sprehod sam.

MESEČINA

280

281

Igralec je ekstrovertirani pisatelj, še posebej to velja za filmskega igralca. Neke vrste pesnik je, pa če hoče ali noče.

Sloni na oknu vlaka in čaka. Pred njim stoji na peronu njegov prijatelj še iz mladosti, oblečen v uniformo oficirja JLA in opazno šampaniziran, če se izrazimo z eleganco Frana Milčinskega. Oficirska kapa mu stoji postrani na glavi. Ob njem stoji mlada ženska, neznanka, v vlogi njegove žene. Večje število ljudi, vsak s svojo zadolžitvijo, hodi sem in tja po peronu. Na strehi postajnega poslopja je velika tabla z napisom v cirilici: Čačak. Noč je, oblaki komarjev, soparno je in v resnici je to železniška postaja v Lendavi, to

ni Čačak, to je vas, tu te vsi poznajo, glej ga, glej ga, ali imaš še zmeraj isto cifro nog, saj sem že rekel, igralec je v bistvu pesnik, kaj pa mu drugega preostane, ko takole sloni na oknu vlaka in čaka? To ni Čačak, to je noč, to je Lendava, tu te vsi poznajo, ali imaš še zmeraj isto cifro nog?

In tedaj vlak potegne. Sliši se obetavno. Ampak ni. Po kakih petsto prevoženih metrih se vlak ustavi zraven nekega grmovja. Oblaki komarjev v bledem siju mesečine. Haiku, zakaj pa ne, če te napadajo roji komarjev? Igralec, ki zdaj upa, da bo vlak čim prej potegnil nazaj na postajo, zapre okno. In se znajde v savni. Poleg tega ima opraviti še z nekaj komarji, ki so prodrli v kupe. Sploh nima več občutka, da je pesnik, pa čeprav se mu po možganih še vedno mota, to ni Čačak, to je noč, to je Lendava, vsi komarji te poznajo, ali imaš ...

In tedaj vlak potegne. Ampak ne potegne nazaj, kot je predvideval, saj ni važno kdo, ker zdaj že sploh ne ve več, kdo je, temveč potegne še petsto metrov bolj globoko v grmovje, v veliko večje grmovje, z veliiko večjimi roji komarjev. To se lahko komu zdi kot norčevanje iz človeka, pa ni tako, to so dejstva.

So trenutki, ko se ti zdi, da se je ustavil čas. Ta je bil eden izmed takih trenutkov. V nekem takem neskončnem trenutku je nesrečni opikanec celo pomislil, da bi se v teku pognal do kabine strojevodje in zavpil: Pomagajte!

V takih trenutkih pomaga edino humor. Približno petdeset krvoločnih komarjev je bilo z dolgimi, skoraj nevidno tenkimi nožicami prilepljenih na okensko

šipo. Naj odpre okno in se vrže mednje s krikom, ki predira? Ali naj raje še malo počaka? So pozabili nanj? Prizor je vendar že posnet, snemali smo vendar odhod, ne snemamo prihoda, zakaj potem vlak stoji, zakaj se ne premakne? Zato, ker strojevodja že ve, kaj dela. Ali pa tudi ne? Pozabili so name in na strojevodjo, druge razlage ni, oblaki komarjev v bledem siju mesečine, strojevodja je naiven, ne pozna psihologije filmskih delavcev, odšli so v tisto gostilno, kakor za hip, samo za minutko, zdaj pa nagibajo, na naju dva s strojevodjo pa so čisto pozabili, to se dogaja, to je normalno.

S kupejem si tudi ne more dosti pomagati, pa četudi s karate udarci prežene vse komarje, kupe z zaprtimi vrati in oknom, to ni savna, to je kotel, na hodniku vagona se je še dalo živeti, tukaj, v kupeju, pa bo vsak čas izdihnil.

In tedaj vlak potegne!

Pred očmi filmskega akterja v siju mesečine hitijo polja, drevesa, grmovje in samotne kmetije. Na železniški postaji v Lendavi, s tablo z napisom Čačak v cirilici, stoji režiser, čisto sam. Kaj so vsi drugi odšli v gostilno?

Tudi on čaka. In ko dočaka, da se vlak ustavi, takoj odločno prikoraka pod okno vagona in pravi: Perfektno je bilo, perfekten si bil, ampak še enkrat bomo šli, ker sem dobil idejo, razumeš, ti se boš zdaj nasmešnil, nasmejni se in pomahaj, to je vse.

Doslej izšlo v zbirki Beletrina

1. Gerhard Roth ZIMSKO POTOVANJE
 2. Matjaž Pikalo BILE
 3. Andrej Morović VLADARKA
 4. Ernesto Cardenal POMLAD, KI DIŠI PO NIKARAGVI
 5. Aleš Čar IGRA ANGELOV IN NETOPIRJEV
 6. H. C. Artmann SONCE JE BILO ZELENO JAJCE
 7. Dušan Merc SARKOFAG
 8. Antonio Tabucchi POSLEDNJE POVABILO
 9. Czesław Miłosz ŽIVLJENJE NA OTOKIH
 10. Gottfried Benn DVOJNO ŽIVLJENJE
 11. Marguerite Duras MODERATO CANTABILE
 12. Nina Kokej MILOVANJE
 13. Milan Dekleva PIMLICO
 14. Uroš Zupan NASLEDSTVO
 15. Tomas Tranströmer NAPOL DOKONČANA NEBESA
 16. Sonja Porle BARVA SLADKE ČOKOLADE
 17. KRI IN VODA Antologija sodobnih irskih kratkih zgodb
 18. Jani Virk POGLED NA TYCHO BRAHE
 19. Alojz Ihan ROMANJE ZA DVA ... IN PSA
 20. Patrick White TETINA ZGODBA
 21. Bernardo Atxaga OSAMLJENI MOŽ
 22. E. Cioran PADEC V ČAS. O NEVSEČNOSTI BITI ROJEN
 23. Simone Weil TEŽNOST IN MILOST
 24. ČAS KRATKE ZGODBE Antologija slovenske kratke zgodbe
 25. Josip Osti KRAŠKI NARCIS
 26. Darko Zlebnik PREŠUŠTVO
 27. Dušan Merc SLEPI POTNIK
 28. Vladimir Nabokov LUŽINOVA OBRAMBA
 29. Ted Hughes VRAN
 30. Thomas Brussig JUNAKI KOT MI
 31. Dušan Šarotar POTAPLJANJE NA DAH
 32. Jehuda Amihaj URA MILOŠTI
 33. Georges Bataille NEBESNA MODRINA
 34. G. Apollinaire, S. I. Witkiewicz, A. V. Vampilov, D. Fo, S. Shepard, W. Schwab DRAMATIKON 1
 35. Aleš Steger VČASIH JE JANUAR SREDI POLETJA
 36. José Lezama Lima PARADISO
 37. Lojze Kovacič LITERATURA ALI ŽIVLJENJE
 38. Henry Miller KNJIGE V MOJEM ŽIVLJENJU
 39. Aleš Čar PASJI TANGO
 40. CD NA LADJI BELETRINA
 41. CD Dane Zajc, Janež Škof OGENJ V USTIHI
 42. Peter Semolič KROGI NA VODI
 43. Janice Galloway DIHATI MORAŠ, TO JE VSA SKRIVNOST
 44. Maja Novak MAČJA KUGA
 45. Miha Mazzini TELESNI ČUVAJ
 46. Esad Babadžić KITI SE NE NAPIHUJEJO
 47. Mate Dolenc MORJE V ČASU MRKA
 48. M. Donhauser, L. Greenlaw, A. Ristović MERIDIANI
 49. Andrej Blatnik ZAKON ŽELJE
 50. Jani Virk SMEH ZA LESENO PREGRADO
 51. Lucija Stupica ČELO NA SONCU
 52. Bernardo Atxaga TO NEBO
 53. G. Kaiser, F. G. Lorca, S. Mrožek, J. Orton, G. Stefanovski, S. Kane
- DRAMATIKON 2
54. P. P. Pasolini IZREK
 55. Charles Simic RAZGALJANJE TIŠINE
 56. Zoran Ferić BLUES ZA GOSPO Z RDEČIMI MADEŽI
 57. Blaise Cendrars PROZA TRANSSIBIRCA in druge pesmi
 58. Polona Glavan NOČ V EVROPI
 59. Jurij Hudolin GOVORI ZENSKA
 60. Peter Semolič VPRASANJA O POTI
 61. Pascal Quignard TERASA V RIMU
 62. Kajetan Kovič KALEJDOSKOP
 63. Miha Mazzini KRALJ ROPATAJOČIH DUHOV
 64. Blaise Cendrars ZLATO in druge novele
 65. W. G. Sebald IZSELJENI
 66. Patrick White ZADEVA TWYBORN
 67. F. Wedekind, J. Genet, S. Snajder, J. S. Sinisterra DRAMATIKON 3
 68. Elias Canetti PLAMENICA V UŠESU
 69. CD Autodafé CINEMA VOLTARE
 70. Andrej Škubic FUZINSKI BLUZ
 71. Aleš Steger PROTUBERANCE
 72. Josip Osti VERONIKIN PRT
 73. Dušan Cater ATA JE SPET PIJAN
 74. Nina Kokej SVILOPREJKA
 75. Dumitru Tepeşneag HOTEL EUROPA
 76. Octavio Paz BRANJE IN ZRENJE
 77. SLOVENSKA KRATKA EROTIČNA PROZA
 78. Drago Jančar PRIVLAČNOST PRAZNE
 79. Eliseo Alberto CARACOL BEACH
 80. Agota Kristof ŠOLSKI ZVEZEK
 81. Frida Kahlo
 82. Dušan Šarotar MRTVI KOT
 83. Robert Perišič VSE TE SMEŠNE ZGODBE
 84. Julio Cortázar HUDIČEVA SLINA
 85. Lojze Kovacič OTROŠKE STVARI
 86. Ivo Svetina OBLAK IN GORA
 87. Juan Manuel de Prada PIČKE
 88. Ramón Gómez de la Serna DOJKE
 89. Aleš Čar V OKVARI
 90. Uroš Zupan PEŠEC
 91. Imre Kertész BREZUSODNOST
 92. Feri Lainšček LÓCİL BOM PENO OD VALOV
 93. Dušan Merc GOLO MESTO
 94. F. T. Marinetti, V. Havel, D. Mamet, B. M. Koltés, B. Srbljanović
- DRAMATIKON 4
95. Elfriede Jelinek UČITELJICA KLAVIRJA
 96. Vlado Žabot SUKUB
 97. Mojca Kumerdej FRAGMA
 98. Zbigniew Herbert BARBAR V VRTU Izbrani esaji
 99. Andrej Brvar NAPLAVINE
 100. MI SE VRNEMO ZVEČER Antologija mlade slovenske poezije 1990-2003
 101. Uroš Zupan LOKOMOTIVE
 102. Lucija Stupica VETROLOV
 103. Andrej E. Škubic NORŠNICA
 104. Zadie Smith BELI ZOBJE
 105. ZELENI VOLK IN BAKRENI DAN Antologija sodobne nizozemske kratke proze ZACETEK NECESA VELIKEGA
 106. Nove britanske pisave
 107. Dušan Jovanović DRAME
 108. Niccolò Ammaniti NI ME STRAH
 109. Polona Glavan GVERILCI
 110. Jesús Moncada PROTI TOKU
 111. Irena Svetek OD BLIZU
 112. Anton Pavlovič Čehov DAMA S PSIČKOM
 113. Andrej Stasiuk DEVET
 114. Gesualdo Bufalino GOVORICA OKUŽEVALCA
 115. Mia Couto PLAMENČEV LET
 116. ARISTOKRACIJA JEZIKA IN DUHA Antologija slovenske esejske in po drugi svetovni vojni
 117. Jonathan Franzen POPRAVKI
 118. Aleš Steger KNJIGA REČI
 119. Georgi Gospodinov NARAVNI ROMAN
 120. Tomaž Šalamun SONČNI VOZ
 121. Laszlo Darvasi DOBITI ŽENSKO
 122. Mircea Cărtărescu NOSTALGIJA
 123. Irvine Welsh PORNO
 124. Philip Larkin VISOKA OKNA
 125. Vladimir Kavčič PRIHODNOST, KI JE NI BILO
 126. W. G. Sebald AUSTRERLITZ
 127. Jurij Hudolin OBJESTNOST
 128. Boris A. Novak OBREDI SLOVESA
 129. Emil Filipič KEOPSOVA PIRAMIDA
 130. GOLO MESTO Antologija hrvaške kratke proze
 131. PAPIR IN MESO Antologija italijanske kratke proze
 132. Milan Kleč ZAKLJUČNA ŠPICA
 133. Roberto Juarroz VERTIKALNA POEZIJA

134. Milan Kundera NEVEDNOST
135. Erik Orsenna DOLGO
136. Andrej Morovič SEKS, LJUBEZEN IN TO
137. Ingvar Ambjørnsen NA POL PRISOTEN
138. Dušan Merc ŠESTA KNJIGA SANJ
139. Miloš Urban SEDEM CERKVA
140. Goran Samardžić GOZDNI DUH
141. Bernardo Atxaga HARMONIKARJEV SIN
142. Enrique Vila-Matas BARTLEBY & CO.
143. Dubravka Ugrešić KULTURA LAŽI
144. Esad Babačić DWAN
145. Feri Lainšček MURŠINA
146. Marko Švabič VPRAŠANJE O SUVERENOSTI
NEKE BALKANSKE DRŽAVE
147. Flannery O'Connor TEŽKO JE NAJTI
DOBREGA ČLOVEKA
148. Andrej Nikolaidis MIMESIS
149. Jaume Cabré EVNUHOVA SENCA
150. NEVIHTA SLADKIH ROŽ Antologija slovenske
poezije 20. stoletja
151. Aleš Čar MADE IN SLOVENIA
152. Alain Robbe-Grillet ZALUŽNJA
153. Jože Snoj GOSPA IN POLICAJ
154. Aleš Steger BERLIN
155. Dane Zajc JAGABABA
156. Gašper Bivšek SKORJEVEC
157. Nejc Gazvoda SANJAJO TISTI, KI PREVEČ
SPIJO
158. Vladimir Arsenijević, Aleksandar Zograf
IŠMAIL
159. Miha Mazzini TRENUTKI SPOZNAJNA
160. Pascal Bruckner LJUBEZEN DO BLIŽNJEGA
161. Marko Švabič SONCE, SONCE, SONCE
162. Gregor Stmšič ZBRANE PESMI
163. F. M. Dostojevski NESPODOBNA ANEKDOTA
164. Marguerite Yourcenar ANNA, SOROR ...
165. Lojze Kovačič PRÍŠLEKI
166. Paweł Huelle DAVID WEISER
167. Andrej Platonov MORJE MLADOSTI
168. Tomaž Šalamun SINJI STOLP
169. Sergej Donatovič Dovoltov NACIONALNI
PARK, KOMPROMISI, NAŠI
170. Georges Perec ŽIVLJENJE, NAVODILA ZA
UPORABO
171. Thomas Bernhard STARI MOJSTRI
172. Dušan Šarotar BILJARD V DOBRAYU
173. Michel Houellebecq MOŽNOST OTOKA
174. Andrej Stasiuk NA POTI V BABADAG
175. Milan Jesih TAKO REKOČ
176. F. M. Dostojevski DNEVNIK PISATELJA 1
177. F. M. Dostojevski DNEVNIK PISATELJA 2
178. Janez Menart KLASJE FRANCOŠKE POEZIJE
179. KAR VIDIJO MÁČKE Makedonska kratka
proza
180. Péter Nádas LASTNA SMRT, SKRBNA
OPREDELITEV KRAJA
181. SKRITO.SI
182. Taras Kermauner NAVZKRIŽNA
SREČAVANJA
183. Gorazd Kocijančič CERTAMEN SPIRITUALE
184. Goran Vojnović CEFURJI RAUS!
185. Suzana Tratnik ČESA NIKOLI NISEM
RAZUMELA NA VLAKU
186. Jurij Hudolin PASTOREK
187. Marjan Tomšič UROKI POLNE LUNE
188. Ken Saro Wiwa SOLDATKO
189. Lucija Stepančič PRASEC PA TAK
190. Tomaž Kosmač PUNK IS DEAD
191. Irena Sveteč SEDMI VAL
192. Czesław Miłosz ZVONONI POZIMI
193. Matjaž Kmecl SVETI LENART, VRTNICE IN
GAMSOV SKRET
194. Bora Čosić VLOGA MOJE DRUŽINE V
SVETOVNI REVOLUCIJI
195. Andrej Morovič PROGRES
196. Lucija Stupica OTOK, MESTO IN DRUGI
197. Sebastijan Pregelj NA TERASI
BABILONKEGA STOLPA
198. Franz Kafka AMERIKA
199. Boris Pahor MOJE SUHOTE
200. Dane Zajc V BELO
201. Franz Kafka PREOBRAZBA IN DRUGE
ZGODBE
202. Franz Kafka PISMA FELICE BAUER
1912–1913
203. Bohumil Hrabal OGLAS ZA HIŠO, V KATERI
NOČEM VEČ ŽIVET
204. Lars Gustafsson NE ZDAJ NE POTEM
205. Paul Muldoon ZAPUŠČANJE OTOKA
206. Miško Kranjec POVOST O DOBRIH LJUDEH
207. Markus Werner NA STRMINI
208. Gonçalo M. Tavares GOSPODJE
209. Igor Štikl ELIJEV STOL
210. Per Olov Enquist KNJIŽNICA KAPTANA
NEMA
211. Nora Iuga ŠESTDESETLETNIGA IN
MLADENIČ
212. Maria Barbal KAMEN V MELIŠČU
213. Ingo Schulze MOBI
214. Milan Kleč SNEŽNE KROGLE
215. Nina Kokej POLETJE S KLOVNOM
216. Taras Kermauner PO(NE)SREČENA
SREČAVANJA
217. Janko Lorenci ŠEPETANJE ZBORA
218. J. P. Amette MLADOST V
NORMANDIJSKEM MESTU
219. Stanka Hraštelj GOSPOD, NEKAJ IMAMO
ZA VAS
220. Ivan Cankar KNJIGA ZA LAHKOMISELNE
LJUDI
221. Emil Filipčič PROBLEMI
222. Sergio Pitol UMETNOST FUGE
223. Jure Vuga POD KAMNI PLEŠEM
224. Uroš Zupan RILKE PROTI NOVIM FOSILOM
225. Peter Božič SUMI
226. Gabriela Babnik V VISOKI TRAVI
227. Andrej E. Skubic LAHKO
228. Ervin Hladnik Milharčič POT NA ORIENT
229. Monika van Paemel MARGUERITE
230. Rumen Leonidov Z VRHA JEZIKA
231. Durs Grünbein PREGIBI IN PASTI
232. Roberto Bolaño NOČ V ČILU
233. Lojze Kovačič ZRELE REČI
234. Jani Virk LJUBEZEN V ZRAKU
235. Dušan Jovanovič RAZODETJA
236. Nejc Gazvoda V PETEK SO SPOROČILI, DA
BO V NEDELJO KONEC SVETA
237. Jože Snoj UBIJANJE KAČE ali zapoznala
sporočila o Gadu
238. Marjan Rožanc MAŠA DVAJSETEGA
STOLETJA
239. Kajetan Kovič VSE POTI SO
240. Franz Kafka OPIS NEKEGA BOJA in druge
zgodbe
241. Franz Kafka DNEVNIK 1909–1912
242. Marjan Tomšič UROKI POLNE LUNE II.
243. Franz Kafka PISMA MILENI JESENSKI
244. Andrej Morovič IN SI TU
245. Sebastijan Pregelj MOŽ, KI JE JAHAL TIGRA
246. Miljana Cunta ZA POL NEBA
247. Miha Mazzini NEMŠKA LOTERIJA
248. Tina Vrščaj ZATAKNJENA V POMLADI
249. Lado Kralj KOSEC KOSO BRUSI
250. Feri Lainšček PERONARJI
251. Malcom de Chazal ČARNI ČUT
252. Marguerite Yourcenar SEVERNI ARHIVI

253. Stendhal ŽIVLJENJE HENRIJA BRULARDA
 254. Aleš Steger KNJIGA TELES
 255. Dušan Cater DŽEHENEM
 256. George Orwell NA DNU IN NA ROBU V PARIZU IN LONDONU
 257. Les Murray LED SREDI POLETJA
 258. Prežihov Voranc JAMNICA
 259. Tomas Tranströmer SKRVNOSTI NA POTI
 260. Niko Grafenauer DIHAM, DA NE ZAIDE ZRAK
 261. Franz Kafka DNEVNIK 1912–1914
 262. Italo Calvino BARON NA DREVESU
 263. Robert Perišič NAŠ ČLOVEK NA TERENU
 264. Vinko Mödernerdorfer PLAVA LADJA
 265. Nikolaj Gogolj IZGUBLJENO PISMO
 266. Franz Kafka PISMO OČETU in druga kratka proza
 267. Denis Johnson ANGELI
 268. Milena Mohorič ZGODBE IZ TRIDESETIH LET
 269. Aleš Debeljak BALKANSKA BRV
 270. Herta Müller DANES SE RAJE NE BI SREČALA
 271. Jan F. Jarc DA BI PRST OSTALA ČISTA
 272. Max Frisch DNEVNIK 1966–1971
 273. Ognjen Spahić HANSENOVI OTROCI
 274. Luigi Pirandello MOŽ S KOVČKOM
 275. Dušan Merc PEDAGOŠKI TRIPITIH
 276. Zdenko Kodrič OPOLDNE ZAPLEŠEJO ŠKORNJI
 277. Franz Kafka PISMA FELICE BAUER II
 278. Roberto Bolaño NACISTIČNA LITERATURA V AMERIKAH
 279. Katja Perat NAJBOLJŠI SO PADLI
 280. Uroš Zupan OBLIKA RAJA
 281. Mojca Kumerdej TEMNA SNOV
 282. Dušan Jovanovič NISEM
 283. Jurij Hudolin VRVOHODEC
 284. Sebastijan Pregelj PREBUJANJA
 285. Lucija Štepančič V ČETRTEK OB ŠESTIH
 286. Andrej E. Škubic KOLIKO SI MOJA
 287. Enes Karić PESMI DIVJIH PTIC
 288. Ingo Schulze ADAM IN EVELYN
 289. Agota Kristof TRILOGIJA
 290. BREZ VERZOV BREZ RIM Antologija slovenske pesmi v prozi
 291. Prežihov Voranc DEKLE Z MANDOLINO
 292. Nora Iuga DEKLICA S TISOČ GUBAMI
 293. Jacques Roubaud PARNIK
 294. Tomaž Salamun KDAJ
 295. Robert Walser JAKOB VON GUNTEN
 296. Franz Kafka FRAGMENTI IZ ZVEZKOV IN Z LISTIČEV (Skice-črtice-novele IV)
 297. Aleš Čar O ZNOSTI
 298. Tomaž Kosmač VARNOST
 299. Gabriela Babnik SUŠNA DOBA
 300. BELETRININA SPOMINKA
 301. Goran Vojnovič JUGOSLAVIJA, MOJA DEŽELA
 302. Jonathan Franzen SVOBODA
 303. Virginia Woolf ZNAMENJE NA STENI
 304. Ilma Rakusa MORJE MODRO MOJE
 305. Zorko Simčič POSLEDNJI DESETI BRATJE
 306. Franz Kafka DNEVNIK 1915–1923, POPOTNI DNEVNIKI
 307. Stendhal MEĐENKA
 308. Roberto Bolaño DIVJI DETEKTIVI
 309. Gorazd Kocijančič PRIMOŽ TRUBAR ZAPUŠČA LJUBLJANO
 310. Milan Kleč TROJKE
 311. Primož Čučnik MIKADO
 312. Emil Filipič MOJSTROVKA
 313. Maja Vidmar KAKO SE ZALJUBIŠ
 314. Gašper Bivšec PROVINCA. MRAK
 315. Ioana Karistiáni MALA ANGLIJA
 316. Mircea Cărtărescu ZAKAJ LJUBIMO ŽENSKO
 317. James Joyce PISMA NORI
 318. Marko Sosič KI OD DALEČ PRIHAJAS V MOJO BLJZINO
 319. Inger Christiansen TO
 320. Andrzej Stasiuk TAKSIM
 321. Milan Jesih ZBRANE ZBIRKE
 322. Toon Tellegen BRODIŠČE
 323. Robert Musil ZGODBE, KI TO NISO
 324. Miha Mazzini PALOMA NEGRA
 325. Jurij Hudolin INGRID ROSENFELD
 326. KLIČI ME PO IMENU Izbor iz krajše proze slovenskih avtoric
 327. Marjan Tomšič UROKI POLNE LUNE III
 328. Vlado Žabot SVETA POROKA Epska pesnitev po staroslovanskem mitu
 329. Herta Müller LISICA JE TAKRAT ŽE BILA LOVEC
 330. Virginia Woolf MED DEJANJ
 331. Llorenç Villalonga BEARN ALI SOBANA PORCELANASTIH LUTK
 332. Max Frisch ČLOVEK V HOLOCENU
 333. Thomas Bernhard MOJE NAGRADE
 334. Roberto Bolaño TELEFONSKI KLIČI
 335. George Orwell POT V WIGAN
 336. Andrej Brvar MATERIAL
 337. Milan Kleč URA RESNICE
 338. Margriet de Moor SLIKAR IN DEKLE Aimé Césaire DNEVNIK VRNITVE V ROJSTNO DEŽELO IN IZBRANE PESMI
 339. Emil Filipič SKRVNOST UŽITKA
 340. France Forstnerič VEM, DA SEM BIL V LJUBSTAVI
 342. Denis Škofič SPREHAJALEC PTIC
 343. Srečko Kosovel ZBRANE PESMI
 344. Michel Deguy UMIŠLJANJA
 345. Yang Lian KJER SE MORJE USTAVI
 346. Raul Brandão HUMUS
 347. Péter Esterházy HARMONIA Č.ELESTIS
 348. Vojko Gorjan PLANETARIUM
 349. Miha Stopar HERMAN VITEŽNIK
 350. Vitomil Zupan KOMEDIJA ČLOVEŠKEGA TKIVA
 351. Alojz Ihan SLIKE Z RAZSTAVE
 352. Osip Mandelštam HRUMI ČASA
 353. Milan Jesih LAHKODA
 354. Miran Štuhar ŽIVE BESEDE IN PRODORNE MISLI Antologija slovenske esejistike prve polovice 20. stoletja
 355. J. M. G. Le Clezio AFRIČAN
 356. Roberto Bolaño ODDALJENA ZVEZDA
 357. Lado Kralj ČE DELAŠ OMLETO
 358. David Bedrač TVOJ NAKUPOVALNI VOZIČEK
 359. Italo Calvino NEOBSTOJEČI VITEZ
 360. Aleš Steger ODPUSTI
 361. Svetlana Makarovič ZELIŠČARKA
 362. Pawel Huelle MERCEDES-BENZ. Iz pisem Hrabalu
 363. Don DeLillo KOZMOPOLIS
 364. Prežihov Voranc DOBERDOB
 365. Marguerite Yourcenar V POBOŽEN SPOMIN
 366. José Saramago KAMENI SPLAV
 367. Tomas Venclova STIČIŠČE
 368. Elke Erb BEZEG V TAKTU OBLAKOV
 369. NOVI SVET Sedem sodobnih japonskih pesnikov
 370. Polona Glavan KAKORKOLI
 371. Tone Partljič SEBASTJAN IN MOST
 372. Feri Lainšček STRAH ZA METULJE V NEVIHTI
 373. Dušan Šarotar PANORAMA
 374. Janice Galloway CLARA
 375. Tomaž Salamun ORGIJE
 376. Janko Kos UMETNIKI IN MEŠČANI
 377. Ilija Trojanow ZBIRALEC SVETOV
 378. Julia Franck LJUBEZNIVEC

379. Andrzej Stasiuk DUKLA
380. Peter Zobec VSI DRUGI SE IMENUJEJO LJUBEZEN
381. Dino Bauk KONEC. ZNOVA
382. Cvetka Lipuš KAJ SMO, KO SMO
383. Jela Krečič NI DRUGE
384. Lenart Zajc AGENCIJA
385. Svetlana Makarovič V TEM MRAZU
386. Pavel Basinski LEV TOLSTOJ – POBEG IZ RAJA
387. C. D. Wright SKRITOST
388. Milan Dekleva DARWIN GRE V JEDILNICU
389. TVOJ GLAS JE MOJ Antologija sodobne švedske poezije
390. Janko Kos IDEOLOGI IN OPOREČNIKI
391. Gabriela Babnik INTIMNO
392. Antoine de Saint-Exupéry CITADELA
393. Emil Filipčič SERAFA S ŠARHOVE 2
394. Samuel Beckett MERCIER IN CAMIER
395. George Orwell BURMANSKI DNEVI
396. Fulvio Tomizza ZLO PRIDE S SEVERA
397. Matjaž Lunaček BEATUS ILLE QUI ...
398. Marguerite Yourcenar SPLET VEČNOSTI
399. Thomas Bernhard MRAZ
400. Mojca Kumerdej KRONOSOVA ŽETEV
401. Hugo Claus ŽALOST BELGIJE
402. Cesare Pavese UMETNOST ŽIVLJENJA
403. Maria Barbal INTIMNA DEŽELA
404. Matjaž Pikaló REKLA SI, DA HOČEŠ
405. Goran Vojnovič FIGA
406. Patrick Modiano DORA BRUDER
407. Lojze Kovačič KRISTALNI CAS
408. Milan Dekleva IN DARWINU ZADRHTI ROKA
409. Veno Taufer TELEMACHOVI KOMENTARJI
410. Ko Un PIŠEM V ZRAK
411. Vlada Urošević NEVARNE SVEČANOSTI
412. Charles Simic RAZGALJANJE TIŠINE
413. JUTRO JE V TEJ VLAŽNI DEŽELI Izbor sodobne poezije v nizozemskem jeziku
414. Suzana Tratnik NOBEN GLAS
415. Lucija Stepančič TRAMVAJKOMANDA, ODDELEK ZA PRITOŽBE
416. Hanif Kureishi ZADNJA BESEDA
417. Jani Virk MED DREVESI
418. Sofi Oksanen KO GOLOBICE IZGINJEJO
419. Jurij Hudolin OSNOVE LJUBEZNI IN ZLA
420. Winfried Georg Sebald SATURNOVI PRSTANI
421. F. M. Dostojevski ZAPISKI IZ PODTALJA
422. Mohor Hudej VLAŽNE DUŠE
423. Lara Paukovič POLETJE V GOSTILNI
424. Jonathan Franzen ČISTOST
425. Drago Jančar IN LJUBEZEN TUDI
426. Ana Schnabl RAZVEZANI
427. Simona Semenič TRI DRAME
428. Enrique Vila-Matas DUBLINESKA
429. Thomas Bernhard PRIPOVEDI
430. Milan Jesih MARŠAL
431. Andrej Brvar TRANSVERZALA
432. Richard Flanagan OZKA POT GLOBOKO NA SEVER
433. Raúl Zurita DALEČ STRAN
434. Émile Zola UMETNINA
435. Bruno Schulz SANATORIJ PRI PEŠČENI URI IN DRUGI SPISI
436. Marko Sosič BALERINA, BALERINA
437. Ivo Svetina OČE, TVOJE OČI GORJO
438. Vlado Žabot SVETI BOJ
439. Tone Partljič LJUDJE IZ MARIBORA
440. Aleš Steger NEVEREND
441. Ivan Cankar PODOBE IZ SANJ
442. Milan Kleč KNJIGE
443. Drago Jančar MNOGA ŽIVLJENJA
444. KI ZMERAJ LEPŠE SIJEŠ Panorama sodobne madžarske poezije
445. Jure Detela ZBRANE PESMI
446. Jela Krečič KNJIGA DRUGIH
447. Katja Perat MAZOHISTKA
448. Prežihov Voranc POŽGANICA
449. F. M. Dostojevski ZAPISKI IZ MRTVEGA DOMA
450. Tomaž Šalamun JUTRO
451. Michael Krüger NOTRANJA SKRIVNOST
452. Agi Mishol ČIPKA NA ŽELEZU
453. Jaume Cabré SODNIK
454. Bronja Zajek BELO SE PERE NA DEVETDESET
455. David Grossman KONJ STOPI V BAR
456. Dževad Karahasan SEME SMRTI
457. Lenart Zajc AMERIČANKA
458. Dušan Jovanovič NA STARA LETA SEM VZLJUBIL SVOJO MAMO
459. Helena Henschen V SENCI ZLOČINA
460. Robert Perišič OBMOCIJE BREZ SIGNALA
461. Dušan Merc SLEPE MIŠI
462. Péter Nádas VZPOREDNE ZGODBE
463. Josip Osti ČRNA, KI JE POGOLTNILA DRUGE BARVE
464. Igor Saksida, Aleš Šteger PESEM SEM
465. Isaak Babelj ZGODBE IZ ODESE
466. Makis Citas BOG MI JE PRICA
467. Edna Szvoren NI IN NAJ TUDI NE BO
468. Emil Filipčič MOTO
469. Gorazd Kocjančič OD TALESA DO TEBE
470. Marjan Tomšič ŠAVRINKE
471. Feliks Plohl VSI MOJI GREHI
472. Vitomil Zupan OBRAZ SEŽGANEGA
473. Jerneja Ferlež in Peter Rezman MARIBOR, PARALAKSA
474. Gabriela Babnik TRI SMRTI
475. Zorko Simičič in France Pibernik DOHOJENE STOPINJE
476. Eva Mahkovic NA TAK DAN NAJBOLJ TRPI MAŠTERCARD
477. Stefan Hertmans TUJKA
478. Radmila Lazič BREZ ANESTEZIJE
479. Bei Dao NISMO NEDOLŽNI
480. Jernej Župančič BEHEMOT
481. Jose Saramago LETO SMRTI RICARDA REISA
482. Ivo Andrić NA SONČNI STRANI
483. Sofi Oksanen STALINOVE KRAVE
484. Tone Partljič PESNICA
485. Paul Celan ZBRANE PESMI I
486. Marko Radmilović KOLESAR
487. Zlata Vokač MARPURGI
488. Christoph Ransmayr ATLAS RAHLÓCUTNEGA MOŠKEGA
489. Damir Karakas ŠUMENJE GOZDA
490. Goran Vukšić NORCI POMORCI
491. Peter Handke ŽALOST ONKRAJ SANJ
492. Andrej Brvar FUSNOTE
493. Dževad Karahasan TOLAŽBA NOČNEGA NEBA
494. Ana Schnabl MOJSTROVINA
495. Dušan Čater EKSTRADEVIŠKO
496. Paul Celan ZBRANE PESMI II
497. Albert Camus KUGA
498. Pascal Bruckner LEDENI TEDEN
499. Gert Ledig POVRAČILO
500. Julio Cortázar RISTANC
501. Emanuele Trevi NEKAJ ZAPISANEGA
502. John Burnside IZBRANE PESMI
503. Patrizia Cavalli TI LEPI DNEVI
504. Dane Zajc ABECEDARIJ
505. Ciril Kosmač LOVIM POMLADNI VETER
506. Simona Škrabec VRACAM SE IZ GOZDA Z OBARVANIMI ROKAMI
507. Laszlo Krasznahorkai SVET GRE NAPREJ
508. Feri Lainšček KURJI PASTIR
509. Suzana Tratnik PONTONSKI MOST
510. Hanif Kureishi NIČLA

511. Jani Virk JAKA IN VANE – zgodba iz osemdesetih
512. Marjan Tomšič ZRNO OD FRMENTONA
513. Cvetka Lipuš ODHAJANJE ZA ZACETNIKE
514. Slavenka Drakulić DORA IN MINOTAVER
515. Goran Vojnović BORDIČ SE VRAČA
516. Andrej Skubic KRASNI DNEVI
517. Ana Marwan ZABUBLJENA
518. Emil Filipčič NEPOČESANE MISLI
519. Lawrence Durrell ALEKSANDRIJSKI KVARTET
520. Irena Svetek RDEČA KAPICA
521. Jasmin Frelih PIKSLI
522. Peter Handke MOJE LETO V NIKOGARŠNJEM ZALIVU
523. Tone Partljič LJUDJE Z OTOKA
524. Lojze Kovarčič PET FRAGMENTOV
525. Drago Jančar TO NOČ SEM JO VIDELE
526. Luisa Amaral WHAT'S IN A NAME?
527. Petr Borkovec IZ NOTRANJOSTI
528. Simona Semenič TRI DRAME ZA PUNCE
529. Milan Jesih NAMREČ
530. F. M. Dostojevski MLADENIČ
531. F. M. Dostojevski DNEVNIK PISATELJA
532. Tomaž Kosmač KO JEBE
533. Jan Wagner AVTOPORTRET Z ROJEM ČEBEL
534. AHAC – KNJIGA O DUŠANU PIRJEVCU
535. Dževad Karahasan VONJ PO STRAHU
536. Damir Karakaš PROSLAVA
537. Ana Svetel MARMOR
538. Ana Schnabl PLIMA
539. Gabriel Garcia Marquez PATRIARHOVA JESEN
540. Peter Handke PONOVITEV
541. Drago Jančar OB NASTANKU SVETA
542. Irena Svetek BELI VOLK
543. Feri Lainšček MURSKA SAGA
544. Richard Powers RAZVEJENJE
545. Gabriela Babnik TISINA, NAJNA VETRA
546. Marcel Proust V SWANNOVEM SVETU
547. Marcel Proust V SENCJI CVETOCIH DEKLET
548. Aleš Steger BOGOVI SE NAM SMEJJO
549. Peter Božič KO OBLASTI SPLOH NI
550. Lado Kralj NE BOM SE VEČ DRŠAL NA BAJERJU
551. Marcel Proust SVET GUERMANTSKIHI
552. Marcel Proust JETNICA
553. Lawrence Durrell MONSIEUR ALI VLADAR TEME
554. Lawrence Durrell LIVIA ALI ŽIV POKOPAN
555. Lawrence Durrell CONSTANCE ALI URJENJE V SAMOTI
556. Lawrence Durrell SEBASTIAN ALI PREVLADE STRASTI
557. Lawrence Durrell KVINKUS ALI RAZPARAČEVA ZGODBA
558. Gelč Jontes SREGA NA ČREPINJAH
559. Carolyn Forché KAMNOLOM DUŠ
560. Tomasz Rózycki TEORIJA PRAZNE
561. Alojz Ihan KARANTENA
562. Marcel Proust SODOMA IN GOMORA
563. Marcel Proust UBEŽNICA
564. Marcel Proust SPET NAJDENI ČAS
565. Marcel Proust PETINSEDEMESET LISTOV
566. Katarina Marinčič ŽENSKA S SREBRNIM OČESOM
567. Feliks Plohl GREŠNIK NA KVADRAT
568. Georgi Gospodinov ČASOVNO ZAKLONIŠČE
569. Stephen King 22. 11. 1963
570. Boris Furlan in Staša Furlan Seaton SKOZI GOSTO NOČ Dopisovanje 1951–1957
571. Feri Lainšček PETELINJE JAJCE
572. Slavenka Drakulić NEVIDNA ŽENSKA IN DRUGE ZGODBE
573. Tereza Vuk ZAKAJ IMA MOJ HUDIČ KRILA
574. Tone Partljič VETER Z VZHODA
575. Raymond Queneau CICA V METROJU
576. Antonio Scurati M. SIN STOLETJA
577. Lojze Kovarčič RESNIČNOST
578. Kazuo Ishiguro KLARA IN SONCE
579. Jurij Hudošin ČAS LEPIH ŽENSK
580. Aleš Šteger NA KRAJU ZAPISANO
581. Irena Svetek CRNI PRINC
582. Ana Marwan KROG SUHE JUŽINE
583. Jan Krmelj UHO
584. Eugenijus Ališanka ČE
585. Ilma Rakusa IMPRESSUM: UPOČASNJENA SVETLOBA
586. Vitomil Zupan MENUET ZA KITARO
587. Eva Mahković TOXIC
588. Mircea Cartarescu LEPE TUJKE
589. Vlado Žabot GRAL
590. Stephen King MRTVA STRAŽA
591. Nadežda Mandelštam SPOMINI
592. Michel de Montaigne ESEJI I-III
593. Jasmin B. Frelih LEDENI MOZJE
594. Rachel Trezise ŠESTNAJST ODTENKOV NOROSTI
595. Don DeLillo TEHTNICA
596. Peter Rezman STARE PESMI PISEM
597. Rudi Šeligo OHRANJENI SPOMIN, IZBRANE NOVELE
598. Zbigniew Herbert HOTEL SEM OPISATI
599. Serhij Zadan INTERNAT
600. Drago Jančar SEVERNI SJ
601. Zoran Ferić POTUJOČE GLEDALIŠČE
602. Tomas Espedal PEŠ. (Ali umetnost divjega in poetičnega življenja)
603. Dušan Čater DEŽELA ZOO
604. Franz Kafka ZBRANA KRATKA PROZA
605. Klemen Kordež NIKOGARŠNJI ČAS
606. Marjan Tomšič ZGODBE IZ LABIRINTA
607. Alojz Rebula SENČNI PLES
608. Miklavž Komejli TO NOČ BOM TERJAL OD TEBE TVOJO DUŠO
609. Pia Tafdrup MED VEDNO IN NIKOLI
610. Valžina Mort PESEM O BELIH JABOLKIH
611. Ana Schnabl SEPTEMBER
612. Muanis Sinanović VSE LUČI
613. Emil Filipčič PREMIERA

V pripravi

Peter Handke MOJ DAN V DRUGI DEŽELI
 Tone Partljič PESNIŠKI DVOR
 Stefan Hertmans VZPON
 Malcolm Lowry POD OGNJENIKOM
 Feri Lainšček KURJA FIZIKA
 Dušan Moravec UTRINKI SPOMINA
 Ana Svetel DRUGO IME
 Lena Kregelj ZATO SEM TOREJ PRIŠLA
 Sofi Oksanen PASJI PARK

**Doslej izšlo v zbirki
Žepna Beletrina**

1. Herta Müller ZAZIBAN DIH
2. Daniel Kehlmann SLAVA
3. Richard Flanagan PLOSK ENE DLANI
4. Jonathan Franzen OBMOČJE NELAGODJA
5. David Grossman GLEJ GESLO: LJUBEZEN
6. Michal Viewegh UČNA URA USTVARJALNEGA PISANJA
7. ŠTIRI ZMAJSKE Zmaji na potepu po Ljubljani
8. ZDAJ PA: LJUBLJANA Tuji avtorji o naši prestolnici
9. LJ KOT LJUBEZEN Pesmi o Ljubljani
10. Sebastijan Pregelj in Gašper Troha LITERARNE POTI LJUBLJANE
11. Christoph Ransmayr GROZOTE TEME IN LEDU
12. César Aira EPIZODA V ŽIVLJENJU POPOTNEGA SLIKARJA
13. Niccolò Ammaniti JAZ IN TI
14. Margriet de Moor VIRTUOZ
15. Per Olov Enquist KNJIGA O BLANCHE IN MARIE
16. Max Frisch HOMO FABER
17. Max Frisch STILLER
18. Max Frisch IME NAJ MI BO GANTENBEIN
19. Max Frisch MONTAUK
20. Chico Buarque BUDIIMPEŠTA
21. David Benjamin SEDEM
22. Mircea Cărtărescu NOSTALGIJA
23. Miha Mazzini KRALJ ROPOTAJOČIH DUHOV
24. Miha Mazzini NEMSKA LOTERIJA
25. Dušan Merc PEDAGOŠKI TRIPTIH
26. Leena Krohn SLEPO OKNO
27. Hanif Kureishi POLNOČ VES DAN
28. Mihail Šiškin UČNA URA KALIGRAFIJE
29. Amitav Ghosh OBRISI SENC
30. D. Căter, M. Kumerdej, A. E. Skubic, S. Tratnik, G. Vojnović DAN ZMAGE
31. Polona Glavan NOČ V EVROPI
32. Dušan Căter DŽEHENEM
33. Ilija Trojanow TAJANJE
34. Eduardo Sánchez Rugeles LJUBLJANA
35. S. Hrastelj, M. Kleč, M. Sostič, D. Šarotar MITI NAŠI VSAKDANJI
36. Irvine Welsh POGRETO ZELJE
37. Drago Glamuzina TRJEJE
38. Juan Goytisolo IZGNAN OD TOD IN DRUGOD
39. Péter Esterházy POMOŽNI GLAGOLI SRCA
40. Jacqueline Raoul-Duval KAFKA, VEČNI ZAROČENEC
41. G. Bahnik, N. Gazvoda, A. Ihan, V. Lemaic, M. Mazzini RAZKRITI OBRAZI SVOBODE
42. Michel Houellebecq MOŽNOST OTOKA
43. Dušan Šarotar BILJARD V DOBRAYU
44. Georgi Gospodinov FIZIKA ŽALOSTI
45. Clément Bénéch SLOVENSKO POLETJE
46. Stefan Hertmans VOJNA IN TERPENTIN
47. M. Dekleva, D. Muck, Ž. X Gombač, M. Kumerdej, B. Simoniti MOČ LAŽNEGA
48. Juan Gabriel Vásquez ZVOK STVARI, KI PADAJO
49. Cees Nooteboom RAJ IZGUBLJENI
50. Tofiq Pančić ALEJA VIKTORJA BUBNJA
51. Samira Kentric PISMO ADNI
52. Bernardo Atxaga DNEVI NEVADE
53. Igor Marojević MAMINA ROKA
54. Mathias Énard ALKOHOL IN NOSTALGIJA
55. Manca G. Renko LASTNO ŽIVLJENJE
56. Taiye Selasi GANA NAJ GRE
57. Terry Eagleton UPANJE BREZ OPTIMIZMA
58. Maylis de Kerangal ROJSTVO MOSTA
59. Viktor Jerofejev TELO
60. Slavenka Drakulić MILEVA EINSTEIN. TEORIJA ŽALOSTI
61. Serhij Žadan VOROŠILOVGRAD
62. Alberto Manguel Z BORGESOM
63. Tatjana Tolstoj TUJA LEPOTA
64. Ingo Schulze 33 trenutkov sreče
65. Eric Vuillard Dnevni red
66. Rachel Cusk OBRIS
67. Edouard Louis OPRAVITI Z EDDYJEM
68. Sara Stridsberg BECKOMBERGA. ODA MOJI DRUŽINI
69. Kristian Novak CIGAN, AMPAK NAJLEPŠI
70. Sheila Heti MATERINSTVO
71. Bernhard Schlink OLGA
72. Bettina Wilpert KAR SE NAM NE DOGAJA
73. Deborah Levy MOZ, KI JE VIDEL VSE
74. Jokha Alharthi NEBESNA TELESA
75. Claudia Durastanti TUJKA
76. Marek Šindelka UTRUJENOST MATERIALA
77. Vladimir Sorokin OPRICNIKOV DAN
78. Enis Maci SLADOLEDARNA EVROPA
79. Dino Pešut OČETOV SINKO
80. Sergej Lebedev DEŽELJA POZABE
81. Zora del Buono MARŠALINJA
82. Marieke Rijneveld NELAGODJE VEČERA
83. Chimamanda Ngozi Adichie ZAPISKI O ŽALOVANJU
84. Mieko Kawakami VSA MOJA POLETJA
85. Jose Luis Peixoto MESTECE GALVEIAS
86. Tatiana Tibilcau STEKLENI VRT
87. Cristina Garcia MORALES BOJEVNIKI
88. Oksana Zabuzko TERENSKA RAZISKAVE UKRAJINSKEGA SEKSA
89. László Krasznahorkai ŠATANOV TANGO
90. Bernardine Evaristo MANIFEST: NIKDAR ODNEHATI
91. Lucie Faulerová OBJELA ME BO SMRT
92. Marija Stepanova Z ONE STRANI
93. Pol Guasch NAPALM V SRCU
94. Kapka Kassabova MEJA
95. Milena Marković OTROCI

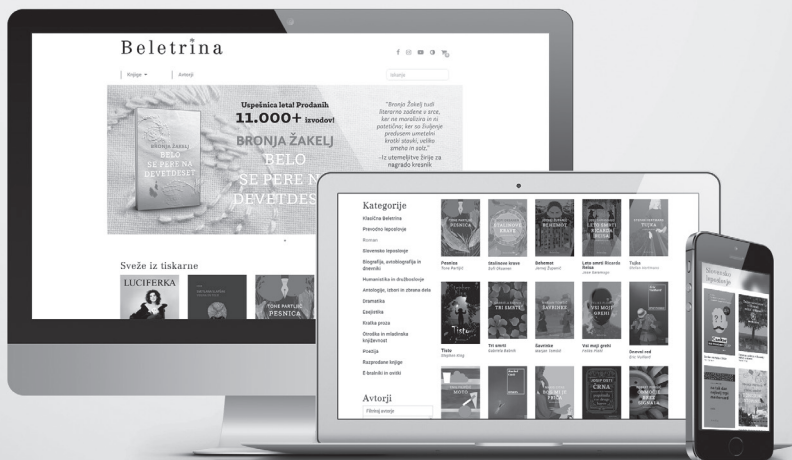
Beletrina spletna knjigarna

www.beletrina.si

V našo spletno knjigarno lahko vstopite kadarkoli od koderkoli. Izbirate lahko med več sto romani, knjigami kratke proze, zbirkami poezije, esejistiko, nakupujete slovensko ali tuje leposlovje, antologije, knjige s področja otroške ali mladinske književnosti in še marsikaj.

Na spletu kupujte tu, kjer knjige cenimo.

- Vse knjige založbe Beletrina
- Predstavitve avtorjev
- Posebne ponudbe
- Novosti
- Nagrajene knjige
- Napovedi novih izidov
- Brezplačna dostava pri nakupu nad 40,00 €
- Hitra dostava
- Prijava na e-novice

www.beletrina.si

Emil Filipčič PREMIERA

Knjižna zbirka BELETRINA

Uredila

Urška Gabrič Kreft

Lektura

Tjaša Mislej

Korektura

Jerneja Katona Zajc

Oblikovanje

Tanja Semion

Oblikovalska zasnova notranjosti

Polonca Strman

Prelom

Jana Kuharič

Tehnični urednik

Marko Hercog

Izdajatelj

BELETRINA, zavod za založniško dejavnost

Neubergerjeva 30, 1000 Ljubljana

www.beletrina.si

Direktor založbe

Mitja Čander

Programski vodja založbe

Aleš Šteger

Glavni urednik

Urban Vovk

Knjižno delo je izšlo v okviru knjižnega programa, ki ga v letu 2024
sofinancira Javna agencija za knjigo Republike Slovenije

Naklada: 500 izvodov

Ljubljana 2024

Beletrina*